

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 STYCZNIA 1929 R.

O D R E D A K C J I

Pokrewny charakter naszego wydawnictwa oraz „Przemysłu Chemicznego”, który z dniem dzisiejszym rozpoczyna trzynasty rok działalności, skłoniły Redakcję i Wydawców obydwu czasopism do zainicjowania współpracy, której istota określona jest w odezwie, jaką niżej zamieszczamy:

W wyniku porozumienia, osiągniętego między Redakcjami: „Przemysłu Chemicznego” i „Wiadomości Przemysłu Chemicznego”—od dnia 1-go stycznia r. 1929 rozpoczynamy ścisłą współpracę obu czasopism w następującej formie:

Prenumeratorowie „Przemysłu Chemicznego” otrzymywać będą bez żadnych dodatkowych opłat organ Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — „Wiadomości Przemysłu Chemicznego”, poświęcony oświetlaniu spraw gospodarczych. Dotychczasowi odbiorcy „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” otrzymywać będą bez żadnych dodatkowych opłat w przeciągu jednego roku „Przemysł Chemiczny” — organ Chemicznego Instytutu Badawczego i Polskiego Towarzystwa Chemicznego, poświęcony omawianiu zagadnień techniczno-chemicznych.

„Wiadomości Przemysłu Chemicznego” ukazywać się będą, jak dotychczas, dwa razy na miesiąc, zaś „Przemysł Chemiczny” od bieżącego roku również będzie się ukazywał dwa razy na miesiąc. Oba czasopisma zmieniają format, stosownie do przepisów Polskiego Komitetu Normalizacyjnego i ukazywać się będą w formacie A. 4 (210×297 mm.).

„Wiadomości Przemysłu Chemicznego” zaprzestają przyjmowania bezpośredniej prenumeraty, którą skutecznie można tylko w stosunku do „Przemysłu Chemicznego” — łącznie z „Wia-

domościami Przemysłu Chemicznego”. „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” nadal rozsyłane będą bezpłatnie wszystkim członkom Związku Przemysłu Chemicznego oraz tym instytucjom i osobom, które otrzymują egzemplarze gratisowe. Łączna administracja „Przemysłu Chemicznego” i „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” mieści się w Chemicznym Instytucie Badawczym w Warszawie (Żoliborz, ul. Łączności), natomiast administracja „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” w zakresie egzemplarzy rozsyłanych bezpłatnie oraz działu „Produkty wytwórczości krajowej” mieści się nadal w Związku Przemysłu Chemicznego w Warszawie (ul. Czackiego 14).

Redakcje obydwu czasopism sądzą, że omawiana symbioza przyczyni się w dużej mierze do sprawniejszego i pogłębionego pełnienia służby informacyjnej w stosunku do naszych czytelników.

Redakcja „Przemysłu Chemicznego”

(—) Prof. Dr. Kazimierz Kling.

Redakcja „Wiadomości Przemysłu Chemicznego”

(—) Inż. Tadeusz Zamoyski.

W ten sposób, nie pozbawiając samodzielnego i niezależnego charakteru redakcyjnego zarówno „Wiadomości Przemysłu Chemicznego”, jak „Przemysłu Chemicznego” — pragniemy uzupełnić treść obydwu czasopism: informacjami natury techniczno-naukowej, których pozbawieni byli dotychczas czytelnicy „Wiadomości”, oraz przeglądem zagadnień gospodarczych, jakie w małym tylko stopniu uwzględniał dotychczas „Przemysł Chemiczny”.

W Ś R Ó D K S I A Ż E K

W ostatnich tygodniach ukazały się dwa wydawnictwa, poświęcone pokrewnym dziedzinom pracy przemysłowej: to VI Rocznik Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych oraz Sprawozdanie Związku Polskich Hut Żelaznych. Obydwa wydawnictwa obejmują sprawozdanie z działalności rzeczonych instytucji za r. 1927, oba też charakteryzują się jasnym i przejrzystym rozkładem treści oraz rzeczowym ujęciem przedmiotu.

Rocznik Związku Metalowców — obszerniejszy niż zazwyczaj — ma być „wydaniem przygotowawczym, czyli niejako jeneralną próbą wydawnictwa, które z okazji Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu planuje się na r. 1929”. Po przedmowie w pięciu językach, zamieszczone jest właściwe sprawozdanie z działalności Związku Przemysłowców Metalowych za r. 1927, obejmujące zarówno sprawozdanie Centrali, jak oddziałów i grup zawodowych. W dziale rozpraw zamieszczone są referaty, dotyczące ustawodawstwa pracy, wykaz niewyrobionych w kraju maszyn, oraz przegląd obecnego stanu polskiej wytwórczości w dziedzinie maszyn włókienniczych i obrabiarek. Sprawozdanie uzupełnia spis fabryk metalowych w Polsce oraz skorowidz wytwarzanych artykułów.

Całość wydana jest na pięknym papierze ilustracyjnym, w poprawnej szacie graficznej.

Nieco odmienny układ znajdujemy w Sprawozdaniu Związku Polskich Hut Żelaznych. Tutaj główny nacisk położono na przedstawieniu działalności hutnictwa żelaznego Polski oraz zaznajomieniu czytelników z rozwojem hutnictwa na tle zagadnień ogólnogospodarczych. Na wstępie sprawozdania znajdujemy przegląd sytuacji gospodarczej kraju naszego w r. 1927, w dalszych rozdziałach obrazowany jest rozmiar produkcji w roku sprawozdawczym i zestawiony z wytwórczością w latach ubiegłych oraz przedwojennym rokiem 1913. Porównania dokonane są w liczbach bezwzględnych oraz wskaźnikach i ilustrowane licznymi wykresami i zestawieniami. Specjalne rozdziały obejmują zagadnienie surowców hutniczych, paliwa, stanu zatrudnienia i spraw robotniczych. Końcowe działy dotyczą spraw taryfowo-komunikacyjnych, traktatowo-celnych oraz eksportowych.

Całość wydana jest wzorowo: specjalną uwagę zwracają wykonane na kredowym papierze doskonałe reprodukcje fotografii wnętrza hut oraz przycięcie całości książki do znormalizowanego formatu papieru.

Omawiane sprawozdania stanowią tak wyraźny postęp w dotychczasowych metodach obrazowania działalności naszych organizacji przemysłowych, że zasługują na szczególne wyróżnienie. Jedynie zbyt późny termin, w jakim

ukazały się oba wydawnictwa — po roku od zakończenia okresu sprawozdawczego — mogłyby budzić pewne wątpliwości, gdyż podobne publikacje powinny być zaktualizowane nieomal na dzień dzisiejszy.

K R O N I K A

Dn. 17 grudnia 1928 odbyło się nadzwyczajne ogólne zebranie członków Związku Przemysłu Chemicznego, poświęcone wyborowi jednego radcy do Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi. Zebraniu przewodniczył z urzędu Główny Komisarz Wyborczy do Izby Łódzkiej — p. Inż. Karol Bayer. Po zagajeniu zebrania przez Prezesa Związku p. Dr. J. Landaua i stwierdzeniu prawomocności, Komisarz Wyborczy zarządził tajne wybory, w których wyniku głosami wszystkich obecnych wybrany został p. Inż. Włodzimierz Płużański, Dyrektor Sp. Akc. „Przemysł Chemiczny w Polsce” w Żgierzu — na radcę Izby Łódzkiej. Stosownie do przepisów regulaminu wyborczego — ogólne zebranie, poświęcone wyborom, nie mogło obejmować żadnych innych spraw i zostało wobec tego zamknięte natychmiast po ujawnieniu wyników głosowania.

Dn. 17 grudnia 1928 odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którym między innymi przyjęto w poczet członków Związku następujące firmy:

- 1) Towarzystwo Starachowickich Zakładów Górniczych Sp. Akc., fabryka kałafonji i terpentyny, Warszawa, Warecka 15.
- 2) Angielsko - Szwedzko - Polski Przemysł Gumowy „Gentleman”, Łódź, Aleksandrowska 156.

W dniu 20 grudnia odbyło się w Ministerstwie Przemysłu i Handlu ostatnie posiedzenie Komisji Chemicznej dla zebrania materiałów do nowej taryfy celnej. Przedmiotem obrad było określenie stawek dla licznych artykułów, dla których poprzednio decyzja musiała być odraczana, względnie uzgadniana z wynikami prac celnych w innych dziedzinach.

Na zakończenie — przewodniczący, p. prof. E. Trepka, scharakteryzował metody pracy Komisji, naszkicował ogólnie osiągnięte rezultaty i podziękował zarówno prezesom podkomisji, jak sekretarzowi, jak wreszcie wszystkim biorącym udział w paroletnich pracach Komisji.

Obecny na zebraniu Naczelnik Wydziału Polityki Przemysłowej Min. Przemysłu i Handlu w imieniu Rządu podziękował Komisji, wyrażając uznanie dla jej wysiłków.

Z dniem 1 stycznia 1929 biuro Komisji Chemicznej przestaje istnieć. Wszelkie wnioski lub uwagi, dotyczące nowej taryfy, należy odtychczas kierować do Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

W wyniku Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości oraz Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 5 grudnia 1928 o ustanowieniu sądów pracy w m. st. Warszawie — Związek Przemysłu Chemicznego został wezwany do wskazania 3-ch kandydatów na ławników i 6-ciu kandydatów na zastępców do sądów pracy oraz 1-go kandydata na ławnika i 2-ch kandydatów na zastępców — do okręgowego sądu pracy. Związek przedstawił właściwie kandydatury za pośrednictwem Izby Przemysłowo - Handlowej w Warszawie.

Dowództwo Kadry Marynarki zwróciło się do nas z prośbą o poparcie w następującej sprawie: Kadra Marynarki, przysposobienie rezerw przy Związku b. Uczestników Powstań Narodowych, składa się z ochotników, którzy odbywają ćwiczenia poza godzinami pracy, 3 razy tygodniowo, pozatem zajmują się normalną pracą tak umysłową, jak i fizyczną. Wśród nich znajdują się ludzie różnych zawodów, którzy nie posiadają żadnej pracy. Dowództwo Kadry zwraca się z uprzejmą prośbą, aby w razie zapotrzebowania pracowników zatrudniać ochotników Kadry. Adres Kadry: Warszawa, Bracka 18, m. 30.

NA MARGINESIE

Kiedy podczas konkursów hipicznych, urządzanych ku uświetnieniu pobytu króla Amanullahah w Warszawie, którego z jeźdźców spadł z konia, król wyraził podobno swe głębokie ubolewanie, że obywatela goszczącego go kraju skrócą o głowę: w myśl bowiem zwyczajów Afganistanu, niezręczni zawodnicy życiem przypłacają podobne przewinienia.

Analogiczny odruch powstaje w umyśle każdego Europejczyka, gdy czyta w pewnym naukowym kwartalniku, wychodzącym w Warszawie, bezceremonjalne wynurzenia jednej z naszych inspektorek pracy, publikującej wiadomości, jakie zdobyła w czasie pełnienia swych czynności urzędowych. Oto pani inspektorka udaje się do fabryki chemicznej, przebywa w niej parę kwadransów, zapewne składa ze swych spostrzeżeń raport władzy zwierzchniej. W Europie tutaj kończyłby się pierwszy rozdział inspekcji; dalej byłibyśmy świadkami jakowejś komisji, sprawdzającej wnioski rewidenta, wreszcie następowałyby właściwe zarządzenia.

U nas inaczej. Pani inspektorka pisze artykuł, zatytułowany pełną nazwą fabryki, podaje szereg szczegółów, ujawnianych przez przedsiębiorstwo na żądanie władzy tylko jej przedstawicielom, komponuje niektóre dane, tendencyjnie oświetla sytuację, ukrywa niekorzystne dla idei przewodniej artykułu — lecz korzystne dla fabryki — liczby, konkluduje wreszcie niedwuznacznym sugerowaniem myśli zamknięcia fabryki.

I teraz Europejczyk zaczyna się stawać Amanullahem: „Mniejsza — myśli — że napisano niezręczny artykuł, który sprostować łatwo, bo naszpikowany jest nieścisłościami — ale przecież autorka zdradziła urzędową tajemnicę, pogwałciła zasadnicze obowiązki urzędnika. A gdzież art. 24 Ustawy o państwowej służbie cywilnej?”

Lecz w naszych warunkach — to afgańskie rozumowanie. Wprawdzie nie ucina się u nas głów zwyciężonym gladjatorom, ale też kwitnie urzędnica swawola!

Nie dajemy oczywiście wiary pogłoskom, jakie rozsiewają niechętni osobie, tak dla nas obojętnej sympatycznej, jaką jest autorka owego nieścisłego artykułu. Mówią mianowicie, że kiedy po godzinnej obecności w fabryce, powróciła ona do domu, zapadła na złośliwą migrenę. Wezwany lekarz nie potrafił określić przyczyny choroby. „A może to zatrucie organizmu związkiem chemicznym!” — zawołała pacjentka. Lekarz skwapliwie potwierdził przypuszczenie. I to miała być istotna przyczyna pasji autora!

Dalecy jesteśmy od podobnie złośliwych supozycji. Utalentowaną autorką i zasłużoną działaczką niewątpliwie rządziła najlepsza wola; ale czemu przybrała ona formę, która właśnie stanowić może objaw zatrucia organizmu związkiem chemicznym?

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 102 z dn. 22 grudnia r. b. ukazało się pod poz. 909 Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 10 grudnia 1928 w sprawie wykazów płacy pracowników umysłowych.

Stosownie do przepisów tego Rozporządzenia wszystkie zakłady pracy, zatrudniające pracowników umysłowych, obowiązane są prowadzić dokładne wykazy płacy, z których każdy pracownik umysłowy pobierający wynagrodzenie może z łatwością przekonać się o wysokości swego wynagrodzenia oraz wszelkich uskutecznianych potrąceniach. Rozporządzenie wchodzi w życie dn. 22 marca 1929.

E C H A

* Z dn. 1 stycznia r. b. została zlikwidowana Komisja Chemiczną do prac nad nową taryfą celną. Dotychczasowi współpracownicy Komisji przechodzą na inne stanowiska, mianowicie: p. Dr. Stefan Grzybowski — do Departamentu Przemysłowego Min. Przemysłu i Handlu, w charakterze kierownika referatu do spraw przemysłu rolnego i mineralnego w Wydziale Wielkiego Przemysłu, p. Inż. Wacław Tymowski — do Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej, w charakterze sekretarza Komisji Technologji Chemicznej Polskiego Komitetu Normalizacyjnego; prócz tego, powierzone mu będą wszytkie sprawy, związane z ulgami celnymi, pozwoleniami na przywóz i t. p.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	550 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Alkohol metylowy techniczny	— "	Kwas mrówkowy 85%	241 "
" " czysty 99%	— "	" siarkowy 60° Bé	6,32 "
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 "	" solny bez arsenu	110 "
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,74 "	" octowy techn. 30%	7,20—8,25 "
" granulowany za 1 kg % N ₂	1,94 "	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	20 "
Azotan amonowy	103,60 "	" kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	34,50 "
Benzen handlowy 90%	91 "	Naftalen surowy prasowany	65 "
" czysty	103 "	" czysty w łuskach	140 "
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	25 "	Octan sodu	270 "
Chlorek cynku (ług 50%)	55 "	" ołowiu	295 "
Chlorek wapna bielący	40 "	Oleina zwierzęca destylat	285 "
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 "	" " saponifikat	19,95 "
Chloroform czysty	900 "	Oleum 20%	12 "
" "pro narcosi"	1,900 "	Pirydyna czysta za 1 kg.	27,50 "
Fenol czysty	2 5 "	Smola preparowana	43 "
Formalina 30%	260 "	Siarczan amonu	66 "
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 "	Siarczek sodu 60/62%	26 "
Gliceryna farmaceutyczna 30 Bé	319 "	Soda amonjakalna	61 "
" techniczna	200 "	" kaustyczna	18 "
Karbid	58—62 "	Sól glauberska kalcynowana niemielona	260 "
Karbolineum	45 "	Stearyna	13,12—13,76 "
Klej kostny	250 "	Superfosfat 16%	103 "
Klej skórnny	400 "	Toluen czysty	— "
Krezol	135 "		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:

Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.

Fabr. Chem. „WOLA KRZYSZTOPORSKA” Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.

„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia (CaCl₂):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna.

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Sp. Akc. „SATURNJA”, Warszawa, Marszałkowska 138, tel. 78-40.

Gumowe artykuły techniczne:

Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-49.

Karbid:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórnny:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węgiel sodowy (bikarbonat):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy:

(jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Novarsenobenzol:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:

(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Phosphit:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Potaż żrący:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Stomka i włosie wiskozowe:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-49.

Smola pierwszorzędowa:

Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Śrut rycynowy:

(jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90

Żelazocyjanki sodowy i potasowy:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Żelazozkrzem 45% i 75%:

Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku,

Inż. EDMUND TREPKA,

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11.

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 STYCZNIA 1929 R.

O ZBLIŻENIE PRODUKCJI Z KONSUMCJĄ

Jako jeden z łatwych do urzeczywistnienia a skutecznych w wyniku środków ku aktywizacji naszego bilansu handlowego—wskazywana bywa często konieczność zbliżenia wytwórcy ze spóżywcą, przemysłowca z kupcem. Nieraz już obserwowaliśmy szkodliwy gospodarczo import towarów, jakie są u nas wytwarzane, z jednej tylko przyczyny: nieświadomości konsumenta, a zwłaszcza handlarza, o istnieniu właściwej produkcji w kraju. Przyzwyczajenie do dawnych źródeł zakupu, ciężenie odśrodkowe w kierunku Wiednia czy Berlina — częstokroć nie były wykładnikiem złej woli kupującego, lecz prosto funkcją nieświadomości z jednej strony i brakiem może dostatecznej popularyzacji wytwarzanych artykułów z drugiej. Nie mniej pospolite bywały wypadki, gdy drobne przystosowanie formy, opakowania czy gatunku do potrzeb rynku miejscowego decydować mogło o całkowitem wyparciu towaru zagranicznego i zastąpieniu go krajowym; nieuskutecznienie podobnych — mało dla producenta istotnych — zmian znów nie świadczyło o niechęci pójścia na rękę konsumentowi, lecz wynikało jedynie z niedostatecznej współpracy świata przemysłowego i kupieckiego.

Te wszystkie okoliczności skłoniły Związek Przemysłu Chemicznego do rzucenia na terenie najliczniejszych Izb Przemysłowo - Handlowych myśli zwołania konferencji, których celem byłoby nawiązanie i utrwalenie bezpośredniej łączności między kupiectwem i przemysłem chemicznym.

Pierwsze takie zebranie, zorganizowane z inicjatywy Izby Przemysłowo-Handlowej w Katowicach, odbyło się dn. 24 listopada r. ub. i dało nadspodziewanie interesujące rezultaty. Okazało się mianowicie, że istotnie wiele artykułów chemicznych dlatego tylko Górny Śląsk sprowadza z zagranicy, przede wszystkim z Niemiec, iż nie wie o istnieniu krajowej produkcji w tej dziedzinie;

dotyczyło to np. wyższych alkoholi alifatycznych, kontaktowych sulfokwasów naftowych i wielu innych artykułów.

Niektóre zażalenia na jakość polskich wytworów polegały wręcz na głębokim nieporozumieniu; skarżono się np., że przemysł polski nie może dostarczyć tak wysokoprocentowego towaru, jak niemiecki. Bliższe zbadanie sprawy wykazało, iż rzecz ma się wręcz przeciwnie, zaś przyczyna nieporozumienia tkwiła w pomieszaniu procentów wagowych i objętościowych, które porównywane były bez sprowadzenia ich uprzednio do wspólnego mianownika.

Podobnych nieporozumień było wiele; wszystkie one zostały całkowicie wyjaśnione tylko dzięki temu, że nastąpiło bezpośrednie zetknięcie obudwu stron. Możliwość wypowiedzenia utyskiwań i żalów wprost zainteresowanym stwarza szczególnie korzystne warunki dla wzajemnego porozumienia. Wprawdzie niektóre dezyderaty sfer kupieckich nie mogły znaleźć oddźwięku wśród producentów. Dotyczy to szczególnie warunków płatności, wysokości udzielanych rabatów i t. d. Nie są to jednak tematy, których rozważanie w szerokim gronie prowadzi do uzgodnienia poglądów obu stron, gdyż wymagają one raczej poufnej rozmowy kupca z przemysłowcem. W każdym razie, wysłuchanie opinii sfer handlowych i w tej również dziedzinie — ułatwia orjentowanie się w bieżących koniunkturach, stanie rynku i t. p.

Doświadczenie zebrania w Katowicach było tak korzystne, że organizowanie podobnych konferencji w innych środowiskach wydaje nam się nietylko ze wszech miar pożyteczne, lecz nawet niezbędne.

W najbliższym czasie odbędą się analogiczne zebrania Izb Przemysłowo-Handlowych, w Krakowie i we Lwowie, które niezawodnie dadzą również korzystne wyniki.

Z P O W S Z E C H N E J W Y S T A W Y K R A J O W E J

Przedsiębiorstwa chemiczne, biorące udział w Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu,

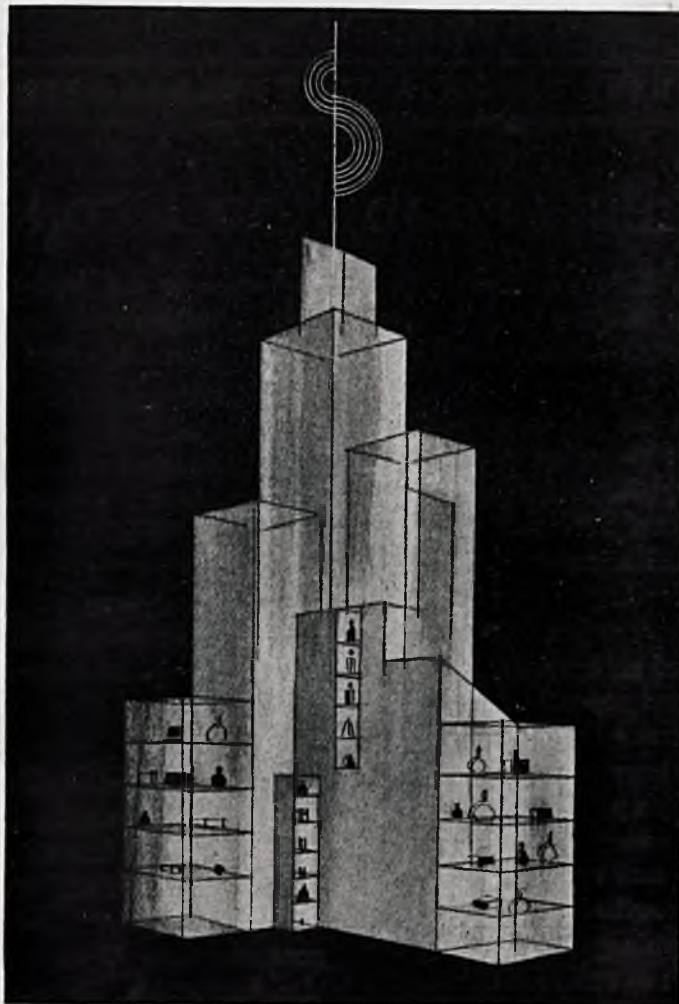
przywiązują wielkie znaczenie nietylko racjonalnemu i pogładowemu zespołowi ekspozatów, lecz również wysoko pod względem artystycznym stojącej dekoracji zajętych stoisk. Zarząd Grupy Chemicznej posiada już większość właściwych projektów, które pozwalają już dzisiaj wnioskować, że ogólny poziom artystyczny wystawy chemicznej będzie stał wysoko. W jednym z numerów zeszytów, reprodukowaliśmy projekt stoiska Sp. Akc. „Strem” (autorem jest arch. J. Ginsberg), obecnie zamieszczamy projekt jednego z dwu stoisk Sp. Akc. „Ludwik

Spieß i Syn” (autorem jest — S. Norblin).

Firmy, które dotychczas nie zgłosiły projektów stoisk, kilkakrotnie już były zwywa-

ne przez Zarząd Grupy Chemicznej do przedstawienia właściwych planów i szkiców. Korzystamy z okazji, aby jeszcze raz przypomnieć wystawcom o tej sprawie i prosić ich o jaknajśpieszniejsze przysłanie materiałów, gdyż Zarząd Grupy musi przedstawić Komisji Artystycznej w Poznaniu uzgodnione projekty wszystkich stoisk — najpóźniej w początkach lutego r. b. Ponieważ uprzednio projekty muszą być zbadane przez Zarząd Grupy łącznie z doradcą artystycznym — przeto najpóźniejszym dopuszczalnym terminem jest dzień 20 stycznia r. b.

Zarząd Grupy zwraca uwagę, że projekty powinny być wykonane w 2-ech egzemplarzach — z podaniem materiału, z jakiego proponuje się wykonanie stoiska, oraz oznaczeniem kolorów; konieczne jest też nadesłanie szkicu perspektywicznego.

terjału, z jakiego proponuje się wykonanie stoiska, oraz oznaczeniem kolorów; konieczne jest też nadesłanie szkicu perspektywicznego.

K R O N I K A

W dniach 18—20 grudnia r.b. odbyły się posiedzenia Państwowej Rady Kolejowej, na których, między innymi, Rada wypowiedziała się przeciwko wprowadzeniu w życie zrewidowanej taryfy kolejowej w najbliższym czasie. Rada wychodziła bowiem z założenia, że wobec osłabienia tempa życia gospodarczego, wprowadzenie podwyżki taryf kolejowych spowodować może zaostrenie istniejących warunków gospodarczych.

Na posiedzeniu Komitetu Eksploatacyjnego omawiano sprawę opłat za dzierżawę prywatnych bocznic kolejowych, przytem Rada wypowiedziała się w kierunku obniżenia:

- a) opłat za dzierżawę gruntów kolejowych,
- b) opłat za dzierżawę nawierzchni,
- c) opłat za utrzymanie bocznic, zwrotnic,
- d) opłat za dozór techniczny i obsługę bocznic.

Znany tygodnik „Przegląd Techniczny” przystępuje do wydania specjalnego zeszytu, poświęconego postępowi techniki i przemysłu polskiego za ostatnie dziesięciolecie. Część redakcyjna zawierać będzie szereg monografii, dotyczących polskiej wytwórczości, między innymi — artykuł omawiający działalność produkcji chemicznej. Z uwagi na specjalny charakter wydawnictwa — zasługuje ono na szczególne poparcie.

Min. Przemysłu i Handlu zwróciło się do Związku Przemysłu Chemicznego z prośbą o wskazanie liczb, dotyczących ładunków eksportowych do Danii, Szwecji i Norwegji, — jako materiału do opracowania taryfy związkowej do tych krajów, tranzytem przez Niemcy. W rachubę wchodzi towary idące stale i w większych ilościach. Właściwe dane prosimy uprzejmie nadsyłać do Związku.

Państwowy Instytut Eksportowy donosi, że organizowana w Belgradzie wystawa prób i wzorów polskiej wytwórczości pod nazwą „Bazar Polski” nie została dotychczas otwarta, mimo przekroczenia prekluzyjnego terminu i że wobec tego w stosunku do wspomnianej instytucji należy zachować rezerwę.

NA MARGINESIE

Poezja ludowa, bajki, przypowieści i przysłowia często zawierają w sobie głęboką radę życiową, przestrożę lub morał. Jedno z takich przysłów, zwłaszcza w Niemczech popularne, brzmi w wolnym przekładzie: „Wylewając z wanny wodę, wylano i dziecko”.

Jakże znakomitą ilustracją takiego postępowania są ostatnie posunięcia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych! Tem fatalniejsze, że owemu przysłowionemu wylaniu uległo najukochańsze aktualnie dziecko Ministerstwa — bo dążenie ku czystości i higijenie. W słusznej trosce o polepszenie stanu higienicznego naszych wsi, osad, miast i miasteczek — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, propaguje szeroko konieczność powiększenia zużycia mydła, — równocześnie zaś... zakazuje jego sprzedaży w najgęściej u nas rozsiadanych placówkach handlu — sklepach spożywczych. Mydło jest bowiem „artykułem, wydzielającym specyficzną woń”, która rzekomo szkodzi tak zdecydowanie artykułom spożywczym, że należy je za wszelką cenę odseparować od mydła.

Nietylko na prowincji, lecz nawet na peryferiach stołecznej Warszawy, znajduje się często jeden tylko sklep, sprzedający zarazem nici i kielbasę, ołówki i mąkę; lecz mydła tam sprzedawać nie wolno, — kto chce się umyć, wykapać, prać, niech szuka specjalnego magazynu. W małych osiedlach ludzkich, czy na krańcach miast nie powstaną odrębne sklepy, trudniące się tylko sprzedażą mydła, łącznie z innymi „specyficznymi woniąjącymi artykułami” — skoro jeden istniejący sklep zaspakajał dotychczas potrzeby mieszkańców. W podobnych więc ośrodkach stosowanie nowych przepisów równe jest całkowitemu zakazowi sprzedaży mydła.

I nie wiadomo, co w tem drakońskim rozporządzeniu więcej podziwiać: czy troskę o losy drobnych „sklepiarzy” — aby na mydle nie robili interesów w stylu Zabłockiego, czy o zdrowie spożywców, co bodajby się nie myli, lecz jedli strawę, murem chińskim od „specyficznego zapachu” mydła odgradzoną.

Wykwinty dwór Franciszka I, liczący parę setek głów, używał do całodziennej toalety aż jedną beczkę wody. Gdyby od owych czasów obowiązywały we Francji podobne przepisy o sprzedaży mydła — czystość jej mieszkańców byłaby zapewne jednakowa dziś i w XVI stuleciu. Czyż Polska XX wieku, ma iść śladami, pozostawionymi przed czterystu laty przez swą sojuszniczkę?

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 103 z dn. 29 grudnia 1928 ukazało się pod poz. 919 Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 20 grudnia 1928 w sprawie warunków dopuszczenia zagranicznych spółek akcyjnych oraz komandytowo akcyjnych do działalności na obszarze Rzeczypospolitej.

Rozporządzenie to reguluje warunki, jakim muszą odpowiadać zagraniczne przedsiębiorstwa akcyjne, dopuszczone do działalności na terenie Rzeczypospolitej oraz dokładnie wskazuje sposób prowadzenia tej działalności pod względem formalnym. Rozporządzenie weszło w życie dn. 1 stycznia 1929.

W Dz. Ust. Nr. 105 z dn. 31 grudnia 1928 ukazały się pod poz. 953, 956 i 958 Rozporządzenia z dn. 12 i 24 grudnia 1928 o ulgach celnych.

Rozporządzenia te wprowadzają ulgi celne: 90% -owe — przy przywozie nie wyrabianych w kraju elektrod do wyrobu karbidu, azotniaku i żelazokrzemu, obowiązujące do dn. 31 grudnia 1929; 80% -owe — przy przywozie kwasu siarkowego wszelkiej koncentracji, obowiązujące do odwołania; 80% -owe — przy przywozie niewyrabianych w kraju maszyn i aparatów oraz walczków, obowiązujące do dn. 30 czerwca 1929.

W Dz. Ust. Nr. 105 z dn. 31 grudnia 1928 ukazało się pod poz. 959 Rozporządzenie z dn. 24 grudnia 1928 o dalszem zawieszeniu cła wywozowego na glicerynowe ługi pomydlane.

Rozporządzenie to zawiesza wspomniane cło wywozowe do dn. 30 czerwca 1929.

W Dz. Ust. Nr. 1 z dn. 8 stycznia 1929 ukazało się pod poz. 4 Rozporządzenie z dn. 21 grudnia 1928 w sprawie ulgi celnej na saletrę wapniową.

Rozporządzenie to zezwala na zwolnienie od cła — za pozw. Min. Skarbu — saletry wapniowej, chociażby nawet zawierała ona azotan amonu, jednak w ilości nie wyższej niż 5%.

E C H A

* Dn. 15 grudnia r. ub. odbyła się uroczystość jubileuszowa 35-letniej pracy zawodowej p. Edwarda Stelińskiego, technicznego dyrektora Fabr. Chem. M. Leszczyński i S-ka, Sp. Akc. w Warszawie. Jubileusz ten zasługuje na szczególną uwagę, zwłaszcza w dzisiejszych okolicznościach, gdy długoletnia praca przemysłowa na jednym stanowisku spotykana jest coraz rzadziej.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	550 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Alkohol metylowy techniczny	—	Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ „ czysty 99%	—	„ siarkowy 60° Bé	6,32 „
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 „	„ solny bez arsenu	— „
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,77 „	„ octowy techn. 30%	110 „
„ granulowany za 1 kg % N ₂	1,97 „	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 „
Azotan amonowy	103,60 „	„ kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 „
Benzen handlowy 90%	91 „	Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty	103 „	„ czysty w łuskach	65 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	25 „	Octan sodu	140 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „	„ ołowiu	270 „
Chlorek wapna bielący	40 „	Oleina zwierzęca destylat	295 „
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 „	„ saponifikat	285 „
Chloroform czysty	900 „	Oleum 20%	19,95 „
„ „pro narcosi”	1,900 „	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Fenol czysty	275 „	Smola preparowana	27,50 „
Formalina 30%	260 „	Siarczan amonu	43 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „	Siarczek sodu 60/62%	66 „
Gliceryna farmaceutyczna 30 Bé	319 „	Soda amonjakalna	25 „
„ techniczna	200 „	„ kaustyczna	60 „
Karbid	58—62 „	Sól glauberska kalcynowana niemielona	18 „
Karbolineum	45 „	Stearyna	260 „
Klej kostny	250 „	Superfosfat 16%	13,60—14,88 „
Klej skórnny	400 „	Toluen czysty	103 „
Krezol	135 „		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne: Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99. „WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165. „PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Jedwab sztuczny: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-49.	Phosphit: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
Błękity Millori i paryski: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Karbid: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.	Potaż żrący: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
Chlorek wapna bielący: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Klej kostny i skórnny: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Stomka i włosie wiskozowe: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-49.
Chlorek wapnia (CaCl₂): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Kwaśny węgiel sodowy (bicarbonat): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Smola pierwszorzędowa: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Farmaceutyczne przetwory: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Makuchy odolejone — kokosowy, Iniany i rzepakowy: (jako pasza dla bydła) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna: „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30. Sp. Akc. „SATURNJA”, Warszawa, Marszałkowska 138, tel. 78-40.	Novarsenobenzol: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Soda kaustyczna: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Gumowe artykuły techniczne: Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.	Oleina zwierzęca: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Stearyna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
	Oleje kokosowy, Iniany, rzepakowy i rycynowy: (do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Śrut rycynowy: (jako nawóz sztuczny) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90.
		Żelazocyjanki sodowy i potasowy: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
		Żelazokrzem 45°/_o i 75°/_o: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku,
Inż. EDMUND TREPKA,

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 LUTEGO 1929 R.

SPOŁECZNA DZIAŁALNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW CHEMICZNYCH

Polski przemysł chemiczny, którego postępy techniczne i organizacyjne stale są omawiane na łamach naszego pisma, zajmuje jedno z czołowych miejsc, również jeśli mowa o poczynaniach społecznych dla zatrudnionych w przedsiębiorstwach robotników.

Szczupłość ram niniejszego artykułu nie pozwala zatrzymać się na działalności wszystkich tych fabryk chemicznych, które w rzeczonyj dziedzinie przejawiają mniej lub więcej ożywioną inicjatywę. Przykładowo wskazujemy tylko kilka wypadków, kiedy omawiana akcja humanitarna przybrała już formy poważne, zakrojone na szerszą miarę.

Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu kładzie duży nacisk przede wszystkim na pomoc dzieciom robotników, zatrudnionych w fabryce. Czynne są więc dwa zakłady, mające na celu dopomożenie robotnikom w wychowaniu ich dzieci. Przedszkole (ochronka) istnieje od r. 1915, zostało zaś rozszerzone przed trzema laty; mieści się w oddzielnym, specjalnie wzniesionym budynku w pobliżu mieszkań robotniczych. Urządzone jest na 100 dzieci w wieku od lat 3-ich do 7-miu, które przebywają w przedszkolu pod fachową opieką ochraniarek w ciągu 5-ciu godzin. Pobyt w przedszkolu jest bezpłatny, zaś rodzice dzieci, nie posiadających odpowiednich ubrań, otrzymują zaliczki na zakupienie niezbędnej odzieży.

We wrześniu r. 1928 uruchomione zostało uzdrowisko dla dzieci w specjalnym budynku, oddalonym przeszło o 3 klm. od fabryki. Jest to racjonalnie zorganizowana instytucja, działająca pod stałym kierownictwem lekarza i dwu wychowawczyń, a urządzona na 40 dzieci, w wieku od 6-ciu do 14-tu lat. Do uzdrowiska przyjmowane są dzieci wprawdzie nie chore, lecz słabowite, wymagające troskliwej opieki z uwagi na ich niezadawalający rozwój fizyczny. Dzieci, przebywając w uzdrowisku około 7-miu tygodni, otrzymują przez cały czas ubranie zakładowe i odżywiane są 5 razy dziennie. Uzdrowisko posiada szereg specjalnych urządzeń terapeutycznych, jak lampę kwarcową, lampę ogrzewającą „Solex” (t. zw. sztuczne słońce) i inne. Dzieci — zarówno w uzdrowisku jak w przedszkolu — otrzymują również tran. Pobyt w uzdrowisku

nie jest bezpłatny, gdyż ze względów celowości pobiera się minimalną opłatę w wysokości zł. 2,50 tygodniowo. W zakresie działalności uzdrowiska leży również organizowanie odczytów dla robotników, posiadających dzieci w uzdrowisku; tematem pogadanek są zagadnienia z zakresu higieny, zwalczania alkoholizmu i t. d.

Zakłady Solvay w Polsce przejawiają ożywioną działalność przede wszystkim w zakresie pomocy samym robotnikom. W fabryce sody w Podgórzu wydawane są od niedawna tytułem próby pożywne zupy z mięsem — za cenę 20 groszy. Osiągnięcie pomyślnych rezultatów spowoduje wprowadzenie podobnego dożywiania robotników we wszystkich fabrykach solvayowskich. W tym kierunku zamierza również pójść Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu, projektując wydawanie u siebie analogicznego pożywienia.

Na szczególną uwagę zasługuje przeprowadzona przez Zakłady Solvay kampanja budowlano-mieszkaniowa w fabryce sody w Mątwach. Zakupiono tu większą ilość ziemi i wybudowano szereg jednopiętrowych domów, conajmniej 4-ro izbowych; do każdego domu należą zabudowania gospodarcze oraz działka ziemi powierzchni 400 do 800 mtr². Domy są sprzedawane na własność robotnikom fabryki w ten sposób, że z chwilą wpłacenia pierwszej raty, zależnej od stopnia zamożności robotnika, staje się on hipotecznym właścicielem nieruchomości, zaś fabryka figuruje na hipotece domu jako pierwszy wierzyciel. Dzięki temu robotnik nie jest bynajmniej związany z fabryką, zaś dom stanowi nadal jego własność, choćby nazajutrz po akcie hipotecznym przestał pracować w Zakładach Solvaya. Należność za dom spłacana jest w miesięcznych ratach, których wysokość określa się równowartością pewnej ilości dniówek. Przed trzema laty — kiedy omawiana akcja została zaczęta — koszt jednego domu wynosił około 7.200 zł., obecnie wzrósł do ca. 9.000 zł.

W zakresie opieki nad dziećmi robotników, Zakłady Solvay wysyłają słabowite dzieci na kolonje letnie; koszta pobytu całkowicie są pokrywane przez fabrykę. Ubiegłego lata — w ścisłym porozumieniu z Towarzystwem Kolonji Letnich — wysłano około 200 dzieci do

Rabki, Tucholi i nad morze. Wpisy szkolne za dzieci robotników są całkowicie pokrywane przez „Zakłady Solvay w Polsce”.

Działalność Sp. Akc. „L. Spiess i Syn” idzie w dwu kierunkach. Wszyscy pracownicy i robotnicy centrali, pracowni i składów w Warszawie otrzymują bezpłatnie obiad, składający się z posilnej zupy z mięsem oraz chleba; prócz tego — co miesiąc bezpłatny kupon do kąpieli. W Tarchominie zorganizowana została kooperatywa budowlana dla pracowników i robotników firmy, przy poważnym współdziałaniu finansowym fabryki Spiessa.

Na uwagę zasługuje wreszcie działalność oświatowa, prowadzona przez niektóre przedsiębiorstwa chemiczne. Można między innymi wskazać

na Sp. Akc. „Strem”, utrzymującą w Strzemieszycach szkołę elementarną dla dzieci robotników, czytelnie i biblioteki w wielu fabrykach i t. p.

Oczywiście, powyższymi kilku przykładami nie wyczerpujemy całokształtu akcji humanitarno - społecznej, prowadzonej przez wiele zakładów chemicznych. Wskazane fakty stwierdzają, że przemysł chemiczny chętnie i z własnej inicjatywy podejmuje wszędzie tam działalność społeczną, gdzie jest ona pożyteczna dla robotnika i racjonalna z ogólnego punktu widzenia. Natomiast nie może podzielić poglądów niektórych naszych sfer

Naświetlanie lampą kwarcową w Uzdrowisku dla dzieci Tomasz. Fabr. Sztucz. Jedwabiu.

ultraradykalnych, nawołujących do organizowania instytucji, których działalność zgóry skazana jest na niepowodzenie.

Z POWSZECHNEJ WYSTAWY KRAJOWEJ

Dzień 16 maja r. b. — termin otwarcia Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu — nadchodzi już niezadługo. Budowa wszystkich pawilonów na terenie Wystawy jest ukończona, urządzenia wewnętrzne wykonane. W najbliższym czasie należy przystąpić do wykonywania na miejscu stoisk, których projekty zostały zatwierdzone przez Zarządy Grup i Wydział Artystyczny Wystawy.

Szczególną uwagę wystawiających zwracamy na wydane nakładem P. W. K. opracowanie Dr. E. Piechockiego, kierownika Wydz. Przemysłowego, p. t. „Organizacja i technika wystawiania”. Poza ogólnymi rozważaniami, dotyczącymi znaczenia Wystawy oraz informacyjnym szkicem organizacji działu przemysłowego, zwłaszcza ciekawe są rozdziały, dotyczące techniki wystawiania, użycia efektów ruchomych, świetlnych i barwnych, modeli i eksponatów obrazowych i statystycznych, wreszcie reklamy. Broszura winna być dokładnie przestudjowana przez wszystkich wystawców, gdyż istotnie zawiera cenne wskazówki, których realizacja może się w dużym stopniu przyczynić do racjonalnego i celowego zorganizowania pokazów poszczególnych firm.

Nie wszystkie firmy chemiczne, należące do Związku Przemysłu Chemicznego, a biorące udział w Wystawie, zamierzają wysłać specjalnych przedstawicieli do Poznania; wyłania się przeto możliwość angażowania jednego przedstawiciela dla kilku firm wystawia-

jących. Członkowie Związku, pragnący w ten właśnie sposób zorganizować swe przedstawicielstwa na Wystawie, proszeni są o porozumienie ze Związkiem Przemysłu Chemicznego.

WYCIECZKA NA BLISKI WSCHÓD

W związku z okazywanym zainteresowaniem w szerokich sferach handlowych i przemysłowych dla krajów Bliskiego Wschodu, powstał projekt urządzenia wycieczki do Egiptu, Syrii, Persji, Palestyny, Turcji i Grecji w marcu, względnie w kwietniu b. r. przy współdziałaniu przede wszystkim kół handlowych i przemysłowych, ew. rządowych, parlamentarnych i prasowych. Wycieczka trwałaby około 4-ch tygodni.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu, uważając projekt powyższy za celowy, gotowe jest przyczynić się w pewnej mierze do jego zrealizowania, jeżeli koła gospodarcze okażą odpowiednie zainteresowanie.

W razie pozytywnego ustosunkowania się do projektu, Związek Przemysłu Chemicznego prosi o śpieszne nadesłanie:

1) nazwisk kandydatów. Kandydaci ci winni być eksporterami o pełnych kwalifikacjach kupieckich, winni reprezentować ściśle określone gałęzie eksportu i mieć ściśle określone cele nawiązania stosunków handlowych. W wycieczce winni wziąć udział przede wszystkim reprezentanci tych gałęzi eksportu, które z powodu za wysokich na ich warunki kosztów nie mają możliwości badać indywidualnie rynków wymienionych wyżej krajów, które nie mają tam sieci własnych

przedstawicieli, nie są obznajmione z temiż rynkami i t. d.

2) ew. życzeń i projektów w tej sprawie.

Pomoc ze strony Min. Przem. i Handlu wyrażałaby się przede wszystkim w zabiegach o uzyskanie zniżek przy przejazdach zagranicę. W tej dziedzinie Ministerstwo posiada już pewne informacje co do gotowości niektórych towarzystw okrętowych do udzielania dalekoidących zniżek. Przygotowania do wycieczki na terenie zagranicznym powierzyło Ministerstwo polskiemu placówkom dyplomatycznym i konsularnym. Organizacją wycieczki w kraju zajął się specjalny komitet.

Uprzejmie prosimy o śpieszne zawiadomienie Związku, czy firmy zrzeszone zamierzają wziąć udział w powyższej wycieczce.

K R O N I K A

Dn. 12 stycznia r. b. odbyła się we Lwowie w Izbie Przemysłowo - Handlowej konferencja, mająca na celu zbliżenie producentów i konsumentów branży chemicznej. Obecnych było około 30 osób, między innymi pp. radca Blumenfeld, prezes Żarecki, Dr. Wysoczański i inni. Z ramienia naszego Związku byli obecni pp. M. Zimmerman, Dyrektor lwowskiego oddziału Sp. Akc. „Strem”, oraz p. Inż. W. Tymowski.

Zebrani przedstawiciele konsumentów zapoznali się z wykazem artykułów chemicznych, wytwarzanych przez fabryki związkowe. Podczas ożywionej dyskusji wyłonił się szereg spraw, dotyczących zagadnień trudnych warunków przemysłu chemicznego we Wschodniej Małopolsce.

Wysunięto wniosek utworzenia sekcji przy Centralnym Związku Małopolskich Przemysłowców, celem załatwiania wszelkich spraw producentów i hurtowników działu przemysłu chemicznego łącznie, w porozumieniu ze Związkiem Przemysłu Chemicznego R. P.

Zebranie powyższe było drugim z kolei, zorganizowanym przez Związek Przemysłu Chemicznego, celem zbliżenia producentów i konsumentów na terenie Izb Przemysłowo-Handlowych.

Dn. 15 stycznia r. b. odbyło się posiedzenie Rady Towaroznawczej przy Min. Skarbu na którym między innymi postanowiono:

płatki aluminiowe, używane przy fabrykacji materiałów wybuchowych, cłiec wg. poz. 166 taryfy celnej,

stalowe butle do acetyleny (t. zw. akumulatory do acetyleny) cłiec wg. poz. 153 p. 10 taryfy celnej,

produkt składający się z przerobionego ługu sulfitowego pod nazwą „Pinotan” cłiec wg. poz. 112 p. 25c taryfy celnej.

Dn. 29 stycznia r. b. odbyło się nadzwyczajne ogólne zebranie członków Związku Przemysłu Chemicznego, poświęcone wyborowi jednego radcy do Izby Przemysłowo-Handlowej w Sosnowcu. Po zagajeniu zebrania przez Prezesa

Związku, p. Dr. J. Landaua, przewodnictwo z urzędu objął Główny Komisarz Wyborczy do Izby Przemysłowo - Handlowej w Sosnowcu p. Inż. W. Kolasiński. Na radcę Izby z ramienia Związku powołano p. Dr. Zygmunta Klonowskiego.

W biurze Związku Przemysłu Chemicznego jest do przejrzania sformułowanie stanowiska Rządu w sprawach podatkowych, wyjaśnione przez Pana Premiera i Pana Ministra Skarbu na konferencji sfer gospodarczych z Panem Premierem dn. 13 stycznia r. b.

Nakładem Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów ukazała się broszura p. t. „Rozmowy Pana Premiera Kazimierza Bartla z przemysłowcami”, zawierająca stenogramy przemówień, wygłoszonych na konferencji przedstawicieli sfer gospodarczych u Pana Prezesa Rady Ministrów w dn. 1 listopada 1928 r. Interesujące to wydawnictwo znajduje się już w handlu księgarskim.

Polskie Towarzystwo Chemiczne zawiadamia, że termin zgłaszania referatu na II Zjazd Chemików Polskich zostaje przedłużony do dn. 1 kwietnia r. b. Jak wiadomo, Zjazd ten odbędzie się w pierwszych dniach lipca r. b. w Poznaniu.

Tegoroczne targi w Londynie i Birmingham odbędą się od dn. 18 lutego do 1 marca r. b. Wszelkich bliższych informacji w tej sprawie udziela Wydział Handlowy Poselstwa Angielskiego w Warszawie (ul. Piękna 6) oraz Vice-Konsulaty Angielskie w Katowicach, Lwowie, Łodzi, Poznaniu i Borystawiu.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W „Monitorze Polskim” Nr. 19 z dn. 23 stycznia r. b. ukazało się pod poz. 30 Zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 31 grudnia 1928 r., nadające Związkowi Przemysłu Chemicznego prawo wyboru jednego radcy do Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie.

W „Monitorze Polskim” Nr. 22 z dn. 26 stycznia r. b. ukazało się pod poz. 34 Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 16 stycznia 1929 r. uzupełniające przepisy wykonawcze do Rozporządzenia o zwrocie ceł przy wywozie materiałów wybuchowych.

Rozporządzenie to uprawnia Min. Spraw Wojskowych do wydawania zaświadczenia oględzin materiałów wybuchowych, wywożonych zagranicę przez: Państwową Fabrykę Prochu i Materiałów Kruszących w Zagożdźonie, Sochaczewską Fabrykę Sztucznego Jedwabiu i Sp. Akc. „Nitrat”.

Ukazało się Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dn. 20 listopada 1928 r. o świadectwach pochodzenia towarów.

Rozporządzenie to uprawnia Związek Przemysłu Chemicznego do wystawiania świadectw pochodzenia przy wywozie zagranicę towarów polskich.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.
Alkohol metylowy techniczny	— „
„ „ czysty 99%	— „
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 „
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 „
„ granulowany za 1 kg % N	2,— „
Azotan amonowy	103,60 „
Benzen handlowy 90%	91 „
„ czysty	103 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	20 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „
Chlorek wapna bielący	40 „
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 „
Chloroform czysty	900 „
„ „pro narcosi	1,900 „
Fenol czysty	275 „
Fornalina 30%	260 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „
Gliceryna farmaceutyczna 30 Be	319 „
„ techniczna	200 „
Karbid	58—62 „
Karbolineum	45 „
Klej kostny	250 „
Klej skórny	400 „
Krezol	135 „

Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ siarkowy 60° Bé	6,32 „
„ solny bez arsenu	16 „
„ octowy techn. 30%	110 „
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 „
„ kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 „
Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty w łuskach	65 „
Octan sodu	140 „
„ clowiu	270 „
Oleina zwierzęca destylat	295 „
„ saponifika	285 „
Oleum 20%	19,95 „
Pirydyna czysta za 1 kg	12 „
Smoła preparowana	27,50 „
Siarczan amonu	43 „
Siarczek sodu 60/62%	66 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 „
Stearyna	260 „
Superfosfat 16%	13,60—14,88 „
Toluen czysty	103 „

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.
Błękity Millori i paryski:
Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.
Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.
Chlorek wapnia (CaCl₂):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. „SATURNJA”, Warszawa, Marszałkowska 138, tel. 78-40.
Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-49.
Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne G. Śląsk.
Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Kwaśny węgiel sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy:
(jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.
Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:
(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
Potaż żrący:
Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-49.
Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Stearyna:
Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Śrut rycynowy:
(jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90.
Żelazocyjanki sodowy i potasowy:
Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELFKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku,
Inż. EDMUND TREPKA,

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LUTEGO 1929 R.

KOLEJOWE TARYFY WYJĄTKOWE

Ministerstwo Komunikacji przystępuje do zakończenia prac nad rewizją i budową nowej taryfy kolejowej. Ostatnim etapem tych prac jest ułożenie taryf wyjątkowych, mających obniżyć koszty przewozu dla transportów o zupełnie specjalnym charakterze. Brane są tu pod uwagę przede wszystkim taryfy eksportowe, oraz taryfy na przewóz surowców i półproduktów o charakterze masowym.

Ilość taryf eksportowych w przemyśle chemicznym nie jest zbyt liczna, przemysł ten bowiem w mniejszym niż inne stopniu jest obliczony na eksport, i raczej zainteresowany w ukształtowaniu stosunków wewnętrznych. To też prace nad wyjątkowymi taryfami eksportowymi polegały na utrzymaniu istniejącego stanu rzeczy z zachowaniem wysokości dotychczasowych stawek, gdyż transakcje eksportowe — specjalnie zaś długoterminowe umowy z zagranicą — nie pozwalają na zmianę kalkulacji. Ustalono więc taryfy na wywóz węgla drzewnego, kwasu solnego, chloranu potasu, produktów suchej destylacji drzewa, sody, karbidu, żelazocyjanków oraz błękitów, ultramaryny, kleju i t. d. Nowością jest wprowadzenie taryfy wyjątkowej na wywóz materiałów wybuchowych, których eksport do państw bałtyckich rozpoczęło niedawno, w związku z przyznaniem zwrotu ceł przy wywozie.

Większe trudności natomiast nastęrczała sprawa budowy taryf wewnętrznych na surowce i półprodukty. Dotychczasowy stan rzeczy nie był zadawalający i w wielu wypadkach koszty przewozu w nadmierny sposób obciążały te produkty, zachodziła więc potrzeba obniżenia stawek przewozowych. Ponieważ jednak stawki w nowej taryfie zostaną podwyższone nie mniej niż o 20%, przeto Ministerstwo Komunikacji zamierzało zastosować konsekwentnie tę zasadę i dla przemysłu chemicznego. W rezultacie — uzgodnienie postulatów z Min. Komunikacji nie było rzeczą łatwą, niemniej jednak doprowadziło do względnie pozytywnych wyników.

W pierwszym rządzie stworzona została zupełnie specjalna taryfa dla nawozów sztucznych,

niższa w wielu wypadkach od obecnej. Min. Komunikacji zrzekło się przytem zysku z tytułu przewozu nawozów, pragnąc poprzeć intensyfikację produkcji rolnej. Oczywiście, straty tą drogą poniesione przez Ministerstwo mają charakter raczej względny, gdyż wzmożone obroty produktami rolnymi — jako rezultat akcji nawożenia — podwyższą dochodowość kolei. Konsekwencją tej zasady było również stworzenie taryf wyjątkowych na surowce służące do fabrykacji nawozów sztucznych, przytem w zasadzie wysokość tych taryf pozostała bez zmiany. Następnie ustalone zostały taryfy wyjątkowe na przewóz produktów suchej destylacji węgla, przytem dotyczą one smoły do budowy dróg, paku do wyrobu brykietów, olejów impregnacyjnych do nasycania podkładów i t. d.

Pomyślnie rozwiązane zostały taryfy wyjątkowe dla olejarni, których rozwój hamowany był dotąd brakiem tanich taryf na surowce, co powodowało deficytowość olejarni.

Również przyznany został cały szereg taryf wyjątkowych na surowce dla przemysłu tłuszczowego, suchej destylacji drzewa i innych. Rozwiązane zostało korzystnie zagadnienie kosztów przewozu soli przemysłowej do fabryk chemicznych; obecne stawki przewozowe kształtowały się na niedalekich stosunkowo przestrzeniach w wysokości 40% ad valorem.

Przy budowie taryf wyjątkowych przyznane zostały specjalne zniżki przy przewozach przez porty polskie. Stwierdzić trzeba, że Niemcy — pragnąc przyciągnąć transporty do swoich portów — przyznały t. zw. „Seehafendurchfuhrtarifen“, czyli tranzytowe taryfy, zawierające olbrzymie zniżki stosowane często indywidualnie. Chodziło więc o przeciwstawienie się tendencjom niemieckim i utworzenie konkurencyjnych stawek do portów polskich.

Projektowane taryfy mogą jeszcze ulec pewnym zmianom lub korektywom, gdyż będą one przedmiotem badań specjalnej komisji międzyministerjalnej, wreszcie Pana Ministra Komunikacji.

Z P O W S Z E C H N E J W Y S T A W Y K R A J O W E J

Jesteśmy już w przededniu otwarcia wielkiej rewji polskiego dorobku kulturalnego, społecznego i przemysłowego za czas pierwszego dziesięciolecia odrodzonego niezawisłego bytu naszego Państwa. Przemysł chemiczny, we właściwym stopniu doceniający wielkie znaczenie takiego generalnego przeglądu sił, gremjalnie bierze udział w Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu. Reprodukowane w poprzednich zeszytach projekty stoisk wskazują, że nie tylko istotna treść, lecz również zewnętrzna forma Wystawy stać będą na wysokim poziomie, odpowiadającym całkowicie wadze gatunkowej wytwórczości chemicznej w całokształcie naszych stosunków gospodarczych. Dzisiaj zamieszczamy projekt

Projekt stoiska Sp. Akc. „Grodzisk”.

stoiska Sp. Akc. „Grodzisk”, według pomysłu pp. T. Burtatowskiego i T. Kasprzyckiego.

Z ubolewaniem jednak stwierdzić musimy, że jeszcze kilka wystawiających przedsiębiorstw nie nadesłało nam projektu swych stoisk. Podobna opieszałość utrudnia niezmiernie pracę Zarządu Grupy Chemicznej (Komisji Wystawowej naszego Związku), która nie może przedstawić wszystkich zaaprobowanych przez nią projektów Komisji Artystycznej w Poznaniu. To też korzystamy z okazji, aby na tej drodze raz jeszcze zwrócić się do wspomnianych firm z prośbą o jaknajśpieszniejsze nadesłanie właściwych szkiców i projektów, gdyż rozpoczęcie prac na terenie Wystawy nie może być zatrzymane.

PAŃSTWOWA SZKOŁA CHEMICZNO-PRZEMYSŁOWA

Powstała w roku 1925, a mieszcząca się początkowo, z braku odpowiedniego lokalu, przy Państwowej Szkole Wawelberga — Państwowa Szkoła Chemiczno-Przemysłowa, została z początkiem b. roku szkolnego przeniesiona do nowego pomieszczenia przy ul. Hożej 88. Lokal ten jest również prowizoryczny, mieści się bowiem na poddaszu gmachu, zaś sprawa urządzeń pracowni ze względu na warunki lokalowe rozwiązuje się trudno, co dotyczy np. kanalizacji, wyciągów, wody, bezpieczeństwa ogniowego; jednak w granicach osiągalnych, przeniesienie szkoły stanowi duży postęp i udogodnienie, w porównaniu ze stanem dotychczasowym.

Skutkiem opóźnienia w urządzeniu nowego lokalu i przenosin Szkoły, a także pewnych fer-

mentów wśród młodzieży, miało miejsce znaczne opóźnienie normalnych zajęć w szkole; obecnie szkoła funkcjonuje już normalnie.

Szkoła jest typu średniego. Program jej, po wprowadzeniu pewnych zmian, przystosowany został do kształcenia sił pomocniczych dla przemysłu chemicznego.

Kończący otrzymują tytuł technika-chemika. Specjalizacji narazie niema, natomiast jest przewidziana w przyszłości, w miarę rozwoju szkoły i uzyskania niezbędnych funduszy.

Pracownie chemiczne są dwie: jedna ogólna analityczna, druga przeznaczona dla preparatyki organicznej i ćwiczeń z technologii nieorganicznej i organicznej.

Uczniów w danej chwili jest 47. Z tego na kursie I—20, na kursie II—16 i na kursie III—11.

Egzamin ostateczny dla kursu III przewidziany jest w drugiej połowie kwietnia 1929 r.

Wszyscy uczniowie obowiązani są odbyć 6-cio tygodniową praktykę w czasie przerwy wakacyjnej, a po ukończeniu szkoły 6-miesięczną praktykę fabryczną, poczem dopiero otrzymują świadectwo ostateczne.

W najbliższej przyszłości zamierzone jest przekształcenie obecnie istniejącej 2½-letniej szkoły, do której przyjmuje się kandydatów po ukończeniu 6-ciu klas, na szkołę normalnego typu z kursem 4-letnim, do której przyjmowani będą kandydaci po ukończeniu 4 klas szkoły średniej lub ukończeniu szkoły powszechnej.

Związek Przemysłu Chemicznego, należycie doceniając wielkie znaczenie kształcenia młodych kandydatów na majstrów i techników dla fabryk chemicznych, obserwuje z uwagą rozwój Szkoły i żywo interesuje się jej losami. W Radzie Opiekuńczej Szkoły zasiada 4-ch członków Zarządu naszego Związku — pp. Prof. J. Zawadzki, Inż. F. Wiślicki, Inż. E. Natanson, Inż. J. Podraszko, zaś Związek — drogą bezpośredniego kontaktu z kierownictwem Szkoły — stara się również w miarę możliwości współdziałać rozwojowi tej pożytecznej placówki.

K R O N I K A

Stosownie do przepisów Rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 14 grudnia 1928, Izby Przemysłowo-Handlowe obowiązane są przedstawić sądom rejestrowym listę osób, pośród których będą wyznaczeni biegli rewidentci, celem badania i wydawania opinii w przedmiocie sprawozdań założycieli spółek akcyjnych. W wyniku tego Rozporządzenia, powołane zostały następujące osoby dla oceny wspomnianych sprawozdań w dziedzinie przemysłu chemicznego:

Na terenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie pp. Inż. Karol Ginsberg, Dyrektor Sp. Akc. „Strem”, Maksymilian Zand, Dyrektor Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu, Aleksander Jung, Szef buchalterji Sp. Akc. „Florida”.

Na terenie Izby Przemysłowo-Handlowej we Lwowie pp.: Dr. Emanuel Blumenfeld, Dyrektor fabryki chemicznej, Zygmunt Halber przemysłowiec, Dr. Kazimierz Inatowicz przemysłowiec, Dr. Wacław Leśniański — Profesor Politechniki, Inż. Zygmunt Platowski, Dyrektor Sp. Akc. Eksploatacji Soli Potasowych, Dr. Jan Poratyński, właściciel apteki, Dr. Bronisław Wysoczański, Dyrektor firmy „Mikolasch i S-ka”, Inż. Kazimierz Żardecki, Dyrektor Miejskiej Gazowni.

Na terenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu pp.: Dr. Kazimierz Celichowski, Franciszek Maciejewski, Dyrektor Wytwórni „Blask”, Dr. Julian Flattau, Dr. Stanisław Waschko, Stanisław Lange.

Na terenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Toruniu: pp.: Inż. Stefan Dażwański, Roman Kociurski, Ludwik Schroeter.

Dn. 31 stycznia r. b. odbyło się w Krakowie posiedzenie Izby Przemysłowo-Handlowej, mającej na celu zbliżenie producentów i konsumentów branży chemicznej. Jest to już trzecia narada, zwołana z inicjatywy naszego Związku na terenie Izb Przemysłowo-Handlowych (pierwsza odbyła się w Katowicach, druga we Lwowie). Zebranie krakowskie zagał Prezes Izby, p. Epstein, wskazując na doniosłe znaczenie, jakie podobne konferencje odegrać mogą nie tylko w dziedzinie jednej gałęzi przemysłu, lecz również dla poprawy całokształtu stosunków gospodarczych w Polsce. Po oświetleniu istoty zagadnienia przez p. Inż. T. Zamoyskiego wywiązała się ożywiona dyskusja, w której brali udział pp.: Inż. Rossenberg, Inż. Scherer, Inż. Buchner, Radca Gottlieb, Sierotwiński, Inż. Żabner, Inż. Anisfeld, Inż. Jawornicki, Inż. Keh, Inż. Eisen, Weinfeld, Dyr. Maiss. Zebrani wypowiedzieli opinię, że konferencje dla zbliżenia produkcji i konsumpcji powinny się powtarzać periodycznie i że pierwsza podobna na terenie Krakowa dyskusja daje nader korzystne dla obydwu stron rezultaty. W wyniku powziętych uchwał — Izba Krakowska rozesała do wszystkich odbiorców artykułów chemicznych odpowiedni kwestionariusz, zwracając ich uwagę na istnienie produkcji krajowej w wielu dziedzinach oraz zapytujący o życzenia konsumentów i kupców w stosunku do krajowego przemysłu chemicznego.

Nakładem Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska” ukazała się broszura Naczelnego Dyrektora Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów, p. Andrzeja Wierzbickiego p. t.: „Zagadnienie etatyizmu i neoetatyizmu w Polsce”. Interesujące to wydawnictwo jest echem znanej powszechnie dyskusji na rzeczony temat, jaka prowadzona jest na zebraniach, w prasie i literaturze gospodarczej i stanowi cenny przyczynek do aktualnych spraw, stanowiących przedmiot żywego zainteresowania szerokiego ogółu spraw gospodarczych.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ustaw Nr. 7 z dn. 31 stycznia r. b. ukazały się pod poz. 56 i 58 Ustawy z dn. 12 stycznia 1929, ratyfikujące: tymczasowy układ handlowy między Polską a Łotwą oraz protokół dodatkowy do traktatu handlowego między Polską a Norwegją.

E C H A

* Zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 29 stycznia 1929 — radcą Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi został mianowany p. Inż. Michał Hertz, Dyrektor techniczny Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu.

OD ADMINISTRACJI

Administracja „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” zawiadamia, że z dn. 1-go stycznia r. b. opłata za umieszczenie nazw firmy w dziale „Produkty wytwórczości krajowej” wynosi dla członków Związku Przemysłu Chemicznego — Zł. 35 kwartalnie za pierwsze trzy wiersze i po Zł. 10 kwartalnie za każdy następny wiersz.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Alkohol metylowy techniczny	—	Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ „ czysty 99%	—	„ siarkowy 60° B ₃	6,32 „
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 „	„ solny bez arsenu	16 „
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 „	„ octowy techn. 30%	110 „
„ granulowany za 1 kg % N ₂	2,—	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 „
Azotan amonowy	103,60 „	„ kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 „
Benzen handlowy 90%	91 „	Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty	103 „	„ czysty w łuskach	65 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	20 „	Octan sodu	140 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „	„ ołowiu	270 „
Chlorek wapna bielący	40 „	Oleina zwierzęca destylat	300 „
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 „	„ saponifikat	290 „
Chloroform czysty	900 „	Oleum 20%	19,95 „
„ „pro narcosi	1,900 „	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Fenol czysty	275 „	Smola preparowana	27,50 „
Fornalina 30%	260 „	Siarczan amonu	43 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „	Siarczek sodu 60/62%	66 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	319 „	Soda amonjakalna	25 „
„ techniczna	200 „	„ kaustyczna	60 „
Karbid	58—62 „	Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 „
Karbolineum	45 „	Stearyna	280 „
Klej kostny	250 „	Superfosfat 16%	13,60—14,88 „
Klej skórny	400 „	Toluen czysty	103 „
Krezol	135 „		

„Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:

Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.

„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.

„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”,

Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia (CaCl₂):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”,

Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”,

Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Ma-

zowiecka 7, tel. 314-30.

Sp. Akc. „SATURNJA”, Warsza-

wa, Marszałkowska 138, tel. 78-40.

Gumowe artykuły techniczne:

Sp. Akc. „WOLBROM” Warsza-

wa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-49.

Karbid:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”,

Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Gór-

ne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Ma-

zowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węgiel sodowy (bikarbonat):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”,

Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Makuchy odolejone — kokosowy,

iniany i rzepakowy:

(jako pasza dla bydła), Sp. Akc. „J. D.

POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Novarsenobenzol:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”,

Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel.

Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Ma-

zowiecka 7, tel. 314-30.

Oleje kokosowy, iniany, rzepa-

kowy i rycynowy:

(do celów technicznych i spożywc-

zych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA

SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Phosphit:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN

Warszawa, Daniłowiczowska 16,

tel. Centrala-Spiess.

Potaż żrący:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Słomka i włosie viskozowe:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FA-

BRYKA SZTUCZNEGO JEDWA-

BIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel.

75-49.

Smola pierwszorzędowa:

Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska

Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna

i kaustyczna:

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”,

Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”,

Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Ma-

zowiecka 7, tel. 314-30.

Śrut rycynowy:

(jako nawóz sztuczny), Sp. Akc. „J. D.

POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90

Żelazocyjanki sodowej i potasowej:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:

Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Gór-

ne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku,
Inż. EDMUND TRFPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 MARCA 1929 R.

WALNE ZEBRANIE ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W ciągu ostatnich kilku miesięcy Związek Przemysłu Chemicznego zwoływał nadzwyczajne ogólne zebrania, poświęcone wyborom radców do kilku Izb Przemysłowo-Handlowych. Zebrania te nie cieszyły się naogół zbyt liczną frekwencją członków Związku, posiadały charakter raczej formalny i obejmowały z reguły tylko jeden punkt porządku obrad: powołanie radców z ramienia naszej organizacji.

Oprócz jednak podobnych nadzwyczajnych zebrań, odbywa się raz na rok zwyczajne walne zgromadzenie, o dużym znaczeniu dla naszego Związku. W latach ubiegłych na ogólne doroczne zebrania przybywała poważna ilość przedstawicieli zrzeszonych przedsiębiorstw, którzy w ten sposób podkreślali, że troska o losy i rozwój naczelnej reprezentacji przemysłu chemicznego jest dla nich zagadnieniem zupełnie pierwszorzędnej doniosłości. Na terenie dorocznych zgromadzeń odbywa się zazwyczaj wymiana zdań na tematy, bezpośrednio interesujące zorganizowane firmy chemiczne, zaś celowem uzupełnieniem obrad są referaty, wygłaszane przez wybitnych działaczy gospodarczych i społecznych.

W Polsce nie odbywają się, jak w innych krajach, regularne kongresy chemji przemysłowej, a nawet zjazdy chemików polskich, organizowane przez Polskie Towarzystwo Chemiczne, zwoływane są dość rzadko. To też doroczne walne zebranie Związku Przemysłu Chemicznego jest pewnego rodzaju surogatem podobnych kongresów. Nasi przemysłowcy chemiczni, działający częstokroć na odległej prowincji, rzadko kiedy mają możliwość zetknięcia się ze swymi kolegami, pracującymi bądź w innych działach wy-

twórczości, bądź w oddalonych częściach kraju; ogólne zebranie Związku powinno więc być nie tylko terenem omówienia spraw zawodowych, lecz również okazją do nawiązania bezpośredniego kontaktu między przemysłowcami.

W roku bieżącym doroczne ogólne zebranie odbędzie się:

we środę, dn. 13 marca r. 1929 o godz. 16 min. 30 w lokalu Związku Polskich Hut Żelaznych w Warszawie, Mazowiecka 5. Porządek obrad obejmuje: wybór przewodniczącego zebrania, uzupełniające sprawozdanie z działalności Związku, sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, uzupełniające wybory do Zarządu Związku, wybór Komisji Rewizyjnej, sprawy Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu, wreszcie wolne wnioski.

Po zakończeniu zebrania wygłoszony będzie referat na temat sytuacji politycznej i gospodarczej w kraju. Prezydium Związku uprosiło posła na Sejm, ks. Janusza Radziwiłła, o wypowiedzenie wskazanej prelekcji, wychodząc z założenia że zwłaszcza w obecnej sytuacji sfery gospodarcze powinny być źródłowo, bezpośrednio i autorytatywnie poinformowane o bieżących zagadnieniach życia politycznego. Już sama osoba prelegenta wskazuje, iż ujęcie tematu zasługiwać będzie na najwyższą uwagę.

Stosownie do wymagań statutowych, zawiadomienia o ogólnym zebraniu zostały rozesłane listami poleconymi wszystkim członkom Związku. Korzystamy ze sposobności, aby jeszcze raz przypomnieć o powyższym terminie i wezwać zrzeszone przedsiębiorstwa do najliczniejszego udziału w dorocznym zebraniu.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

W lutym bieżącego roku zmarło dwu wybitnych przedstawicieli nauki i przemysłu chemicznego. Dn. 9 lutego zmarł w 67-ym roku życia ś. p. Dr. Stanisław Bądyński, profesor chemii fizjologicznej Uniwersytetu Warszawskiego, doradca naukowy kilku naszych fabryk chemicznych; dn. 15 lutego zmarł w 39-ym roku życia ś. p. Dr. Tadeusz Zwisłocki, Dyrektor Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Tarnowie, do niedawna kierownik Sp. Akc. „Azot”. Obszerniejsze wspomnienia, poświęcone pamięci Zmarłych, znajdują czytelnicy w „Przemysle Chemicznym”. Strata, jaką przez zgon wybitnego profesora poniosła nauka, a przez śmierć energicznego i nieocenionego organizatora — przemysł polski, nieprędko da się powetować.

Cześć Ich pamięci!

KRONIKA

Dn. 16 lutego r. b. odbyło się w Min. Przemysłu i Handlu zebranie radców handlowych, urzędujących przy Poselstwach Rzeczypospolitej Polskiej zagranicą. W obradach wzięli również udział przedstawiciele sfer gospodarczych, którzy sformułowali szereg postulatów, dotyczących zarówno odpowiedniego przygotowania składu osobowego placówek handlowych, jak usprawnienia informacyjnej i interwencyjnej działalności. Przemysł chemiczny, jako gałąź wytwórczości niezmiernie wrażliwa na skutki wszelkich przemian — bądź w zakresie postępów technicznych, bądź nowych ustaw i rozporządzeń — jest szczególnie zainteresowany w rychłym otrzymaniu informacji o planach i zamierzeniach, kielkujących w różnych krajach.

Dn. 19. lutego r. b. odbyło się posiedzenie Rady Towaroznawczej przy Min. Skarbu, na którym między innymi postanowiono:

tekturę prasowaną przesyconą smołą asfaltową, służącą do wyrobu sztucznego linoleum, cłi wg. poz. 177 p. 2 c. taryfy celnej.

maski i respiratory przeciwgazowe cłi wg. poz. 169 p. 1 taryfy celnej.

Poczet placówek wytwarzających związki azotowe znów się powiększył. Górnośląska Sp. Akc. „Oswag” z dniem 15 stycznia uruchomiła swą nową fabrykę siarczanu amonu, którego produkcja w lutym wyniesie zapewne 1.000 do 1.200 tonn.

Wyszło z druku VIII Sprawozdanie Związku Przemysłu Chemicznego R. P. za rok 1928. Sprawozdanie zawiera listę członków Związku z wyszczególnieniem produkowanych artykułów, skorowidz tych artykułów w trzech językach (polskim, francuskim, niemieckim), opracowanie dotyczące sytuacji przemysłu chemicznego w r. 1928, wreszcie właściwe sprawozdanie z działal-

ności Związku. Uzupełnieniem wydawnictwa są reprodukcje, przedstawiające wnętrza kilku fabryk chemicznych, należących do Związku. Sprawozdanie zostało rozesłane wszystkim członkom Związku, władzom państwowym oraz pokrewnym organizacjom.

Niezależnie od sprawozdania, odbita została lista członków Związku, łącznie ze skorowidzem wytwarzanych artykułów.

Zwracamy uwagę na ukazującą się obecnie w formie dziennika „Gazetę Handlową” — jedynę wydawnictwo codzienne, poświęcone omawianiu spraw gospodarczych. Sądzymy, że zaabonowanie „Gazety Handlowej” przez członków Związku przyczyni się z jednej strony do utrwalenia podstaw pożytecznego wydawnictwa, z drugiej zaś da możliwość otrzymywania codziennych aktualnych wiadomości gospodarczych.

Sp. Akc. „Mleczarnia Opatowska” w Opatowie donosi, że produkuje miesięcznie zgórá 4.000 kg. kazeiny ziarnistej, przyczem poszukuje stałego odbiorcy na 2.000 kg. miesięcznie. Zainteresowane przedsiębiorstwa przemysłowe lub handlowe zechcą zwrócić się bezpośrednio do wskazanej firmy.

Wobec zbliżającego się terminu rozpoczęcia prac nad utworzeniem bezpośredniej taryfy związkowej polsko-jugosłowiańskiej, członkowie Związku Przemysłu Chemicznego proszeni są o nadesłanie następujących danych:

1) ogólne dane cyfrowe za lata ubiegłe co do obrotu towarowego między Polską a Jugosławią,

2) wykaz nazw ważniejszych towarów (według nomenklatury kolejowej), będących przedmiotem wymiany polsko-jugosłowiańskiej,

3) spis stacyj nadawczych względnie odbiorczych w Polsce i Jugosławii.

Pożądane jest poza tem sprecyzowanie dezyderatów co do warunków i kosztów przewozu towarów oraz pożadanego kierunku rozwoju obrotu towarowego polsko-jugosłowiańskiego. Należałoby wreszcie wymienić wszystkie ewentualne trudności, na jakie napotykają towary polskie względnie jugosłowiańskie ze strony kolei obcych czy też własnych — w drodze do miejsca przeznaczenia.

PRZEGLĄD LITERATURY BIEŻĄCEJ

Księgarnia „Trzaska, Evert i Michalski” (Warszawa, Hotel Europejski), nadsyła nam spis nowych wydawnictw w zakresie chemii teoretycznej i stosowanej, który poniżej zamieszczamy:

Vegard L. u. A. Maurstadt: Die Kristalstruktur der Wasserfrei Alaune R² R³ (SO₄), Mit 5 Textfig. u 1 Taf. (24 S.) . . . . . Rm. 3.—

Müller Emil: Chemie u. Patentrecht. (127 S.). Rm. 7.—

Wagner Alfred: Die Parfümerieindustrie. Nachschlagebuch f. d. Parfümeur, Chemiker, Drogist, Apotheker u. Seifefabrikant. (VII, 596 S.) . . . . . Rm. 26.50

Biltz Heinrich: Qualitative Analyse unorganischer Substanzen. (III), 64 S.). Lw. . . . . Rm 3.50

Fuler Hans: Chemie der Enzyme. 3 Aufl. Tl. 2. — Abschn. 1. — Die hydrolosierenden Enzyme d. Ester, Kohlendhydrate u. Glukoside (X, 473 S.). . . Rm. 39.60.

Bauer K. H.: Chemische Technologie der Fette und Oele. Mit 48 Textabb. (XV, 423 S.). Lw. . . . Rm. 24.—

Fabrikation und Prüfung der photographischen Materialien. Die Fabrikation d. photograph. Matrialen von *W. Nauck*. Die Prüfung d. photograph. Materialien von *E. Lehmann*. (XIII, 282, S.). Lw. . . . . Rm. 12.—

Taschenbuch für Gaswerke, Kokereien, Schwelereien und Teerdestillationen. (IX, 64 S. 604 S.). Lw. Rm. 7.20
Ein Jahr. f. Wasserchemie u. Wasserreinigungstechnik. (280 S.). . . . . Rm. 16.—

Eggert John: Lehrbuch der physikalischen Chemie in elementarer Darstellung. 2 Aufl. (I, 552 S.). Rm. 25.—
Gallerten und Gele in allgemein kolloidchemischer, biologischer und technischer Hinsicht. . . . Rm. 8.—

Curtis C. A.: Künstliche organische Pigmentfarben und Ihre Anwendungsgebiete. (VII, 230 S.). . . Rm. 22.50

Lüdy F.: Alchemistische und chemische Zeichen (57 S.). Rm. 15.—

Gardner Henry: Untersuchungsmethoden der Lack — und Farben - Industrie (Physical and chemical examination of paints, varnishes, lacquers and colors.). 4 Aufl. (807 S.). Lw. . . . . Rm. 45.—

Läers H.: Chemie des Brauwesens. (VIII, 408 S.). Lw. Rm. 24.—

Adams R. and Johnson: Elementary Laboratory Experiments in Organic Chemistry. . . . . Sh. 8.

Fearnsworth: The Theory and Technique of Quantitative Analysis. p. 162. . . . . Sh. 12/6.

Haldane J. S.: Gases and liquids. 12 figs in text. pp: 168. . . . . Sh. 18.

Newman and Searle: General properties of Matter. 113 illus. pp. 388. . . . . Sh. 25.

Glasstone S.: Chamistry in Daily Life. 22. Diags. pp. 256. . . . . Sh. 12/6.

Bagder W. L.: Inorganic chemical Technology. 54 illus. pp. 227 . . . . . Sh. 6.

Hilditch: Catalytic Processes in Applied chemistry. pp. 352. . . . . Sh. 16.

Mellor J. W.: A comprehensive treatise on Inorganic and Theoretical chemistry. Vol. IV, pp. 968. . . Sh. 63.

Partington A. B.: Chemical Plumbing and Leadburning. pp. 156. . . . . Sh. 3/6.

Marsh J. E.: The origins and the growth of chemical science. pp. 162. . . . . Sh. 5.

Mellon M. Gl.: Chemical publications. International Chemical Series. pp. 253. . . . . Sh. 12/6.

Smith and Miller: An introduction to qualitative chemical analysis and the relateted chemical principles pp. 275. . . . . Sh. 11/4.

Prohazka G. A.: Accouting and cost finding for the chemical Industries. pp. 242. . . . . Sh. 15.

Graffigny H.: Les industries du caoutchouc. 208 p. Fr. 15.—

Robinson C.: La recuperation des solvants volatils. 206 p. . . . . Fr. 46.—, rel. 55.—

na jaką może się zdobyć biurokracja — ze wszystkimi jej złemi i dobrami stronami — wzięły w ręce zaopatrzenie ludności w opał.

Nie zorientowano się jednak, że brak paliwa w przemyśle jest niemniej szkodliwy, niż w życiu prywatnym; że nawet posiadająca nadmiar węgla uboga ludność będzie narażona na nędzę, jeśli staną warsztaty pracy. Krótkotrwały — na szczęście — głód węglowy wywołał paradoksalną sytuację: ładunki paliwa adresowane do fabryk — rekwirowano, wagony z zagłębia kierowano wyłącznie pod adresem władz administracyjnych, przedsiębiorstwa fabryczne otrzymywały zaledwie nieznaczną część przeznaczonych dla nich ładunków. W konsekwencji — wiele fabryk zawiesiło produkcję, pozbawiając chleba robotników.

Niedość na tem. Nawet dzisiaj, gdy niedomagania komunikacyjne zostały przewyciężone, a naładunek wagonów w zagłębiach nie tylko dochodzi ale nawet przekracza zwykłe normy — węgiel nie dociera do wielu dalszych okolic fabrycznych. Tak np. puszcza Białowieska, jeden z najważniejszych ośrodków destelacji drzewa w Polsce, pozbawiona jest regularnych dostaw węgla kamiennego, mimo że szlaki kolejowe są oddawna przetarte, zaś komunikacja odbywa się normalnie. Nieistniejące już dziś trudności odbijają się rekoszetem, pokutują w defetystycznej formie wśród urzędników kolejowych, każą sztucznie stwarzać przeszkody tam, gdzie ich już zgola niema.

Starożytni zwykli mawiać: „Sublata causa, tollitur effectus”; w naszych czasach dzieje się odmiennie — usuń przyczynę, a skutek... zostanie.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 10 z dn. 20 lutego r. b. ukażo się pod. poz. 82 Rozporządzenie Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 4 stycznia 1929 w sprawie zwrotu ceł przy wywozie ceraty.

W myśl tego rozporządzenia, przy wywozie zagranicę ceraty wytwarzanej w kraju zezwala się na zwrot cła uiszczanego za sprowadzane z zagranicy zużyte do wyrobu tego towaru surowce i półfabrykaty — w wysokości zł. 125 za 100 kg. wywiezionej ceraty. Rozporządzenie wchodzi w życie dn. 25 lutego, przepisy wykonawcze wydaje Minister Skarbu.

W „Monitorze Polskim” Nr. 36 z dn. 13 lutego r. b. ukazało się pod poz. 71 Zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu, uprawniające Związek Przemysłu Chemicznego do powołania dwu radców do Izby Przemysłowo - Handlowej w Krakowie.

E C H A

* P. Inż. Jan Podraszko, członek Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, Dyrektor Sp. Akc. Przemysł Tłuszczowy „Schicht”, został powołany na członka Rady do spraw dozoru nad artykułami żywności i przedmiotami użytku — przy Min. Spraw Wewnętrznych.

NA MARGINESIE

Fala oddawna nieobserwowanych dotkliwych mrozów przepłynęła nad Europą. Temperatura 30° poniżej zera, opady śnieżne, wreszcie zadymka — spowodowały nieprzewyciężone trudności komunikacyjne i odciecie środowisk mieszkalnych oraz przemysłowych w Polsce od zagłębia węglowego. Brak paliwa stał się katastrofalny i władze administracyjne z całą energją,

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Alkohol metylowy techniczny	—	Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ „ czysty 99%	—	„ siarkowy 60° Bé	6,32 „
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 „	„ solny bez arsenu	16 „
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 „	„ octowy techn. 30%	130 „
„ granulowany za 1 kg % N ₂	2,— „	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 „
Azotan amonowy	103,60 „	„ kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 „
Benzen handlowy 90%	91 „	Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty	103 „	„ czysty w łuskach	68 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 „	Octan sodu	160 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „	„ ołowiu	270 „
Chlorek wapna bielący	40 „	Oleina zwierzęca destylat	300 „
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 „	„ saponifikat	290 „
Chloroform czysty	900 „	„ 20%	19,95 „
„ „ „pro narcosi“	1,900 „	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Fenol czysty	300 „	Smoła preparowana	22,50 „
Fornalina 30%	280 „	Siarczek amonu	43 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „	Siarczek sodu 60/62%	70 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	319 „	Soda amonjakalna	25 „
„ techniczna	200 „	„ kaustyczna	60 „
Karbid	58—62 „	Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 „
Karbolinum	45 „	Stearyna	280 „
Klej kostny	250 „	Superfosfat 16%	13,60—14,88 „
Klej skórny	400 „	Toluen czysty	103 „
Krezol	140 „		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:

Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.

„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.

„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia (CaCl₂):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Sp. Akc. „SATURNJA”, Warszawa, Marszałkowska 138, tel. 78-40.

Gumowe artykuły techniczne:

Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-49.

Karbid:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węgiel sodowy (bicarbonat):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy:

(jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Novarsenobenzol:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala Spiess.

Oleina zwierzęca:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:

(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Phosphit:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Centrala-Spiess.

Potaż żrący:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Słomka i włosie viskozowe:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-49.

Smoła pierwszorzędowa:

Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Śrut rycynowy:

(jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90.

Żelazocyjanki sodowej i potasowej:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:

Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 MARCA 1929 R.

OGÓLNE ZEBRANIE ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Dn. 13 marca r. b. odbyło się ogólne zwyczajne zebranie Związku Przemysłu Chemicznego. Po zagajeniu, jednogłośnie powołano na przewodniczącego zebrania Prezesa Związku, p. Dr. Józefa Landaua, na sekretarza p. Inż. Tadeusza Zamoyskiego. Uzupełniające sprawozdanie z działalności Związku złożył Dyrektor, p. Prof. Edmund Trepka, który podkreślił ważniejsze momenty, jakie miały miejsce w ciągu pierwszych dwu miesięcy bieżącego roku. Omówił więc sprawę bliskiego współdziałania wydawnictwa Związku — „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” z organem Chemicznego Instytutu Badawczego — „Przemysłem Chemicznym”; zatrzymał się nad współpracą z Izbami Przemysłowo-Handlowymi, wskazując wyniki dokonanych na terenie Związku wyborów do Izb oraz informując o posiedzeniach, jakie odbyły się w kilku Izbach Handlowych, celem przeprowadzenia bliższej łączności między producentami i konsumentami; zreferował aktualne zagadnienia przemysłu tłuszczowego, zwłaszcza w zakresie działalności fabryk margaryny, które jednomyślnie postanowiły zwalczając karygodne zafalszowania masła, oraz w dziedzinie przemysłu olejarskiego, znajdując się obecnie w specjalnie trudnej sytuacji — z uwagi na restrykcje przy wywozie makuchów; wyjaśnił wreszcie pogląd Związku na kollaborację z kapitałem zagranicznym, uważając ją za bardzo pożyteczną i wskazaną.

Po przedstawieniu sprawozdania rachunkowego Związku za r. 1928, zabrał głos w imieniu Komisji Rewizyjnej p. Dr. Stefan Otolski, który odczytał sprawozdanie Komisji, stwierdzające zgodność wszystkich pozycji bilansu, inwentarza oraz zestawienia wpływów i wydatków z zapisami w księgach handlowych: zebrani przyjęli do zatwierdzającej wiadomości sprawozdanie Kom. Rewizyjnej.

Na miejsce ustępujących z kolejności starszeństwa członków Zarządu pp. Inż. Zygmunta

Lepperta, Marjana Lewandowskiego, Inż. Tomisława Morawskiego, Inż. Edwarda Natansona, Inż. Wiktora Sommera, Inż. Feliksa Wiślickiego — wybrano ponownie ustępujących.

Do Komisji rewizyjnej powołano pp. Inż. Czesława Knoffa, Dr. Stefana Otolskiego, Wacława Zbroskiego.

Sprawy Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu oświetlił p. Inż. Tadeusz Zamoyski, zwracając szczególną uwagę na organizację grupy chemicznej, zarówno w znaczeniu udziału w niej poszczególnych przedsiębiorstw, jak ogólnej wystawy, projektowanej przez Związek. W dyskusji zabierał głos p. Inż. Włodzimierz Płużański.

P. Inż. Zygmunt Leppert zreferował sprawę powołania do życia organizacji ubezpieczeniowej przemysłu chemicznego, opartej na zasadach wzajemności. W dyskusji uczestniczyli pp. Henryk Żak, Dr. Józef Landau i Inż. Bolesław Przedpełski; bliższe omówienie sprawy przekazano Zarządowi.

Wreszcie p. Dr. J. Landau poruszył kwestję współpracy z Chemicznym Instytutem Badawczym i wezwał zrzeszone przedsiębiorstwa do zapisywania się w poczet członków Instytucji.

Po zakończeniu części formalnej zebrania, odcyła się część odczytowa. Zapowiedziany referat ks. Janusza Radziwiłła nie doszedł do skutku, z przyczyn nieprzewidzianych. W zastępstwie nieobecnego w Warszawie prelegenta, przemawiał Naczelny Dyrektor Centralnego Związku, p. Andrzej Wierzbicki, który w nader interesującym a z wielką swadą wygłoszonym przemówieniu oświetlił obecną sytuację gospodarczą na tle stosunków politycznych w kraju, podkreślając konieczność większej aktywności sfer gospodarczych na terenie politycznym. Zarówno subtelne ujęcie tematu jak znakomita forma sprawiała, że z niesłabnącą uwagą wysłuchano referatu p. Dyr. A. Wierzbickiego.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

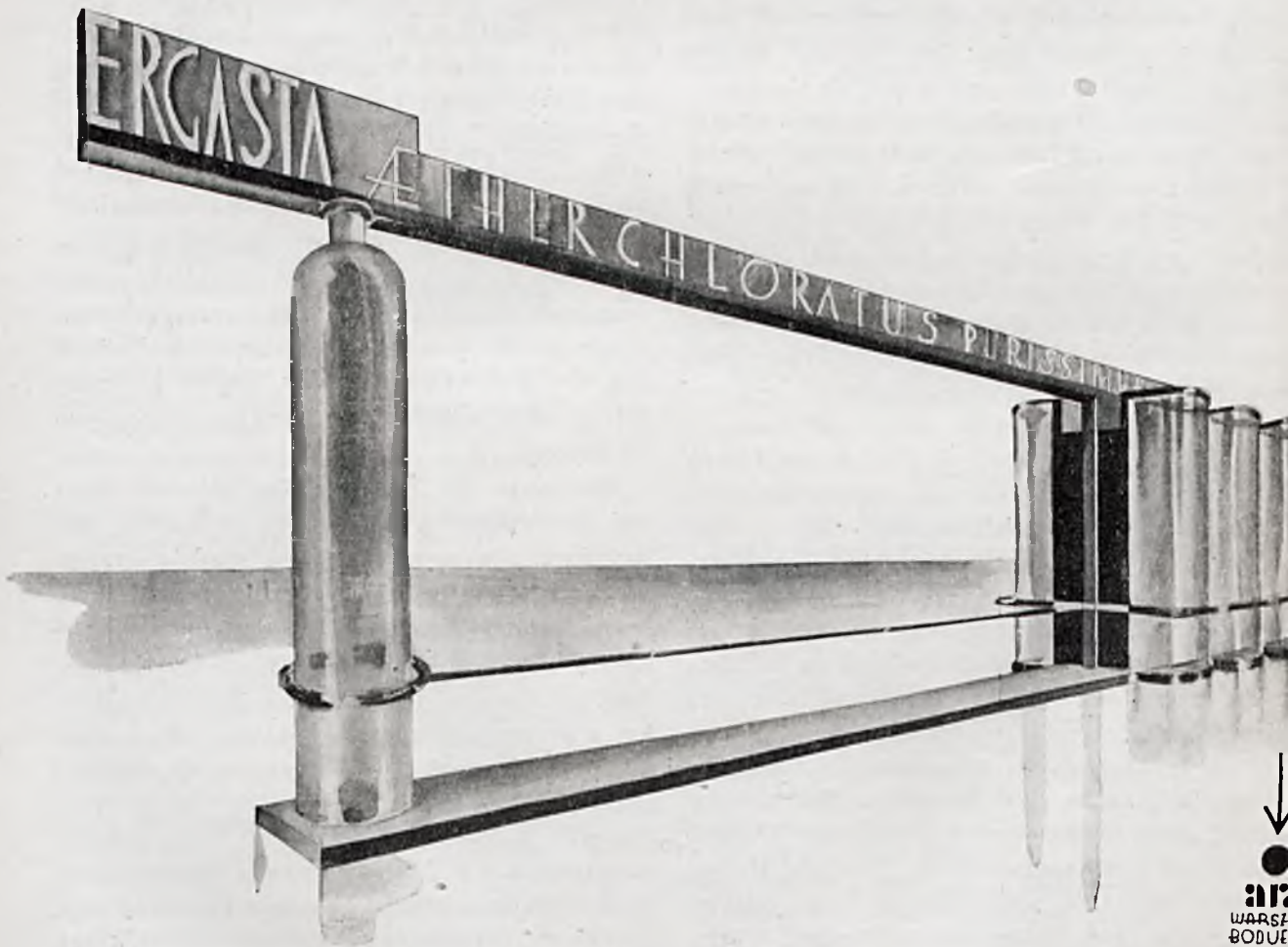
Dn. 6 marca r. b. zmarł naczelny dyrektor Sp. Akc. „Liban” w Krakowie, Szymon Lewkowicz. Był to zasłużony działacz przemysłowy, wieloletni kierownik fabryki superfosfatów „Liban”, założyciel Związku Przemysłu Superfosa-

towego. Działalność Jego tem więcej zasługiwała na żywe uznanie, że był jednym z nielicznych jeszcze przed wojną na terenie Małopolski ludzi, którzy potrafili myśleć kategorjami gospodarczymi i dla których rozwój polskiego przemysłu stanowił zagadnienie niezwykle doniosłości.

Z POWSZECHNEJ WYSTAWY KRAJOWEJ

Reprodukując obok projekt stoiska dla Fabr. Chem. „Ergasta” w Starogardzie (projekt atelier artystycznego „Ara” w Warszawie) zwracamy uwagę wszystkich wystawców, że należy w śpiesznym tempie przystąpić do wykonania stoisk na miejscu oraz wysyłki eksponatów do Poznania. Ponieważ mogłaby zachodzić obawa, że wykonane z dużym nakładem inwencji artystycznej, pracy i kosztów stoiska Grupy Chemicznej ulegną uszkodzeniu w okresie od dnia ich zmontowania do otwarcia Wystawy—przeto Zarząd Grupy decyduje się na zaangażowanie

w Poznaniu odpowiedniego dozorcę, którego zadaniem będzie opieka nad stoiskami pawilonu chemicznego. Z chwilą, gdy pierwszy wystawca Grupy Chemicznej zawiadomi, iż stoisko jego jest już gotowe w Poznaniu, Zarząd Grupy postara się przedsięwziąć wskazane wyżej środki, aby tylko wzniesione standy były całkowicie zabezpieczone. Dlatego też uważamy za pożądane przystąpienie w najbliższym czasie do montażu stoisk, zwłaszcza że im bliższy będzie termin otwarcia Wystawy, tem więcej komplikować się będą prace związane z budową stoisk.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Pod egidą Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów ukazały się w ostatnich tygodniach trzy wydawnic-

stwa, które — choć niewspółmierne co do charakteru — zasługują jednak wszystkie na baczną uwagę.

Jako wykładnik aktualnych zainteresowań sfer gospodarczych i politycznych wskazać trzeba

broszurę Andrzeja Wierzbickiego — „Zagadnienie etatyizmu i neoetatyizmu w Polsce”. Jest to tem ciekawszy przyczynek do ożywionej dyskusji nad etatyizmem, że streszcza poglądy czołowego przedstawicielstwa sfer gospodarczych, zaś jasność rozumowania i wielka łatwość pióra, jaką rozporządza naczelny Dyrektor Centralnego Związku sprawia, iż broszurę jego czyta się do końca z niesłabnącym zainteresowaniem.

Jako drugi tom wydawnictw, związanych z konferencjami gospodarczymi, organizowanymi z inicjatywy Pana Premiera Kazimierza Bartla, ukazała się broszura, zawierająca stenogramy przemówień wygłoszonych przez przedstawicieli sfer gospodarczych i Rządu na temat spraw podatkowych. I to również wydawnictwo zasługuje na najwyższą uwagę, gdyż stara się objąć całością zagadnień podatkowych pod kątem widzenia stosowania właściwych przepisów w praktyce.

Wspólnym wysiłkiem Centralnego Związku, Rady Giełdy Pieniężnej w Warszawie oraz Banku Handlowego ukazał się poważnej objętości tom pod nazwą „Rocznik informacyjny o spółkach akcyjnych w Polsce”. Zawiera informacje o 1.299 istniejących w Polsce spółkach akcyjnych oraz o 161 przedsiębiorstwach nieakcyjnych, posiadających wszakże duży ciężar gatunkowy w całokształcie naszej produkcji. Informacje są zebrane w sposób bardzo pieczołowity, zawierają bilanse niemal wszystkich istniejących spółek, chociaż zaledwie 30% z pośród nich ogłasza we właściwym czasie swoje bilanse w dziennikach urzędowych. Wobec braku tego rodzaju gospodarczych wydawnictw informacyjnych o Polsce, podjęta praca zasługuje na uznanie, zaś „Rocznik” powinien się znaleźć w pojoju pracy każdego przemysłowca i kupca.

K R O N I K A

Dn. 25 lutego r. b. odbyło się pod przewodnictwem p. Inż. J. Podraszki posiedzenie Sekcji Tłuszczowej Związku. Na posiedzeniu rozważane były sprawy, dotyczące przemysłu margarynowego. Ostatnia głośna afera zafalszowania masła, eksportowanego do Anglii, zaniepokoiła wytwórców margaryny którzy obawiają się, że władze państwowe — przeciwdziałając zawodowemu fałszowaniu masła — mogłyby wydawać przepisy administracyjno-policyjne, utrudniające normalną pracę fabryk margaryny. Obecni na zebraniu reprezentanci całego przemysłu margarynowego, pracującego na celnym obszarze Polski, w kategoriyczny sposób wyrazili obowiązek producentów margaryny zwalczania nielegalnej procedury zafalszowań masła. Stwierdzono, że w ścisłym związku z tą sprawą pozostaje konieczność ostatecznego uregulowania i ujednostajnienia ustawodawstwa w zakresie sztucznych tłuszczów jadalnych, przytem wydawanie jakichkolwiek ustaw, rozporządzeń czy przepisów musi być poprzedzone wysłuchaniem opinii zainteresowanych gałęzi przemysłu i handlu.

Celem realizacji postanowień powyższego posiedzenia Sekcji, wyłoniono specjalną Komisję w składzie pp. Inż. J. Podraszki, Dr. B. Hepnera, Inż. T. Zamoyskiego, która ma się zająć dokładnym zbadaniem obecnej sytuacji i przeprowadzeniem postulatów Sekcji.

Niemiecka cena superfosfatu podwyższona została z dn. 21 lutego r. b. o 1 fenig za 1 kg. % rozpuszczalnego w wodzie kwasu fosforowego. Superfostat 18%-owy kosztuje więc obecnie RM. 6,20 do 7,02 za 100 kg., zależnie od okolicy i przewoźnego.

Rada Portu w Gdańsku donosi, że pragnąc dać możliwość polskim sferom gospodarczym dogodnego informowania się o możliwościach transportu przez Port Gdański — bez konieczności udawania się w tym celu do Gdańska — została powołana Agencja Handlowa Rady Portu w Gdańsku w Warszawie, przy ul. Wspólnej Nr. 3, tel. 272-17. Agencja ma za zadanie służyć zainteresowanym firmom wszelkimi informacjami, potrzebnymi do opracowania kalkulacji kosztów transportu w handlu zamorskim.

Sp. Akc. C. Hartwig donosi, że otwarta została stała komunikacja okrętowa na linii Gdynia-Kopenhaga i z powrotem. Biura linii mieszczą się w Gdyni przy ul. Portowej 4, zaś przedstawicielem w Kopenhadze jest firma Chr. Langkilde & Co. Nyhavn 14.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 11 z dn. 27 lutego r. b. ukazało się pod poz. 91 Rozporządzenie z dn. 31 stycznia 1929 w sprawie zwrotu cła przy wywozie bieli cynkowej.

Rozporządzenie to zezwala na zwrot cła uiszczzonego za sprowadzone z zagranicy surowce i materiały pomocnicze w wysokości zł. 7,50 od każdych wywiezionych 100 kg. bieli cynkowej; Rozporządzenie weszło w życie dn. 4 marca r. b.

W „Monitorze Polskim” Nr. 57 z dn. 9 marca r. b. ukazało się pod poz. 110 obwieszczenie, uprawniające Sekcję Eksportową przy Związku Przemysłu Chemicznego do wystawiania zaświadczeń upoważniających do zwrotu ceł przy wywozie ceraty.

E C H A

* W początkach marca r. b. przybyli do Polski członkowie Dyrekcji „Union Chimique Belge” — pp. Corneille Brouwers i Henri Lepersonne, celem przeprowadzenia studjów nad potrzebami inwestycyjnymi przemysłu chemicznego w Polsce. Pp. Brouwers i Lepersonne, po odbyciu szeregu konferencji w Warszawie, zwiedzili budującą się fabrykę w Tarnowie, fabrykę chorzowską, Górny Śląsk i Gdańsk.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Alkohol metylowy techniczny	— "	Kwas mśrowkowy 85%	241 "
" " czysty 99%	— "	" siarkowy 60° Bé	7,74 "
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 "	" solny bez arsenu	16 "
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 "	" octowy techn. 30%	130 "
" granulowany za 1 kg % N ₂	2.— "	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 "
Azotan amonowy	103,60 "	" kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 "
Benzen handlowy 90%	91 "	Naftalen surowy prasowany	34,50 "
" czysty	103 "	" czysty w łuskach	68 "
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 "	Octan sodu	160 "
Chlorek cynku (ług 50%)	55 "	" ołowiu	270 "
Chlorek wapna bielący	40 "	Oleina zwierzęca destylat	3,00 "
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 "	" saponifikat	2,90 "
Chloroform czysty	900 "	Oleum 20%	2085 "
" "pro narcosi"	1,900 "	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 "
Fenol czysty	300 "	Smola preparowana	22,50 "
Fornalina 30%	280 "	Siarczan amonu	43 "
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 "	Siarczek sodu 60/62%	70 "
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	319 "	Soda amonjakalna	25 "
" techniczna	200 "	" kaustyczna	60 "
Karbid	58—62 "	Sól glauberska kalcynowana niemleiona	16 "
Karbolineum	45 "	Stearyna	280 "
Klej kostny	250 "	Superfosfat 16%	13,60—14,88 "
Klej skórnny	400 "	Toluen czysty	103 "
Krezol	140 "		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa:

„LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Barwniki i półprodukty organiczne:

Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19, Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99,

„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.

„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia (CaCl₂):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30. Sp. Akc. „SATURNJA”, Warszawa, Marszałkowska 138, tel. 78-40.

Gumowe artykuły techniczne:

Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa wa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-49.

Karbid:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórnny:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węgiel sodowy (bicarbonat):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy:

(jako pasza dla bydła), Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Novarsenobenzol:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:

(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Phosphit:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Centrala-Spiess.

Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju:

„LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Potaż żrący:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Stomka i włosie wiskozowe:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-49.

Smola pierwszorzędowa:

Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Śrut rycynowy:

(jako nawóz sztuczny), Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90.

Żelazocyjanki sodowy i potasowy:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:

Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 KWIETNIA 1929 R.

„CHEMIZACJA” KRAJU w Z. S. S. R.

Pod koniec ubiegłego roku opublikowane zostały w sowieckich dziennikach gospodarczych „Ekonomiczeskaja Żiźń” i „Torgowo - Promy szlennaja Gazeta” rozważania na temat „chemizacji” rolnictwa, przemysłu leśnego i mineralnego w Rosji Sowieckiej — t. j. szerokiego stosowania zdobyczy chemii i technologii chemicznej oraz przeprowadzania zasadniczej linii usprawnienia zakładów, mających jakiegokolwiek bądź związek z chemią. Publikacje te mają charakter naogół teoretyczny i mieszczą się raczej w ramach akademickiej dyskusji, mogą jednak być nie pozbawione pewnego realnego znaczenia.

W roku 1928 rząd sowiecki wydał już na cele „chemizacji” ok. 80 milionów rubli i zamierza wydatkować w r. 1929 — 120 do 150 milionów rubli.

Najdonioślejsze znaczenie „chemizacji” kraju stanowi dla Rosji produkcja superfosfatów mineralnych, soli potasowych, mączki fosforytowej, wogóle nawozów sztucznych, umożliwiających znaczne zwiększenie urodzaju. Narazie chodzi o całkowite wyzyskanie sprawności istniejących fabryk nawozów mineralnych. Jak daleko produkcja nawozów odbiega od istotnego zapotrzebowania — świadczą następujące liczby. Zapotrzebowanie dla 2.000.000 ha powierzchni uprawnej, przeznaczonej do zasilenia nawozami, zaspokojone zostało przez wewnętrzną produkcję superfosfatów mineralnych zaledwie w wysokości 49%. Należy zaznaczyć, że owe 2.000.000 ha stanowią znikomą część, gdyż 1,6% całej ilości ziemi siewnej Z. S. S. R. Oprócz superfosfatów, potrzeba — stosownie do obliczeń — 43.300 t. siarczanu amonu, wyprodukowano go tylko 20.000 t. (46,5% zapotrzebowania); mączki fosforytowej — 75.000 t., wyprodukowano 60.000 t.

(80%); wreszcie 30%-wej soli potasowej okazał się zupełny brak, z powodu opóźnienia w eksploatacji kopalni sowieckich.

Sprawa wapniowania terenów t. zw. nieczarnoziemnych, o podkładzie gleby kwaśnej, nie jest dotychczas załatwiona. Wprawdzie Rada Ekonomiczna sprowadziła z zagranicy 250 rozdrabniaczy wapniaków, lecz jest to ilość niewystarczająca; niezbędne aparaty postanowiono budować w kraju. Zasilanie gleby ubogiej w wapno ma być przeprowadzone na szeroką skalę.

Zagadnienie „chemizacji” kraju w Sowietach obejmuje wszystkie dziedziny przemysłu chemicznego. Rada Ekonomiczna doszła do wniosku, że np. trust koksowo - benzenowy powinien być skoncentrowany w jednym punkcie. Ponieważ obecne urządzenia są już w pełni wyzyskane, plan zwiększenia produkcji isć musi w kierunku rozszerzenia dotychczasowych zakładów. Zapotrzebowanie na półprodukty w Rosji stale wzrasta, rynek zbytu na węglowodory jest raczej zbyt szczupły — podkreślono więc zasadę konieczności przeróbki surowców destylacyjnych na przejściowe produkty organiczne.

Rozwój przemysłu chemicznego w Rosji jest hamowany brakiem przedsiębiorstw budowy aparatury; „Chimstroj” projektuje więc podjęcie konstrukcji odpowiednich urządzeń. Największą jednak przeszkodą okazał się wielki brak sił fachowych. Wprawdzie Rosja posiada licznych teoretyków-chemików, lecz nie może dostarczyć przemysłowi niezbędnych wykwalifikowanych inżynierów i techników. Rada Ekonomiczna projektuje wzmoczoną akcję wyszkolenia liczniejszego zastępu przyszłych działaczy przemysłu chemicznego.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Już w trzecim z kolei zeszycie „Wiadomości” wspominamy pamięć zmarłych działaczy przemysłu chemicznego. Śmierć zbiera obfitsze w tym roku niż zazwyczaj żniwo, usuwając z naszego grona ludzi w pełni sił i odrywając ich od konkretnej pracy przemysłowej.

Dn. 15 marca r. b. zmarł w wieku lat 35 Inż. Eugenjusz Ruziewicz, kierownik techniczny fabryki wyrobów gumowych „Wargum”

w Warszawie. Był on inicjatorem rozpoczęcia produkcji tkanin balonowych oraz części masek przeciwgazowych; techniczne metody produkcji i jakość wytwarzanych artykułów postawił na wysokim poziomie, nie ustępującym zagranicznemu. Był również czynnym członkiem sekcji gumowej Związku Przemysłu Chemicznego oraz podkomisji gumowej Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, wypowiadając swą fachową opinię we wszystkich rozważanych na tym terenie sprawach.

Z PRZEMYSŁU AZOTOWEGO

Budowa Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Tarnowie szybko posuwa się naprzód. Reprodukowany fragment budowy z widokiem

kotłowni i budynków syntezy amoniaku wskazuje stan z przed kilku miesięcy. Obecnie cały kompleks budynków jest już ostatecznie wykończony, montaż aparatury w niektórych działach dobiega kresu, zaś ostatecznego wykończenia fabryki należy się spodziewać latem. Jak wiadomo, fabryka tarnowska pracować będzie przy pomocy metody Fausera, obliczona jest na produkcję ok. 60 t. amoniaku dziennie, który przerabiany będzie na azotan amonu, (ok. 100 t.) i siarczan amonu (ok. 75 t.). Fabryka zatrudni

Fragment budowy Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Tarnowie.

powyżej tysiąca robotników i będzie puszczona w ruch najprawdopodobniej jesienią.

Należy zaznaczyć, że z chwilą uruchomienia fabryki tarnowskiej — Polska stosować będzie wszystkie współczesne metody chemicznego wiązania azotu atmosferycznego. Ogółem pracować będzie w Polsce w najbliższej przyszłości 5 fabryk związków azotowych: są to — Sp. Akc. „Azot” w Jaworznie, Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie, instalacja w Knurowie, stanowiąca

własność „Skarbofermu”, fabryka w Wyrach Sp. Akc. „Oswag”, wreszcie fabryka tarnowska.

PRZEGLĄD PRASY

W kilku periodykach ukazały się w ostatnich tygodniach interesujące artykuły, pióra wybitnych działaczy naszego przemysłu chemicznego, w zakresie różnych zresztą zagadnień przemysłowych.

W Nr. 1 i 2 miesięcznika „Gaz i Woda” p. Inż. Czesław Swierczewski, dyrektor gazowni warszawskiej, drukuje dwa artykuły, dotyczące gazowni miejskiej w Warszawie. Jeden z nich ilustruje obecną sytuację gazowni, na tle jej burzliwej przeszłości, drugi dotyczy gwarancji 10-cioletniej, obowiązującej dostawcę pieców retortowych. Oba artykuły w obiektywny sposób oświetlają sytuację warszawskiej ga-

zowni i świadczą o istotnych postępach technicznych i organizacyjnych oraz dają całkowitą możność stwierdzenia, że rozwój zakładów planowany jest celowo, a przytem w odpowiednio dużej skali.

Pana Inż. Feliksa Wiślickiego, Dyrektora Zarządzającego Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu, interesują zagadnienia robotnicze i higieny pracy. Nakładem tygodnika „Przemysł i Handel” ukazała się odbitka artykułu, drukowanego w tem wydawnictwie, pióra kilku autorów z p. F. Wiślickim na czele. Jest to praca porównująca zarobki robotnicze w polskiej i belgijskiej fabryce sztucznego jedwabiu. Interesujące wywody i zestawienia statystyczne prowadzą do wniosku, że jeśli wskaźnik zarob-

ków w r. 1914 przyjąć za 100, to w połowie r. 1928 wskaźnik ten realnie wynosił w Belgii 95, Polsce — 140.

W Nr. 1 z roku bieżącego kwartalnika „Higijena Pracy” umieszczona jest odpowiedź p. F. Wiślickiego na artykuł p. H. Krahelskiej, zarzucający Tomaszowskiej Fabryce fatalny stan higieny i masowe zatrucia robotników. Obiektywne zbadanie sprawy, poparte opinią specjalnej komisji, działającej z ramienia Min. Pracy stwierdza, że zarzuty p. Krahelskiej były postawione w wyniku powierzchownego tylko zbadania sprawy, zaś niewątpliwa krzywda, jaką uczyniła autorka Tomaszowskiej Fabryce, da się tłumaczyć tylko niedostatecznym pogłębieniem całości zagadnienia. Wyjaśnienia p. Wiślickiego rzucają na sprawę odmienne światło i pozwalają ponad wszelką wątpliwość stwierdzić, że Tomaszowska Fabryka uczyniła wszystko, aby postawić robotnika w możliwie najdoskonalszych warunkach higienicznych.

KRONIKA

Dn. 18 marca r. b. odbyło się pierwsze posiedzenie Rady do spraw dozoru nad artykułami żywności i przedmiotami użytku; przewodniczył Dyrektor Departamentu Zdrowia p. Dr. Piestrzyński. Po przyjęciu regulaminu Rady, przeprowadzono dyskusję nad projektami rozporządzeń o mleku i jego przetworach, o sztucznych tłuszczach jadalnych i o barwieniu artykułów żywności. Podczas omawiania Rozporządzenia o tłuszczach, zwrócono uwagę na konieczność zdecydowanego popierania polskiego przemysłu tłuszczowego, przyczem p. Prof. Iwanowski postawił tezę, że w najlepszym zrozumieniu ochrony zdrowia ludzkiego należy zalecać raczej spożywanie margaryny i sztucznych tłuszczów, niż tłuszczów naturalnych; fabrykaty — pozostając w czasie produkcji pod stałą fachową kontrolą — dają gwarancję dobroci, zdolności odżywczej, czystości i t. p., co nie da się bynajmniej powiedzieć o słoninie lub szmalcu, spożywanych zazwyczaj w stanie zjełczałym i zepsutym. P. Inż. J. Podraszko poruszył sprawę dodawania do margaryny mąki kartoflanej, jako środka rozpoznawczego, zamiast oleju sezamowego. Argumenty natury technicznej i gospodarczej przekonały dostatecznie wszystkich członków Rady, poza przedstawicielami władz, które stoją uparczywie na stanowisku używania oleju sezamowego.

Wszystkie projekty rozporządzeń odesłano do komisji, które w liczbie 3 zostały powołane przez Radę; są to komisje: organizacyjna, artykułów żywnościowych, przedmiotów użytku.

Dn. 16 marca r. b. odbyło się w Min. Przemysłu i Handlu posiedzenie w sprawie produkcji izolatorów niemontowanych i montowanych na wysokie napięcie. Zebrani zgodnie doszli do wniosku, że dopóki fabryki krajowe nie wykażą się produkcją niemontowanych izolatorów linjowych, gwarantujących całkowitą wytrzymałość,

należy zrezygnować z cła ochronnego na izolatory powyżej 10.000 V. Wytwórnice krajowe zorganizowały obecnie laboratoria doświadczalne, celem umożliwienia produkcji izolatorów na napięcie przynajmniej do 25.000 V.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują równocześnie z niniejszym zeszytem odezwę Dziekanatu Wydziału Chemii Politechniki Warszawskiej, w sprawie studenckich praktyk wakacyjnych. Doniosłość tej sprawy podkreślamy z całą stanowczością: studenci — chemicy wtedy tylko staną się pożytecznymi pracownikami na terenie przemysłu chemicznego, jeśli już w czasie studjów zdobędą możliwość chociażby kilkutygodniowego pobytu w fabryce, zaznajomienia się z ruchem fabrycznym, tempem produkcji i t. p. Dlatego też bardzo pożądane są praktyki wszelkiego rodzaju; nawet takie przedsięwzięcia, które pragną zachować w całkowitej tajemnicy metody produkcji, mogą z łatwością przyczynić się do pogłębienia studjów fachowych, dopuszczając praktykanta do takich tylko działów, jak np. kotłownia, generatory, laboratorjum analityczne i t. p.

Zaznaczamy, że zgłoszone praktyki rozdzielone będą nie tylko między studentami Politechniki Warszawskiej, lecz przydzielone zostaną również słuchaczom innych wyższych uczelni, gdzie wykładana jest chemia.

Uprzejmie prosimy wszystkie przedsiębiorstwa chemiczne o jaknajszybsze zgłaszanie praktyk wakacyjnych.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 15 z dn. 16 marca r. b. ukazało się pod poz. 128 Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 1 marca 1929 w sprawie wysokości opłat w Gdyni.

Rozporządzenie to przepisuje taryfę za złozenie przesyłek i ładunków w państwowych hangarach portowych w Gdyni; opłaty te wahają się od 0,04 zł. do 0,25 zł. za 1 dzień od 1 mtr.², zależnie od rodzaju przesyłek, (drobnica lub masowe) oraz ilości dni.

W „Monitorze Polskim” Nr. 68 z dn. 22 marca r. b. ukazało się pod poz. 139 Obwieszczenie z dn. 8 marca 1929 o związkach eksportowych, uprawnionych do wydania zaświadczeń w sprawie zwrotu cła przy wywozie bieli cynkowej.

Stosownie do tego obwieszczenia, uprawnia się Sekcję Eksportową Związku Przemysłu Chemicznego R. P. do wydania rzeczonych zaświadczeń.

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr. 2 z dn. 22 stycznia ukazał się tekst taryfy bezpośredniej czechosłowacko-polskiej, oraz zarządzenie o prolongacie taryf tranzytowych.

Tekst ten obejmuje taryfę na przewóz ulgowy margaryny i tłuszczów roślinnych. Ulgi taryfowe przy tranzycie przez Czechosłowację zostały sponlongowane do dn. 31 grudnia 1929 i obejmują między innymi ulgi przy przewozie azotniaku, soli potasowych, fosforytów oraz rud wszelkiego rodzaju.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Alkohol metylowy techniczny	—	Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ „ czysty 99%	—	„ siarkowy 60° Bé	7,74 „
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 „	„ solny bez arsenu	16 „
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 „	„ octowy techn. 30%	130 „
„ granulowany za 1 kg % N ₂	2.—	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 „
Azotan amonowy	103,60 „	„ kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 „
Benzen handlowy 90%	94,50 „	Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty	103 „	„ czysty w łuskach	68 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 „	Octan sodu	160 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „	„ ołowiu	270 „
Chlorek wapna bielący	40 „	Oleina zwierzęca destylat	300 „
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 „	„ saponifikat	290 „
Chloroform czysty	900 „	Oleum 20%	2085 „
„ „pro narcosi”	1.900 „	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Fenol czysty	300 „	Smola preparowana	22,50 „
Fornalina 30%	280 „	Siarczan amonu	43 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „	Siarczek sodu 60,62%	70 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	319 „	Soda amonjakalna	25 „
„ techniczna	200 „	„ kaustyczna	60 „
Karbid	58—62 „	Sól glauberska kalcynowana niemie. ona	16 „
Karbolinum	45 „	Stearyna	280 „
Klej kostny	250 „	Superfosfat 16%	13,60—14,88 „
Klej skórny	400 „	Toluen czysty	120 „
Krezol	140 „		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWORCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.	Gumowe artykuły techniczne: Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.	Phosphit: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Centrala-Spiess.
Barwniki i półprodukty organiczne: Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.	Jedwab sztuczny: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-49.	Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.	Karbid: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne. G. Śląsk.	Potaż żrący: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Klej kostny i skórny: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Słomka i włosie wiskozowe: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-49.
Błękity Millori i paryski: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Smola pierwszorzędowa: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Chlorek wapna bielący: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy: (jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna: „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
Chlorek wapnia (CaCl ₂): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Novarsenobenzol: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala Spiess.	Soda kaustyczna: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Farmaceutyczne przetwory: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Oleina zwierzęca: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Stearyna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30. Sp. Akc. „SATURNJA”, Warszawa, Marszałkowska 138, tel. 78-40.	Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy: (do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Śrut rycynowy: (jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90.
		Żelazocyjanki sodowy i potasowy: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
		Żelazozkrzem 45% i 75%: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne. G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku. Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 KWIETNIA 1929 R.

O WYKWALIFIKOWANYCH PRACOWNIKÓW CHEMICZNYCH

W kraju naszym istnieją dwie wyższe szkoły techniczne — Politechnika Warszawska oraz Politechnika Lwowska, zasilające co rok nasz przemysł chemiczny młode siłami inżynierskimi; Politechnika Gdańska również obejmuje swoją organizacją Wydział Chemiczny, kończony co roku przez kilku Polaków, którzy zazwyczaj wchłonęci bywają przez polską wytwórczość chemiczną. Na brak więc nowego elementu technicznego z wykształceniem akademickim nie może się uskarżać nasz przemysł chemiczny tem więcej, że absolwenci polskich uniwersytetów chętnie przesuwać punkt ciężkości swoich zainteresowań z zagadnień ściśle naukowych na przemysłowo-techniczne. Wszystkie prawie nasze placówki pracy przemysłowej posiadają w swym zespole inżynierów i chemików — wychowawców polskich szkół akademickich. Chociaż teoretyczne wyliczenia wskazują, że ilość kończących wyższe studia nie odpowiada istotnemu zapotrzebowaniu — jednak niedobór nie jest tak znaczny, aby zaważył na sprawności działania polskiej produkcji chemicznej.

Natomiast w naszej wytwórczości istnieje niezaspokojone zapotrzebowanie na chemików ze średnim wykształceniem technicznym. Funkcje laborantów, dozorców ruchu, ekspedytorów, majstrów i t. d. pełnią zazwyczaj starsi robotnicy lub przypadkowo wchłonięty przez fabrykę element, pozbawiony nietylko teoretycznych, lecz często również praktycznych wiadomości w zakresie istoty procesów chemicznych. Empirja, częstokroć osłonięta przesadną, nierzadko aż śmieszną ostrożnością, cechuje tych ludzi, którzy z pieczołowitością strzegą rzekomych tajemnic, szczegółowo wyjaśnianych w popularnych podręcznikach technologii chemicznej. Element taki nie może dać pracy twórczej, przeniknięty jest do głębi rutyną, a nieraz opiera się w katagoryczny sposób wszelakim dążeniom ku wprowadzeniu nowych metod pracy, modernizacji produkcji.

Katastrofalna już nieomal sytuacja naprawiana jest przez średnie szkoły zawodowe, bądź specjalnie poświęcone kształceniu w zakresie przemysłu chemicznego, bądź posiadające oddziały chemiczne. Na terenie War-

szawy od kilku lat działa Państwowa Szkoła Chemiczno-Przemysłowa, której poświęcaliśmy już uwagę w naszym wydawnictwie. Szkoła wychowuje techników, których pierwsze edycje zostały już przez przemysł zasymilowane — ku obustronnemu zadowoleniu.

Związek Przemysłu Chemicznego, doceniając wagę kształcenia tego nowego na naszym terenie typu pracowników chemicznych, działalności Szkoły poświęca specjalną uwagę. Obecnie nasuwają się trzy sprawy, posiadające doniosłe znaczenie dla Szkoły. Jest to przedewszystkiem konieczność udzielenia dłuższych (6-miesięcznych) i krótszych wakacyjnych praktyk dla uczniów. Dalej wskazać trzeba na potrzebę zaopatrzenia Szkoły w materiał pokazowy, obrazujący produkcję poszczególnych gałęzi przemysłu. Wiele przedsiębiorstw związkowych posiada już zebrane kolekcje prób surowców lub półfabrykatów oraz wzorów wyrobów gotowych — stanowiące znakomitą pomoc naukową przy wykładzie zasad technologii chemicznej. Byłoby rzeczą ze wszech miar wskazaną, aby wszystkie należące do Związku fabryki zaopatrzyły Szkołę w podobne zbiory, co w dużym stopniu przyczyni się do pogłębienia metod nauczania i rozszerzenia zakresu wiadomości, podawanych uczniom. Trzecią wreszcie sprawą — o dużym znaczeniu metodycznym — jest nadsyłanie przez fabryki analizowanych próbek surowców i wyrobów. Pracownie analityczne Szkoły nie posiadają odpowiedniego materiału, uczniowie więc wykonywują powtarzające się analizy, co nie wpływa dodatnio ani na poziom nauczania, ani na umiejętność stosowania metod analitycznych.

W interesie przemysłu chemicznego leży należyte zaopatrzenie Szkoły we wszystkie pomoce naukowe, udzielanie praktyk wakacyjnych i otoczenie uczelni życzliwą opieką, pozwalającą na realizowanie postulatów wytwórczości. Konkretnie wskazówki w zakresie objęcia programem poszczególnych zagadnień technicznych, rady co do sposobu szkolenia uczniów są nader chętnie widziane przez kierownictwo Szkoły i sądzimy, że z życia praktycznego płynące dyrektywy przyczynić się mogą w dużym stopniu do zrealizowania postulatów przemysłu w rzezonej dziedzinie.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Dn. 7 kwietnia r. b. zmarł nagle profesor chemii organicznej Uniwersytetu Poznańskiego, ś. p. Dr. Antoni Korczyński. Urodzony dn. 4 kwietnia 1879 w Krakowie, studjował w Monachjum i Krakowie poczem pracował w pedagogice. Powołany w r. 1919 na katedrę chemii organicznej do Poznania, działał na tym terenie bez przerw do końca życia. Opublikował kilka prac oraz kilkanaście cennych przyczynków w zakresie chemii organicznej. Współpracował też bliżej z niektórymi instytucjami przemysłowemi, sprawując funkcje doradcy naukowego.

Zarząd Grupy Chemicznej Powszechnej Wystawy Krajowej postawił na przewodniczącą Sądu Konkursowego Grupy Chemicznej kandydaturę ś. p. prof. A. Korczyńskiego, który — nie bacząc na nadwyreżony już wtedy stan zdrowia — chętnie przyjął mandat.

Ze śmiercią ś. p. Dra Korczyńskiego Uniwersytet Poznański i wielkopolskie sfery przemysłu chemicznego tracą wybitnego profesora i zasłużonego doradcę przemysłu.

Z POWSZECHNEJ WYSTAWY KRAJOWEJ

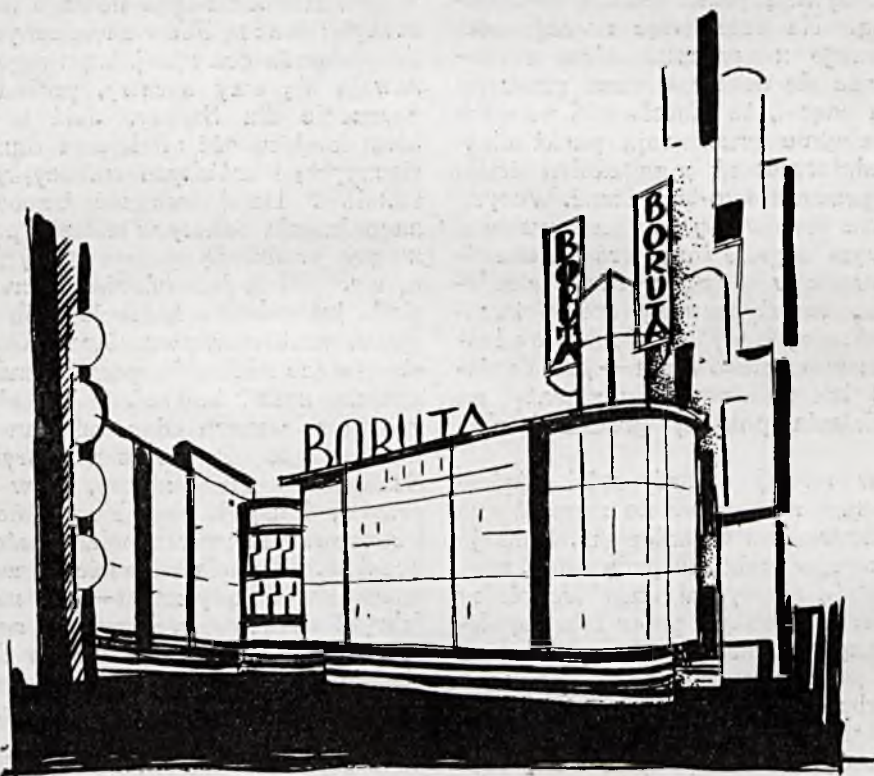
Reprodukujemy obok projekt stoiska Sp. Akc. „Przemysł Chemiczny w Polsce”, (autor — p. Tadeusz Gronowski). Zwracamy równocześnie uwagę, że za miesiąc już odbędzie się otwarcie Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu, że Zarząd P. W. K. nie zamierza przesunąć terminu otwarcia i że wobec tego wszystkie te firmy wystawiające, które jeszcze nie przystąpiły do budowy stoisk na miejscu — powinny to uczynić w najbliższej przyszłości. Zarząd Grupy Chemicznej P. W. K., sprawowany przez Komisję Wystawową Związku Przemysłu Chemicznego, specjalnymi okólnikami zwracał uwagę wystawców na konieczność śpiesznego montażu stoisk i dekoracji wystawowych.

Pośpiech ten więcej jest wskazany, że należy spodziewać się z każdym dniem wzrastających trudności na stacji kolejowej w Poznaniu, która — przeładowana przesyłkami na wystawę — nie będzie mogła tak sprawnie obsłużyć w czasie późniejszym wystawców, jakby to miało miejsce w dniach najbliższych. Zaznaczamy przytem, że pawilon chemiczny jest pod względem artystycznego rozwiązania stoisk jednym z najwyższych stojących działów Wystawy;

śluszne jest przeto, aby wykonanie stoisk wypadło nie tylko pięknie, lecz również terminowo. Z całym naciskiem podkreślamy, że Zarządowi Grupy Chemicznej w wysokim stopniu zależy na wykończeniu wszystkich stoisk pawilonu chemicznego we właściwym terminie i dlatego usilnie prosimy wszystkich wystawców o rychłe przystąpienie do montażu stoisk na miejscu.

W związku z Powszechną Wystawą Krajową zorganizowana została — w ścisłym porozumieniu z Rządem — Spółka pod nazwą „Polska w filmie”, której zadaniem jest nagranie filmu, obrazującego piękno kraju oraz jego rozwój gospodarczy. Przedsiębiorstwo to zwraca się z propozycją dokonania zdjęć fabryk

chemicznych, licząc za 1 metr negatywu zł. 20. Wzajemnie za to, filmowana fabryka otrzymuje gwarancję umieszczenia w filmie i demonstrowania na P. W. K. oraz w kinoteatrach naświetlonych fragmentów, dotyczących fabryki. Bliższych szczegółów udzielić może Zarząd Spółki „Polska w filmie” mieszczącej się w Warszawie przy ul. Chmielnej 9, tel. 307-59. Uprzejmie prosimy o zawiadomienie Związku o decyzji w powyższym zakresie.

Projekt stoiska Sp. Akc. „Przemysł Chemiczny w Polsce” („Boruta”)

K R O N I K A

Dnia 10 kwietnia 1929 odbyło się ogólne nadzwyczajne zebranie Związku Przemysłu Chemicznego, celem dokonania wyborów dwu radców do Izby Przemysłowo-Handlowej w Krakowie. Zebrani jednogłośnie wybrali p. Henryka Kulakowskiego, Dyrektora Fabryki Sody Zakładów Solvay w Podgórzu oraz p. Maksymiljana Chyżewskiego, Dyrektora Fabryki Farb „Iskra i Karmański” w Krakowie.

Dnia 9 kwietnia r. b. odbyło się posiedzenie Rady Towaroznawczej przy Min. Skarbu, na którym między innymi postanowiono:

farby drukarskie, zawierające powyżej 5% pigmentu organicznego, cłic wg. poz. 135 taryfy celnej, farby drukarskie zawierające 5% i mniej pigmentu organicznego, cłic wg. poz. 137, punkt 3, b. II. taryfy celnej;

ostrużyny mizdry skór chromowych, służące jako surowiec do fabrykacji kleju, cłic wg. poz. 44 p. I. taryfy celnej;

dodatki do pasz dla zwierząt, składające się w przeważającej ilości z fosforanów, cłic wg. poz. 108, punkt 10 taryfy celnej;

laktozę cłic analogicznie do maltozy wg. poz. 23, p. I. taryfy celnej;

rozczyń paku w benzynie, benzenie i t. p. rozpuszczalnikach, służący jako preparat rdzochronny, cłic wg. poz. 112, p. 25 c. taryfy celnej.

Min. Przemysłu i Handlu opublikowało instrukcję techniczną do Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 7.VI.1927 o prawie przemysłowym. Instrukcja ta zawiera wskazówki o urządzaniu zakładów przemysłowych i jest stosowana przez władze przemysłowe przy zatwierdzaniu projektów zakładów przemysłowych. W zakresie przemysłu chemicznego instrukcja zawiera wskazówki, dotyczące palarni sadzy, wytwórni związków ołowiu, gazowni, koksowni, wytwórni smoły z węgla brunatnego i kamiennego, destylarni i przetwórni smoły, warzelni asfaltu i paku, warzelni pokostu i wytwórni lakierów, wytwórni ceraty, wytwórni i składu acetyleny i karbidu, zakładów suchej destylacji drzewa, zakładów do nasycania drzewa, wytwórni sztucznych nawozów, zakładów wulkanizacji kauczuku, wytwórni celulozy, topialni łoju, warzelni mydła, wytwórni degrasu, warzelni kleju i żelatyny, wytwórni sztucznych tłuszczów jadalnych.

Uruchomiona została w Poznaniu wytwórnia papieru światłoczułego pod firmą „St. Juracki, St. Chelmiecki Sp. z ogr. por.” Fabryka produkuje do 30.000 mtr.² miesięcznie technicznego papieru światłoczułego, zarówno niebieskiego jak białego, zaś urządzenia pozwalają na podwojenie wytwórczości. Nowa placówka jest wypełnieniem luki, jaka dotychczas istniała w naszym przemyśle; działalność jej naprawia na pewnym

odcinku polski bilans handlowy. Zarząd fabryki mieści się w Poznaniu, przy Alejach Marcinkowskiego 26.

Instytucja „Bendien's World Service”, działająca od lat 25-ciu na terenie zagranicznym, zawiadamia, że rozciągnęła swą działalność również na teren Polski. Sekcja polska mieści się w Warszawie przy ul. Widok 19, tel. 183-64. Celem instytucji jest ułatwienie stosunków handlowych Polski z zagranicą, drogą bezpośredniego zetknięcia importerów oraz eksporterów.

W biurze naszego Związku są do przejrzienia raporty: o złożach bauksytu, asfaltu i ochry w Jugosławji, o rynku chemicznym w Japonji w r. 1928, o wystawie farmaceutycznej w Londynie.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 19 z dn. 29 marca 1929 ukażoło się pod poz. 180 Rozporządzenie Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 23 lutego 1929 w sprawie zwrotu ceł przy wywozie cyjanków, żelazocyjanków, błękitów oraz ługu potasowego.

Rozporządzenie to zezwala na zwrot ceł przy wywozie zagranicę wskazanych towarów według norm: przy wywozie 100 kg. cyjanku i żelazocyjanku potasowego — zł. 17,80; przy wywozie 100 kg. cyjanku i żelazocyjanku sodowego zł. 12,50; przy wywozie 100 kg. błękitu paryskiego i „Milorii” zł. 24; przy wywozie 100 kg. ługu potasowego — zł. 2,10.

W „Monitorze Polskim” Nr. 77 z dn. 3 kwietnia 1929 r. ukazało się Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 21 marca 1929 w sprawie przepisów wykonawczych do Rozporządzenia o zwrocie cła przy zwrocie ceraty.

W „Monitorze Polskim” Nr. 78 z dn. 4 kwietnia 1929 ukazało się pod poz. 163 zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 29 marca 1929 w sprawie mianowania radców do Izby Przemysłowo-Handlowej w Sosnowcu.

Zarządzenie to mianuje radcami następujące osoby ze świata przemysłu chemicznego: p. Inż. Jana Prota, Dyrektora Państwowej Wytwórni Prochu i Materjałów Kruszących w Zagożdżoniu, oraz p. Dr. Jakóba Potoka, Dyrektora Sp. Akc. „J. D. Potoka Synowie” w Będzinie.

E C H A

* Dyrektorem Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Tarnowie mianowany został w ostatnich dniach p. Inż. Romuald Wowkonowicz. Po ukończeniu Politechniki Lwowskiej, p. Wowkonowicz działał przez pewien czas nadal na tym terenie w charakterze asystenta, poczem pracował w gazowni lwowskiej, gdzie doszedł do sprawowania funkcji zastępcy dyrektora. Przed 15-tu laty powołany został na stanowisko dyrektora gazowni w Tarnowie, które zajmował do ostatnich miesięcy, stojąc równocześnie na czele innych miejskich przedsiębiorstw tarnowskich. Dn. 1 lutego r. b. mianowany był naczelnym dyrektorem „Polminu”, skąd bezpośrednio przechodzi na odpowiedzialną placówkę kierownika fabryki związków azotowych w Tarnowie.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Alkohol metylowy techniczny	—	Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ „ czysty 99%	—	„ siarkowy 60° Bé	7,74 „
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 „	„ solny bez arsenu	16 „
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 „	„ octowy techn. 30%	130 „
„ granulowany za 1 kg % N ₂	2.—	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 „
Azotan amonowy	103.60 „	„ kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 „
Benzen handlowy 90%	91 „	Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty	103 „	„ czysty w łuskach	68 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 „	Octan sodu	160 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „	„ ołowiu	270 „
Chlorek wapna bielący	40 „	Oleina zwierzęca destylat	300 „
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 „	„ „ saponifikat	290 „
Chloroform czysty	900 „	Oleum 20%	20,85 „
„ „pro narcosi“	1.900 „	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Fenol czysty	300 „	Smoła preparowana	22 „
Fornalina 30%	280 „	Siarczan amonu	43 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „	Siarczek sodu 60/62%	70 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	319 „	Soda amonjakalna	25 „
„ techniczna	200 „	„ kaustyczna	60 „
Karbid	58—62 „	Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 „
Karbolineum	45 „	Stearyna	280 „
Klej kostny	250 „	Superfosfat 16%	13,60—14,88 „
Klej skórny	400 „	Toluen czysty	120 „
Krezol	140 „		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa:	Jedwab sztuczny:	Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju:
„LEONOWIT“ Sp. z ogr. odp. w Łodzi.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-49.	„LEONOWIT“ Sp. z ogr. odp. w Łodzi.
Barwniki i półprodukty organiczne:	Karbid:	Potaż żrący:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE“, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19, Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.	Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO“ Łaziska Górne, G. Śląsk.	Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno, tel. 12.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.	Klej kostny i skórny:	Siarka:
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-49.
Błękity Millori i paryski:	Kwaśny węgiel sodowy (bikarbonat):	Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno tel. 12.	„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-49.
Chlorek wapna bielący:	Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy:	Smoła pierwszorzędowa:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.	(jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“ Będzin, tel. 90.	Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno tel. 12.	Novarsenobenzol:	Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
Chlorek wapnia (CaCl ₂):	Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Oleina zwierzęca:	Soda kaustyczna:
Farmaceutyczne przetwory:	Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:	Stearyna:
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:	(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“ Będzin, tel. 90.	Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Phosphit:	Śrut rycynowy:
Sp. Akc. „SATURNJA“, Warszawa, Marszałkowska 138, tel. 78-40.	Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“ Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Centrala-Spiess.	(jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“, Będzin, tel. 90.
Gumowe artykuły techniczne:		Żelazocyjanki sodowej i potasowej:
Sp. Akc. „WOLBROM“ Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.		Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno, tel. 12.
		Żelazokrzem 45% i 75%:
		Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola“ J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 MAJA 1929 R.

UDZIAŁ BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO W PRZEDSIĘBIORSTWACH CHEMICZNYCH

Opublikowane zostało sprawozdanie Banku Gospodarstwa Krajowego za rok 1928, zawierające między innymi ciekawymi szczegółami również dokładne zestawienie danych, dotyczących udziału Banku w przedsiębiorstwach przemysłowych. Działalność Banku Gospodarstwa Krajowego w zakresie kredytów dla przemysłu skierowana była przede wszystkim ku niesieniu pomocy finansowej przedsiębiorstwom, posiadającym znaczenie ogólnogospodarcze oraz placówkom, w jakich istnieniu i rozwoju Państwo było szczególnie zainteresowane. Do takich przedsiębiorstw, które Bank finansował w znacznej mierze na zlecenie Rządu ze specjalnych lokat skarbowych, należą zakłady chemiczne, elektrotechniczne i metalurgiczne.

Pomoc Banku wyrażała się we współudziale w kapitale zakładowym tych placówek, zabezpieczaniu im kredytów obrotowych i zapewnianiu środków inwestycyjnych w formie długoterminowego kredytu hipotecznego. Portfel akcji i udziałów konsorcjonalnych Banku wzrastał wobec tego szybko i z 1.097.000 zł. na dzień 31 grudnia 1925 podniósł się do 46.285.000 zł. pod koniec roku ubiegłego.

Cztery przedsiębiorstwa chemiczne mają poważnego bezpośredniego akcjonariusza w osobie Banku Gospodarstwa Krajowego; są to: S. A. Eksploatacji Soli Potasowych, S. A. „Przemysł Chemiczny w Polsce” w Zgierzu, S. A. „Azot”, S. A. „Grodzisk”. Jeśli doliczyć te przedsiębiorstwa, które — jak np. Sp. Akc. „Kielce”, Sp. z ogr. odp. „Wygoda” i inne — są w całości lub większości własnością wyszczególnionych firm, wówczas udział Banku Gospodarstwa Krajowego w przemyśle chemicznym okaże się jeszcze znaczniejszy.

Specjalną opieką otaczał Bank Spółkę Eksploatacji Soli Potasowych, która dzięki pomocy Banku podwyższyła w ciągu r. 1928 do 20.000.000 zł. swój kapitał zakładowy, o łączną sumę 15 milionów złotych. Rozszerzenie trwa-

łych podstaw finansowych Spółki umożliwiło przeprowadzenie prac poszukiwawczo-wiertniczych na terenie Krociwnika i Stebnika, uwieńczonych pomyślnym rezultatem. „Tesp” zajął się również na zlecenie Banku badaniem fosforytów niezawiskich.

Sp. Akc. „Przemysł Chemiczny w Polsce” podwyższyła w r. 1928 przy pomocy środków Banku swój kapitał zakładowy z 1.200.000 zł. do 2.400.000 zł. W najbliższym czasie nastąpi podwyższenie kapitału akcyjnego o dalszą sumę 1.200.000 lub 2.400.000 zł., której znaczną część również obejmuje Bank Gospodarstwa Krajowego. Środki gotówkowe uzyskane z emisji zostaną użyte na dalszą spłatę wierzytelności Spółki i powiększenie jej kapitału obrotowego.

Celem wyposażenia Sp. Akc. „Azot” w Jaworznie w potrzebne do dalszego rozwoju środki gotówkowe, ogólne zgromadzenie akcjonariuszów uchwaliło w grudniu 1928 r. podwyższyć obecny 4-miljonowy kapitał zakładowy o dalsze 2 miliony złotych.

W zrozumieniu konieczności otoczenia specjalną opieką przemysłu suchej destylacji drzew liściastych, Bank Gospodarstwa Krajowego objął w roku ubiegłym 44,6% akcji Sp. Akc. Zakł. Chem. „Grodzisk”; obecny kapitał „Grodziska” wynosi 3.250.000 zł.

W zakresie przemysłu metalowego Bank posiada wpływy na terenie 5-ciu przedsiębiorstw, prócz tego partycypuje w kapitale fabryki Śmigieł „Intégrale Chauvière, W. Szomański i Ska”, „Krajowego Towarzystwa Meljoracyjnego”, „Gdańskiego Monopolu Tytoniowego”, „Polskiego Zjednoczenia Rybaków Morskich”, „British and Polish Trade Bank'u” w Gdańsku.

Garść liczb powyższych, dotyczących udziału kapitałów państwowych w prywatnych przedsiębiorstwach chemicznych, stanowi ciekawą ilustrację do dyskutowanego dziś z zapalem zagadnienia etatyzmu w Polsce.

KONJUNKTURA W PRZEMYSŁE CHEMICZNYM W I KWARTALE 1929

Konjunktury w I kwartale r. b. w przemyśle chemicznym kształtowały się niejednolicie; naogół jednakże sytuację uznać należy za pomyślniejszą, niż w innych gałęziach przemysłu. Załamywanie się konjunktury posiadało przebieg łagodny, nie mający jeszcze znamion kryzysu przemysłowego. W dziedzinie krajowych nawozów azotowych cyfry spożycia pozostały bez zmiany w stosunku do okresu wiosennego r. ub., nastąpiło jedynie zmniejszenie zbytu w Wielkopolsce, obok wyraźnego podwyższenia sprzedaży w b. Kongresówce. Ten sam objaw zauważyć się daje również w kopalnictwie soli potasowych, jednak spożycie krajowych i importowanych soli było wyższe, niż w roku ubiegłym. Sprzedaż superfosfatów wzrosła wydatnie; brak kwasu siarkowego wpływa wyraźnie w ujemny sposób na dalsze możliwości rozwojowe. W przemyśle su-

chej destylacji węgla sytuacja pozostała bez zmiany.

Przemysł suchej destylacji drzewa odczuwa dość wyraźną poprawę, która nie posiada jednakże cech trwałości. W przemyśle tłuszczowym zamrożenie portów wpłynęło na trudności dostawy surowca, co łącznie z brakiem wagonów spowodowało ograniczenie produkcji i sprzedaży. Jedynie w sprzedaży gliceryny konjunktura była nieco pomyślniejsza, z uwagi na zwiększenie zapotrzebowania w przemyśle farmaceutycznym. Przemysł barwnikarski, zależny od przemysłu włókienniczego, poniósł poważniejsze straty z powodu bankructw w Łodzi oraz protestów weksli, dochodzących do 50% portfela. W przemyśle farb i lakierów, gumowym, ceraty — sytuacja bez zmiany, obserwować można jedynie pewne wahania sezonowe.

W przemyśle jedwabiu sztucznego skurczenie rynku wewnętrznego zmuszało do skierowania większej uwagi na wywóz.

Z POWSZECHNEJ WYSTAWY KRAJOWEJ

Za dwa i pół tygodnia otwarta będzie Pow-szechna Wystawa Krajowa w Poznaniu. Stale informowaliśmy naszych czytelników o postę-

nu dotychczasowych prac możemy stwierdzić, że pawilon chemiczny — w znaczeniu wystaw poszczególnych firm — będzie wykończony na

ZWIĄZEK PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZPLITEJ POLSKIEJ

PRODUKCJA SOLI
POTASOWYCH

	TONNY
1918	92.143
1919	6.569
1920	14.903
1921	24.133
1922	43.083
1923	61.503
1924	81.420
1925	178.803
1926	207.689
1927	276.062
1928	345.000

pach prac w Grupie Chemicznej Wystawy, re-produkowaliśmy projekty najciekawszych czy najlepiej rozwiązanych stoisk. Na podstawie sta-

dzień 16 maja, jeżeli tylko wszyscy wystawcy z energią będą kontynuowali prace wyko-nawcze.

Związek Przemysłu Chemicznego, niezależnie od zorganizowania całej Grupy Chemicznej, bierze udział w P. W. K. jako wystawca, ekspozując tablice charakteryzujące rozwój polskiego przemysłu chemicznego. Podajemy obok reprodukcję jednej z tablic, obrazującej wydobywanie soli potasowych. Tablice wykonane zostały przez znanego grafika, p. T. Gronowskiego, w jednokowym znormalizowanym formacie (B. 9) i zawierające będą wewnątrz pawilonu chemicznego.

Do oceny wystawionych eksponatów oraz przedstawienia wystawców do odznaczeń powołany został w Grupie Chemicznej specjalny Sąd konkursowy, działający pod przewodnictwem p. Inż. Antoniego Dziurzyńskiego z Poznania, w składzie pp. Inż. Eugenjusza Bergera, Dr. Józefa Berlinerblaua, Dr. Stefana Otolskiego, Inż. Wiktora Sommera. Niezależnie od odznaczeń dla firm, mają też być przez Radę Główną P. W. K. przyznawane dyplomy uznania dla poszczególnych osób, działających na terenie wyróżnionych przedsiębiorstw.

MIĘDZYNARODOWA IZBA HANDLOWA

Międzynarodowa Izba Handlowa zdobywa niewątpliwie coraz większe wpływy na terenie światowej współpracy gospodarczej, zwłaszcza w organizacjach ekonomicznych, związanych z Ligą Narodów. Jest to wynikiem pozyskania dla poczynań Izby wybitnych przedstawicieli przemysłu i handlu licznych krajów. Na czele Izby stoi prezes, wybierany co 2 lata z pośród najbardziej reprezentatywnych działaczy gospodarczych. W okresie 1927—1929 prezesem Izby był p. Pirelli, wielki przemysłowiec włoski.

Na posiedzeniu Rady Izby, które się odbyło w Paryżu, siedzibie sekretariatu, w dn. 12 i 13 kwietnia, wybrano jako prezesa na następny okres p. Theunisa, znanego finansistę belgijskiego, który przewodniczył w r. 1927 na Konferencji Ekonomicznej w Genewie.

Wskutek inicjatywy p. Pirellego — Międz. Izba i jej oddziały w poszczególnych krajach zajęły się w bieżącym roku dwoma ważnymi zagadnieniami:

1. Porównaniem wyników państwowej i prywatnej gospodarki w przedsiębiorstwach.
2. Zorganizowaniem takiego współdziałania ze sferami handlowymi Chin, aby olbrzymi rynek chiński udostępnić dla wytwórczości europejskiej.

Obie sprawy mają być przedmiotem dyskusji na tegorocznym Kongresie Międz. Izby Handl. w lipcu, w Amsterdamie.

KRONIKA

Dn. 23 kwietnia r. b. Pan Minister Przemysłu i Handlu przyjął delegację Sekcji Tłuszczowej Związku Przemysłu Chemicznego — w osobach pp. Inż. J. Podraszki i Inż. S. Trockiego. Tematem konferencji była sytuacja olejarstwa oraz sprawa budowy nowych olejarni w Gdyni i Gdań-

sku. Pan Minister przyrzekł zwołać w ciągu maja r. b. specjalną konferencję, poświęconą omówieniu zagadnień przemysłu tłuszczowego, na której rozważane będą specjalnie postulaty olejarstwa, związane z cłem wywozowym na makuchy, obrotem zagranicznym nasionami oleistymi hodowli krajowej i t. d. W sprawie organizowanego przemysłu olejarskiego w Gdyni Pan Minister obiecał uwzględnić postulaty krajowego przemysłu olejarskiego przy udzieleniu koncesji, w płaszczyźnie należytej ochrony istniejącego w głębi kraju olejarstwa.

Delegaci Związku odnieśli wrażenie, że pan Minister Kwiatkowski żywo zainteresował się sprawami przemysłu tłuszczowego, który nie tylko w zespole wytwórczości chemicznej, lecz również w całokształcie polskiego gospodarstwa odgrywa poważną rolę.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Warszawie zajęła się sprawą podatków samorządowych na terenie m. st. Warszawy. Zwraca się przeto za naszym pośrednictwem do wszystkich przedsiębiorstw, płacących podatki na rzecz samorządu warszawskiego, z prośbą o zakomunikowanie Izbie wszelkich uwag, dotyczących stwierdzonej wadliwej czy dotkliwej procedury wymiarowej lub egzekucyjnej, stosowanej przez władze miejskie Warszawy. Ponieważ możliwość oddziaływania w tej dziedzinie jest przejściowa i krótka, więc też wszelkie informacje w poruszanej sprawie powinny wpłynąć do Izby nie później, niż dnia 15 maja r. b.

Zwracamy uwagę, że Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 9 stycznia 1929 w sprawie drukowania ogłoszeń, pochodzących od spółek akcyjnych, również w tygodniku „Przemysł i Handel”, dotyczy jedynie tych przedsiębiorstw akcyjnych, które podlegają nowemu prawu o spółkach akcyjnych. Są to spółki, które powstały po dniu 1 stycznia 1929 lub takie, które związane zostały wprawdzie przed tą datą, lecz zarejestrowały statut uzgodniony z przepisami nowego prawa o spółkach akcyjnych.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W „Monitorze Polskim” Nr. 91 z dn. 19 kwietnia 1929 ukazało się pod poz. 206 Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 6 kwietnia 1929, dotyczące przepisów wykonawczych do Rozporządzenia o zwrocie cła przy wywozie bieli cynkowej.

Rozporządzenie to określa dokładnie zasady, jakimi należy się kierować przy zwrocie cła przy wywozie bieli cynkowej oraz uprawnia Sekcję Eksportową Związku Przemysłu Chemicznego do wydawania właściwych zaświadczeń.

ECHA

* Dyrektor Tow. Akc. Kurlandzkiej Olejarni w Wilnie, p. Inż. Saul Trocki, dekorowany został Złotym Krzyżem Zasługi za pracę na polu samorządowym i gospodarczym.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Alkohol metylowy techniczny	—	Kwas mrówkowy 85%	241 ..
" " czysty 99%	—	" siarkowy 60° Bé	7,74 ..
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68	" solny bez arsenu	16 "
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80	" octowy techn. 30%	130 "
" granulowany za 1 kg % N ₂	2.—	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25
Azotan amonowy	103,60	" kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 ..
Benzen handlowy 90%	91	Naftalen surowy prasowany	34,50
" czysty	103	" czysty w łuskach	68
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22	Octan sodu	160 ..
Chlorek cynku (ług 50%)	55	" ołowiu	270 ..
Chlorek wapna bielący	40	Oleina zwierzęca destylat	300 ..
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22	" " saponifikat	290 ..
Chloroform czysty	900	Oleum 20%	20,85
" "pro narcosi"	1.900	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 ..
Fenol czysty	300	Smoła preparowana	22 ..
Fornalina 30%	280	Siarczan amonu	43 ..
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4	Siarczek sodu 60/62%	70 ..
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	319	Soda amonjakalna	25 ..
" techniczna	200	" kaustyczna	60 ..
Karbid	58—62	Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 ..
Karbolineum	45	Stearyna	280 ..
Klej kostny	295	Superfosfat 16%	13,60—14,88
Klej skórny	400	Toluen czysty	120 ..
Krezol	140		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.	Jedwab sztuczny: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-49.	Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.
Barwniki i półprodukty organiczne: Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.	Karbid: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.	Poraż żrący: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.	Klej kostny i skórny: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Siarka: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-49.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Słomka i włosie wiskozowe: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-49.
Błękity Millori i paryski: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy: (jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Smoła pierwszorzędowa: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Chlorek wapna bielący: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Novarsenobenzol: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna: „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
Chlorek wapnia (CaCl ₂): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Oleina zwierzęca: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Soda kaustyczna: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Farmaceutyczne przetwory: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy: (do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Stearyna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30. Sp. Akc. „SATURNJA”, Warszawa, Marszałkowska 138, tel. 78-40.	Phosphit: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Centrala-Spiess.	Śrut rycynowy: (jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90.
Gumowe artykuły techniczne: Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.		Żelazocyjanki sodowy i potasowy: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
		Żelazokrzem 45% i 75%: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TRFPAK.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 MAJA 1929 R.

NA OTWARCIE Powszechnej Wystawy Krajowej

Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu otwarta. Pan Prezydent Rzeczypospolitej obecnością swoją podkreślił wielkie znaczenie, jakie w całokształcie warunków politycznych i gospodarczych naszego kraju posiada ta rewja dorobku polskiego, sprawdzian wysiłków twórczych za ostatnich lat dziesięć. Wystawa obrazuje wszystkie czynniki, jakie składają się na zespół istotnych wartości Polski. Zarówno rezultaty działalności gospodarczej, jak przejawy kultury polskiej znajdują wyraz na Wystawie. Jeżeli skalą wystawowych eksponatów mierzyć zakres dorobku polskiego, jeśli uprzytomnić, że wystawione objekty, zestawienia i wykresy wierne odtwarzają polską rzeczywistość — to przemówią one językiem cyfr nawet do najbardziej uprzedzonego widza, przekonają, że często pomniejszana polska rzeczywistość nie jest w istocie tak zła. Szerzenie defetyzmu, wrodzony pesymizm w stosunku do naszych poczynań są wrodzoną wadą Polaka. Jeśliby Wystawa nie miała dać żadnego innego bezpośredniego efektu, niż tylko zbudzenie czy utrwalanie przekonania o wysokim w naszym kraju współczynniku przemiany potencjonalnej w kinetyczną energję — już wówczas możnaby uznać zasadniczy cel Wystawy za osiągnięty. Zważmy jednak, że Wystawa nietylko jest generalnym przeglądem polskiego dorobku, nietylko ma obrazować dokonane już wysiłki, lecz również zachęcić do pracy na przyszłość, przekonać przybyszów zdaleka, że Polska nie jest efemerydą, tworem przejściowym bez poważniejszego znaczenia. Wycieczki z zagranicy zapowie-

dziane są w licznym składzie; obok naszych rodaków-emigrantów, również cudzoziemcy zapowiedzieli swój przyjazd do Poznania. Zadanie Powszechnej Wystawy Krajowej dalej będzie spełnione, jeśli zdołamy przekonać zagranicę o tężyźnie naszego organizmu gospodarczego, o wysokim kamertonie, na jaki nastrojone są przejawy polskiej kultury. Nie bez znaczenia wreszcie pozostanie Wystawa dla podniesienia wewnętrznego spożycia wytworów przemysłowych.

Przemysł chemiczny wystąpił okazale. Zabiegi Zarządu Grupy Chemicznej, działającego na terenie Związku Przemysłu Chemicznego, uwieńczone są pomyślnym rezultatem. Odwiedzający Wystawę ma możność zdobycia całkowitego a w szczególności pogłębionego poglądu na rozwój i stan obecny polskiej wytwórczości chemicznej. Wystawiające firmy włożyły maximum wysiłku w racjonalny i dokładny pokaz wytwarzanych artykułów, zaś przygotowane przez Związek Przemysłu Chemicznego tablice ilustrują chronologiczny rozrost produkcji polskiej. Z zamieszczonego w niniejszym numerze spisu firm wystawiających wynika, że wszystkie nieomal poważniejsze firmy chemiczne wzięły udział w Wystawie, zaś brak kilku znajduje swój równoważnik w pokazie pokrewnych przedsiębiorstw.

Sąd Konkursowy zdecyduje w niedługim czasie, które z firm wystawiających mają być odznaczone, już teraz jednak stwierdzić można, że prawie wszystkie stanęły na wysokości zadania w pokazie przejawów swojej pracy.

SPIS FIRM WYSTAWIAJĄCYCH
W PAWILONIE CHEMICZNYM P. W. K.

Nr. stoiska	Nazwa firmy
1.	Sp. z o. o. „Fosforyty Rachowskie”.
2.	Tow. Przetworów Drzewnych „Jarot”.
3.	Poturzyckie Zakł. Chem. „Wanda”.
4.	Zjednoczone Zakł. Terpentyn. „Terebenthen”.
6.	Zakł. Chemiczne „Grodzisk”.
7.	Chemiczny Instytut Badawczy.
8.	Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu.
9.	Sp. Akc. „Azot”.
10.	Zakłady Elektro.
11.	Tow. Akc. „Elektryczność”.
12.	Sp. Akc. „Oswag”.
13.	Sp. Akc. „Lignoza”.
14.	Związek Koksowni.
15.	Sp. Akc. „Przemysł Chemiczny w Polsce”.
16.	Zakłady Solvay w Polsce.
17.	Laboratorium Chem. Farmaceutyczne Jan Gessner.
18.	Fabr. Chem. „Wola Krzysztoporska”.
19.	Pabjanickie Tow. Akc. Przemysłu Chemicznego.
20.	Tow. Akc. „R. Barcikowski”.
21.	Sp. Akc. „L. Spiess i Syn”.
22.	Tow. Przemysłu Chem. Farmaceutycznego Magister Klawe.
23.	Fabryka Farb i Lakierów. „Nobiles”.
25.	Olejarnia Szamotoły.
26.	Sp. Akc. J. D. Potoka Synowie.
29.	Warsz. Tow. Akc. „Motor”.
31.	Fabr. Ultramaryny Setzer i Werner”.
32.	Zakł. Chem. Jan Krause i Ska.
33.	Fabr. Farb „Zawodzie”.
34.	Zakł. Chemiczne J. M. Wendisch.
35.	Zakł. Przem. Chem. „W. Karpiński i W. Leppert”.
36.	Fabr. Chem. „Akwawit”.
37.	Fabr. Lakierów i Emalji „Czechowicz & Pajewski”.
38.	Fabr. Wyrobów Kork., Materiałów Izol. i Chem. „Rosicki, Kawecki i Ska”.
39.	Polska Fabryka Farb „Edward Lutz”.
40.	Wielkopolska Fabryka Farb.
41.	Fabr. Farb i Lakierów „J. A. Krausse”.
42.	Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „Blask”.
43.	Sp. Akc. Przemysł Tłuszczowy „Schicht”.
44.	Fabr. Ultramaryny „Sommer & Nower”.
45.	Sp. Akc. „Strem”.
46.	Sp. Akc. „L. Spiess i Syn”.
47.	Sp. Akc. „Fr. Puls”.
48.	Sp. Akc. „Radocha”.
49.	Państwowa Wytwórnia Prochu w Zagórzdonie.
50.	Fabr. Perfum S. i M. Stempniewicz.
51.	Przemysł Superfosfatowy, Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Cho-

52.	rzowie, Sp. Akc. Eksploatacji Soli Potasowych.
	Fabr. Wyrobów Gum. i Azbestowych „Leonowit”.
53.	Fabr. Chem. „Ergasta”.
54.	Sp. z ogr. odp. „Elida”.
55.	Fabr. Perfum Henryk Żak.
56.	Fabr. Perfum „Angelus”.
57.	Warszawskie Laboratorium Chem. „Majola”.
58.	Georges Dralle.
59.	Sp. o. o. „Florange”.
61.	Fabr. Perfum „Falkiewicz”.
63.	Sp. z ogr. por. „Axela”.
64.	Tow. Akc. „R. Barcikowski”.
65, 66, 67.	Sp. Akc. „Odol Compagnie”.
68.	Lab. Chem. „Miraculum”.
69.	Sp. Akc. „Fornarina”.
70.	Fabr. Mydła „Szymon Munk”.
71.	Sp. z ogr. odp. „W. Adamczewski”.
73.	Przemysł Tłuszczowy „Schicht”.

W Ś R Ó D K S I A Ż E K

Nakładem Banku Gospodarstwa Krajowego ukazało się zbiorowe opracowanie pod nazwą „Zagadnienie etatyzmu w Polsce”. Są to stenogramy przemówień, wygłoszonych na zebraniach u ks. Janusza Radziwiła w dniach 12 grudnia 1928 i 10 stycznia 1929. Wydawnictwo zasługuje na szczególną uwagę, gdyż zawiera oryginalne teksty mów, wypowiedzianych zarówno przez zwolenników jak przeciwników etatyzmu, stanowi więc obiektywny przyczynek do rzeczonożego zagadnienia.

Nakładem Związku Gospodarczego Gazowni wydano książkę p. Inż. Józefa Konopki p. t. „Gazownictwo polskie i jego rozwój w świetle liczb i wykresów”. Jest to pierwsza bodaj w Polsce źródłowo i gruntownie opracowana monografia gazownictwa. Kilkadziesiąt tablic statystycznych i wykresów pozwala na dokładne zorientowanie się rozwoju i obecnej sytuacji gazownictwa polskiego, nie tylko w zakresie gazu otrzymanego na drodze destylacji węgla, lecz również w zakresie gazów ziemnych. Uwagadze interesujących się zagadnieniami polskiego przemysłu chemicznego gorąco polecamy to cenne wydawnictwo.

K R O N I K A

Dn. 8 i 9 maja r. b. odbyło się posiedzenie Sekcji Tłuszczowej Związku Przemysłu Chemicznego, na którym rozważono szereg bieżących spraw, związanych z działalnością przemysłu tłuszczowego. Delegacja Sekcji w osobach pp.: Inż. J. Podraszki, Dr. Z. Klonowskiego, Inż. Szellenberga, Inż. S. Trockiego, Inż. T. Zamoyckiego była przyjęta przez Pana Ministra Rolnictwa, Karola Niezabytowskiego; przedstawiono postulaty olejarstwa, zwłaszcza w zakresie wysokich ceł wywozowych na makuchy.

Sprawy przemysłu rafineryjnego przedstawione były Panu Ministrowi Przemysłu i Handlu,

Inż. Eugenjuszowi Kwiatkowskiemu, przez inną delegację Sekcji Tłuszczowej. Obydwaj Ministrowie żywo zainteresowali się zagadnieniami tej ważnej gałęzi przemysłu chemicznego, obiecując poparcie właściwych postulatów.

Dn. 6, 7 i 8 maja r. b. odbyły się posiedzenia Państwowej Rady Spirytusowej, poświęcone specjalnie zagadnieniom spirytusu technicznego. Celem rozważenia wniosków, jakie były zgłoszone na Radzie w sprawie wyszukania źródeł taniego spirytusu, odprzedawanego później na cele przemysłowe — powołano specjalną Komisję, składającą się z przedstawicieli producentów, konsumentów oraz sfer naukowych.

Rada nie powzięła uchwał, wskazujących konkretną cenę spirytusu na poszczególne cele przemysłowe, lecz zdecydowała zasady, jakimi powinien kierować się Monopol Spirytusowy i Ministerstwo Skarbu przy ustaleniu tych cen. Wyrażono więc opinię, że należy pozostawić bez zmiany ceny spirytusu do wyrobu artykułów perfumeryjnych i kosmetycznych; obniżyć ceny spirytusu do wyrobu eteru, esencji i eterów, prochu do celów wojskowych; podwyższyć cenę spirytusu do wyrobu octu. Zdecydowano konieczność umieszczenia w cenniku spirytusu do wyrobu specyfików farmaceutycznych, przy czym cena powinna odpowiadać kalkulacji specyfików. Cena spirytusu do wyrobu sztucznego jedwabiu kolodjonowego powinna być ustalona w takiej wysokości, aby umożliwić prowadzenie tej gałęzi produkcji, zwłaszcza w zestawieniu z produkcją jedwabiu wiskozowego. Cena spirytusu do wyrobu lakierów i politur powinna pozostać bez zmiany, pod warunkiem odpowiedniego ukształtowania cen spirytusu eksportowego na te same cele.

Dn. 6 maja odbyła się w Min. Przemysłu i Handlu konferencja w sprawie zawarcia traktatu handlowego z Hiszpanją. Traktat oparty będzie prawdopodobnie na klauzuli największego uprzywilejowania bez ustalenia specjalnych stawek konwencyjnych.

W dniach 6—8 maja r. b. odbyły się posiedzenia Komitetu Taryfowego Państwowej Rady Kolejowej, na których przyjęty został w zasadzie projekt nowej taryfy przewozowej. Rada Kolejowa wypowiedziała się kategorycznie przeciwko zbyt wydatnej podwyżce kosztów przewozu, wychodząc z założenia, że może to spowodować poważne perturbacje w kalkulacji przemysłowej. Jednocześnie Komitet Taryfowy wyraził przekonanie, że wprowadzenie w życie nowej taryfy, z uwagi na wzrost kosztów przewozu, nie jest obecnie możliwe i raczej winno nastąpić z chwilą polepszenia się konjunktury gospodarczej, względnie najwcześniej po zbiorach — jeżeli wypadną one pomyślnie.

IX Kongres Chemii Przemysłowej, organizowany przez Société de Chimie Industrielle w Pa-

ryżu, odbędzie się w roku bieżącym w Barcelonie, począwszy od dn. 13 października. Ponieważ Kongres zbiega się w czasie z Międzynarodową Wystawą w Barcelonie — będzie zapewne cieszył się jeszcze większą niż zazwyczaj frekwencją.

Ministerstwo Skarbu, uwzględniając podanie Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnicstwa, Handlu i Finansów, poczyniło następujące ulgi w zapłacie państwowego podatku przemysłowego: Zapłata różnicy między sumą zaliczek na rok podatkowy 1928, a kwotą podatku wymierzonego na rok podatkowy 1928 rozłożona została na dwie równe raty płatne 15 maja i 15 czerwca 1929 roku.

Zapłata pierwszej kwartalnej zaliczki na rok podatkowy 1929 została odroczonej do 15 lipca 1929 roku.

Zapłata drugiej kwartalnej zaliczki na rok podatkowy 1929 została odroczonej do 15 sierpnia 1929 roku.

Przy zapłacie podatku w powyższych terminach 14-dniowy termin ulgowy wpłaty bez liczenia kar za zwłokę nie stosuje się.

Co się tyczy państwowego podatku dochodowego, to zapłata połowy podatku na rok podatkowy 1929 obliczonego przez podatników — winna była być dokonana do dnia 30 kwietnia włącznie.

Dla osób prawnych, dla których pierwszą instancją wymiarową jest Izba Skarbowa, ta ostatnia na skutek podania może odroczyć zapłatę powyższej połowy podatku dochodowego. Gdyby w wypadkach uzasadnionych Izba Skarbowa odmówiła uwzględnienia podania, prosimy natychmiast zwrócić się do nas z przedstawieniem konkretnych okoliczności, abyśmy mogli interwenjować w Ministerstwie Skarbu.

Instytut Naukowej Organizacji (Warszawa, Mokotowska 51/53) zawiadamia, że skompletował całkowicie t. zw. „Inodexy”, które znajdują się już w sprzedaży w rozmaitych formatach i wielkościach. Instytut opracował własną konstrukcję systemu kart płasko-leżących, która znacznie pozostawia w tyle różne analogiczne konstrukcje zagraniczne, tak pod względem łatwości manipulacji, różnorodności zastosowań jak i taniości. Podstawą konstrukcji „Inodexu” są dwie płyty bakelitowe z których każda zawiera kilkadziesiąt kartek; płyty połączone są mosiężnymi zawiasami w ten sposób, że tworzą otwieraną dwuskrzydłową książkę. W razie potrzeby zgrupowania większej ilości kart, dalszą oprawę stanowią pionowe szafeczki, zawierające kilka książek dwuskrzydłowych, wreszcie kombinacja kilku takich szafek. „Inodexy” mają zastosowanie w buchalterji, wszelkiego rodzaju księgowości przemysłowej i handlowej, inwentarzach, rachunkach, wykazach personalnych ruchu, korespondencji i t. d., znakomicie ułatwiając i upraszczając pracę.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Alkohol metylowy techniczny	— "	Kwas mrówkowy 85%	241 "
" " czysty 99%	— "	" siarkowy 60° Bé	7,74 "
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 "	" solny bez arsenu	16 "
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 "	" octowy techn. 30%	130 "
" granulowany za 1 kg % N ₂	2.— "	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 "
Azotan amonowy	103,60 "	" kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 "
Benzen handlowy 90%	91 "	Naftalen surowy prasowany	34,50 "
" czysty	103 "	" czysty w łuskach	68 "
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 "	Octan sodu	160 "
Chlorek cynku (ług 50%)	55 "	" ołowiu	270 "
Chlorek wapna bielący	40 "	Oleina zwierzęca destylat	300 "
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 "	" " saponifikat	290 "
Chloroform czysty	900 "	Oleum 20%	20,85 "
" " „pro narcosi”	1,900 "	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 "
Fenol czysty	300 "	Smoła preparowana	22 "
Fornalina 30%	280 "	Siarczan amonu	43 "
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 "	Siarczek sodu 60/62%	70 "
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	319 "	Soda amonjakalna	25 "
" techniczna	200 "	" kaustyczna	60 "
Karbid	58—62 "	Sól Glauberska kalcynowana niemielona	16 "
Karbolineum	45 "	Stearyna	280 "
Klej kostny	295 "	Superfosfat 16%	13,60—14,88 "
Klej skórny	400 "	Toluen czysty	120 "
Krezol	140 "		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.	Jedwab sztuczny: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-49.	Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.
Barwniki i półprodukty organiczne: Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.	Karbid: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.	Potaż żrący: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.	Klej kostny i skórny: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Siarka: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-49.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Kwaśny węgiel sodowy (bikarbonat): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Słomka i włosie wiskozowe: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-49.
Błękity Millori i paryski: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy: (jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Smoła pierwszorzędowa: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Chlorek wapna bielący: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Novarsenobenzol: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna: „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
Chlorek wapnia (CaCl ₂): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Oleina zwierzęca: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Soda kaustyczna: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Farmaceutyczne przetwory: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy: (do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Stearyna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30. Sp. Akc. „SATURNJA”, Warszawa, Marszałkowska 138, tel. 78-40.	Phosphit: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Śrut rycynowy: (jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90
Gumowe artykuły techniczne: Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.		Żelazocyjanki sodowy i potasowy: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
		Żelazokrzem 45% i 75%: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 CZERWCA 1929 R.

POWSZECHNA WYSTAWA KRAJOWA

Zgodnie z ustalonym oddawna terminem, otwarcie Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu odbyło się dn. 16 maja r. b. o godz. 10-ej rano, w obecności Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i członków Gabinetu, przybyłych prawie w komplecie. Na specjalne dobro organizatorów Wystawy zapisać trzeba owo dotrzymanie terminu, tem więcej godne szczególnego podkreślenia, że otwarcie nie było tylko formalnym aktem, lecz wiązało się z zakończeniem nieomal wszystkich prac na terenie Wystawy. Powszechna Wystawa Krajowa była urządzona i przygotowana do zwiedzenia już dn. 16 maja, zaś drobne niedociągnięcia były wyrównane już w ciągu dwu dni następnych i tłumy przybyłych na Zielone Świątki zastały wszystkie pawilony otwarte, zaś stoiska gotowe. Jeżeli zestawić tę chwalebłą punktualność z wystawą w Barcelonie, której otwarcie nietylko odłożono, lecz która — jak donoszą korespondenci — nie będzie gotowa nawet w dzień inauguracji: to organizacja Powszechnej Wystawy Krajowej okazuje się na tem tle jeszcze sprawniejsza.

Wystawa obejmuje: przemysł, rolnictwo, handel, instytucje kulturalno-oświatowe, emigrację, sztukę, wychowanie, samorządy, kulturę fizyczną, wreszcie duży dział poświęcony jest Wystawie rządowej.

Ponieważ wszystkie najpoważniejsze jednostki powyższych działów uczestniczą w Wystawie — przeto bez przesady stwierdzić można, iż każdy, kto odwiedzi Wystawę w Poznaniu, osiągnie należyte wyobrażenie o wielkim wysiłku społecznym, jakiego dokonała Polska w przeciągu ostatnich lat dziesięciu. Szczególnie imponująco przedstawia się pawilon wielkiego przemysłu górniczo-hutniczego, gdzie skoncentrowano szereg interesujących eksponatów, dotyczących tej gałęzi gospodarstwa. Ponieważ całość podana jest w ponętnej szacie estetycznej, zaś architektonicznym rozwiązaniem kompozycji stoisk zajmowali się wybitni artyści polscy, przeto bez znużenia zapoznać się można w tym pawilonie z rozwojem i stanem obecnym przemysłu górniczo-hutniczego.

Dział chemiczny zorganizowany został w ten sposób, że wielki przemysł chemiczny zajmuje specjalny pawilon powierzchni 3.000 mtr.² w wielko-przemysłowej części Wystawy, drobna wy-

twórczość chemiczna zajęła ok. 1.000 mtr.² w sąsiedztwie przemysłu spożywczego, wreszcie nawozy sztuczne wzniosły specjalny pawilon na terenach Wystawy rolniczej.

Dział I obejmuje przedsiębiorstwa następujących kategorii: wielki przemysł nieorganiczny, destylacja i ekstrakcja drzewa, destylacja węgla, produkty przejściowe i barwniki, materiały wybuchowe, sztuczny jedwab, przemysł farmaceutyczny, przemysł tłuszczowy, przerób kości, dział perfumeryjno-kosmetyczny. W drugim pawilonie chemicznym na terenach zachodnich znalazły pomieszczenie drobne firmy, wytwarzające artykuły techniczno-chemiczne, wreszcie budynek nawozów sztucznych zajęty jest przez Fabrykę Chorzowską, Związek Superfosfatowy, Sole Potasowe i fabrykę syntetycznego amoniaku Skarbofermy.

Właściwy przemysł chemiczny, zgrupowany w dziale I obok pawilonów przemysłu elektrycznego, papierniczego i konfekcyjnego, przedstawia się nader korzystnie. Wysoki poziom artystyczny, konsekwentnie utrzymany przez Zarząd Grupy Chemicznej, sprawia że całość pawilonu daje efekt bardzo interesujący i skończony. I dlatego właśnie, iż obiektywny sąd wypada dodatnio — należy zwrócić uwagę na następującą okoliczność. Przemysł chemiczny jest dziedziną wytwórczości, która w naszym gospodarstwie narcdowem posiada wysoki ciężar gatunkowy; ta cecha przemysłu chemicznego znalazła na Wystawie skromniejszy wyraz. Z wyjątkiem kilku firm, które nie ograniczały metrażu swoich stoisk, wszystkie inne zajęły — w stosunku do przedsiębiorstw innych gałęzi przemysłu — względnie niewielką powierzchnię. Wprawdzie niewątpliwą rekompensatą jest wskazany już wysoki poziom artystyczny, wysuwający pawilon chemiczny na czoło pokazów przemysłowych, jednak na przyszość wyciągnąć trzeba konsekwencję z poznańskich doświadczeń i zajmować większą jeszcze niż obecnie dla przemysłu chemicznego powierzchnię wystawową.

Wystawa ogólna przemysłu chemicznego — w formie rozwieszonych wzdłuż całego pawilonu chemicznego wykresów — daje kompletny obraz rozwoju i stanu obecnego polskiej wytwórczości chemicznej.

ZE STATYSTYKI PRZEMYSŁOWEJ

Górnośląski Związek Przemysłowców Górniczo-Hutniczych opublikował tymczasowe dane w zakresie statystyki zakładów górniczych i hutniczych na polskim G. Śląsku. Przytaczamy niektóre ważniejsze dane:

Wydobycie wzgl. produkcja (w tonnach)

	1922	1926	1927	1928
Węgiel kamienny	25.521.451	25.945.978	27.718.181	30.173.620
Żelazo surowe	401.071	267.948	441.010	463.692
Stal surowa	822.303	505.086	799.576	947.461
Wyroby walcowane	718.521	425.126	681.969	693.368
Cynk surowy	75.610	106.235	129.830	140.843
Ołów surowy	17.034	27.089	28.883	36.373

Produkcja kwasu siarkowego nie została uwidoczniła w powyższej statystyce; jak wiadomo, wyniosła ona na G. Śląsku w r. 1928 ok. 310.000 t. kwasu 50° Bé.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Jako pierwszy tom wydawnictw Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie ukazała się praca Prezesa Izby, p. Inż. Czesława Klarnera, „O popieraniu budowy tanich mieszkań w Polsce i zagranicą”. Opracowanie to należy gorąco polecić interesującym się wskazaniem zagadnieniom — a więc wszystkim obywatelom naszego kraju. Szczególnie cenne jest zestawienie, dotycząca ogólnej sytuacji budowlanej i mieszkaniowej w Europie, przyczem szczegółowo omówione są stosunki we Francji, Niemczech, Austrii, Czechosłowacji, Wielkiej Brytanii, Italji, Belgji, Holandji, krajach Skandynawskich i Rosji Sowieckiej. Przechodząc do sytuacji mieszkaniowej w Polsce, autor podaje statystykę, ilustrującą liczbami katastrofalne u nas położenie. Tak np. w Warszawie mieszkań dobrych lub bardzo dobrych jest zaledwie 3,4%; w dzielnicach robotniczych mieszkania oficynowe stanowią 69%, przyczem 94% okien w tych mieszkaniach wychodzi na brudne i ciasne podwórka, zaś 70% ma oświetlenie zupełnie niedostateczne. Zaledwie 3% lokali jednoizbowych posiada własny przedpokój; własne ustępy posiada zaledwie 0,1% mieszkań, żadne nie ma łazienki. W mieszkaniach robotniczych zachodnich okręgów Warszawy 99% lokali nie posiada instalacji elektrycznych i gazowych, szereg mieszkań — okien lub palenisk. Przeważna część owych mieszkań ma te cechy wspólne, że na jedno łóżko przypadają 3 osoby, a nie rzadkie są wypadki, gdy w jednej izbie mieści się kilka rodzin. W Łodzi warunki mieszkaniowe są jeszcze gorsze: mieszkań jednoizbowych jest 59,7% ogółu mieszkań, w Pabjanicach — 70%.

Autor sugeruje myśl, że skoro Rzeczpospolita Polska potrafiła zadośćuczynić wymaganiom powszechnego nauczania, zdobyła się na ubezpieczenia socjalne, powołała do życia instytucję kas chorych: to w podobny sposób powinna rozwiązać zagadnienie mieszkaniowe dla szerokich mas ludności.

Lecz szerokie poparcie inicjatywy prywatnej w zakresie budownictwa mieszkaniowego jest

również niezastąpionym czynnikiem zaspokojenia głodu mieszkaniowego.

Jasne sformułowanie myśli i interesujące uszeregowanie faktów cechuje tę ceną pracę Prezesa Warszawskiej Izby Przemysłowo-Handlowej.

* * *

Nakładem komisji fosforytowej Związku rolniczych zakładów doświadczalnych Rzeczypospolitej Polskiej ukazało się zestawione przez p. Prof. Wł. Vorbrodta sprawozdanie z doświadczeń polowych z fosforytami krajowymi. Interesujące zestawienia i tablice prowadzą do niewątpliwego wniosku, że wszędzie tam, gdzie gleba wyraźnie reagowała na nawożenie tomasówką — mączka fosforytowa okazała się nawozem bardzo cennym. Gleba niekoniecznie musi posiadać odczyn mocno kwaśny, aby wystąpić mogło dodatnie działanie mączki fosforytowej.

ZJAZD EKONOMISTÓW

W dn. 24-26 maja r. b. odbył się I Zjazd Ekonomistów Polskich w Poznaniu; tematem obrad było zagadnienie wykształcenia ekonomicznego oraz sprawa konjunktur gospodarczych. Pierwszy odczyt, wygłoszony przez p. Prof. Lipińskiego, Dyrektora Instytutu Badania Konjunktur i Cen, na temat panujących konjunktur — był charakteru raczej teoretycznego; Prof. Krzyżanowski w doskonale opracowanym i sformułowanym referacie omówił zagadnienie wpływu konjunktur na bilans handlowy, kapitalizację i migrację kapitałów.

Trzeci dzień Zjazdu poświęcony był badaniu zagadnień kartelizacji. Referaty jednak posiadały raczej charakter opisowy, pozbawiony głębszych rozważań co do istoty tej doniosłej sprawy.

W czasie Zjazdu uczestnicy zwiedzili dokładnie Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu, szczególnie się interesując pokazami przemysłowymi.

KRONIKA

Dn. 24 maja r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którym przyjęto w poczet członków Związku:

Fabrykę Bieli Cynkowej i Hutę Cynkową „Leontyna” B. i J. Inwald w Będzinie oraz

Fabrykę Olejów Margaryny i Tłuszczów Jadalnych „Domag” A. G. w Gdańsku.

Dn. 28. maja r. b. odbyło się posiedzenie Rady Towaroznawczej przy Min. Skarbu, na którym — między innymi — postanowiono:

Z uwagi, że odróżnianie tłuszczów roślinnych od zwierzęcych — jeśli tłuszcze te są utwardzone — jest bardzo trudne, praktycznie nawet na urzędach celnych niemożliwe: zastosować w drodze wyjaśnienia Min. Skarbu takie zasady celenia olejów utwardzonych, jakie zostały przyjęte w projekcie nowej taryfy celnej. Mianowicie,

wszelkie tłuszcze utwardzone o temperaturze stygnięcia $+33^{\circ}\text{C}$. i wyżej ciec według poz. 51 p. 1 lit. b. taryfy celnej (stawka zł. 1,50 od 100 kg.), tłuszcze o temperaturze stygnięcia poniżej $+33^{\circ}\text{C}$. ciec według poz. 51 p. 6 lit. c. (stawka zł. 52 od 100 kg.).

Smary grafitowe przeznaczone do nasycania uszczelniaczy ciec według poz. 85 p. 4 taryfy celnej.

Sztuczny tłuszcz „Tegin”, zawierający ok. 80% tłuszczu neutralnego, ciec wg. poz. 51 p. 5 taryfy celnej.

Zaniechać taryfikowania lakierów olejnych— w wypadkach, gdy istnieje wątpliwość czy podpadają one pod poz. 137 p. 5 taryfy celnej — według tej pozycji i ciec je według poz. 121 p. 1 taryfy celnej.

W terminie od dn. 5 do 23 czerwca b. r. odbyć się ma 18-dniowa wycieczka okrężna po Bałtyku, organizowana przez „Żeglugę Polską”. Zwiedzone mają być następujące miasta: Ryga, Tallin, Helsingfors, Hango, Abo, Marienhavn, Stockholm, Kopenhaga. Cena karty okrętowej wraz z utrzymaniem wynosi — zależnie od kabiny — od zł. 900 do 2000. Przy planowaniu tej wycieczki miano na względzie przede wszystkim sfery przemysłowe i handlowe, niewątpliwie zainteresowane w nawiązaniu stosunków gospodarczych z krajami bałtyckimi — Łotwą, Estonją, Finlandją, Szwecją oraz Danją.

W związku z pewnymi możliwościami w zakresie uproszczenia strony formalnej naszych stosunków handlowych z Rumunją — uprzejmie prosimy członków Związku o zgłoszenie wszelkich wniosków w rzeczony dziedzinie, ewentualnie również o syntetyczne scharakteryzowanie sytuacji. Chodzi tu zwłaszcza o sprawy, pozbawione wprawdzie zasadniczego znaczenia, lecz wpływające na eksport, jak np. podwójne obciążenie towaru opłatami manipulacyjnymi, opłaty celne od prób i wzorów, procedura celna przy zwrocie towarów nieodebranych oraz opakowań, odpowiedzialności kredytu celnego i t. d.

Jak wiadomo, rumuńska polityka gospodarcza zmienia swój kurs dotychczasowy, liberalizując się zwłaszcza w dziedzinie handlu zagranicznego. Wobec tego wskazanie postulatów polskiego eksportu ma doniosłe znaczenie.

Ukazało się pierwsze Sprawozdanie Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie za r. 1928, zawierające właściwe sprawozdanie z działalności Izby oraz ocenę sytuacji w gałęziach produkcji, handlu, bankowości i ubezpieczeń, reprezentowanych na terenie działalności Izby. Sprawozdanie opracowane jest bardzo sumiennie i rozwija ocenę sytuacji okręgu Izby na szerszym tle ogólnego położenia gospodarczego w kraju.

Na wystawie w Tel-Aviv odznaczona została złotym medalem Sp. Akc. „Polski Przemysł Gumowy Pepege” w Grudziądzu.

Zakłady Przemysłowe „Multum” w Krakowie ul. Sołtyka 19 zawiadamiają, że podjęły produkcję waty szklanej różnej grubości.

Tegoroczne Targi Wschodnie, dziewiąte z kolei, odbędą się we Lwowie od dn. 7 do 19 września r. b. Zarząd Targów sądzi, że Powszechna Wystawa Krajowa nie wpłynie w ujemny sposób na tegoroczne Targi, które służą odmiennym niż P. W. K. zadaniom i powtarzają się regularnie z roku na rok.

Wystawa Farmaceutyczna w Londynie nie będzie otwarta — jak to było zapowiedziane — dn. 27 maja; termin inauguracji przesunięto na dzień 17 czerwca r. b. — Wystawa trwać będzie do dn. 25 czerwca r. b.

Departament Uzbrojenia Min. Spraw Wojskowych zwraca uwagę na pożytek umieszczenia oryginalnych prac lub popularyzacyjnych artykułów w „Przeglądzie Artyleryjskim”, poświęconym technice w zakresie uzbrojenia. Poza zagadnieniami ściśle artyleryjskimi, „Przegląd Artyleryjski” omawia również sprawy związane z przemysłem uzbrojenia oraz techniką wojenną.

Wytwórnia pędni, maszyn i odlewnia żelaza „Krawczyk i Ska” w Zawierciu, przedstawicielstwo Warszawskie — ul. Krucza 16, zawiadamia, że podjęła produkcję urządzeń do masowego przenoszenia materiałów, gniotowników, pras filtrujących i mieszadeł.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 31 z dn. 15 maja 1929 ukażął się pod poz. 296 tekst protokołu dodatkowego do traktatu handlowego polsko-norweskiego.

Protokół ten przewiduje w zakresie interesujących przemysł chemiczny towarów ulgi celne, stosowane do towarów polskich, przywożonych na teren obszaru celnego Norwegii: oleje mineralne — stawka celna zmniejszona o 50%; sól kamienna lub warzona oraz syrop zwyczajny i melasa, zawierająca poniżej 70% cukru — bez cła.

E C H A

* Członkowie Zarządu naszego Związku, pp. Inż. Tomisław Morawski, Generalny Dyrektor Sp. Akc. „Lignoza” w Katowicach oraz Inż. Jerzy Wojnar, Generalny Dyrektor Związku Koksowni w Katowicach — odznaczeni Złotym Krzyżem Zasługi za pracę na polu gospodarczym i społecznym.

* Dyrektor Związku Przemysłu Chemicznego, p. Prof. Edmund Trepka, udał się do Genewy w charakterze delegata pracodawców polskich na Międzynarodową Konferencję Pracy.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.
Alkohol metylowy techniczny	— „
„ „ czysty 99%	— „
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 „
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 „
„ granulowany za 1 kg % N ₂	2.— „
Azotan amonowy	103,60 „
Benzen handlowy 90%	91 „
„ czysty	103 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „
Chlorek wapna bielący	40 „
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 „
Chloroform czysty	900 „
„ „pro narcosi“	1.900 „
Fenol czysty	300 „
Fornalina 30%	280 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	319 „
„ techniczna	200 „
Karbid	58—62 „
Karbolium	45 „
Klej kostny	295 „
Klej skórny	400 „
Krezol	140 „

Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ siarkowy 60° Bé	7,74 „
„ solny bez arsenu	16 „
„ octowy techn. 30%	130 „
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 „
„ kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 „
Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty w łuskach	68 „
Octan sodu	160 „
„ ołowiu	270 „
Oleina zwierzęca destylat	300 „
„ „ saponifikat	290 „
Oleum 20%	20,85 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Smola preparowana	22 „
Siarczan amonu	43 „
Siarczek sodu 60/62%	70 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcyonowana niemielona	16 „
Stearyna	280 „
Superfosfat 16%	13,76—15,20 „
Toluen czysty	120 „

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa:

„LEONOWIT“ Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Barwniki i półprodukty organiczne:

Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE“, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.

„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.

„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:

Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia (CaCl₂):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:

Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Sp. Akc. „SATURNJA“, Warszawa, Marszałkowska 138, tel. 78-40.

Gumowe artykuły techniczne:

Sp. Akc. „WOLBROM“ Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWA-BIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-49.

Karbid:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO“ Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:

Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węgiel sodowy (bikarbonat):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy:

(jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“ Będzin, tel. 90.

Novarsenobenzol:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:

Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:

(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“ Będzin, tel. 90.

Phosphit:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“ Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Centrala-Spiess.

Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju:

„LEONOWIT“ Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Potaż żrący:

Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno, tel. 12.

Siarka:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWA-BIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-49.

Słomka i włosie wiskozowe:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWA-BIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-49.

Smola pierwszorzędowa:

Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:

Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Śrut rycynowy:

(jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“, Będzin, tel. 90.

Żelazocyjanki sodowej i potasowej:

Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:

Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TRĘPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola“ J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 CZERWCA 1929 R.

II ZJAZD CHEMIKÓW POLSKICH

Siedem lat upłynęło od wielkiej powojennej manifestacji chemików polskich, którzy w r. 1922 zjechali się w Warszawie, aby tłumnie wziąć udział w pierwszym ogólnopolskim kongresie chemicznym. I Zjazd Chemików Polskich, zorganizowany przez Polskie Towarzystwo Chemiczne, dał obfity materiał świadczący o naukowym i technicznym rozwoju chemii w Polsce. Opierając się na ilości wygłoszonych podówczas odczytów i referatów, nie bez słuszności sądzono, że polskie zjazdy chemiczne należy urządzać dość często, np. co 2 lata, i wyznaczono nawet termin następnego Zjazdu, ustalając, że odbędzie się on w Krakowie. Niesprzyjające okoliczności nie pozwoliły jednak zrealizować zamierzenia i dopiero na lipiec roku bieżącego zwołany został II Zjazd Chemików Polskich — tym razem do Poznania.

Wybór miejsca Zjazdu nie jest przypadkowy. Powszechna Wystawa Krajowa ściągająca do Poznania liczne wycieczki, zjazdy i kongresy, które wybrały sobie okres wystawowy, aby zapoznać się z przeglądem 10-cioletniego dorobku polskiego, a równocześnie podnieść wielkie znaczenie Wystawy. Zjazd Chemiczny będzie więc miał możliwość nie tylko wysłuchania przeszło trzech setek zgłoszonych referatów, lecz również dokładnego zwiedzenia Wystawy, zwłaszcza jej chemicznego działu

Program obrad jest następujący:

1 lipca

Spotkanie koleżeńskie o godz. 20 w restauracji „Belweder”, ul. Marszałka Focha 42.

2 lipca

Posiedzenie Rady Zjazdu o godz. 11 w Rektoracie U. P. Coll. minus.

Inauguracja Zjazdu o godz. 12 w Auli Uniwers. Poznańskiego. Sprawozdanie Komitetu Wykonawczego. Przemówienie Prof. Uniwersytetu

Monachijskiego Dr. Kazimierza Fajansa na temat: „Siły chemiczne i budowa atomu”.
Od godz. 15 do 19: Otwarcie i posiedzenie wszystkich sekcji.

3 lipca

od godz. 9 do 13: posiedzenie sekcji
od godz. 15 do 19: posiedzenie sekcji

4 lipca

od godz. 9 do 13: posiedzenie sekcji
od godz. 17: plenarne posiedzenie, Inż. E. Trepka: „Przyszłość przemysłu chemicznego w Polsce”
godz. 22: raut u Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

5 lipca

od godz. 9 do 13: posiedzenie sekcji
od godz. 15 do 16: zamknięcie sekcji
od godz. 16 do 17: posiedzenie plenarne, Prof. J. Zawadzki „Z zagadnień bieżących technologii chemicznej”
Inż. B. Przedpełski: Organizacja inżynierów chemików w Polsce.

Zamknięcie zjazdu.

godz. 21: koleżeńska kolacja.

6 — 7 lipca

Wycieczki. Luboń: Fabryka drożdży i R. May, Cegielski, Gazownia, Malta — papiernia, Akwawit: Rektyfikacja i Fabryka Likierów.

Regulamin przewiduje wyłonienie kilku sekcji, wśród nich jedna poświęcona jest chemii technicznej. Nie wątpimy, że — podobnie jak w I Zjeździe Chemików Polskich — w obecnym również weźmie udział poważny zespół przemysłowców świadcząc, że idea bliskiej współpracy nauki z techniką nie tylko nie jest obca polskiej wytwórczości chemicznej, lecz że na ten element racjonalnej produkcji zwrócona jest szczególna uwaga polskiego wytwórcy.

FABRYKA CHORZOWSKA

Zostało ogłoszone drukiem sprawozdanie Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Chorzowie za rok 1928. Publikacja ta zawiera niezmiernie interesujący materiał informacyjny i statystyczny o fabryce chorzowskiej. Ze sprawozdania wynika przede wszystkim, że fabryka chorzowska rozwija się nieustannie z roku na rok, obniżając równocześnie koszty produkcji. Gdy więc zużycie na 1 tonnę związanego azotu wynosiło w r. 1927: wapna 3.397 kg., koksu 2.438 kg., elektrod 144 kg., azotu niezwiązanego 2.250 mtr.³, to w r. 1928 liczby te zmniejszyły się do 3.294 kg. wapna, 2.296 kg. koksu, 133,7 kg. elektrod, 2.070 mtr.³ azotu gazowego. Wydajność pracy wzrosła o 12%, z 79,5 kg. azotu na każdą przepracowaną dniówkę roboczą w r. 1927 do 87,9 azotu w r. 1928.

Rozwój finansowy fabryki chorzowskiej może być zilustrowany następującymi liczbami:

	1925	1926	1927	1928
Obrót ze sprzed. produktów	21.061	42.534	55.325	52.080
Zysk brutto	4.176	12.279	17.226	20.009
Nowe inwestycje	1.465	1.334	6.970	8.392
Wpływy gotówką do kasy państwowej	590	5.725	4.100	2.500

Produkcja azotu wyniosła:

1921 (administr. niemiecka)	74.300 t.
1926	116.780 „
1927	143.150 „
1928	153.350 „

Ponieważ fabryka chorzowska budowana była początkowo przez rząd niemiecki na produkcję najwyżej 20.000 t. azotu, przeto powiększenie wydajności fabryki o 67% zawdzięczać należy wyłącznie administracji polskiej.

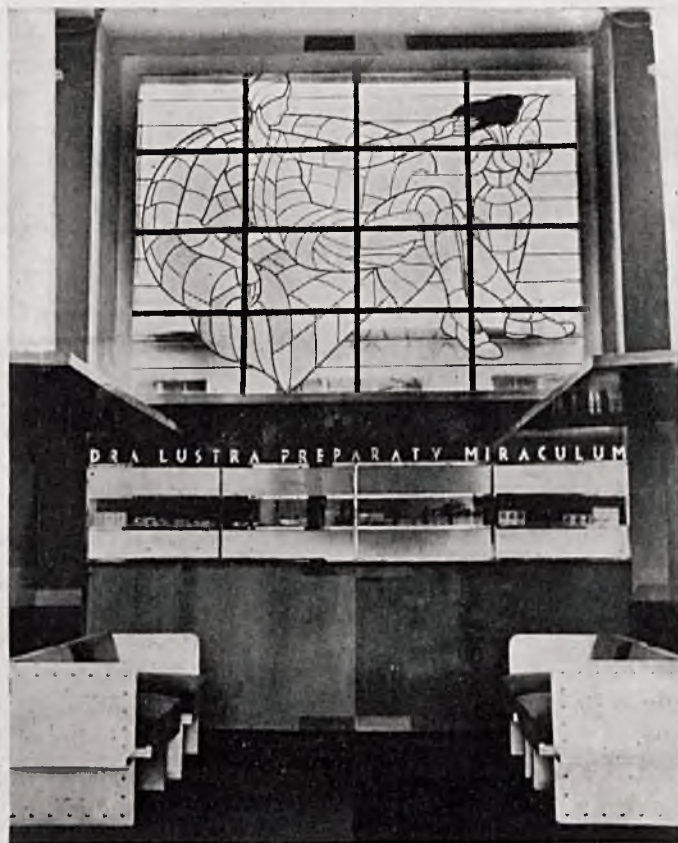
Na specjalną uwagę zasługuje fakt, że cena polskiego azotniaku jest o 6 groszy niższa od ceny niemieckiej — w przeliczeniu na 1 kg. azotu. Gdyby więc nie było produkcji Chorzowa i rolnictwo musiało kupować azotniak w Niemczech, gdzie ceny są stosunkowo najniższe — to przepłaciłoby zgórą 2 miliony złotych.

Interesujące jest przesunięcie konsumpcji azotniaku z zachodu na wschód. Gdy w r. 1927 Wielkopolska i Pomorze zakupiły 72,4% chorzowskiej sprzedaży azotniaku, b. Kongresówka 20,2% Małopolska 4,85%, Śląsk — 2,55%, to w r. 1928 liczby te wyniosły: dla Wielkopolski i Pomorza 65,5%, dla b. Kongresówki 24,3%, dla Małopolski 6,8%, dla Śląska 3,35%.

W planach najbliższej przyszłości nie leży podwyższenie produkcji azotniaku, z uwagi na pewne załamanie konsumpcji w roku ubiegłym. Zamierzone jest natomiast zwiększenie produkcji saletry chorzowskiej „Nitrofos”, saletry sodowej oraz kompozycji nawozowych saletry amonowej z węglanem wapnia oraz salmijaku z węglanem wapnia. Celem wykonania tego programu — fabryka chorzowska kończy budowę syntezy amonjaku oraz młynów do przemiału fosforytów i kamienia wapiennego.

Z Powszechniej Wystawy Krajowej

Przed otwarciem P. W. K. reprodukowaliśmy w „Wiadomościach Przemysłu Chemicznego” projekty kilku stoisk w pawilonie chemicznym Wystawy. Obecnie przystępujemy do umieszczania fotografii ciekawszych, wykonanych już standów i zaczynamy od reprodukcji stoiska Sp. z ogr. odp. „Miraculum” (Kraków). Stoisko to znajduje się w dziale perfumeryjno - kosmetycznym pawilonu chemicznego i zasługuje na specjalną uwagę, ze względu na

proste i harmonijne rozwiązanie kompozycji.

Komisyjne obejrzenie stoisk grupy chemicznej Wystawy przez Komisję Sędziowską — celem przedstawienia wystawców do odznaczeń odbędzie się dn. 30 czerwca r. b. W skład Komisji wchodzi pp. Inż. Antoni Dziurzyński — przewodniczący, Dr. Józef Berlinerblau — zastępca przewodniczącego, Inż. Wiktor Sommer — sekretarz, oraz Inż. Eugenjusz Berger i Dr. Stefan Otolowski — członkowie.

POKAZ MASEK PRZECIWGAZOWYCH

W dniu 29 maja miał miejsce pokaz masek ochronnych przeciwgazowych w Głównej Komendzie Straży Ogniowej Warszawskiej, Na-lewki 3.

Praktyczne demonstracje poprzedzone zostały wyjaśnieniami, udzielanymi przez przedstawicieli Laboratorium D-rów B-ci Hepner, którzy maski przeciwgazowe u siebie montują.

Demonstrowano maski w trzech różnych warunkach, w pomieszczeniach zamkniętych i wypełnionych: 1) gęstym gryzącym dymem, powstałym z gałęzi i szmat zaoliwionych, 2) amonjakiem ulatniającym się z otworzonej bomby stalowej oraz 3) mieszaniną trujących gazów powstałych z palącej się siarki i z płonącego w naczyniu siarczku węgla.

We wszystkich trzech wypadkach 2-ch strażaków wpuszczono do pomieszczeń pod kontrolą czasu przebywania w zatrutej atmosferze, po nałożeniu typu masek używanych powszechnie przez strażę ogniową.

Maski zaopatrzone były w pochłaniacze specjalne i t. zw. uniwersalne dla ochrony od wszelkich gazów trujących, z wyjątkiem tlenku węgla. W atmosferze dymu zastosowano też pochłaniacz dla tlenku węgla ze specjalnym filtrem, który może być skombinowany z aparatem tlenowym.

Wszystkie próby wykazały dobrą sprawność masek ochronnych.

W ŚRÓD KSIĄŻEK

Nakładem Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej ukazało się wydawnictwo podręczne pod nazwą „Encyklopedia polskiego rolnictwa, przemysłu handlu i finansów”. Informator ten stanowi pierwszą próbę systematycznego ujęcia danych statystycznych, obejmujących całe państwo.

Dział rolniczy obejmuje statykę i dynamikę gospodarstwa rolnego w Polsce, opracowane ze strony ekonomicznej. Dział handlu — obok pojęć wstępnych — zawiera ustawodawstwo handlowe, handel wewnętrzny i zagraniczny oraz politykę handlową. Dział finansów uwzględnia w szerokiej mierze obecny stan bankowości prywatnej i omawia, między innymi, stosunek do banków państwowych, kredyty zagraniczne, płynność oraz sprawę penetracji kapitałów zagranicznych do naszych banków prywatnych. Dział przemysłowy uwzględnia ostatnie wiadomości, zebrane przez Główny Urząd Statystyczny w w wyniku specjalnej ankiety, rozesłanej stosownie do rozporządzenia Rady Ministrów z czerwca 1927 r.

W jednym tomie, zawierającym ok. 300 stron tekstu, zgromadzony został olbrzymi materiał informacyjny, podany w formie skondensowanej lecz przejrzystej. Autorami poszczególnych działów są pp. E. Szturm de Sztrem, M. Kaczorowski, B. Balukiewicz, L. Makowski oraz ś. p. T. Janiszowski.

Nie tylko cel, na jaki przeznaczony jest czysty dochód z wydawnictwa, lecz również interesująca treść skłaniają nas do zwrócenia uwagi przedsiębiorstw związkowych na ukazanie się pożytecznej encyklopedji.

K R O N I K A

Dn. 7 czerwca r. b. odbyło się w Min. Przemysłu i Handlu posiedzenie w sprawie rozdziału kontyngentu makuchów, wydzielonych do wolnego wywozu — w ilości 5.000 t. Na zebraniu obecni byli przedstawiciele Związku Przemysłu Chemicznego, Związku Olejarni oraz Centrali Kupców Żydowskich. Po obszernej dyskusji uzgodniono następujący projekt podziału: 3.500 t. przyznane ma być 6-ciu olejarniom, stale eksportującym makuchy, 1.500 t. pozostanie w dyspozycji Min. Przemysłu i Handlu, które rozdzielać je będzie pomiędzy zgłaszających się kupców lub drobne olejarnie.

Państwowy Instytut Eksportowy donosi, że od dnia 1 września 1928 r. do 30 kwietnia 1929 sprzedano w Czechosłowacji spirytusu opodatkowanego 190.000 hl., z czego: na cele przemysłowe — 12.676 hl., spirytus denaturowany — 114.200 hl., denakol — 35.700 hl.

Nakładem Związku Zawodowego Papierni Polskich ukazała się broszura p. Tadeusza Czerniejewskiego, Dyrektora Związku Papierni p. t. „Przemysł Papierniczy w Polsce”. Broszura zawiera interesujące dane, dotyczące fabryk papieru i celulozy oraz reprodukcje tablic, wywieszonych na Powszechnej Wystawie Krajowej.

Dn. 7 czerwca r. b. odbyło się plenarne posiedzenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, celem rozważenia sprawozdania z działalności Komitetu, wysłuchanie sprawozdania finansowego, wreszcie uchwalenia szeregu norm przedstawionych przez poszczególne komisje. Nowe normy dotyczą przemysłu budowlanego i metalowo-maszynowego. Komisja Technologji Chemicznej nie przedstawiła na tegoroczne posiedzenie żadnych norm, gdyż wszystkie prace nad ustaleniem nowych norm chemicznych są jeszcze w toku — w niektórych wypadkach już w stadium końcowem.

E C H A

* W ubiegłym miesiącu zmarł jeden z najwybitniejszych francuskich przemysłowców chemicznych, dyrektor generalny „Etablissements Kuhlmann”, prezes „Société de Chimie Industrielle” ś. p. Donat Agache. Zmarły położył nieocenione zasługi w rozwoju francuskiego przemysłu chemicznego, zarówno w dziedzinie nieorganicznej, jak zwłaszcza syntetyczno-organicznej. Doprowadził do porozumienia z niemieckimi przedsiębiorstwami chemicznymi, odegrał wreszcie niepoślednią rolę w organizacji francuskiego przemysłu chemicznego.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł
Alkohol metylowy techniczny	— „	Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ „ czysty 99%	— „	„ siarkowy 60° Bé	7,74 „
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 „	„ solny bez arsenu	16 „
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 „	„ octowy techn. 30%	130 „
„ granulowany za 1 kg % N ₂	2— „	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 „
Azotan amonowy	103,60 „	„ kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 „
Benzen handlowy 90%	91 „	Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty	103 „	„ czysty w łuskach	68 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 „	Octan sodu	160 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „	„ ołowiu	270 „
Chlorek wapna bielący	40 „	Oleina zwierzęca destylat	300 „
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 „	„ saponifikat	290 „
Chloroform czysty	900 „	Oleum 20%	20,85 „
„ „pro narcosi“	1,900 „	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Fenol czysty	300 „	Smola preparowana	22 „
Fornalina 30%	280 „	Siarczan amonu	43 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „	Siarczek sodu 60/62%	70 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	319 „	Soda amonjakalna	25 „
„ techniczna	200 „	„ kaustyczna	60 „
Karbid	58—62 „	Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 „
Karbolineum	45 „	Stearyna	280 „
Klej kostny	270 „	Superfosfat 16%	13,76—15,20 „
Klej skórny	400 „	Toluen czysty	120 „
Krezol	140 „		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa: „LEONOWIT“ Sp. z ogr. odp. w Łodzi.	Jedwab szluczny: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju: „LEONOWIT“ Sp. z ogr. odp. w Łodzi.
Barwniki i półprodukty organiczne: Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE“, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.	Karbid: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO“ Łaziska Górne, G. Śląsk.	Potaż żrący: Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno, tel. 12.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.	Klej kostny i skórny: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Siarka: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Kwaśny węgiel sodowy (bicarbonat): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Ślodka i włosie wiskozowe: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
Błękity Millori i paryski: Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno tel. 12.	Ług sodowy odpadkowy: Sp. Akc. „Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu“, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	Smola pierwszorzędowa: Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Chlorek wapna bielący: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno tel. 12.	Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy: (jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“ Będzin, tel. 90.	Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna: „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
Chlorek wapnia (CaCl ₂): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Novarsenobenzol: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala Spiess.	Soda kaustyczna: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Farmaceutyczne przetwory: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Oleina zwierzęca: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Stearyna: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30. Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „Schicht“, Warszawa. Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.	Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy: (do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“ Będzin, tel. 90.	Śrut rycynowy: (jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“, Będzin, tel. 90.
Gumowe artykuły techniczne: Sp. Akc. „WOLBROM“ Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.	Phosphit: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“ Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Centrala-Spiess.	Żelazocyjanki sodowej i potasowej: Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno, tel. 12.
		Żelazokrzem 45% i 75%: Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola“ J. Buriana, Mazowiecka 1A

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 LIPCA 1929 R.

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA PRACY

Odbywająca się dorocznie w Genewie Konferencja Pracy była roku bieżącego wyjątkowo liczna. 50 państw, należących do Międzynarodowej Organizacji Pracy, przysłało swe delegacje, które zgodnie z XIII częścią Traktatu Pokoju muszą obejmować przedstawicieli rządów, pracodawców i robotników. Wraz z rzeczoznawcami — zespół obradujący składał się z 400 osób.

Porządek obrad, oprócz licznych kwestyj bieżących i regulaminowych, obejmował cztery sprawy: ochronę robotników od nieszczęśliwych wypadków przy pracy, ochronę od wypadków przy ładowaniu i wyładowywaniu statków, czas pracy pracowników umysłowych, kwestję pracy przymusowej (w kolonjach). Różnorodność składu Konferencji, wielomówność elementów radykalnych i tłumaczenie przemówień na język francuski, angielski a czasem i niemiecki — powodują powolny bieg obrad.

Niezmiernie długie debaty zakończyły się uchwaleniem szeregu konwencji, zaleceń i rezolucyj.

Działalność Międzynarodowej Organizacji Pracy i jej dorocznych konferencji można ocenić dodatnio, jeśli uwzględnić, że kieruje ona aspiracje najszerzych warstw robotników na spokojne tory ewolucyjnego ustawodawstwa społecznego, zapobiegając w pewnej mierze wstrząsom rewolucyjnym i strajkowym. Trzeba też przyznać, że w dziedzinie ochrony pracy kobiet, małoletnich i t. d. Międzynarodowa Organizacja Pracy spowodowała w wielu krajach poprawę opłakanych i niehumanitarnych warunków. Liczny poczet naukowych opracowań, często wysokiej klasy, na wszelkie tematy społeczne jest też poważną zasługą Organizacji.

Pomimo tych momentów dodatnich — trudno się oprzeć pewnemu sceptycyzmowi. Konwencje

międzynarodowe, które według intencji autorów XIII części Traktatu miały być podstawą pokoju społecznego, a jednocześnie środkiem do ujednostajnienia prawodawstwa robotniczego różnych krajów w celu zrównania warunków produkcji — okazały się w praktyce środkiem dość zawodnym. Poszczególne państwa niechętnie ratyfikują konwencje, utrudniające swobodę ustawodawstwa wewnętrznego. Pomimo wszelkich wysiłków Biura Pracy i wielce energicznego dyrektora tej instytucji p. Alberta Thomas, — niewielka część uchwalonych konwencji została ratyfikowana: zarejestrowano zaledwie czwartą część liczby, jakaby wypadała z przemnożenia cyfr, wskazujących ilość konwencji oraz ilość państw biorących udział w konferencjach. Najważniejsza t. zw. „waszyngtońska” konwencja o czasie pracy w przemyśle uzyskała wogóle niewielką ilość ratyfikacji; niektóre z nich mają charakter tylko warunkowy.

Stany Zjednoczone, nie należące do Międzynarodowej Organizacji Pracy, urosły w taką potęgę i zapewniają taki dobrobyt swym pracownikom, że warstwy robotnicze innych krajów zaczynają trzeźwiej patrzeć nie tylko na osławioną teorię walki klas, lecz wogóle na przymusowe środki ochrony robotników, jak postanowienia i przepisy konwencji. Przykład Italji, wskazujący możliwość ścisłej współpracy przedsiębiorcy z pracownikiem — pomimo wszelkich protestów międzynarodowych organizacyj syndykalistycznych — działa na wyobraźnię mas robotniczych. Zresztą we wszystkich krajach mnożą się usiłowania w kierunku harmonizowania wszystkich czynników produkcji.

Sprawa społeczna przestaje być „kwestją żołądka”, jak o tem zapewniał Karol Marx i jego wyznawcy, jest ona przede wszystkim kwestją wiary i woli.

Biura Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej zostały przeniesione do nowego lokalu przy ul. Czackiego Nr. 1 (II piętro)

Numery telefonów pozostały bez zmiany i są rozłożone jak następuje:

<i>Dyrektor Związku p. Prof. Edmund Trepka</i>	<i>148-91</i>
<i>p. Inż. Tadeusz Zamojski</i>	<i>410-14</i>
<i>p. Adam Barszczewski</i>	<i>529-69</i>

Z POWSZECHNEJ WYSTAWY KRAJOWEJ

Reprodukujemy obok dwa fragmenty stoiska Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu, projektowanego przez Prof. Karola Frycza.

Stosownie do uchwały Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów — zwracamy uwagę na pożytek organizowania specjalnych wycieczek robotników i urzędników poszczególnych fabryk, celem wiedzenia Powszechnej Wystawy Krajowej. Wtedy tylko P.W.K. odegra należyłą rolę w całokształcie życia gospodarczego Polski, jeśli najszersze sfery społeczeństwa zwiedzą Wystawę i zapoznają się z dorobkiem twórczym naszego kraju.

I. G. FARBENINDUSTRIE W R. 1928

Ukazało się sprawozdanie I. G. Farbenindustrie A. G. we Frankfurcie nad Menem za r. 1928. Przewodniczącym Rady jest Prof. Dr. Karol Duisberg z Leverkusen, Przewodniczącym Zarządu Prof. Dr. Karol Bosch z Heidelbergu.

Bilans za r. 1928 zamyka się po obu stronach sumą Rmk. 1.851.866.411,63 czysty zysk za r. 1928 wykazany jest w wysokości Rmk. 118.458.169.—

Sprawozdanie z działalności nie obejmuje danych liczbowych, wskazując tylko zakres produkcji, który obejmuje — jak w latach poprzednich — fabrykację półproduktów i barwników, metali ciężkich, rozpuszczalników, wytworów

farmaceutycznych, preparatów fotograficznych, sztucznego jedwabiu, celofanu, związków azotowych, wreszcie upłynnienie węgla. Jak wiadomo, I. G. rozporządza własnymi kopalniami węgla, którego wydobycie wyniosło:

	1927	1928
Węgla brunatnego	18 590,883 t.	22 040,375 t.
„ kamiennego	900,427 „	980,925 „
Koksu	417,845 „	467,693 „

Pod koniec r. 1928 ogółem zatrudnionych było 154.596 pracowników.

Na terenie zagranicznym I. G. bierze zdecydowany udział w dwu przedsiębiorstwach: w szwajcarskim „Internationale Gesellschaft für

Chemische Unternehmungen A. G." w Bazylei oraz w amerykańskim „American I. G. Chemical Corporation”.

Sprawozdanie uzupełnione jest kilku wykresami, dotyczącymi związków azotowych. Wśród nich na uwagę zasługuje zestawienie, wskazujące wzrost zużycia związków azotowych; z 349.000 t. w r. 1903 zwiększyło się do 720.000 t. w r. 1913, do 1.339.000 t. w r. 1926/27 i do 1.645.000 w r. 1927/28; wszystko w przeliczeniu na azot.

K R O N I K A

Związek Przemysłu Chemicznego jest w posiadaniu otrzymanej drogą poufną oferty na sprzedaż recept wytwarzania preparatów do galwanicznego powlekania. Zainteresowane firmy mogą otrzymać właściwe wiadomości w biurze Związku.

Podając poniżej treść pisma Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dn. 5 b. m. L. HP/3795 w sprawie utworzenia bezpośredniej taryfy związkowej polsko-szwajcarskiej, uprzejmie prosimy o nadesłanie żądanych przez Ministerstwo danych we wskazanym przez nie terminie.

„Wobec możliwości utworzenia bezpośredniej taryfy związkowej polsko-szwajcarskiej, Ministerstwo Przemysłu i Handlu prosi o zebranie oraz nadesłanie w terminie prekluzyjnym do 1 sierpnia r. b. następujących danych.

1. Ogólne dane cyfrowe za lata ubiegłe co do obrotu między Polską a Szwajcarią, względnie dane cyfrowe co do obrotów danego okręgu lub w zakresie pewnych branż towarów.

Dane te powinny być opracowane z uwzględnieniem nomenklatury kolejowej towarów, będących przedmiotem wymiany.

2. Spis stacyj nadawczych i odbiorczych tak w Polsce, jak i Szwajcarii.

3. Ministerstwo Przemysłu i Handlu oczekuje uzasadnionych dezyderatów kolejowo-taryfowych co do warunków i kosztów przewozu towarów, jak również opinii co do pożądanego kierunku rozwoju obrotu towarowego polsko-szwajcarskiego. Należy przeto wymienić wszystkie ewentualne trudności, na jakie napotykają towary polskie lub szwajcarskie, ze strony kolei obcych, czy też własnych w drodze do miejsca ich przeznaczenia.”

Centralny Związek otrzymał zawiadomienie od Państwowego Instytutu Eksportowego o dokonanych uproszczeniach w załatwianiu formalności związanych z uzyskiwaniem zwrotów cel przy eksporcie towarów przez Gdańsk. Mianowicie, Ministerstwo Skarbu uchyliło obowiązek przekładania Urzędowi Celnemu w Tczewie listu przewozowego i konosamentu, w związku z czym dokumentami uprawniającymi do otrzymania kwitu wywozowego są zaświadczenia eksportowe, specyfikacje fabryczne i deklaracja celna

wywozowa, wydana przez Urząd Celny w Gdańsku. Ponieważ pomiędzy zaświadczeniami eksportowymi i deklaracjami celnymi zachodziły wielokrotnie różnice, zmuszające do uzgodnień i powodujące zwłokę — Ministerstwo Skarbu poleciło jaknajstaranniejsze przestrzeżenie, aby deklaracje celne wywozowe były wystawiane ściśle wedle przepisów taryfowych oraz zaznaczały fakt wywozu, podając dzień występu transportu i nazwę statku, na którym został on wywieziony. Urząd Celny w Tczewie otrzymał polecenie, aby potwierdzony egzemplarz zaświadczenia eksportowego wraz z odnośnym kwitem przewozowym wydawany był eksporterom warunkowo w ciągu 3-ch dni od otrzymania tych dokumentów przez Urząd Celny.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ustaw Nr. 43 z dn. 21 czerwca r. b. ukazało się pod poz. 356 Rozporządzenie Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 29 kwietnia 1929 o uzupełnieniu Rozporządzenia z dn. 23 lutego 1929 w sprawie zwrotu cel przy wywozie cyjanków, żelazocyjanków, błękitów oraz ługu potasowego.

Rozporządzenie to stanowi, że może być uskuteczmony zwrot cla przy wywozie powyższych artykułów, dokonany w okresie od 1-go stycznia 1929 do wejścia w życie rozporządzenia z 29 kwietnia 1929.

W Dz. Ustaw Nr. 43 z dn. 21 czerwca r. b. ukazało się pod poz. 357 Rozporządzenie Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 15 maja 1929 o ulgach celnych.

Rozporządzenie to wprowadza ulgi celne na następujące artykuły, bezpośrednio interesujące przemysł chemiczny:

Rurki szklane maszynowo-ciągnione, dete do wyrobu ampulek (poz. 77 p. 2b.) za pozwoleniem Min. Skarbu korzystają z ulgi 80%-owej, dwutlenek baru (poz. 102 p. 1) korzysta z ulgi 80%-owej,

kwas azotowy skoncentrowany (powyżej 40° Be) oraz nitroza (poz. 108 p. 4a), korzystają z ulgi 25%-owej,

płatki aluminiowe do wyrobów materiałów wybuchowych (poz. 166) za pozwoleniem Min. Skarbu korzystają z ulgi 80%-wej,

papier do wyrobu papieru światłoczułego (poz. 177 p. 6b. III oraz p. 11a. i b.) korzysta z ulgi 80%-owej.

Rozporządzenie wchodzi w życie dn. 21 czerwca 1929, obowiązuje do dn. 13 października 1929, ma zastosowanie do towarów objętych Rozporządzeniem i zgłoszonych do odprawy celnej począwszy od dn. 1 maja 1929.

E C H A

* Komisja Sędziowska Grupy Chemicznej P. W. K. w składzie pp. Dr. J. Berlinerblaua, Inż. E. Bergera, Dr. S. Otolskiego, Inż. W. Sommera udała się dn. 28 b. r. do Poznania, gdzie pod przewodnictwem p. Inż. A. Dziurzyńskiego odbędzie posiedzenia — celem przedstawienia wystawców do nagród, przewidzianych przez Zarząd Wystawy.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 z
Alkohol metylowy techniczny	—	Kwas mrówkowy 85%	241 ..
" " czysty 99%	—	" siarkowy 60° Bé	7,74 ..
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68	" solny bez arsenu	16 ..
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80	" octowy techn. 30%	130 ..
" granulowany za 1 kg % N ₂	2.—	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 ..
Azotan amonowy	103.60	" kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 ..
Benzen handlowy 90%	91	Naftalen surowy prasowany	34,50 ..
" czysty	103	" czysty w łuskach	68 ..
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22	Octan sodu	160 ..
Chlorek cynku (ług 50%)	55	" ołowiu	270 ..
Chlorek wapna bielący	40	Oleina zwierzęca destylat	300 ..
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22	" " saponifikat	290 ..
Chloroform czysty	900	Oleum 20%	20,85 ..
" "pro narcosi"	1.900	Pirydyna czysta za 1 kg	12 ..
Fenol czysty	300	Smola preparowana	22 ..
Fornalina 30%	280	Siarczan amonu	43 ..
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4	Siarczek sodu 60/62%	70 ..
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	319	Soda amonjakalna	25 ..
" " techniczna	200	" kaustyczna	60 ..
Karbid	58—62	Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 ..
Karbolineum	45	Stearyna	280 ..
Klej kostny	270	Superfosfat 16%	13,76—15,20 ..
Klej skórny	400	Toluen czysty	120 ..
Krezol	140		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.	Jedwab sztuczny: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWA-BIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.
Barwniki i półprodukty organiczne: Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.	Karbid: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.	Potaż żrący: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.	Klej kostny i skórny: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Siarka: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWA1 BIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Kwaśny węgiel sodowy (bicarbonat): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Ślodka i włosie wiskozowe: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWA-BIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
Białki Millori i paryski: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Ług sodowy odpadkowy: Sp. Akc. „Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	Smola pierwszorzędowa: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Chlorek wapna bielący: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy: (jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna: „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE” Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
Chlorek wapnia (CaCl ₂): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Novarsenobenzol: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Soda kaustyczna: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Farmaceutyczne przetwory: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Oleina zwierzęca: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Stearyna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30. Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „Schicht”, Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.	Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy: (do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Śrut rycynowy: (jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90.
Gumowe artykuły techniczne: Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.	Phosphit: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Cen. trala-Spiess	Żelazocyjanki sodowy i potasowy: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
		Żelazokrzem 45% i 75%: Zakłady „ELFKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA,

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LIPCA 1929 R.

Z J A Z D Y I K O N G R E S Y

Jak zwykle latem, podobnie rok bieżący przyniósł w czerwcu i lipcu kilka zjazdów, interesujących bezpośrednio wytwórczość chemiczną. Był to trzeci Ogólny Zjazd Polskich Techników Zrzeszonych i drugi Zjazd Chemików Polskich. Oba kongresy odbyły się w Poznaniu, i jako jeden z punktów programowych obejmowały zwiedzenie Powszechnej Wystawy Krajowej.

Zjazd Techników odbył się pod koniec czerwca. Wyłoniono dziewięć sekcji, wśród nich jedna poświęcona była przemysłowi chemicznemu, ceramicznemu, mineralnemu i spirytusowemu. Sekcja chemiczno-spirytusowa rozważała obszerniej zagadnienie mieszanek napędowych, opartych na spirytusie, przekazując zresztą tę sprawę Zjazdowi Chemików Polskich.

Zjazd Chemików obradował od dn. 2 do 5 lipca r. b., zgromadzając przeszło 600 uczestników oraz wielu gości zagranicznych, z pośród których wymienić należy pp.: Prof. Kamila Matignon z Paryża, Prof. Emila Votočka z Pragi, naszego rodaka Prof. Dr. Kazimierza Fajansa z Monachjum i in.

Zjazdowi przewodniczył Profesor lwowskiego Uniwersytetu, Dr. Stanisław Tołłoczko, na honorowego Prezesa Zjazdu powołany został nestor chemików polskich, Prof. J. J. Boguski. Na pierwszym plenarnym posiedzeniu Zjazdu Prof. Dr. K. Fajans wygłosił odczyt na temat „Siły chemiczne i budowa atomu”, zapoznając zebranych z najnowszymi poglądami w rzeczonyj dziedzinie. Dokładne streszczenie referatu jest opublikowane w programie Zjazdu.

Właściwe obrady prowadzone były w sekcjach, których ogółem powołano sześć; są to sekcje: chemii fizycznej, chemii nieorganicznej, chemii organicznej, technologii nieorganicznej, technologii organicznej, technologii ogólnej. Zgłoszono powyżej 300 referatów, stanowiących przeważnie oryginalne przyczynki do całego szeregu tematów zarówno naukowych, jak technicznych; wiele wykładów wygłosili współpracownicy Chemicznego Instytutu Badawczego. Oprócz wska-

zanego już referatu Prof. Fajansa, plenarne posiedzenia Zjazdu wysłuchały odczytów: Prof. J. Zawadzkiego na temat bieżących zagadnień technologii chemicznej, Prof. K. Matignon o węglu i ropie naftowej — jako surowcach chemicznych, Dyr. E. Trepki w sprawie przyszłości polskiego przemysłu chemicznego. Inż. B. Przedpeński przedstawił plenarnemu zebraniu komunikat o organizacji ogólnopolskiego Związku Inżynierów Chemików.

Jako ogólne refleksje zjazdowe, nasuwają się następujące uwagi.

O ile I Zjazd Chemików Polskich w Warszawie wysunął na pierwszy plan prace, prowadzone na terenie naszych szkół akademickich, o tyle na II Zjeździe obok nich wystąpiły przyczynki, stanowiące wynik działalności Chemicznego Instytutu Badawczego. Ten początek promieniowania Instytutu jest znamiennym i dodatkiem zjawiskiem, świadczącym o potrzebie i pożytku prac Instytutu.

Mniejszą ilość referatów przedstawili tym razem działacze przemysłowi, zaś zgłoszone wykłady dotyczyły raczej dziedzin gospodarczych; zjawisko to o tyle zrozumiałe, że istotne i doniosłe zagadnienia, rozwiązane na terenie laboratorium fabrycznego i przeniesione do realnej działalności przemysłowej — w małym tylko stopniu nadają się do omówienia przed liczniejszym audytorjum. Mimo to, poruszone były takie tematy, jak sprawa lakierów nitrocelulozowych, kauczuku erytrenomowego, rafinowania stopów złota i inne. Obszerne streszczenia wszystkich zgłoszonych na II Zjazd Chemików Polskich referatów drukowane były w Nr. 13 „Przemysłu Chemicznego”.

Następny z kolei zjazd chemików polskich odbyć się ma za trzy lata, prawdopodobnie w Krakowie.

Pouczające jest zestawienie przebiegu i obrad II Zjazdu Chemików Polskich w Poznaniu ze Zjazdem Chemików Niemieckich, jaki się odbył od 21 do 24 maja r. b. we Wrocławiu. Zjazd

ten zgromadził 1.500 uczestników; wygłoszono 150 wykładów w 16 sekcjach. Na uwagę zasługują referaty: Prof. Dr. Stocka z Karlsruhe o nowych metodach elektrolitycznych produkcji berylu, który z uwagi na wyjątkową lekkość, twardość i przepuszczalność promieni Roentgena — odegrać ma dużą praktyczną rolę; Dr. Stettbachera z Zurychu o nowych materiałach wybuchowych — pentrit i pentrinit — opartych na

Otwarcie II Zjazdu Chemików Polskich w auli Uniwersytetu Poznańskiego

nitroglicerynie, a należących jakoby do najsilniejszych materiałów wybuchowych; Prof. Dr.

Ehrlicha z Wrocławia o związkach pektynowych; Dr. Schottego z Berlina o zwalczaniu szkodników roślinnych przy pomocy arsenianu wapniowego; Prof. Dr. Bintza z Wrocławia o przerobieniu celulozy na cukier grochowy.

Na uwagę za-

śluje okoliczność, że niemieckie zjazdy odbywają się co rok.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY ITALII W ROKU 1928

Rok 1928 nie był korzystny dla przemysłu chemicznego w Italii. Zmniejszone tempo wytwórczości w ogóle i przejściowa redukcja spożycia nawozów sztucznych, przy zwiększonej konkurencji zagranicznej — niekorzystnie wpłynęły na rozwój przemysłu chemicznego w r. 1928. Produkcja ważniejszych artykułów przedstawia się jak następuje:

	1927	1928
Kwas siarkowy 50°/52°Bé	1.124.120 tonn	951.600 tonn
Kwas solny 19°/20°Bé	40.000 „	36.000 „
Superfosfaty	1.350.000 „	1.200.000 „
Siarczan amonowy	91.000 „	120.000 „
		(80% z amoniaku syntetycznego)

Z wyjątkiem przeto związków azotowych, których produkcja wzrasta, dzięki rozwiązaniu w Italii sprawy azotowej, obserwować można spadek produkcji w r. 1928. Rok 1929 przyniósł poprawę sytuacji i właściwe liczby produkcyjne, dotyczące r. 1929, przewyższając nietylko cyfry za r. 1928, lecz zapewne również za r. 1927.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Jako drugi tom wydawnictw Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie ukazało się opracowanie Dr. Rogera Battaglii p. t. „Państwo a kar-

tele, koncerty i trusty“. Jest to pierwsza bodaj w języku polskim próba usystematyzowania pojęć w tym zakresie i, obok wykładu ogólnych danych o zrzeszeniach i porozumieniach gospodarczych wewnętrznych i międzynarodowych — w świetle polityki gospodarczej i ustawodawstw państw nowoczesnych, zawiera streszczenie dyskusji oraz uchwały Międzynarodowej Konferencji Ekonomicznej w Genewie, w przedmiocie międzynarodowych porozumień przemysłowych. Na specjalną uwagę zasługuje pracowicie zebrany i uporządkowany spis zrzeszeń i porozumień gospodarczych Polski. Według autora, przemysł chemiczny obejmuje następujące porozumienia:

1. „Przemysł Superfosfatowy“ S. z o. o. w Warszawie, jako organ wykonawczy kartelu repartycyjno-cennikowego fabryk superfosfatów.
2. Kartel sprzedaży litoponu w Katowicach.
3. Zjednoczenie sprzedaży kwasu siarkowego w Katowicach.
4. Syndykat fabryk papy dachowej.
5. Konwencja lokalna co do warunków sprzedaży (terminów wekslowych i t. p.) w warszawskim „Związku Zawodowym Przemysłu Mydlarskiego“ (1929), nie obejmująca większych fabryk.
6. Związek koncentracji finansowej w przemyśle tłuszczowym i mydlarskim, tworzony przez zakłady, należące do grupy Schichta.
7. Zespół destylarni drzew liściastych.

8. Kartel sprzedaży wewnętrznej fabryk karbidu.

9. Kartel repartycyjno-cennikowy fabryk oleju rycynowego.

10. Kartel rejonowy fabryk przetworów kostnych, jako oddział międzynarodowej organizacji „Epidos“, regulujący rynki zbytu gotowego produktu i rynki zakupu surowca.

11. Wspólne Biuro Sprzedaży ceraty, obejmujące sprzedaż dwu istniejących w Polsce wytwórni.

12. Luźny kartel cennikowy fabryk kwasu octowego.

13. W pertraktacjach — syndykat fabryk terpentyny i smoły drzewnej.

14. W rokowaniach — konwencja handlu perfumeryjno-kosmetycznego w Warszawie.

15. W projekcie — ogólna konwencja fabryk perfumeryjno-kosmetycznych co do warunków sprzedaży (terminów wekslowych i t. p.)

16. W projekcie — konwencja fabryk oleju lnianego.

17. W projekcie — kartel eksportowy wytwórni eteru siarkowego.

Pozatem Dr. Battaglia wskazuje gałęzie produkcji polskiej, zorganizowane na zasadzie monopolowej i wymienia w zakresie przemysłu chemicznego: produkcję azotniaku w Chorzowie, produkcję soli potasowych, produkcję sody, wytwórczość żelazocyaników. Na terenie międzynarodowym podkreślony jest udział przemysłu kostno-klejowego w międzynarodowym syndykacie „Epidos“. Nieściśle natomiast przedstawione jest współdziałanie polskiej produkcji sztucznego jedwabiu z międzynarodowymi organizacjami w tej dziedzinie.

Książka Dr. Battaglii zasługuje na żywą uwagę, zwłaszcza że obejmuje również szkicowo potraktowaną charakterystykę polskich zamierzeń ustawodawczych w zakresie zrzeczeń i porozumień gospodarczych.

K R O N I K A

Dn. 21 czerwca r. b. odbyło się posiedzenie Państwowej Rady Żywnościowej. Uchwalono w 3-em czytaniu projekty rozporządzeń o obrocie i handlu mlekiem, masłem i tłuszczami jadalnymi.

Przeprowadzono zasadniczą dyskusję na temat postulatów przemysłu tłuszczowego, zwłaszcza dotyczących spraw stosowania innego środka rozpoznawczego, oprócz oleju sezamowego, i stosowania środków konserwujących. Zebrani tym razem daleko przychylniej, aniżeli to miało miejsce na poprzednich posiedzeniach, potraktowali wspomniane postulaty przemysłu, uznając potrzebę popierania rozwoju przemysłu tłuszczowego, zwłaszcza jeżeli chodzi o produkcję i obrót tłuszczów tanich, dostępnych dla najszerszych warstw ubogiej ludności robotniczej. Departament Zdrowia w zasadzie również uznał możliwość zastosowania drugiego środka

rozpoznawczego i środków konserwujących, przeciwstawił się jednak natychmiastowemu uwzględnieniu tego postulatu w opracowywanym rozporządzeniu, z powodu braku wyczerpujących danych, stwierdzających skuteczność i nieszkodliwość wspomnianych środków. Departament stanął na stanowisku, że przemysł tłuszczowy w interesie własnym powinien przeprowadzić na terenie Rzeczypospolitej badania naukowe i praktyczne. Rezultaty tych badań, poparte odpowiednimi zaświadczeniami naukowych instytucji polskich, będą niewątpliwie uwzględnione w przyszłości, w drodze dodatkowych rozporządzeń. Jeżeli chodzi o środki konserwujące, to kwas benzoesowy, względnie jego sól sodowa, umieszczone są w polskim rejestrze specyfików w dziale trujących i używanie ich jako środka dezynfekcyjnego i konserwującego do artykułów spożywczych — konserw mięsnych i owocowych — jest zabronione. Nie można więc, według twierdzenia Departamentu Zdrowia uznanego zresztą przez Radę, czynić wyłomu dla sztucznych tłuszczów jadalnych, specjalnie margaryny, gdyż tem samem stworzyłoby się precedens do stosowania, tego środka w całym przemyśle spożywczym.

Co się zaś tyczy drugiego środka rozpoznawczego, to wedle opinii Rady wprowadzić w niektórych państwach środki takie, jak mączka kartoflana, dwufenyloamidoazobenzol, fenoltaleina są prawnie dopuszczone, jednak jest to pozostałość z czasów wojny. Departament zdrowia uznaje potrzebę stosowania środków, któreby produktu nie podrażały, musi jednak mieć dostatecznie przekonujące dane zarówno co do konieczności ich stosowania, jak nieszkodliwości dla organizmu ludzkiego.

Jak donosi „Robotnik“, dn. 29 i 30 czerwca r. b. odbył się w Krakowie II Zjazd Delegatów Centralnego Związku Robotników Przemysłu Chemicznego. Z ramienia Międzynarodówki Związków Robotniczych w Amsterdamie obecny był prezes austriackiego Związku robotników chemicznych, p. Juljusz Weiss; komisję centralną związków zawodowych reprezentował poseł Stańczyk. Związek liczy obecnie 8.000 członków, posiada 5 sekretariatów okręgowych i 76 oddziałów. W r. 1927 i 1928 Związek odbył 768 zgromadzeń, przeprowadził 360 konferencji z przemysłowcami, zawarł 89 umów zarobkowych dla 99 przedsiębiorstw i 15.000 robotników. Strajków przeprowadzono 16, strajkowano razem 83 dni. Uchwały Zjazdu zapadły w zakresie spraw ogólnych, jak położenia klasy robotniczej, sytuacji politycznej, inspektorów pracy, pracy oświatowej i t. d. i t. d.

Żalować wypada, że Związek Robotników Chemicznych nie ogłasza drukiem sprawozdania, na podstawie którego możnaby wyrobić sobie dokładniejszy pogląd o działalności i znaczeniu tej organizacji.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.
Alkohol metylowy techniczny	— „
„ czysty 99%	— „
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 „
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 „
„ granulowany za 1 kg % N ₂	2.— „
Azotan amonowy	103,60 „
Benzen handlowy 90%	91 „
„ czysty	103 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „
Chlorek wapna bielący	40 „
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 „
Chloroform czysty	900 „
„ „pro narcosi“	1.900 „
Fenol czysty	300 „
Fornalina 30%	280 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „
Gliceryna farmaceutyczna 30 ^o Bé	305 „
„ techniczna	175 „
Karbid	58—62 „
Karbolineum	45 „
Klej kostny	270 „
Klej skórny	400 „
Krezol	140 „

Kwas azotowy 30 ^o Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ siarkowy 60 ^o Bé	7,74 „
„ solny bez arsenu	16 „
„ octowy techn. 30%	130 „
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅ 7,20—8,25	7,20—8,25 „
„ kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 „
Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty w łuskach	68 „
Octan sodu	160 „
„ ołowiu	270 „
Oleina zwierzęca destylat	300 „
„ saponifikat	290 „
Oleum 20%	20,85 „
Pirydyna czysta za 1 kg	12 „
Smola preparowana	21 „
Siarczan amonu	43 „
Siarczek sodu 60/62%	70 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 „
Stearyna	280 „
Superfosfat 16%	13,76—15,20 „
Toluen czysty	120 „

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa:

„LEONOWIT“ Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Barwniki i półprodukty organiczne:

Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE“, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.

„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.

„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:

Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia (CaCl₂):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:

Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT“, Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.

Gumowe artykuły techniczne:

Sp. Akc. „WOLBROM“ Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Karbid:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Zakłady „ELEKTRO“ Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:

Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węgiel sodowy (bikarbonat):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Ług sodowy odpadkowy:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Makuchy odolejone — kokosowy,

lniany i rzepakowy:

(jako pasza dla bydła), Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“ Będzin, tel. 90.

Novarsenobenzol:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:

Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:

(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“ Będzin, tel. 90.

Phosphit:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“ Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Cen. trała-Spiess

Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju:

„LEONOWIT“ Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Potaż żrący:

Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno, tel. 12.

Siarka:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Słomka i włosie wiskozowe:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Smola pierwszorzędowa:

Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“ Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:

Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Śrut rycynowy:

(jako nawóz sztuczny), Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“, Będzin, tel. 90.

Żelazocyjanki sodowej i potasowej:

Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45%₀ i 75%₀:

Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola“ J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 SIERPANIA 1929 R.

V KONGRES MIĘDZYNARODOWEJ IZBY HANDLOWEJ

Wspominaliśmy parokrotnie o działalności Międzynarodowej Izby Handlowej, której wpływ w ostatnich latach wzrastają wyraźnie. Z opinią Izby, reprezentującej najpoważniejsze światowe czynniki gospodarcze, muszą się liczyć sfery przemysłowe i handlowe wszystkich krajów; liczy się z nią również Liga Narodów, której organizacje ekonomiczne wielokrotnie przyjmowały „en bloc” uchwały i teksty Izby. Nie bez znaczenia jest fakt kolejnego powołania na stanowisko prezesa Izby najwybitniejszych osobistości ze świata gospodarczego. W ostatnim dwuletnim okresie przewodniczył Izbie p. Pirelli, znany włoski przemysłowiec, który wykazał się pomysłowością i inicjatywą w licznych doniosłych zagadnieniach.

W dniach 7—13 lipca r. b. odbył się w Amsterdamie Kongres Międz. Izby Handlowej, który zgromadził rekordową liczbę uczestników — około 1200 delegatów poszczególnych krajów. Z rodzinami i siłami pomocniczymi w Kongresie brało udział przeszło 1500 osób. O zainteresowaniu niektórych krajów świadczy, że np. z Niemiec i Stanów Zjednoczonych Am. Płn. przyjechało po paruset delegatów.

Oprócz licznych spraw bieżących i regulaminowych, przedmiotem obrad były 3 ważne kwestje.

Usunięcie przeszkód dla handlu międzynarodowego przez zwalczanie zakazów przywozu i wywozu, wygórowanych ceł, trudności transportowych, formalistycznych zarządzeń i przepisów administracyjnych i t. p. zaprzętało już uwagę poprzednich Kongresów i zawsze jest przedmiotem szczególnego zainteresowania przemysłowych państw eksportujących. Ponieważ jednak te same kraje, które prowadzą krucjaty przeciwko taryfom celnym sąsiadów dla produktów przemysłowych, nie wahają się stosować zakazów przywozu lub wysokich ceł za produkty rolne, hodowlane i t. d. — więc też podobna akcja nie ma wielkich widoków powodzenia. Obrady amsterdamskie w tym zakresie nie przyniosły wiele nowego, oprócz właśnie reakcji krajów eksportujących produkty rolne i półpro-

dukty przemysłowe — przeciwko jednostronności tez, popierających wolny handel.

Następny punkt obrad związany był z usiłowaniem wciągnięcia Chin w bliższe stosunki gospodarcze z Europą i Stanami Zjednoczonymi. Inicjatywę podjął również p. Pirelli, który ogłosił poprzednio parę interesujących zestawień, wykazujących potencjalną pojemność rynku chińskiego, i który potrafił skłonić do przyjazdu na Kongres liczną delegację chińską. Dysonanse natury politycznej nie pozwoliły całkowicie uzgodnić stanowiska delegatów chińskich z tendencjami inicjatorów zbliżenia, lecz wymiana poglądów wskazała na wielkie możliwości handlowe, związane z odrodzeniem się Chin. Przemysł polski, który przed wojną dostarczał na rynki północnych Chin pokaźne ilości towarów, zwłaszcza metalowych i włókienniczych, niewątpliwie jest tu zainteresowany i powinien z uwagą śledzić dyskusję w sprawie współpracy gospodarczej z Chinami.

Najwięcej interesującym momentem Kongresu była dyskusja nad porównaniem roli publicznej i prywatnej gospodarki w przedsiębiorstwach. Na zasadzie szczegółowej ankiety, zebranej w krajach należących do Izby, można było zapoznać się z niesłychanie ciekawymi zestawieniami, które bez względu na szerokość i długość geograficzną wypadają zawsze ujemnie dla państwa lub samorządu, biorącego na siebie rolę przedsiębiorcy. Najciekawszymi były materiały, dostarczone przez Stany Zjednoczone Am. Płn., wykazujące że niesłychany rozwój ekonomiczny tego kraju w lwiej części wynika z niekępowania inicjatywy prywatnej. Pozostawienie np. kolei żelaznych, telegrafów, telefonów i t. d. w rękach prywatnych przedsiębiorstw doprowadziło w Ameryce do wielkiego postępu w dziedzinie komunikacji.

W Polsce sprawa t. zw. „etatyzmu” jest wciąż jeszcze nader aktualna, choć dyskusja niejednokrotnie zbaczała na niewłaściwe tory. Zapoznanie się z materiałami Międz. Izby Handl. mogłoby poważnie przyczynić się do pogłębienia rzeczowego zagadnienia.

NOWA PLACÓWKA PRZEMYSŁOWA

W początkach ubiegłego miesiąca odbyło się nadzwyczajne walne zgromadzenie Sp. Akc. „Żelatyna”, na którym uchwalono zmianę nazwy Spółki na „Zakłady Chemiczne w Winnicy”. Fabryka w Winnicy, która oddawna już zaniechała wyrobu żelatyny, obecnie produkować będzie inne produkty chemiczne, zarówno nieorganiczne jak organiczne. Na początek zamierzona jest wytwórczość barwników organicznych, w przyszłości — uruchomienie syntetycznego działu nieorganicznego, wreszcie sztuczne żywice i masy plastyczne. Wobec zapewnionego udziału i pomocy technicznej największego we Francji koncernu chemicznego „Etablissements Kuhlmann” w Paryżu, zdaje się nie ulegać wątpliwości, że ta nowa placówka przemysłu chemicznego w naszym kraju odegra poważną rolę w całokształcie życia przemysłowego Polski. Do Zarządu „Zakładów Chemicznych w Winnicy” walne zgromadzenie powołało pp. Józefa Frosard, Jakóba de Kap-Herr, Karola Augusta Rheina, Jerzego Thésmara — wszystkich z „Etablissements Kuhlmann” oraz pp. Dr. Józefa Landaua i Ludwika Spiessa — ze strony grupy polskiej. Kierownictwo fabryki spoczęło w rękach p. Dr. Alfreda Hirszowskiego.

WŚRÓD CZASOPISM

Dn. 20 lipca r. b. ukazał się pierwszy zeszyt miesięcznika Związku Polskich Hut Żelaznych „Hutnik”. Jest to nowe czasopismo, typu „Przemysłu Metalowego” i „Wiadomości Przemysłu Chemicznego”, będące organem branżowego związku przemysłowego. Wśród naszego — stosunkowo uboższego — czasopiśmiennictwa gospodarczego pojawienie nowego wydawnictwa witamy zawsze z żywą radością, uzasadnioną nadzieją, że rozwój perjodyków podobnego typu przyczynia się do pogłębiania najistotniejszych zagadnień gospodarczo-przemysłowych. W tym wypadku nowe czasopismo witamy tem serdeczniej, że Związek Przemysłu Chemicznego współpracuje blisko ze Związkiem Hut Żelaznych, z którym łączą nas zażyłe stosunki.

Na treść pierwszego zeszytu, wydanego w pięknej formie graficznej, składa się dział techniczny, dział gospodarczy, statystyka oraz kronika; wszystkie działy opracowane są w sposób rzeczowy a przytem interesujący; rysunki i wykresy przyczyniają się do ożywienia zebranego materiału.

Nowemu czasopismu składamy życzenia najpomyślniejszego rozwoju.

Z DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU GEOLOGICZNEGO

Ukazało się sprawozdanie z działalności Państwowego Instytutu Geologicznego za r. 1928. Obejmuje ono wykaz badań terenowych, doko-

nanych latem r. 1928, kronikę Instytutu oraz program badań terenowych w r. 1929.

Badania terenowe prowadzone były przede wszystkim w zagłębiu węglowym, na polach ropodajnych i solonośnych w Karpatach oraz na obszarze występowania rud żelaza i innych kruszców. Na specjalną uwagę zasługują: wiercenia w Kropiwniku, uwieńczone pomyslnym rezultatem odkrycia nadających się do eksploatacji pokładów soli potasowych; wiercenia poszukiwawcze ropy w okolicach Daszawy; badania warstw rudonośnych, zawierających ok. 42% żelaza, na linii Górki-Kamieńsko-Herby; odkrycie złoża miedzi rodzimej między Styrem a Horyniem; zbadanie złoża galeny w okolicy Łagowa. Badania złóż fosforytowych prowadzone były w okolicach Kazimierza nad Wisłą, gdzie stwierdzono obecność ich w ławicach piaskowca; natomiast badania w Mielniku nad Bugiem dały wynik ujemny.

Program prac na rok bieżący obejmuje dalsze badania w zagłębiu węglowym, badania nad budową geologiczną górotworu Karpat, prace na terenach występowania rud żelaznych oraz kruszców ołowiu i cynku, poszukiwania geologiczno-górniczne w górach Świętokrzyskich, na Wołyniu i Podolu, wreszcie specjalne badania, mające na celu bądź poszukiwanie nowych złóż, bądź dokładne poznanie istniejących.

K R O N I K A

Dn. 22 lipca r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którym — między innymi — postanowiono:

1) Przyjąć w poczet członków Związku Sp. Akc. „Liban” w Krakowie, Państwową Fabrykę Związków Azotowych w Tarnowie, Sp. z ogr. odp. „Damara” w Warszawie, Związek Polskich i Gdańskich Rafineryj Tłuszczów Jadalnych — z siedzibą w Warszawie, Sp. Akc. R. Barcikowski w Poznaniu.

2) Poprzeć inicjatywę Pana Ministra Przemysłu i Handlu przekazania cenniejszych ekspozycji z Powszechnej Wystawy Krajowej — zorganizowanemu Polskiemu Muzeum Przemysłu. W tej sprawie został już rozesłany wszystkim wystawcom specjalny okólnik.

Od dn. 22 do 25 czerwca r. b. obradował w Poznaniu XI Kongres Gazowników i Wodociągowców Polskich, odznaczający się szczególnie wysokim poziomem referatów. Na specjalną uwagę zasługują komunikaty pp. Dr. Dolińskiego z Krakowa o laboratoryjnych próbach gazowania węgla kamiennego z Brzeszcza, Inż. Dziurzyńskiego z Poznania o praktycznych wynikach urządzeń do wytwarzania „dwugazu” w Gazowni Poznańskiej, Inż. Gigiela z Bydgoszczy o próbach zwiększenia wydajności gazu z węgla przez krakowanie i inne. Kongres zgromadził ok. 150 inżynierów gazowników i wodociągowców.

Przed kilku miesiącami powołano na terenie Min. Przemysłu i Handlu „Komitet Organizacyjny dziedziny roślin leczniczo-przemysłowych w Polsce”. Komitet ten na swem posiedzeniu konstytucyjnym postanowił kooptować przedstawiciela Związku Przemysłu Chemicznego i zwrócił się w tej sprawie do naszej organizacji, która desygnowała do Komitetu przewodniczącego Sekcji Farmaceutycznej Związku, p. Dr. S. Otolskiego.

Poselstwo Rzeczypospolitej Polskiej w Tallinie (Estonja, Tallinn, Kohtu 10) wydaje w języku estońskim miesięcznik ekonomiczny o życiu gospodarczym w Polsce, rozsyłany bezpłatnie do miejscowych izb handlowych, wybitniejszych firm, przemysłowców, klubów i t. p. Celem nadania wydawnictwu praktyczniejszego charakteru, Redakcja chętnie umieszczałaby adresy polskich eksporterów, ceny poszczególnych towarów cif. Talin oraz warunki płatności. Ceny podobnych ogłoszeń odpowiadałyby tylko zwrotowi kosztów za tłumaczenie, druk i papier, co wynosi 9 koron estońskich (ca. 21.50 zł.) od strony druku.

Wobec możliwości wprowadzenia bezpośrednio taryfy towarowej dla komunikacji między Polską z jednej strony, a Belgią, Francją i Luksemburgiem z drugiej — prosimy członków Związku o dostarczenie danych co do towarów, jakie należałoby włączyć do taryfy, oraz polskich i zagranicznych stacji kolejowych, posiadających znaczenie dla przewozu w omawianej komunikacji.

IX Międzynarodowe Dunajskie Targi odbędą się w Bratisławie w czasie od 25 sierpnia do 3 września r. b. Bliższych wiadomości udziela Międzynarodowy Dunajski Veltrh — Bratislava — Czechosłowacja.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 50 z dn. 11 lipca 1929 ukażo się pod poz. 409 Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 24 czerwca 1929 w sprawie oznaczenia pochodzenia niektórych towarów krajowych.

Rozporządzenie to jest uzupełnieniem znanego Rozporządzenia z dn. 21 grudnia 1927 i postanawia co następuje:

Oznaczenia miejsca fabrykacji i siedziby głównej przedsiębiorstwa muszą być wykonane literami identycznej wielkości w stosunku do liter czołowej etykiety, przyczem dane powyższe muszą się znajdować na etykiecie czołowej, względnie na samym towarze — jeśli jest sprzedawany bez opakowania. Niedopuszczalne jest umieszczanie wskazanych oznaczeń na specjalnych nalepkach, lub umieszczenie ich w sposób wprowadzający w błąd lub mało widoczny. Rozporządzenie dotyczy również wyrobów perfumeryjnych i wchodzi w życie dn. 11 października r. b.

W Dz. Ust. Nr. 51 z dn. 15 lipca 1929 ukażo się pod poz. 418 Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 24 czerwca 1929 w sprawie rodzaju i formy odznaczeń państwowych, nadawanych na wystawach gospodarczych.

Rozporządzenie to stanowi następujące odznaczenia nadawane przez Państwo firmom, biorącym udział w wystawach gospodarczych: Wielka Nagroda (Grand Prix), Dyplom Honorowy, Medal Złoty, Medal Srebrny, Medal Brązowy, List Pochwalny.

Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

W Dz. Ust. Nr. 53 z dn. 23 lipca 1929 ukażo się pod poz. 428 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 5 czerwca 1929 o ulgach celnych.

Rozporządzenie to wprowadza ulgi celne na następujące artykuły, bezpośrednio interesujące przemysł chemiczny:

elektrody z węgla niewyrabiane w kraju do wyrobu karbidu, azotniaku, żelazokrzemu i tugu (poz. 71 p.5 b, c taryfy celnej) korzystają za zezwoleniem Min. Skarbu z 80%-owej ulgi celnej, ekstrakt quebrachowy suchy niesulfitowany (poz. 142 p. 2a taryfy celnej) korzysta z 75%-owej ulgi celnej.

W „Monitorze Polskim” Nr. 157 z dn. 11 lipca 1929 ukazało się pod poz. 398 obwieszczenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie, wyznaczające spis biegłych rewidentów.

W zakresie przemysłu chemicznego biegłymi wyznaczeni zostali pp.: S. Trocki, N. Feldman, W. Makower, J. Pimonow, B. Stolle, I. Merlis, E. Prużan.

E C H A

* Doradca finansowy Rządu Polskiego, p. Charles S. Dewey, zainteresował się w ostatnich czasach przemysłem chemicznym, czego dowodem jest zwiedzenie Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu dn. 19 i 20 lipca r. b. P. Dewey zapoznał się dokładnie z fabrykacją sztucznego jedwabiu oraz odwiedził instytucje i urzędnienia humanitarne, istniejące na terenie Tomaszowskiej Fabryki. Miara zainteresowania Doradcy finansowego Rządu Polskiego sprawami powyższymi jest list, skierowany przez p. Dewey do Dyrektora Zarządzającego Tomaszowskiej Fabryki, p. F. Wiślickiego. W liście tym pokreślone jest nie tylko uznanie dla wysiłków technicznych i organizacyjnych, które doprowadziły do rozkwitu produkcji sztucznego jedwabiu w Polsce, lecz również dla akcji społecznej, uwieńczonej na terenie Tomaszowskiej Fabryki tak znakomitymi rezultatami, jak uzdrowisko, przedszkole, biblioteka, tanie obiady dla robotników i t. d.

* W związku z sygnalizowanym przez nas w poprzednim numerze „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” apelem organizowania przez należące do Związku firmy wycieczek robotników i urzędników na Powszechną Wystawę Krajową, notujemy następujące dwa fakty samorządnej inicjatywy w tym kierunku. Sp. Akc. Przemysł Tuszczowy „Schicht” zorganizowała w dn. 29 i 30 czerwca r. b. zbiorową wycieczkę urzędników firmy do Poznania, celem zwiedzenia P. W. K. Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu wysyła regularnie, w grupach po 50 osób, robotników fabrycznych na kilkodniowe wycieczki do Poznania.

Byłoby nader pożądanym, aby inne przedsiębiorstwa chemiczne zechciały zorganizować podobne zbiorowe wycieczki na Wystawę.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Alkohol metylowy techniczny	— "	Kwas mrówkowy 85%	241 "
" " czysty 99%	— "	" siarkowy 60° Bé	7,74 "
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 "	" solny bez arsenu	16 "
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 "	" octowy techn. 30%	130 "
" granulowany za 1 kg % N ₂	2.— "	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 "
Azotan amonowy	103,60 "	" kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 "
Benzen handlowy 90%	91 "	Naftalen surowy prasowany	34,50 "
" czysty	103 "	" czysty w łuskach	68 "
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 "	Octan sodu	160 "
Chlorek cynku (ług 50%)	55 "	" ołowiu	270 "
Chlorek wapna bielący	40 "	Oleina zwierzęca destylat	300 "
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 "	" saponifikat	290 "
Chloroform czysty	900 "	Oleum 20%	20,85 "
" „pro narcosi”	1,900 "	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 "
Fenol czysty	300 "	Smola preparowana	21 "
Fornalina 30%	280 "	Siarczan amonu	43 "
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 "	Siarczek sodu 60/62%	70 "
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 "	Soda amonjalna	25 "
" techniczna	175 "	" kaustyczna	60 "
Karbid	58—62 "	Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 "
Karbolinum	45 "	Stearyna	280 "
Klej kostny	270 "	Superfosfat 16%	13,76—15,20 "
Klej skórny	400 "	Toluen czysty	120 "
Krezol	140 "		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.	Jedwab sztuczny: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.
Barwniki i półprodukty organiczne: Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.	Karbid: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.	Potaż żrący: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.	Klej kostny i skórny: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Siarka: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Kwaśny węgiel sodowy (bicarbonat): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Siomka i włosie wiskozowe: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
Białki Millori i paryski: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Ług sodowy odpadkowy: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	Smola pierwszorzędowa: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Chlorek wapna bielący: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy: (jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Soda amonjalna, krystaliczna i kaustyczna: „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE” Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
Chlorek wapnia (CaCl ₂): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Novarsenobenzol: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Soda kaustyczna: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Farmaceutyczne przetwory: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Oleina zwierzęca: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Stearyna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30. Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT”, Warszawa, Nowy Jazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.	Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy: (do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Śrut rycynowy: (jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.
Gumowe artykuły techniczne: Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.	Phosphit: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Cen. trala-Spiess	Żelazocyjanki sodowy i potasowy: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
		Żelazokrzem 45% i 75%: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 SIERPNIĄ 1929 R.

K O N C E S J A H A R R I M A N A

Obserwując toczącą się od kilku miesięcy dyskusję w sprawie przyznania firmie W. A. Harriman & Co Inc. w New Yorku uprawnień elektrycznego, trudno jest nie dojść do pewnych smutnych refleksyj.

Już formalna strona poczynań rządowych musi wywołać zdziwienie. Jak wiadomo — zasadniczą tendencją Min. Robót Publicznych, mającego decydujący głos w kwestji uprawnień elektrycznych, było ograniczanie w najwyższym stopniu inicjatywy kapitału prywatnego w zakresie elektryfikacji. Wszelkie grupy krajowe, a nawet zagraniczne*, pragnące uzyskać uprawnienia, spotykały się prawie zawsze z odmową, opartą na motywie że „elektryfikacja jest rezerwowana dla inicjatywy społecznej”.

Dlaczego więc — zgłoszenie firmy Harrimana o uzyskanie koncesji na niebywale wielkim obszarze i w ciągu niesłychanego okresu lat nie wydaje się napotykać zastrzeżeń, poprzednio stale wysuwanych?

Z ustawy elektrycznej wynika że Ministerstwo, a właściwie Minister Rob. Publ. jest władny wydać koncesję, niepotrzebując zasięgać opinii innych członków Rządu. Jest to niewątpliwie atrybut, wypływający z niedoskonałości ustawy, tem szczególniejszy, jeżeli go się porówna z przepisami niezliczonych ustaw, wymagających uchwały Rady Ministrów, Komitetu Ekonomicznego lub porozumienia paru Ministrów we względnie błahych sprawach. Zdawałoby się jednak, że wobec takiej sytuacji formalno-prawnej, Minister Rob. Publ. zasięgnie opinii Rady Elektrycznej, ciała kompetentnego, specjalnie powołanego do wypowiedzania się o zagadnieniach, mających wielkie znaczenie techniczne i gospodarcze. Tymczasem — trzeba stwierdzić, że Rada Elektryczna nie była zapytywana o opinię w sprawie uprawnienia i nic nie słychać o zwołaniu Rady.

Z drugiej strony — należy z wielkim ubolewaniem zaznaczyć, że nasza prasa codzienna traktuje sprawę koncesji Harrimana pod kątem widzenia politycznym, a częstokroć nawet — partyjnym. Ma się wrażenie, że namiętne arty-

kuły, zwalczające lub popierające uprawnienie Harrimana, są pisane prawie wyłącznie przez ludzi, którzy nigdy nie zadali sobie trudu przeczytania projektu uprawnienia. Najbardziej płytkie argumenty i największe niedorzeczności są publikowane w toku dyskusji, wymagającej specjalnego przygotowania, ze względu na wagę i złożoność sprawy.

Objęcie całego kraju ogólnym systemem przewodów elektrycznych byłoby niewątpliwie wielkim postępowaniem technicznym i potężnym bodźcem dla gospodarczego rozwoju Polski, której pewne dzielnice dojrzały już do nowoczesnej elektryfikacji, polegającej na doprowadzeniu energii, wytworzonej u jej źródeł, do wszystkich większych i mniejszych przedsiębiorstw i gospodarstw, nie wyłączając rolnictwa, rzemiosła i t. p.

Kraj nasz, tak obfitujący w surowce i siłę roboczą, a tak zacofany na wielu polach, potrzebuje dopływu kapitałów zagranicznych, z którymi niejednokrotnie wkracza doświadczenie organizacyjne i techniczne, będące ważnym czynnikiem postępu. Postulatem powszechnie uznanym jest przyciąganie z zagranicy środków finansowych, których niedostarczalność ujawnia się na każdym kroku. Ale istnieją w tem dążeniu pewne granice kalkulacyjne, których przekraczać nie wolno. Mieliśmy już możliwość obserwowania niektórych transakcyj Państwa, samorządów i t. d. z kapitałem zagranicznym na tak uciążliwych warunkach, że ogólny efekt gospodarczy był raczej ujemny.

Firma Harrimana zobowiązuje się wydatkować w Polsce: 15 milionów dolarów w ciągu pierwszych 5-ciu lat, 10 milionów w ciągu następnych 5-ciu lat i 75 milionów w ciągu dalszych 50-ciu lat trwania uprawnienia. Ogółem więc firma miałaby obowiązek inwestowania 100 milionów dolarów w 60-cioletnim okresie trwania koncesji, zapewniającej monopol wytwarzania, przesyłania i wreszcie — rozdzielania prądu, a to na obszarze, na którym znajduje się 80% przemysłu polskiego. (nie biorąc pod uwagę Województwa Śląskiego). Wprawdzie pieniądze przychodziłyby do kraju w najwięcej pożądanym formie, gdyż jako kapitał inwestycyjny, jednakowoż szczupłość tych środków rzuca się w oczy, zarówno w porównaniu z wielkimi

*) Głównie jednak krajowe; przez niektórych polityków (nie tylko w Polsce) krajowy kapitał jest źle widziany; kapitał cudzoziemski jest witany chętniej.

zadaniami elektryfikacji Polski, jak i w zestawieniu z pozycjami naszego bilansu płatniczego. Dość wspomnieć, że niedobór bilansu handlowego w roku ubiegłym wyniósł przeszło 854.000.000 zł.

Przemysł chemiczny jest szczególnie zainteresowany w racjonalnym rozstrzygnięciu zagadnienia elektryfikacji kraju. Zwłaszcza dla niektórych gałęzi naszej wytwórczości jak naprz. dla elektrochemii, cena prądu ma decydujące znaczenie. W Norwegii i Szwecji, rozporządzających potężnymi spadkami wodnymi, cena energii odstępowanej wielkiemu przedsiębiorstwu chemicznemu, przy używaniu 8.000 godzin w roku, wynosi 0,89 do 1.35 groszy za 1 kWh. W innych krajach europejskich — analogiczna cena kształtuje się od 1,5 do 4 groszy za 1 kWh. Jeżeli mamy ostać się w walce konkurencyjnej, to musimy rozporządzać równie tanim prądem.

Z POWSZECHNEJ WYSTAWY KRAJOWEJ

Jedną z ciekawszych stron każdej wystawy jest demonstracja nowych pomysłów, wynalazków, wypuszczonych na rynek artykułów i t. p.

P. W. K. w Poznaniu może nietylko imponuje pokazem zupełnie oryginalnych nowości, jak raczej udowodnieniem objęcia przez przemysł krajowy wszystkich prawie dziedzin wytwórczości. Dla wielu osób (nawet niekoniecznie z prowincji) zwiedzających wystawę, przekonanie się o wytwarzaniu niektórych artykułów w kraju jest prawdziwą rewelacją.

Grupa chemiczna Wystawy zasługuje na uwagę pod wskazanym kątem widzenia. Przedewszystkiem podkreślić należy fakt wystawienia syntetycznego siarczynu amonu przez „Skarbofermę” (synteza amoniaku metodą Claude'a) oraz przez Sp. Akc. „Oswag” (synteza amoniaku metodą Nitrogen Engineering Corp.) Sp. Akc. Eksploatacji Soli Potasowych — z pośród rzeczy nowych — demonstruje skoncentrowaną sól potasową, mianowicie chlorek potasowy. Wśród produktów syntezy organicznej zwraca uwagę syntetyczna morfina, wytwarzana przez Sp. Akc. „Motor” według oryginalnej metody nigdzie dotąd niestosowanej; Sp. Akc. „Przemysł Chemiczny w Polsce” (Boruta) eksponuje poczet półproduktów organicznych z aniliną na czele. Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „Blask” rozpoczęła — w związku z potrzebami Powszechnej Wystawy Krajowej — produkcję ogni sztucznych, które też wystawia w swem stoisku.

Przegląd powyższy nie obejmuje wszystkich ciekawszych eksponatów grupy chemicznej, wskazując tylko najnowsze zdobycze krajowej wytwórczości.

WŚRÓD WYDAWNICTW

W Nr. 2 „Higieny Pracy”, czasopisma poświęconego fizjologii, patologii oraz bezpieczeństwu pracy, znajdujemy interesujący artykuł

Nasuwa się zaś niebezpieczeństwo, że grupa cudzoziemska, obdarzona monopolem i decydująca o cenie prądu, w pewnych okolicznościach mogłaby być więcej zainteresowana w uniemożliwieniu rozwoju danych przedsiębiorstw, niż w zwiększeniu spożycia prądu.

Czy wogóle wydawanie uprawnień, na zasadzie wyłączności, na 60 lat nie jest ryzykiem? Jeżeli postęp techniczny będzie posiadał nadal obecny rozmach, to za kilkadziesiąt lat przewożenie węgla koleją z kopalni do elektrowni będzie chyba nonsensem, a przysyłka prądu zapewne odbywać się będzie bez przewodów elektrycznych.

Nie odrzucając więc zasadniczo idei współpracy z firmą Harrimana, należałoby poddać projekt uprawnień fachowej analizie i ewentualnie wprowadzić do projektu niezbędne modyfikacje.

Dr. Inż. H. Broniatowski, dyrektora Pabjanickiego Tow. Akc. Przemysłu Chemicznego, p. t. „Fizjologiczne własności i działanie rozczynników”.

Autor szczegółowo analizuje niebezpieczeństwa związane z używaniem benzyny, benzenu, oleju terpentynowego, chlorowanych węglowodorów, fosgeny, chloroformu, węglowodorów hydrowanych, alkoholów, eteru, acetonu i siarczku węgla, wskazując jednocześnie na szereg środków ochronnych i zapobiegawczych. Liczne przykłady nieszczęśliwych wypadków, zaczerpnięte z życia lub literatury fachowej, ilustrują doniosłość tematu.

Otrzymałmy „Roczne Sprawozdanie Związku Fabrykantów, Tow. zapisanego w Poznaniu za r. 1928”. Podajemy niektóre informacje, dotyczące rozwoju przemysłu chemicznego w naszych zachodnich województwach.

Chociaż ogólna ilość przedsiębiorstw chemicznych nie zwiększyła się w tej dzielnicy, to jednak znacznie wzrosła ilość zatrudnionych robotników: w Wielkopolsce zatrudnienie w fabrykach chemicznych wzrosło w porównaniu z rokiem 1927 o 16%, a na Pomorzu (głównie dzięki rozbudowie Tow. Akc. „Pepege” w Grudziądzu) niemal dwukrotnie.

Przemysł superfosfatowy reprezentowany w tym okręgu przez dwa przedsiębiorstwa, wykazuje produkcję zgorą o 10.000 tonn wyższą od roku poprzedniego, znajdując szersze źródła zbytu, dzięki wydatnej pomocy Banku Rolnego dla sfer rolniczych.

W związku z produkcją superfosfatu stoi kwas siarkowy, którego stosunek procentowy produkcji w roku sprawozdawczym do poprzedniego wyrażał się cyfrą 268%.

Produkcja kwasu węglowego ma duże widoki rozwoju, niestety napotyka na bardzo groźną konkurencję niemiecką, prowadzoną szczególnie zawzięcie przez koncern niemiecki Romenhöller, posiadający już swe oddziały w Polsce.

Fabrykacja tlenu rozwijała się bardzo po myślnie, ceny utrzymały się na niższym poziomie, niż w innych dzielnicach kraju, a głównymi konsumentami był przemysł metalowy i Dyrekcja Kolei Państwowych.

W przemyśle mydlarskim produkcja zwiększyła się o 10—20% przy utrzymaniu poprzedniej ceny, mimo podrożenia robocizny i surowca. Niesprzyjającą okoliczność stanowiła konieczność nabywania surowców za gotówkę, a oddawanie towaru gotowego na długie kredyty wekslowe. Konkurencja ze strony zagranicy w dziale mydeł zwykłych osłabiła nieco. W dziale farb, lakierów i pokostów konjunktura była zadowalająca.

Mimo pewnego zwiększenia się konsumpcji branża perfumeryjno-kosmetyczna znajdowała się w ciągu roku sprawozdawczego w bardzo trudnych warunkach. Brak całkowity jednolitych warunków sprzedaży, względnie jednolitych warunków płatności, przerobił nawet najpoważniejsze przedsiębiorstwa perfumeryjno-kosmetyczne na instytucje, które w wysokiej mierze finansować zmuszone były swoich odbiorców. Notowano bardzo liczne wypadki upadłości, nadzorów sądowych i postępowań ugodowych odbiorców.

Sprawę pogarszała i ta okoliczność, że brak jednolitego ustawodawstwa we wszystkich byłych zaborach, powoduje nieraz bezkarność albo conajmniej przewlekłą procedurę procesową z dłużnikami.

K R O N I K A

Tygodnik „Przemysł i Handel” w Nr. 30 powraca do okólnika Min. Skarbu z dn. 27 kwietnia 1929 r. L. D. V. 6. 231/1 w sprawie rozłożenia na raty różnicy między kwotą wymierzonego podatku od obrotu za 1928 r. a ustawowemi zaliczkami, przypisanymi na tenże rok oraz sprawie odroczenia terminów płatności zaliczek na podatek przemysłowy od obrotu za I i II kwartał 1929 r. Biorąc pod uwagę konieczność szybkiego sprostowania wysokości tychże zaliczek w tych wszystkich wypadkach, w których dokonany wymiar podatku od obrotu za 1928 r. najprawdopodobniej ulegnie w postępowaniu odwoławczym zmniejszeniu, Min. Skarbu okólnikiem L. D. V. 8. 518/1/29 zarządziło, by naczelnicy urzędów skarbowych przeprowadzili bądź osobiście, bądź przy współudziale członków komisji szacunkowych względnie rzeczoznawców, zaproszonych według ich uznania, przedwstępne zbadanie odwołań od wymiaru podatku od obrotu za 1928 r. i, w zależności od wyników tego badania, ograniczyli narazie egzekucję podatku do kwot, przypadających od obrotów, prowizorycznie przy badaniu odwołań ustalonych. W związku z tem naczelnicy mają również odpowiednio ograniczyć wysokość zaliczek kwartalnych za 1929 r.

W razie powołania do współudziału rzeczoznawców, należy ich powoływać przedewszyst-

kiem z grona osób, wskazanych przez izby handlowe i przemysłowe, izby rzemieślnicze, względnie przez zawodowe organizacje gospodarcze.

Związek Przemysłowców w Krakowie urządził z końcem września bieżącego roku wycieczkę do Hiszpanji. Wycieczka potrwa około czterech do pięciu tygodni i obejmie programem swym zwiedzenie zarówno obu wystaw, a mianowicie w Barcelonie i Sewilli, jakoteż najważniejszych ośrodków sztuki, kultury i przemysłu.

Udział w wycieczce mogą brać również nie należące do Związku osoby.

Szczegółowych informacji udziela Związek Przemysłowców w Krakowie, ul. Szpitalna 15. II. p.

Min. Komunikacji zamierza wprowadzić z dn. 1 października nową taryfę kolejową. Odnośne przepisy ukażą się w czasie między 15—30 sierpnia r. b.

W swoim czasie Min. Komunikacji projektowało podwyższenie stawek przewozowych o 160.000.000 zł. Obecnie jednak cyfra ta została zredukowana do 100.000.000 zł., przytem obniżenie kosztów przewozu, w stosunku do pierwotnego projektu, zastosowane zostało dla węgla, drzewa, cementu i t. d.

Donosiliśmy już o rokowaniach polsko-rumuńskich, mających na celu zbliżenie gospodarcze obu krajów. Związek prosi zrzeszone przedsiębiorstwa o zgłaszanie postulatów w zakresie taryf celnych, kolejowych i t. p., mogących np. zwiększyć eksport produktów chemicznych do Rumunji.

W dn. 9 sierpnia odbyło się w Min. Przemysłu i Handlu posiedzenie w celu rozdziału nowego kontyngentu bezcłowego wywozu makuchów. Do poprzednio rozdzielonego kontyngentu w ilości 5.000 tonn zgodziło się Min. Rolnictwa dodać jeszcze 2.000 tonn, z terminem do 1 października r. b.

Powyższą ilość rozdzielono w ten sposób, że mniejszym olejarniom, których interesy poprzednio mało były uwzględniane, przyznano prawo wywozu 1.005 tonn; firmom handlowym eksportującym makuchy przyznano 595 tonn. Resztę kontyngentu t. j. 400 tonn rozdzieli Min. Przemysłu i Handlu pomiędzy ewentualnych dalszych reflektantów.

Należy z ubolewaniem stwierdzić zbyt późne przyznanie kontyngentów bezcłowego wywozu makuchów. Niewątpliwie — wobec krótkiego okresu sześciu tygodni — nie wszystkie możliwości eksportowe będą mogły być wyzyskane.

Jedynym racjonalnem załatwieniem sprawy byłoby zupełne zniesienie cła wywozowego od makuchów. Do tej palącej kwestji niebawem powrócimy.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł
Alkohol metylowy techniczny	—	Kwas mrówkowy 85%	241 "
" " czysty 99%	—	" siarkowy 60° Bé	7,74 "
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 "	" solny bez arsenu	16 "
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 "	" octowy techn. 30%	130 "
" granulowany za 1 kg % N ₂	2,—	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 "
Azoan amonowy	103,60 "	" kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 "
Benzen handlowy 90%	91 "	Naftalen surowy prasowany	34,50 "
" czysty	103 "	" czysty w łuskach	68 "
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 "	Octan sodu	160 "
Chlorek cynku (ług 50%)	55 "	" ołowiu	270 "
Chlorek wapna bielący	40 "	Oleina zwierzęca destylat	300 "
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 "	" " saponifikat	290 "
Chloroform czysty	900 "	Oleum 20%	20,85 "
" "pro narcosi"	1,900 "	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 "
Fenol czysty	300 "	Smoła preparowana	21 "
Fornalina 30%	280 "	Siarczan amonu	43 "
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 "	Siarczek sodu 60/62%	70 "
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 "	Soda amonjalna	25 "
" techniczna	175 "	" kaustyczna	60 "
Karbid	58—62 "	Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 "
Karbolinum	45 "	Stearyna	280 "
Klej kostny	295 "	Superfosfat 16%	13,76—15,20 "
Klej skórny	400 "	Toluen czysty	120 "
Krezol	140 "		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa:	Jedwab sztuczny:	Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju:
"LEONOWIT" Sp. z ogr. odp. w Łodzi.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	"LEONOWIT" Sp. z ogr. odp. w Łodzi.
Barwniki i półprodukty organiczne:	Karbid:	Potaż żrący:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19, Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacja 204-49 i 56-99.	Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.	Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
"WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.	Klej kostny i skórny:	Siarka:
"PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
Błękity Millori i paryski:	Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):	Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	"ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
Chlorek wapna bielący:	Ług sodowy odpadkowy:	Smoła pierwszorzędowa:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy:	Soda amonjalna, krystaliczna i kaustyczna:
Chlorek wapnia (CaCl ₂):	(jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	"ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
"ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Novarsenobenzol:	Soda kaustyczna:
Farmaceutyczne przetwory:	Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Oleina zwierzęca:	Stearyna:
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:	Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:	Śrut rycynowy:
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT", Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.	(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE" Będzin, tel. 90.	(jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE" Będzin, tel. 90.
Gumowe artykuły techniczne:	Phosphit:	Żelazocyjanki sodowy i potasowy:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.	Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN" Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Cen. trala-Spiess	Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12.
		Żelazokrzem 45% ₀ i 75% ₀ :
		Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola" J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 WRZEŚNIA 1929 R.

TRUDNOŚCI KRAJOWEGO OLEJARSTWA

Polski przemysł olejarski ma do zwalczania liczne trudności, wskutek czego znajduje się w stosunku do konkurencji zagranicznej w sytuacji bardzo niekorzystnej. Już droższyna kapitału w Polsce stanowi ujemny czynnik pracy olejarsstwa, wymagającego potężnych środków obrotowych. Zagranicą, szczególnie w Holandji i Niemczech, przemysł olejarski, nadzwyczajnie rozwinięty, zdążył w czasie wojny całkowicie zamortyzować swe urządzenia i wskutek tego koszty produkcji są niższe, aniżeli w Polsce. Konieczność sprowadzania egzotycznych nasion oleistych wraz z kosztownością transportu obciąża kalkulację polskich olejarni.

Największą jednak przeszkodą dla normalnego rozwoju olejarsstwa są trudności przy wywozie makuchów. Jak wiadomo — cena oleju zależna jest w wysokim stopniu od ceny osiąganey za makuch. Jeżeli w ogólnej formule: cena oleju równa się cenie nasion oleistych plus koszty przerobu a minus cena makuchu — sztucznie obniżymy ostatnią pozycję, to nieuniknionym skutkiem musi być zwiększenie się ceny oleju, co utrudnia konkurencję z zagranicą, a ponadto — zmniejsza spożycie na rynku wewnętrznym.

Znanym jest faktem, że olejarnie położone w b. Królestwie Kongresowem i na Kresach, a przerabiające siemię lniane, mają wielkie trudności przy zbyciu makuchów, albowiem rolnicy, zwłaszcza drobni, niechętnie używają pasz treściwych; częstokroć konsumenci przekładają tańsze importowane makuchy słonecznikowe, sezamowe i t. d. nad krajowe — więcej wartościowe makuchy lniane. Propaganda, prowadzona przez olejarnie wśród organizacyj rolniczych, daje stosunkowo niewielkie rezultaty.

W tych warunkach — cło wywozowe na makuchy, w wysokości 10 zł. od 100 kg. (Rozporządzenie Min. Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 12 października 1928), wprowadzone pod naciskiem sfer rolniczych — jest gospodarczo nieusprawiedliwione. Pierwszym rezultatem cła było zahamowanie działalności niektórych olejarni i podrożenie na rynku krajowym oleju lnianego, który jest zasadniczym surowcem dla wyrobu pokostów, farb olejnych i t. d. Ze sfer przemysłu farb i lakierów odzywają się głosy protestujące przeciwko zwyczajce cen oleju lnianego, odbijającej się fatalnie na kalkulacji.

Z drugiej strony — w wyniku wspomnianych okoliczności — nastąpił silny wzrost importu olejów. Przywóz olejów w stanie surowym w pierwszym półroczu roku bieżącego, w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrósł prawie o 100%.

Min. Rolnictwa, które było najgorliwszym rzecznikiem wprowadzenia cła, przekonało się rychło o niebezpieczeństwie tego środka*) dla bytu olejarni krajowych i zgodziło się na wniosek Min. Przemysłu i Handlu, idący w kierunku przyznania kontyngentu dla bezcłowego wywozu makuchów w wysokości 5.000 t., z terminem wywozu do 1 października r. b. W początkach sierpnia rozdzielono dodatkowy kontyngent w wysokości 2.000 t., z tym samym terminem.

Zbyt znane są niedogodności, związane z rozdziałem wszelkich kontyngentów, aby się nad nimi tutaj rozwodzić; uciążliwe manipulacje, związane z uzyskiwaniem zezwoleń na bezcłowy wywóz, są też prawdziwą klęską dla prowincjonalnych olejarni.

Najciemniejsza jednak strona kontyngentów polega na tem, że przydział zwykle przychodzi zbyt późno, kiedy olejarnie już częściowo zrezygnowały z dostosowania swej sprawności do perspektyw wywozowych. Prawidłowy i korzystny eksport makuchów może się rozwijać tylko na podstawie wielomiesięcznych kontraktów, zawieranych dość wcześnie.

Władze rządowe, biorąc pod uwagę obfitość środków pastewnych w tym roku, zawiesiły już cło wywozowe na otręby, posiadające wszak donioślejsze znaczenie dla karmienia inwentarza, niż makuchy. Istniały wszak dość długie okresy, kiedy wywóz makuchów był wolny, a wywóz otręb był obłożony cłem. Teraz mamy sytuację odwrotną, nader uciążliwą dla olejarsstwa krajowego, a nie przynoszącą żadnego pożytku rolnictwu.

Postulat zniesienia cła wywozowego na makuchy jest kardynalnym warunkiem normalnej pracy przemysłu olejarskiego w nadchodzącej kampanji.

* Zdawałoby się, że właśnie środowiska rolnicze, które tak dotkliwie odczuły skutki wprowadzenia ceł wywozowych (od żyta i t. d.), powinny być umiarkowane w popieraniu tej metody polityki handlowej.

WIZYTA PANA DEWEYA W TOMASZOWIE

Na umieszczonej obok fotografii widzimy doradcę finansowego, p. Charles S. Deweya wraz z rodziną, w otoczeniu dzieci robotników Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu w Tomaszowie.

P. Dewey, którego wysoce dodatnia działalność w Polsce jest należycie oceniana przez całe społeczeń-

stwo, interesuje się nie tylko sprawami gospodarczymi; w czasie wycieczek po kraju p. Dewey bada również poczynania społeczne i humanitarne.

Wzorowe urządzenia Tomaszowskiej Fabryki w zakresie higieny, szkolnictwa, dożywiania i t. p. wzbudziły żywe zainteresowanie p. Deweya.

ODZNACZENIA

W „Monitorze Polskim” Nr. 188 z dn. 17 sierpnia ogłoszono listę osób, odznaczonych krzyżami za prace nad rozwojem przemysłu wojennego. W liczbie osób udekorowanych są następujący pracownicy fabryk, zrzeszonych w Związku Przemysłu Chemicznego.

I. Złoty Krzyż Zasługi

Pp: EUGENJUSZ BAZYLEWICZ-KNIAZYKOWSKI, Dyrektor Wytwórni Prochu Sochaczewskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu; Inż. ANDRZEJ BRZOSTOWSKI, Dyrektor fabryki Sp. Akc. „Przemysł Chemiczny w Polsce” w Zgierzu i Sp. Akc. „Azot” w Borach; Dr. STEFAN OTOLSKI, Dyrektor Sp. Akc. Zakłady Przemysłowo-Handlowe „Ludwik Spiess i Syn” w Warszawie; Inż. STEFAN ZERANSKI, Dyrektor Zarządu Polskich Zakładów Chemicznych „Nitrat” w Warszawie.

II. Srebrny Krzyż Zasługi

Pp: Inż. Wiktor Czerwiński, Kierownik fabryki bawełny strzelniczej w Państwowej Wytwórni Prochu w Zagożdżonie; Franciszek Lebrecht, mechanik warsztatów fabryki „Przemysł Chemiczny w Polsce” w Zgierzu; Inż. Franciszek Plechler, Szef produkcji prochu w Sochaczewskiej Fabryce Sztucznego Jedwabiu; kapitan Jan Walczyński, Zastępca dyr. techn. do spraw pirotechniki i kierownika strzelnicy w Państwowej Wytwórni Prochu w Zagożdżonie.

III. Brązowy Krzyż Zasługi

Pp: Ludwik Banaszak, technik w Państwowej Wytwórni Prochu w Zagożdżonie; Jan Chrzanowski, pirotechnik w Państwowej Fabryce Prochu w Zagożdżonie; Tadeusz Stefan Puchalski, majster prochowy w Państwowej Wytwórni Prochu w Zagożdżonie; Józef Rejlch, robotnik w Sochaczewskiej Fabryce Sztucznego Jedwabiu; Leon Sienkiewicz, robotnik w fabryce „Nitrat” w Komorowie.

W imieniu Związku Przemysłu Chemicznego składamy wszystkim udekorowanym serdeczne powinszowania oraz życzenia dalszej owocnej pracy na polu przemysłu chemicznego dla dobra kraju.

MASKI OCHRONNE DLA PRACOWNIKÓW PRZEMYSŁOWYCH

Liczne zakłady przemysłowe — zwłaszcza zaś wytwórnie chemiczne — starają się od szeregu lat zabezpieczyć życie i zdrowie swych pracowników przez stosowanie urządzeń ochronnych.

Niezależnie od dążenia do dobrej wentylacji pomieszczeń fabrycznych, koniecznym jest w niektórych wypadkach zastosowanie ochrony indywidualnej.

Przed wojną używano w tym celu tamponów, nasyconych różnymi odczynnikami chemicznymi przeciwko gazom i parom trującym, filtrów nieszkodliwiających kurze i pyły mechaniczne, aparatów tlenowych, masek o pierwotnej konstrukcji i t. p.

Dopiero wielka wojna ostatnia, podczas której zastosowano po raz pierwszy na szeroką skalę gazy bojowe, wywołała konieczność udoskonalenia i szerokiego rozpowszechnienia masek przeciwgazowych.

Ogólne zastosowanie masek ochronnych ułatwione zostało przez daleko idącą specjalizację środków chłoniących, wypełniających pochłaniacze masek, a różniących się składem chemicznym w zależności od rodzaju gazów, dymów i pyłów, przeciw którym maska ma chronić. Stosowane dotychczas przez przemysł polski maski ochronne były pochodzenia prawie wyłącznie zagranicznego; należy zatem powitać z zadowoleniem rozpoczęcie wyrobu masek przemysłowych przez Wojskową Wytwórnę Sprzętu Przeciwgazowego w Radomiu, która wypuszcza maski na rynek, po przeprowadzeniu długotrwałych badań i doświadczeń praktycznych.

Przy niniejszym numerze naszego pisma załączamy prospekt Nr. 1. Wojsk. Wytwórni Sprzętu Przeciwgazowego, zawierający szczegółowe informacje, dotyczące wyrabianych masek przemysłowych.

K R O N I K A

Min. Przemysłu i Handlu komunikuje, że od dnia 1 września 1929 do wystawiania świadectw pochodzenia na towary polskie—upoważnione są wyłącznie Urzędy Wojewódzkie w: Warszawie, Łodzi, Kielcach, Lublinie, Toruniu, Poznaniu, Katowicach, Krakowie, Lwowie, Tarnopolu, Stanisławowie, Łucku, Brześciu n. Bugiem, Białymstoku, Wilnie, Nowogródku,

Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku, Izby Handlowe i Przemysłowe w: Lwowie, Krakowie, Bielsku, Warszawie, Poznaniu, Bydgoszczy, Grudziądzu, Łodzi, Lublinie, Wilnie, Sosnowcu, Katowicach, Gdańsku.

Jednocześnie z dn. 1 września r. b. wygasają upoważnienia do wystawiania świadectw pochodzenia wszystkich innych organizacji i instytucji niewymienionych w powyższej liście; z tą więc datą Związek Przemysłu Chemicznego przestaje również wystawiać świadectwa pochodzenia.

W ostatnich czasach ujawnia się powszechnie coraz większe zainteresowanie Chinami, jako rynkiem zbytu. Odbyty w lipcu r. b. w Amsterdamie kongres Międzynarodowej Izby Handlowej zajmował się również tą sprawą, a liczna delegacja chińska przyjmowała żywy udział w dyskusji.

Centralny Związek Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów, korzystając z pobytu w Warszawie p. Inż. K. Grochowskiego, który od 30 lat przebywa w Chinach, urządził w dn. 16 sierpnia zebranie w sprawie możliwości rozwinięcia eksportu polskiego do Chin.

Bardzo interesujący referat p. Grochowskiego przyniósł szereg nowych informacji. Wprawdzie „Chińczycy kupują wszystko *cif*, a nie za gotówkę” i wprawdzie wobec braku bezpośredniej komunikacji morskiej z Polską do portów chińskich dość trudno jest skalkulować koszty transportu, jednakże istnieją poważne widoki eksportowe, jak to np. w zakresie przemysłu chemicznego udawadnia wzrastający wywóz polskiego jedwabiu sztucznego oraz ceraty do Chin.

Jest pożądaną, aby przedsiębiorstwa chemiczne, zwłaszcza większe i rozporządzające możliwościami kredytowymi, interesowały się stale rynkiem chińskim.

Wyższe Studium Handlowe w Krakowie (3-letnie studium akademickie) rozpoczyna dn. 1 września 1929 wpisy na rok naukowy 1929/30 w gmachu Studium przy ul. Sienkiewicza 4. Warunkiem przyjęcia w charakterze studenta, jest przedłożenie świadectwa dojrzałości szkoły średniej ogólno-kształcącej, państwowej lub równorzędnej.

Początek wykładów 3 października 1929.

Fabryka Bracia Deutsch w Bielsku, Oddział Fabryczny — Warszawa Królewska 18, przystą-

piła do wyrobu płócien filtracyjnych wełnianych, bawełnianych i z sierści wielbłądziej.

W dn. 27 sierpnia zawiązana została w Warszawie Sp. Akc. „Polsko-Belgijskie Zakłady Chemiczne”, z kapitałem 7.000.000 zł. Nowe przedsiębiorstwo ma zamiar wybudować fabrykę dla wytwarzania kwasu siarkowego i innych artykułów chemicznych

Przewodnictwo Zarządu „Polsko-Belgijskich Zakładów Chemicznych” objął p. Antoni Wieniawski.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Nr. 33 Dziennika Taryf i Zarządzeń Kolejowych Min. Komunikacji ukazało się Rozporządzenie Ministra Komunikacji o wprowadzeniu w życie nowej taryfy kolejowej, obowiązującej od dn. 1 października r. b

W Dz. Ustaw Nr. 59 z dn. 23 sierpnia 1929 ukazało się pod poz. 465 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa w sprawie częściowej zmiany taryfy celnej z dn. 26 czerwca 1924 r.

Rozporządzenie wprowadza na wolną dotychczas od cla saletrę chilijską (poz. 103 p. 1 taryfy celnej) — clo w wysokości 10 zł. od 100 kg., z zastrzeżeniem że Min. Skarbu jest władne wydać pozwolenie przywozu saletry chilijskiej — bez cla. Rozporządzenie zmniejsza stawkę celną na azotan amonu (poz. 98 p. 4 taryfy celnej) z 48.10 zł. na 27 zł. od 100 kg.

Wprowadzenie cla na saletrę chilijską spowodowane jest zamiarem Państwowych Fabryk Związków Azotowych wypuszczenia w bliskiej przyszłości na rynek takich ilości azotanu sodu, które uczynią zbędnym przywóz saletry z zagranicy.

Zmniejszenie stawki na saletrę amonową jest spowodowane chęcią ujednostajnienia ochrony celnej na azot, w stosunku do jego zawartości w poszczególnych związkach azotowych. Stawka 27 zł. od 100 kg najzupełniej wystarcza dla ochrony krajowej produkcji.

W Dz. Ustaw Nr. 59 z dn. 23 sierpnia 1929 ukazało się pod poz. 467 Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej w przedmiocie wykonania Ustawy z dn. 16 maja 1922 r. o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu.

E C H A

* Delegacja Belgijskich sfer gospodarczych, z p. Ministrem Heymannem na czele, przebywała w Polsce 10 dni, zwiedzając kolejno Gdynię, Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu oraz ważniejsze ośrodki naszego życia przemysłowego. W dn. 20 sierpnia Izba Przemysłowo-Handlowa Polsko-Belgijska przyjmowała w Resursie Kupieckiej gości belgijskich obiadem, w czasie którego członek Zarządu Związku, p. Dyrektor Feliks Wiślicki, wygłosił po francusku przemówienie, wyróżniające się głębszą treścią oraz piękną formą zewnętrzną.

* Dn. 19 sierpnia zmarł p. Wulf Makower, współwłaściciel i długoletni kierownik Tow. Akc. Kurlandzkiej Olejarni w Wilnie, należącego do naszego Związku.

* Na odbywającym się w Poznaniu w dn. 25 i 26 sierpnia Zjeździe delegatów polskich i zagranicznych Izb Przemysłowo-Handlowych — nasz Związek był reprezentowany przez p. Inż. Łuszczewskiego, Dyrektora Tow. Akc. „Dr. Roman May” w Poznaniu.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO		Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	
Aceton	580 zł.	Kwas mrówkowy 85%	110 zł
Alkohol metylowy techniczny	—	" siarkowy 60° Bé	241 ..
" " czysty 99%	—	" solny bez arsenu	7,74 ..
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 ..	octowy techn. 30%	130 ..
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 ..	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 ..
" granulowany za 1 kg % N ₂	2.— ..	" kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 ..
Azotan amonowy	103.60 ..	Naftalen surowy prasowany	34,50 ..
Benzen handlowy 90%	91 ..	" czysty w łuskach	68 ..
" czysty	103 ..	Octan sodu	160 ..
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 ..	" ołowiu	270 ..
Chlorek cynku (ług 50%)	55 ..	Oleina zwierzęca destylat	300 ..
Chlorek wapna bielący	40 ..	" " saponifikat	290 ..
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 ..	Oleum 20%	20,85 ..
Chloroform czysty	900 ..	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 ..
" "pro narcosi"	1.900 ..	Smola preparowana	21 ..
Fenol czysty	300 ..	Siarczan amonu	43 ..
Fornalina 30%	280 ..	Siarczek sodu 60/62%	70 ..
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 ..	Soda amonjakalna	25 ..
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 ..	" kaustyczna	60 ..
" techniczna	175 ..	Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 ..
Karbid	58—62 ..	Stearyna	280 ..
Karbolineum	45 ..	Superfosfat 16%	13,76—15,20 ..
Klej kostny	295 ..	Toluen czysty	120 ..
Klej skórnny	400 ..		
Krezol	140 ..		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa:

„LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Barwniki i półprodukty organiczne:

Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204.49 i 56-99.

„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.

„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia (CaCl₂):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT”, Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.

Gumowe artykuły techniczne:

Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Karbid:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórnny:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węgiel sodowy (bikarbonat):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Ług sodowy odpadkowy:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy:

(jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Novarsenobenzol:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:

(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Phosphit:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Cen. trala-Spiess

Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju:

„LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Potaż żrący:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Siarka:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Słomka i włosie wiskozowe:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Smola pierwszorzędowa:

Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE” Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Śrut rycynowy:

(jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90

Żelazocyjanki sodowy i potasowy:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 WRZEŚNIA 1929 R.

POSTĘPY STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI PÓŁNOCNEJ

Bezprzykładny rozwój Stanów Zjednoczonych jest oddawna przedmiotem wielostronnych badań, zarówno ze strony ekonomistów, jak historyków i socjologów. Nie brak więc dzieł, monografii i innych publikacji informujących o wspaniałych rezultatach, osiągniętych w tylu dziedzinach przez wielką republikę amerykańską; jednak przyspieszone tętno życia amerykańskiego wywołuje konieczność sięgania do najnowszych źródeł informacyjnych, ilustrujących aktualny stan rzeczy. Sporo interesujących wiadomości i nowych zestawień zawierało przemówienie p. Juljusza H. Barnes'a, wygłoszone na Kongresie Międz. Izby Handlowej w Amsterdamie, w lipcu r. b.

Poniższe informacje zaczerpnięte są z przemówienia p. Barnes'a, który jest wybitnym przedstawicielem sfer gospodarczych St. Zjedn. Należy zaznaczyć, że realizm amerykański uważa wskaźniki ekonomiczne za miarę dokonanego postępu i za drogowskazy dla dalszego rozwoju. Stąd płynie tendencja wyrażania osiągniętych rezultatów w tablicach i liczbach.

Dochód narodowy Stanów Zjednoczonych

w r. 1890	wynosił 12.082 mil. \$,	co stanowiło na głowę 192 \$
„ 1900	„ 17.965 „ „	„ 236 „
„ 1910	„ 30 530 „ „	„ 332 „
„ 1920	„ 72.380 „ „	„ 680 „
„ 1928	„ 90.000 „ „	„ 750 „

Jako wskaźniki ruchu oszczędnościowego uważać można zarówno wzrastające kwoty wkładów w bankach i t. p. jak i narastanie ubezpieczeń życiowych.

	Suma wkładów	Ilość deponujących
w 1900	3.500 mil. \$	8.000.000
1910	6.835 „	16.372.000
1920	15.314 „	22.415.000
1928	28.412 „	53.188.000
	Suma polis życiowych	Ilość ubezpieczonych
1900	8.561 milj. \$	8.000.000
1910	16.404 „	17.000.000
1920	42.281 „	39.000.000
1928	96.671 „	65.000.000

Na pojemność siły nabywczej w St. Zjedn. wskazuje cyfra 25 milionów samochodów i 19

milionów aparatów telefonicznych, posiadanych przez mieszkańców kraju.

W 1928 (w jednym tylko roku!) — dotarła energia elektryczna do 9 milionów nowych ognisk domowych. Światło elektryczne jest już prawie wszędzie, a w ślad za niem elektryczne: żelazka do prasowania, maszyny do szycia i prania, piece (z urządzeniami dla automatycznej regulacji), aparaty frygoryczne i t. p. Uciążliwość pracy domowej zanika bardzo szybko.

Wzrost dobrobytu, higieny, czystości i t. d. sprowadza imponujący spadek śmiertelności: w ciągu ostatnich 20-stu lat przeciętna roczna śmiertelność z 17 na 1000 spadła do 12 na 1000.

W ciągu okresu 1890-1928 zdolność przewozowa kolei żelaznych, wyrażona w tonnokilometrach wzrosła sześciokrotnie. Oprócz jednak kolei, zatrudniających przeszło 1.700.000 pracowników, rozwija się w gwałtownym tempie transport samochodowy, zatrudniający już dzisiaj 1.300.000 pracowników.

Prawie wszystkie stacje telegrafów i telefonów pracują 24 godziny na dobę. Z dowolnego aparatu telefonicznego można uzyskać połączenie z wszelką miejscowością i to prawie zawsze natychmiast, nie kładąc słuchawki telefonicznej.

Laboratorium badawcze przedsiębiorstw telefonicznych Bell zatrudnia 2.200 uczonych. Wyśiłki nad udoskonaleniem porozumiewania się bez drutu są tak intensywne, że obecnie w St. Zjedn. instaluje się już 73-ci z kolei typ aparatów nadawczych i odbiorczych.

Brak miejsca nie pozwala mnożyć przykładów, lecz już powyżej przytoczone dane świadczą nietylko o wielkim postępie ekonomicznym i technicznym, będącym rezultatem wyleżonej energii i znakomitej organizacji, lecz również o tem, że w powodzeniu gospodarzem uczestniczą najszerze sfery społeczeństwa amerykańskiego.

Wysoki poziom zarobków, racjonalnie ułożony czas pracy, opieka nad zdrowiem robotników i t. d. są nieodzownymi czynnikami ogólnego systemu społecznego w St. Zjedn., a równocześnie — najlepszą odtrutką przeciwko radykalnej agitacji.

PRZEMYSŁ RAFINOWANIA OLEJÓW ROŚLINNYCH

Jeszcze przed kilku laty nie posiadaliśmy na polsko-gdańskim terytorjum celnem zakładów rafinujących oleje roślinne. Zapotrzebowanie na oleje rafinowane, bądź służące bezpośrednim celom konsumpcji, bądź będące punktem wyjścia dla wytwarzania tłuszczów jadalnych, pokrywała poprzednio zagranica. Dzięki jednak inicjatywie przemysłu krajowego, popartej przez Rząd na drodze odpowiedniej polityki celnej i frachtowej, udało się powołać do życia szereg rafinerij. Podstawą bytu rafinerji jest możliwość otrzymywania pozwoleń Min. Skarbu na sprowadzanie z niskim cłem w stanie nieskażonym olejów roślinnych, które w temperaturze 15° C. są w postaci ciekłej i zawierają 3% lub więcej wolnych kwasów tłuszczowych. Upoważnione były następujące rafinerje:

- 1) Sp. Akc. Fabr. Olejów i Tłuszczów Roślinnych „J. D. Potoka Synowie”, Będzin-Małobądz.
- 2) Pierwsza Polska Rafinerja Olejów Jadalnych i Fabryka Tłuszczów Roślinnych Paweł Hoffmann i S-ka, Bielsko
- 3) Sp. Akc. „Schicht”, Fabryka w Trzebini
- 4) Olejarnia Tiegenhof pod Gdańskiem
- 5) „Domag” — Gdańskie Fabryki Olejów, Margaryny i Tłuszczów Jadaln. Sp., Akc. Gdańsk.
- 6) „Aarhus” Fabr. Olejów, Sp. Akc., Oddział w Gdańsku.
- 7) Fabr. „Couronne”, Oddział Rafinerji Olejów w Gdańsku.
- 8) Lwowska Rafinerja Olejów i Tłuszczów Jadaln. „Menor” we Lwowie

Stosownie do obwieszczenia Min. Skarbu („Monitor Polski” z dn. 29 sierpnia r. b., poz. 477) lista powyższa jest uzupełniona przez rafinerję

- 9) M. & N. Gurwitsch w Gdańsku.

Ilość 9 rafinerij w obrębie naszego obszaru celnego jest aż nadto wystarczająca i nie powinna ulec powiększeniu, przynajmniej w najbliższych latach. Istniejące w roku zeszłym rafinerje, wykazując zdolność przeróbczą na 53.000 tonn rocznie, wyprodukowały faktycznie w 1928 r. zaledwie 22.000 t. Jeżeli uwzględnić uruchomioną 9-tą rafinerję, to stosunek sprawności wytwórczej do istotnej produkcji będzie jeszcze więcej rażący. Byłoby bardzo pożądane stworzenie normy prawnej (np. uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów), która listę istniejących rafinerij traktowałaby jako zamkniętą.

Z PRZEMYSŁU NIEMIECKIEGO

Olbrzymi niemiecki koncern chemiczny „Interessengemeinschaft der Farben-Industrie” wchłania stale nowe przedsiębiorstwa i rozciąga swą działalność na coraz dalsze dziedziny. Produkcja koncernu obejmuje następujące działy:

Barwniki syntetyczne; produkty farmaceutyczne; organiczne i nieorganiczne produkty;

lakiery i rozpuszczalniki; syntetyczne garbniki; lekkie metale i stopy; filmy i fotograficzne artykuły; jedwab sztuczny i inne włókna; związki azotowe; syntetyczne środki pędne; celofan; linoleum i pokrewne materiały; aparatura do autogenicznego spawania i cięcia.

Dla ułatwienia technicznego kierownictwa wszystkie zakłady, w liczbie kilkudziesięciu, są podzielone na 5 lokalnych ugrupowań, z których każde stanowi pewien logicznie skonstruowany kompleks wytwórni.

Ogólna ilość robotników w przedsiębiorstwach I. G. wynosi ok. 90.000, a inżynierów i urzędników — ok. 23.000.

Tereny, należące do I. G., wynoszą 7761 ha, z czego 2127 ha są zabudowane. Niezależnie od własnych przedsiębiorstw w posiadaniu I. G. znajdują się udziały i akcje bardzo licznych firm, należących do najrozmaitszych działów przemysłu: kopalnie węgla i różnych minerałów, cegielnie, fabryki ceramiczne, metalurgiczne i metalowe, cukrownie i t. d.

Najszybszy rozwój wykazują: zakłady wytwarzające związki azotowe oraz fabrykacja płynnego paliwa z węgla.

W zakresie fabrykacji barwników zadania I. G. są ułatwione przez zawarcie porozumienia zarówno z francuskim, jak i ze szwajcarskim przemysłem barwnikowym.

Wielkie perspektywy posiada fabrykacja stopów magnezu, które dzięki swej lekkości znajdują szerokie zastosowanie w lotnictwie, automobilizmie i t. d.

Szybko rozwija się dział wytwarzania filmów i artykułów fotograficznych; czynnikiem sprzyjającym jest zawarty z firmą Ansco Photoproducers Inc. w New Yorku, układ dla wspólnej eksploatacji patentów w Stanach Zjednoczonych.

Ruch w Niemczech w kierunku tworzenia koncernów i wszelkich „pionowych” ugrupowań wewnętrznych i międzynarodowych potęguje się z każdym miesiącem. Z ważniejszych kombinacyj, dokonanych w ostatnich czasach, godne są uwagi następujące: Zakłady Solvay w Niemczech nabyły należące uprzednio do francuskiej grupy St. Gobain akcje Zakładów Werra w Buchenau. Z udziałem I. G. utworzone zostało w Bazylei „Soc. Intern. pour Entreprises Chimiques”, z kapitałem 20 milj. fr. szw. Z udziałem kapitałów niemieckich założone zostało w Glarus (Szwajcaria) międzynarodowe towarzystwo „Corp. Gen. de Distillation et Cokéfaction a basse température et Minière”. Towarzystwo destylacji drzewa w Konstancji tworzy w Anglii, wspólnie z Distillers Co Ltd. w Edynburgu, fabrykę kwasu octowego i pochodnych.

WŚRÓD WYDAWNICTW

Czasopismo „Przegląd Techniczny” (Warszawa, Czackiego 3), w celu utrwalenia w druku danych o dorobku przemysłowym Polski, zamierza wydać w najbliższym czasie zeszyt spe-

cialny, poświęcony Powszechnej Wystawie Krajowej.

Administracja „Przeglądu Technicznego” zwraca się do przedsiębiorstw z prośbą o udzielenie współpracownikom czasopisma informacji, fotografii i t. p. W osobnej części zeszytu, noszącej charakter albumu stoisk, umieszczane będą płatne ilustrowane opisy stoisk.

Ukazało się Sprawozdanie z działalności Związku Polskich Hut Żelaznych w r. 1928. Zarówno zewnętrzna strona wydawnictwa, jak i bogata treść, zawierająca opis działalności hutnictwa polskiego w roku ubiegłym, zasługują na największą pochwałę.

Jako kolejne wydawnictwo „Ligi Pracy” ukazała się w druku bardzo ciekawa broszura p. Piotra Drzewieckiego, p. t. „Polska na progu nowego dziesięciolecia”. Szczególnie interesujące są argumenty, popierające tezę: „Dziedzina wytwórczości powinna być powierzona jednemu Ministerstwu, odpowiedzialnemu za rozwój wytwórczości.

Nakładem łódzkiego tygodnika „Prawda” ukazało się wydawnictwo „Przemysł Włókienniczy”, obrazujące dokładnie stan tej gałęzi produkcji, największej w Polsce, tak pod względem ilości zatrudnionych robotników jak i wartości produkcji. Szczegółowo przedstawiony został udział przemysłu włókienniczego w Powszechnej Wystawie Krajowej.

Zwracamy uwagę na nową interesującą książkę: Dr. A. Marcus „Die grossen Chemiekonzerne”, obrazującą skomplikowane stosunki, wytworzone na polu przemysłu chemicznego wskutek działalności olbrzymich ugrupowań, jak np. I. G., Imperial Chemical Industries, Ltd, Kuhlmann, Dupont, Montecatini i t. d.

K R O N I K A

Zakłady „Elektro” w Łaziskach Górnych zaczęły produkować pył węgla kamiennego, używany w odlewniach. Pył węglowy, o wysokiej zawartości lotnych cząstek i o takiej mianości, że pozostałość na sicie o 900 oczkach na 1 cm² wynosi tylko 0,4—0,9%, wysyłany jest klientom w puszkach blaszanych po 50 i 100 kg.

Dotychczas materiał ten sprowadzano z zagranicy, głównie od niemieckich firm. Obecnie import pyłu węglowego do Polski jest zupełnie zbyteczny.

W biurze Związku jest do przejrzenia referat p. Inż. K. Grochowskiego, zamieszkałego od 30 lat w Charbinie, na temat możliwości wywozu polskiego do Chin. Referat zawiera szereg praktycznych informacji.

Znane czasopismo „Journal Industrie Eng. Chem.”, w lipcowym zeszycie zawiera interesu-

jący artykuł o postępach fabrykacji kwasu siarkowego metodą kontaktową. Jeżeli wszystkie informacje artykułu odpowiadają rzeczywistości — to kontaktowy kwas siarkowy może się kalkulować nawet dla potrzeb przemysłu superfosfatowego.

W Stockholmie powołano do życia Szwedzko-Polską Izbę Handlową (Svensk-Polska Handelskammaren, Stockholm, Nybrogatan 9), która udziela wszelkich informacji, współdziała przy wyszukiwaniu zbytu dla polskich towarów, ułatwia w wynalezieniu odpowiednich przedstawicieli handlowych i t. d.

Izba korzysta z poparcia Rządu Polskiego i liczy wśród swych członków szereg poważnych firm szwedzkich. Polskie firmy mogą również zgłaszać się na członków.

Fabryka jedwabiu sztucznego w Myszkowie, kontrolowana od r. 1927 przez grupę finansową „Lagache Renaix”, powiększa obecnie kapitał zakładowy z 12,6 milionów do 25.600.000 franków. Wpływy z nowej emisji mają być zużyte nie tylko na wzmocnienie kapitału obrotowego, lecz również dla zwiększenia fabryki.

Myszkowska fabryka sztucznego jedwabiu założona została w r. 1911 z kapitałem 2.400.000 franków.

Zwracamy uwagę na notatkę, zamieszczoną w Nr. 31 r. b, pisma „Przemysł i Handel”, w dziale orzecznictwa sądowego. Notatka dotyczy wyroku Sądu Apelacyjnego w sprawie odrzucenia powództwa przeciwko M. S. Wojsk., które gwarantowało za weksle wojskowej spółdzielni w Łodzi. Sąd powództwo oddalił, ponieważ gwarancja nie opierała się na upoważnieniu specjalnej ustawy.

NA MARGINESIE

Poruszaliśmy parokrotnie bolączkę olejarni krajowego, mianowicie istnienie cła wywozowego od makuchów. Jak wiadomo — w pewnych okolicach kraju trudno znaleźć nabywców na makuchy, zwłaszcza lniane; wywóz jest więc koniecznością, zaś hamowanie go odbija się bardzo szkodliwie na działalności olejarni, które w swoich kalkulacjach muszą uwzględniać cenę makucha, jako doniosłą pozycję.

Pomimo wystąpień naszych do władz rządowych o zniesienie ceł wywozowych od makuchów — sprawa nie rusza z miejsca, a konieczności eksportu są łatanie przez przyznawanie kontyngentów na bezcłowy wywóz.

Zaiste — przypomina się opowieść o burmistrzu, który — gdy go zapytano, co zarządził przeciwko kłesce powodzi, grożącej miastu, odpowiedział: „Tymczasem kazałem przestać polewać ulice”...

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł
Alkohol metylowy techniczny	—	Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ „ czysty 99%	—	„ siarkowy 60° Bé	7,74 „
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 „	„ solny bez arsenu	16 „
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 „	„ octowy techn. 30%	130 „
„ granulowany za 1 kg % N ₂	2.— „	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 „
Azotan amonowy	103,60 „	„ kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 „
Benzen handlowy 90%	91 „	Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty	103 „	„ czysty w łuskach	68 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 „	Octan sodu	160 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „	„ ołowiu	270 „
Chlorek wapna bielący	40 „	Oleina zwierzęca destylat	300 „
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 „	„ „ saponifikat	290 „
Chloroform czysty	900 „	Oleum 20%	20,85 „
„ „pro narcoti	1,900 „	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Fenol czysty	300 „	Smoła preparowana	21 „
Fornalina 30%	280 „	Siarczan amonu	43 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „	Siarczek sodu 60/62%	70 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 „	Soda amonjakalna	25 „
„ techniczna	175 „	„ kaustyczna	60 „
Karbid	58—62 „	Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 „
Karbolinum	45 „	Stearyna	280 „
Klej kostny	295 „	Superfosfat 16%	13,76—15,20 „
Klej skórny	400 „	Toluen czysty	120 „
Krezol	140 „		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.	Jedwab sztuczny: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.
Barwniki i półprodukty organiczne: Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19, Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99, „WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165, „PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Karbid: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.	Potaż żrący: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
Błękity Millori i paryski: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Klej kostny i skórny: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Siarka: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
Chlorek wapna bielący: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94, Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Kwasny węglan sodowy (bicarbonat): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Słomka i włosie wiskozowe: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
Chlorek wapnia (CaCl ₂): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Ług sodowy odpadkowy: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	Smoła pierwszorzędowa: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Farmaceutyczne przetwory: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy: (jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna: „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30, Sp. Akc. Przem. Tuszcz. „SCHICHT”, Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.	Novarsenobenzol: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala Spiess.	Soda kaustyczna: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Gumowe artykuły techniczne: Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.	Oleina zwierzęca: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Stearyna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
	Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy: (do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Śrut rycynowy: (jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90.
	Phosphit: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Cen. trala-Spiess	Żelazocyjanki sodowy i potasowy: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
		Żelazokrzem 45% ₀ i 75% ₀ : Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 PAŹDZIERNIKA 1929 R.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY NA P. W. K.

Dn. 30 września r. b. zamknięta została Powszechna Wystawa Krajowa. Chociaż konkretne rezultaty tego potężnego wysiłku woli zbiorowej narodu dadzą się ocenić dopiero z pewnej perspektywy, to jednak już obecnie stwierdzić należy znakomity moralny efekt Wystawy. Bez przesady ocenić można frekwencję na Wystawie jako bardzo dobrą, w każdym razie leżącą powyżej przeciętnego przewidywanego poziomu. Liczne wycieczki cudzoziemców dały dowód zainteresowania się Wystawą przez zagraniczne sfery gospodarcze, zaś wizyty urzędowych przedstawicieli państw zaprzyjaźnionych pozwoliły pogłębić im znajomość całokształtu spraw Polski.

Z okazji zamknięcia Wystawy należy uporządkować wrażenia, zszeregować rezultaty osiągnięte przez poszczególnych wystawców. Jak wiadomo, przemysł chemiczny wystawiał w trzech pawilonach: większy przemysł chemiczny (przedewszystkiem przedsiębiorstwa zrzeszone w Związku Przem. Chem.)—na terenach przemysłowych A, średni i drobny przemysł chemiczny — w kompleksie gmachów przemysłowych na terenach rolniczych E, wreszcie nawozy sztuczne — we własnym pawilonie na terenach rolniczych.

Właściwy pawilon chemiczny, zgrupował na terenach A, następujących wystawców, (posiłkując się katalogową numeracją stoisk):

„Fosforyty Rachowskie” wystawiają surowe fosforyty i mączki fosforytowe, zwracając szczególną uwagę na propagandę zużycia ich wśród rolników. Rozdawane więc są broszury propagandowe, próbki mielonych fosforytów, na miejscu udziela się szczegółowych i wyczerpujących wyjaśnień. Ogólną uwagę zwraca krajobraz flory i fauny z okresu tworzenia się fosforytów oraz okazy i wykopaliska rachowskie. W temże stoisku mieszczą się eksponaty „Gwarectwa Świętokrzyskiego”, obejmującego pokrewny zakres działalności. Wystawiane są fosforyty i inne produkty pochodzenia kopalnianego.

Tow. Przetworów Drzewnych „Jarot” wystawia kalafonję i terpentynę. Na uwagę zasługuje pomysłowe przedstawienie ilości terpentyny i kalafonji, otrzymywanych z jednostki drzewa.

Poturzyckie Zakł. Chem. „Wanda” w pomysłem stoisku eksponują kalafonję i terpentynę na tle transparentu, wyobrażającego dobywanie karpiny.

Sp. Akc. „Terebenthen” wystawiła terpentynę, karbolineum, smołę i węgiel drzewny. Ogólną uwagę zwraca potężny pień drzewa — demonstrowany jako wzór surowca, używanego przez fabrykę. Specjalny nacisk położył wystawca na karbolineum — czołowym produkcie firmy.

„M. Weinreb i S-ka” charakteryzuje się stoiskiem nieestetycznym i nie harmonizującym z ogólnym wyglądem pawilonu chemicznego. Wystawia terpentynę, smołę i dziegieć.

Sp. Akc. „Grodzisk” wystawia produkty destylacji drzewa liściastego i pochodne w bardzo pięknej formie zewnętrznej: stoisko pomyślane z wielkim rozmachem artystycznym, wykonane bez zarzutu, przyciąga uwagę zwiedzających, którzy badają eksponaty i wykresy.

„Chemiczny Instytut Badawczy” kładzie nacisk na oryginalne metody, wypracowane na terenie Instytutu. Stąd interesujące wykresy, fotografie i przezrocza, wreszcie precyzyjnie wykonane modele aparatury, uważnie studjowane przez zwiedzających Wystawę chemików.

Obok znajduje się wykwintny salon „Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu”, projektowany przez prof. Karola Frycza. Wnętrze to wzbudza ogólny zachwyt, zarówno śmiałością koncepcji artystycznej, jak harmonią barw i kształtów. Dekoracja sporządzona jest wyłącznie z przędzy Tomaszowskiej Fabryki, zaś ciekawie ujęte fazy produkcji sztucznego jedwabiu oraz dwie czynne maszyny (przędzalnicza i tkacka) dają zwiedzającemu ogólny pogląd na sposób

fabrykacji sztucznych włókien. Wystawa uzupełniona jest szeregiem tablic graficznych, charakteryzujących rozwój Tomaszowskiej Fabryki.

Sp. Akc. „Azol” zajmuje sąsiednie stoisko. Wystawia żelazocyjanki, błękity, cyjanowodór, potaż żrący i chlorek wapna. Pomysł rozdzielenia stoiska na dwie części oraz wypełnienia wielkich skrzyń szklanych barwnymi eksponatami okazał się bardzo szczęśliwy i efektowny.

Zakłady „Elektro” oraz Sp. Akc. „Gasaccumulator” zajmują wspólne stoisko, wystawiając karbid, żelazokrzem, żelazoglinokrzem, acetylen oraz narzędzia i przybory, stosowane przy użyciu acetyleny.

Tow. Akc. „Elektryczność” wystawia chlorek bielący, sodę żrącą, karbid oraz węgle do lamp. Interesujący efekt kolorystyczny daje rozmieszczenie czarnych węgla łukowych na purpurowym transparencie.

Sp. Akc. „Oswag” dzieli stoisko na dwie części: w jednej wystawia materiały wybuchowe i środki zapalcze, w drugiej — syntetyczny siarczan amonowy. Zwłaszcza ostatni — z uwagi na niedawno uruchomioną fabrykację jego w Wyrach — budzi zrozumiałe zainteresowanie.

Sp. Akc. „Lignoza” zajmuje dwa sąsiednie stoiska, demonstrując materiały wybuchowe i środki zapalcze w dwóch oryginalnie oświetlonych gablotach. Są one połączone transparentem, na którym rozwieszono widoki fabryki „Lignozy”. Stoisko robi dobre wrażenie, zaś dyżurujący przedstawiciele przedsiębiorstwa udzielają szczegółowych wyjaśnień w zakresie produkcji fabryki.

„Związek Koksowni” wystawia produkty suchej destylacji węgla oraz ich pochodne. Ogólną uwagę zwraca nowy preparat do impregnacji drzewa „lalit”; jest to produkt chlorowania fenoli, nadający się specjalnie dobrze do stosowania w naszych warunkach.

„Przemysł Chemiczny w Polsce — Boruta” eksponuje całość swojej produkcji syntetyczno-organicznej; wystawia więc materiały kruszące, półprodukty i barwniki, środki chemiczne do walki ze szkodnikami i chorobami roślin, produkty pomocnicze dla przemysłu włókienniczego, wreszcie niektóre kwasy i sole nieorganiczne. Stoisko jest wyjątkowo pomysłowe; obok gablot, rozmieszczonych na bokach i pośrodku standu, oryginalnie zbudowany stojak mieści próbki półproduktów; ciekawe w pomysłach transparenty charakteryzują każdy dział wytwórczości „Boruty”. Szczególną uwagę zwiedza-

jących przyciąga wielka księga, umieszczona na czole stoiska; poszczególne jej karty, zawierające sentencje i wyjaśnienia chemiczne, są przewracane przez małą figurkę, symbolizującą skróconą nazwę firmy „Boruta”.

„Zakłady Solvay w Polsce” zajmują specjalną halę, połączoną bezpośrednio z pawilonem chemicznym. Ciekawe rozwiązanie artystyczne kładzie nacisk na monumentalność wnętrza, zaś jedna ze ścian, całkowicie szklana, otwiera perspektywę na sadzawkę znajdującą się nawięcej, a symbolizującą zbiornik z solanką — podstawowy surowiec do fabrykacji sody. Na przeciwległej ścianie przedstawiono graficznie drzewo genealogiczne produktów przerobu chemicznego soli. Gabloty, zawierające próbki wytwarzanych przez Solvaya artykułów, uzupełniają całość.

„Laboratorium Chem. - Farmaceutyczne J. Gessner” wystawia preparaty farmaceutyczne własnego wyrobu.

Fabryka Chem. „Wola Krzysztoporska” w małym lecz interesująco pomyślanym stoisku demonstruje barwniki.

„Pabjanickie Tow. Akc. Przemysłu Chemicznego” zajmuje dwa stoiska; w jednym wystawia preparaty farmaceutyczne marki „Ciba”, w drugim — barwniki, oraz próbki wyfarbowań.

Sp. Akc. „R. Barcikowski” wystawia preparaty farmaceutyczne własnego wyrobu; stoisko spokojne, zwraca jednak uwagę wyraźnym wypukleniem nazwy firmy, co z punktu widzenia racjonalnej reklamy jest szczególnie interesujące.

Sp. Akc. „L. Spiess i Syn” położyła nacisk na artystyczne opracowanie zewnętrznej formy stoiska, które zatrzymuje uwagę zwiedzających, zwłaszcza modelami fabryki i poszczególnych etapów produkcyjnych. Eksponaty rozłożone są w estetycznych gablotach, celowo oświetlonych i dyskretnie rozmieszczonych na ścianach stoiska.

Tow. Przemysłu Chem.-Farm. dawn. „Magister Klawe”, obok pomysłowych gablot zawierających eksponaty, daje w głębi stoiska interesującą dekorację, przedstawiającą wnętrze pracowni alchemicznej.

„Olejarnia Szamotuły” Sp. Akc. wystawia oleje roślinne jadalne i techniczne.

Sp. Akc. „J. D. Potoka Synowie” wystawia w ciekawym stoisku oleje roślinne jadalne i techniczne. Wielkie rury szklane, ustawione obok siebie, wypełnione są różnobarwnymi olejami — co stwarza interesujące efekty optyczne.

Sp. Akc. „Motor” zajmuje pierwsze ze stoisk, znajdujących się pośrodku pawilonu chemicznego. Wśród eksponatów ogólną uwagę zwraca kwas salicylowy i jego pochodne (aspiryna) oraz syntetyczna morfina, o której wspominaliśmy już w jednym z poprzednich numerów „Wiadomości”.

Sp. Akc. „Fr. Karpiński” w wytwornym stoisku wystawia swoje preparaty lecznicze; ciekawe przezrocza ilustrują całokształt działalności firmy.

Sp. Akc. „Setzer i Werner” wystawia ultramarynę w drobnych i wielkich opakowaniach; stoisko ciekawe, efekty kolorystyczne osiągnięte wyłącznie przy użyciu ultramaryny.

Zakłady Przemysłowe „Jan Krause” w Łodzi wystawiają farby do użytku malarskiego; część stoiska efektownie zbudowana z beczek drewnianych.

Fabryka „W. Karpiński i W. Leppert” wystawia lakiery i pokosty; ogólną uwagę zwracają lakiery celulozowe, oraz próby różnorodnego ich stosowania. Stoisko estetyczne i pomysłowe.

Sp. Akc. „Akwawit” eksponuje etery i estry szeregu alifatycznego, chloropochodne, lakiery nitrocelulozowe.

Fabryka „J. Czechowicz i K. Pajewski” wystawia lakiery olejne i nitrocelulozowe, pokosty malarskie i litograficzne. Interesujące są przykłady zastosowania wyrobów firmy.

Fabryka „Rosicki, Kawecki i S-ka” wystawia farby olejne, lakiery i emalie.

Sp. Akc. „J. M. Wendisch Sukc.” jest jedyną, wystawiającą w pawilonie chemicznym firmą, która wystawia farby i pokosty drukarskie.

Fabryka „Edward Lutz” eksponuje lakiery i farby; korzystne wrażenie na zwiedzających wywierają objaśnienia, chętnie udzielane przez przedstawiciela firmy.

„Wielkopolska Fabryka Farb” wystawia ciekawą kolekcję farb ziemnych.

Fabryka „J. A. Krausse” eksponuje farby i lakiery; stoisko pomysłowe, dobrze harmonizujące z innymi, znajdującymi się pośrodku pawilonu.

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „Blask” Sp. Akc. wystawia lakiery i pokosty oraz nowo uruchomiony dział pyrotechniczny. Ciekawy efekt osiągnięty jest przez zastosowanie wirującej tarczy, pokrytej różnorodnymi lakierami, wyrabianymi przez firmę. Plastikzne ujęcie znaku firmowego w głębi stoiska zwraca powszechną uwagę.

Przemysł Tłuszczowy „Schicht” Sp. Akc. wystawia w sąsiednim stoisku mydło i glicerynę.

Tablica, umieszczona na froncie stoiska, daje całkowity pogląd na chemiczny przerób tłuszczów.

Sp. Akc. „Sommer i Nower” w stoisku umieszczonym pośrodku pawilonu wystawia ultramarynę, przede wszystkim w drobnych opakowaniach, systematycznie ułożonych z obydwu stron stoiska, które sprawia b. dobre wrażenie.

Sp. Akc. „Strem” w efektownym stoisku, oświetlonym rurkami neonowymi, wystawia próby swoich wyrobów, ułożone w logicznym porządku produkcji. Stoisko, stanowiące wyraz współczesnych dążeń sztuki dekoracyjnej, jest interesujące i pomyślane z rozmachem.

Sp. z ogr. odp. „Antiba” wystawia w pomysłówym szklanym kiosku preparaty kosmetyczne i perfumeryjne. Efektowne oświetlenie i staranne wykonanie pawilonu przyczyniają się do podniesienia poziomu artystycznego stoiska.

Sp. Akc. „Fryderyk Puls” wystawia artykuły perfumeryjno-kosmetyczne w kiosku, zajmującym środek efektownego stoiska.

Pośrodku pawilonu — w szeregu wspomnianych już stoisk — znajdują się dwa utrzymane we współczesnym charakterze dekoracyjnym standy: Sp. Akc. „Radocha” i „Państwowej Fabryki Prochu i Materiałów Kruszących w Zagórz-dzie”. Pierwsza wystawia chloran potasu i materiały kruszące, na nim oparte, ałun chromowy, kwas winowy, elektrody magnetytowe; druga — materiały wybuchowe i prochy bezdymne.

„J. i S. Stempniewicz” wystawiają wyroby perfumeryjne; uwagę zatrzymuje ruchomy model fabryki mydła toaletowego.

Dalej wystawia Sp. z ogr. odp. „Elida”; wytworne spokojne wnętrze ze stylizowaną figurą kobiecą pośrodku jest jednym z ładniejszych rozwiązań dekoracji stoiska w pawilonie chemicznym.

Pośrodku głównego skrzydła pawilonu chemicznego znajdują się jeszcze stoiska: nawozów sztucznych, niezależnie od własnego pawilonu na terenach zachodnich; Sp. z ogr. odp. „Leonowit”, wystawiającej wyroby azbestowe oraz interesujące w ujęciu stoisko Fabryki Chem. „Ergasta”, która demonstrowa chlorek etylowy.

Na bocznej ścianie pawilonu znalazło miejsce „Laboratorium Dr. B-ci Hepner”, wystawiające montowane częściowo w kraju maski ochronne dla przemysłu oraz czyste odczynniki własnej fabrykacji.

Poprzeczne skrzydło pawilonu chemicznego obejmuje prawie wyłącznie przedsiębiorstwa perfumeryjno-kosmetyczne, mianowicie:

Fabrykę Perfum „Henryk Żak“, wystawiającą swe wyroby na tle ciekawego kolorystycznie wnętrza, skomponowanego w interesujący sposób, Fabrykę Perfum „Angelus“,

Sp. z ogr. odp. „Majola“, która zwraca ogólną uwagę zarówno pomysłem stoiskiem, jak fontanną z wody kolońskiej,

Fabrykę Perfum „Georg Dralle“, wystawiającą w ładnym współczesnym stoisku,

Sp. z ogr. odp. „Cazimi“, specjalnie interesujący — na tle dobrego w pomysłach i wykonaniu stoiska — jest napis z nazwą firmy, wykonany plastycznie w metalu,

Sp. z ogr. odp. „Axela“,

Fabrykę Perfum „Falkiewicz“, która uruchomiła na Wystawie urządzenie do napełniania tub pastą do zębów,

Sp. Akc. „Barcikowski“, która niezależnie od stoiska farmaceutycznego, wystawia również wyroby perfumeryjne.

Sp. Akc. „Odol Compagnie“, wystawiającą preparaty do pielęgnowania jamy ustnej oraz kosmetyki.

Sp. z ogr. odp. „Miraculum“, charakteryzującą się wytwornym wnętrzem, jednym z najpiękniejszych w pawilonie chemicznym, oraz ciekawie pomyślanym witrażem.

Sp. Akc. „Fornarina“, dobrze rozwiązana dekoracja stoiska i pomysły transparent.

W tem samym skrzydle znalazły pomieszczenia fabryki mydła: „Szymon Munk“, „Wł. Adamczewski i Ska“, Fabryka Mydła „Regera“. Ostatnie stoisko pawilonu zajęła Sp. Akc. „Schicht“, wystawiająca tu proszek do prania „Radion“.

Na terenach zachodnich wystawiają drobniejsze firmy chemiczne, wśród których wyróżnić należy Sp. Akc. „Alfa“, Sp. z ogr. odp.,

„Centrowata“, Sp. Akc. „The Hugohütte“, Fabrykę „Parfums de Luxe d'Iloy“ i inne. Stoiska są znacznie skromniejsze, niż w zasadniczym pawilonie chemicznym, to też specjalnie wyróżniają się na tem tle stoisko Wielkopolskiej Wytwórni Chemicznej „Blask“, która na terenach zachodnich eksponuje w dużej skali mydła, proszki i inne środki piorące.

Oddzielny piękny budynek wznosił przemysł nawozów sztucznych. Wystawiają tu następujące firmy: „Centralne Biuro Porad Rolnych“, „Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie“, „Polskie Kopalnie Skarbowe Skarboferme“ (siarczan amonu syntetyczny i otrzymywany przy destylacji węgla), „Przemysł Superfosfatuwy“. Główny nacisk położony jest na propagandę użycia nawozów sztucznych, przedstawioną w dostępnej dla każdego, poglądowej i interesującej formie. Rozdawnictwo broszur i druków oraz ustne wyjaśnienia uzupełniają nader celowo pomyślaną i wzorowo rozwiązana koncepcję wystawową.

Niektóre firmy chemiczne wystawiały w innych pawilonach, bliżej związanych logicznie z charakterem ich produkcji; do nich należą firmy przemysłu gumowego, wystawiające w branży konfekcyjnej, fabryki atramentów i przyborów piśmiennych — w piapiernictwie, fabryki farb drukarskich — w grafice i t. d.

Podobnie, jak każdy zwiedzający P. W. K. mógł doskonale się zorientować w całokształcie dorobku Polski w ciągu ostatniego 10-ciolecia, tak również każdy, kto się przemysłem chemicznym interesuje, po odwiedzeniu pawilonów chemicznych, zbadaniu eksponatów i przestudjowaniu tablic graficznych, wystawionych przez Związek Przemysłu Chemicznego — osiąga z łatwością szeroki pogląd na sprawy i stan polskiej produkcji chemicznej.

ZAMKNIĘCIE POWSZECHNEJ WYSTAWY KRAJOWEJ

Dn. 30 września r. b. odbyło się uroczyste zamknięcie Powszechnej Wystawy Krajowej, dokonane w obecności przedstawicieli Rządu. Uroczystość miała miejsce w wielkiej hałi reprezentacyjnej Wystawy, o godz. 6-ej ppoł. W imieniu Rządu przemawiał Prezes Rady Ministrów, p. Dr. K. Świtalski, który podkreślił doniosłe znaczenie, jakie Wystawa odegrała w zespole skomplikowanych warunków życia współczesnego. Zaznaczył nader przychylne stanowisko, jakie od chwili zainicjonowania Wystawy zajął Rząd Rzeczypospolitej i wyraził podziękowanie twórcom i

organizatorom pierwszego w Polsce całkowitego przeglądu naszego dorobku duchowego i materialnego. Poza tem przemawiali: Minister Przemysłu i Handlu Inż. E. Kwiatkowski, Minister Karol Bertoni, Prezes Zarządu P. W. K., p. C. Ratajski, Dyrektor P. W. K., p. Dr. Wachowiak i inni.

O godz. 8-ej wieczorem odbył się bankiet zamknięcia w Centralnej restauracji P. W. K.; szereg toastów wznoszono z nacelną myślą wyrażenia najgłębszego uznania i podzięków Radzie, Zarządowi i Dyrekcji Wystawy.

ły odznaczenia, jakie przyznano firmom wystawiającym. W grupie XIX — chemicznej Wystawy — odznaczone zostały następujące firmy:

Wielki Medal Złoty:

1) Sp. Akc. „Lignoza“; 2) Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu, Sp. Akc.; 3) Przemysł Chemiczny w Polsce „Boruta“ Sp. Akc.; 4) Związek Koksowni Sp. z ogr. odp.; 5) Tow. Zakł. Chem. „Strem“ Sp. Akc.; 6) Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie; 7) Zakłady Solvay w Polsce, Sp. z ogr. odp.

Mały Medal Złoty:

1) „Azot“ Sp. Akc.; 2) Sp. Akc. Eksploatacji Soli Potasowych; 3) Sp. Akc. Fabr. Chem. „Radocha“; 4) Polskie Kopalnie Skarbowe „Skarboferme“; 5) Zakł. Przem. Chem. „W. Karpiński i W. Leppert“; 6) Związek Zawodowy „Przemysł Superfosfatowy“; 7) Warsz. Tow. „Motor“ Sp. Akc.; 8) Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „Blask“; 9) Przemysł Tłuszczowy „Schicht“ Sp. Akc.; 10) Zakł. Chem. „Grodzisk“ Sp. Akc.; 11) Przemysł Mydl. i Perf. „Fryderyk Puls“; 12) Rektyfikacja Okowity i Fabr. Chem. „Akwawit“ (za napoje alkoholowe).

Wielki Medal Srebrny:

1) Preparaty Lekarsko-Farm. Dr. Lustra „Miraculum“; 2) J. i S. Stempniewicz“; 3) T-wo Przem. Chem. Farm. dawn. „Magister Klawe“; 4) Chem. Farm. Zakł. Przem. Tow. Akc. „Fr. Karpiński“; 5) Sp. Akc. Fabr. Chem. „R. Barcikowski“; 6) Sp. z ogr. odp. „Elida“; 7) Sp. z o. o. „Antiba“; 8) Fabr. Perfum, Kosm. i Mydeł Toalet. Henryk Żak; 9) Sp. Akc. Fabr. Tłuszczów i Olejów Roślinnych „J. D. Potoka Synowie“; 10) „Fosforyty Rachowskie“ Sp. z ogr. odp.; 11) Sp. Akc. „Oswag“; 12) Fabr. płyt, papierów i chemikalij fotogr. „Alfa“; 13) „The Hugohütte“ Ang. Sp. Akc. Chem. Works Ltd.; 14) Fabr. Chem. „Wola Krzysztoporska“; 15) Zakłady „Elektro“ Sp. z o. odp.; 16) „Ergasta“ Fabr. Chem.; 17) „Rosicki, Kawecki i S-ka“ Sp. z ogr. odp. (za materiały izolacyjne).

Mały Medal Srebrny:

1) Zakł. Chem. „J. M. Wendisch Sukc.“ Sp. Akc.; 2) Wielk. Fabr. Świec „Erfeja“; 3) Tow.

Fabr. Wyr. Azbest. i Gum. „Leonowit“; 4) Fabr. Mydeł Toalet. i Kosm. „Fornarina“; 5) Zakł. Prof. Bujwida dla wyrobu surowic i szczepionek; 6) Fabr. Perfum i Kosmet. „Falkiewicz“; 7) Sp. z o. o. „Majola“; 8) Zjedn. Fabr. Terpentyny „Terebenthen“, B-cia Porowscy i P. Godlewski, Sp. Akc.; 9) Pruszkowska Fabr. Ultramaryny „Sommer & Nower“; 10) Fabr. Ultramaryny i Farb „Setzer i Werner“; 11) Państwowa Wytwórnia Prochu i Materiałów Kruszących w Zagórzdonie; 12) Fabr. Farb i Lakierów „J. A. Krausse“; 13) Fabr. Lakierów Ang. i Emalji Kolor. „J. Czechowicz i K. Pajewski“; 14) Fabr. Przetw. Chem. „F. A. i G. Pal“ Sp. Firmowa; 15) Wielkopolska Fabr. Farb St. Dyczkowski i S-ka.

Medal Bronzowy:

1) Władysław Adamczewski i S-ka; 2) Sp. z o. o. „Centrowata“; 3) Fabr. Maoku i Muchołapek „Zygmunt Mamlok“; 4) Fabr. Perfum p. f. „Georg Dralle“; 5) Fabr. Środków Opatrun. R. Strzelecki; 6) S. z o. o. „Herbarium“; 7) Przemysł Chem. Kosm. „Odol Compagnie“ S. A.; 8) Fabr. Świec i Wyr. Wosk. Fr. Sezemski; 9) Fabr. Przetw. Chem. „Sidol“; 10) Zakł. Chem. i Przemysł. „Es-Em“ Stefan Michałowski; 11) „Gwarectwo Świętokrzyskie“ S. z o. o.; 12) Olejarnia Szamotuły Sp. Akc.; 13) Apteka i Labor. Farm. „Magister Rawski“; 14) Polska Fabr. Farb i Lakierów Edward Lutz; 15) Labor. Chem. Kosm. „Pharmachemja“; 16) Fabr. Płyt i Chem. Fotogr. „Stafr“; 17) „Wanda“ Poturzyckie Zakł. Chem.; 18) „Cazimi“ Fabr. Perfum i Kosm.; 19) Fabr. Perfum i Kosm. „Angelus“; 20) Fabr. Chem. i Spoż. Przetw. Franciszek Engel.

List Pochwalny:

1) Przetw. Chem. „Dr. Widelecki i Ska“; 2) „Parfums de Luxe d'Iloy“; 3) Wytw. Farb Artyst. i kremu do obuwia „An-Bu“ Prof. A. Buszka; 4) Fabr. Muchołapek „Aeraxon“; 5) „Hemergon“ Fabr. Przetw. Chem. Farm.; 6) Fabr. calgotu i strun jelitowych „Chirofil“; 7) Fabr. Chem. „Hermes“; 8) Sp. Akc. „Wapniarka-Miasteczko“; 9) I Chrześc. Fabr. Świec Spręż. i Wosk. Henryk Gosek; 10) Wytw. Chem. Techn. „Chemico“; 11) Zakł. Przem. Chem. „Stanisław Kwinto i S-wie“; 12) Wytw. Przem. Chem. Techn. „Chafa“; 13) I Krajowa Fabr. Parowa Mydła, „Szymon Munk“; 14) T. z. o. p. „Axela“; 15) Zakł. Przemysł. „Jan Krause“.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł
Alkohol metylowy techniczny	— "	Kwas mrówkowy 85%	241 "
" " czysty 99%	— "	" siarkowy 60° Bé	7,74 "
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68 "	" solny bez arsenu	16 "
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80 "	" octowy techn. 30%	130 "
" granulowany za 1 kg % N ₂	2.— "	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 "
Azotan amonowy	103,60 "	" kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 "
Benzen handlowy 90%	91 "	Naftalen surowy prasowany	34,50 "
" czysty	103 "	" czysty w łuskach	68 "
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 "	Octan sodu	160 "
Chlorek cynku (ług 50%)	55 "	" ołowiu	270 "
Chlorek wapna bielący	40 "	Oleina zwierzęca destylat	300 "
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 "	" saponifikat	290 "
Chloroform czysty	900 "	Oleum 20%	20,85 "
" "pro narcosi"	1.900 "	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 "
Fenol czysty	300 "	Smoła preparowana	21 "
Fornalina 30%	280 "	Siarczan amonu	43 "
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 "	Siarczek sodu 60/62%	70 "
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 "	Soda amonjakalna	25 "
" techniczna	175 "	" kaustyczna	60 "
Karbid	75—80 "	Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 "
Karbolineum	45 "	Stearyna	280 "
Klej kostny	295 "	Superfosfat 16%	13,76—15,20 "
Klej skórny	400 "	Toluen czysty	120 "
Krezol	140 "		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.	Jedwab sztuczny: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju: „LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.
Barwniki i półprodukty organiczne: Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.	Karbid: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.	Potaż żrący: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.	Klej kostny i skórny: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Siarka: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Kwaśny węglan sodowy (bikarbonat): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Słomka i włosie wiskozowe: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
Błękity Millori i paryski: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Ług sodowy odpadkowy: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	Smoła pierwszorzędowa: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Chlorek wapna bielący: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy: (jako pasza dla bydła) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna: „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.
Chlorek wapnia (CaCl ₂): „ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Novarsenobenzol: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Soda kaustyczna: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Farmaceutyczne przetwory: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Oleina zwierzęca: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Stearyna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30. Sp. Akc. Przem. Tuszcz. „SCHICHT”, Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefon: 422-30 do 422-35.	Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy: (do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	Śrut rycynowy: (jako nawóz sztuczny) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90.
Gumowe artykuły techniczne: Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.	Phosphit: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Cen. trala-Spiess	Żelazocyjanki sodowy i potasowy: Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
		Żelazokrzem 45% ₀ i 75% ₀ : Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 PAŹDZIERNIKA 1929 R.

LAUROWO A CIEMNO

Spółceństwo polskie zbyt duzo świętuje, manifestuje, bankietuje, a natomiast — zbyt mało oddaje się pracy. Ta nasza cecha charakterystyczna rzuca się w oczy, gdyż stała się tendencją powszechną, bez względu na sferę i na stan. Kmiotkowie nasi w gorący czas żniw i siewów niechętnie opuszczają targ czy odpust w sąsiednim miasteczku, nawet, gdy nie mają tam żadnych interesów; robotnicy skłonni są popierać wszelkiego rodzaju „fajeranty”, choćby z uszczerbkiem własnych zarobków; niełatwo zdobyć wykwalifikowanego zduna lub ślusarza, gdy chodzi o nieco trudniejszą reparację, ale Izby rzemieślnicze stały się widać w Polsce palącą potrzebą społeczną, gdyż doczekały się rychłej realizacji; wątpić zapewne należy, aby Izby rzemieślnicze powzięły uchwałę skasowania „niebieskich poniedziałków”, tak utrudniających wszelkie remonty.

Prym jednak trzyma na polu nieustannego manifestowania t. zw. „inteligencja”, jak zresztą przystoi warstwie przodującej...

Jubileusze, obchody, sprowadzania zwłok, wystawy, festyny, kongresy, konferencje, zjazdy, wydawnictwa zbiorowe, specjalne numery czasopism i t. d. i t. d. Większe biura zmuszone są utrzymywać specjalnych pracowników dla załatwienia interesantów, zgłaszających się w tych wszystkich mało realnych poczynaniach. Jakiż ogromny odsetek swego czasu poświęca każdy czynny członek społeczeństwa zabiegom i staraniom reprezentacyjnym!

A odwrotna strona medalu? Ze wszystkich państw europejskich mamy najmniejszą ilość go-

dzin pracy w roku. Działa wprawdzie w Polsce „Liga Pracy” kierowana przez wybitne osobistości i publikująca niezmiernie przekonujące materiały, naogół jednak ma się wrażenie, że głos „Ligi Pracy” odzywa się na pustyni. W każdym zakresie działalności aż roi się od dyletantów. Dość wspomnieć na ciągłe próby układania nowych bruków w miastach lub budowania szos na prowincji. W całym świecie gładkie bez zarzutu nawierzchnie ulic i dróg stały się rzeczą powszechną i nie wywołującą trudności, a my wciąż prowadzimy nieudolne próby (pomimo uchwał i odezw często zwoływanych kongresów „drogowych”). Na każde sto wynalazków opatentowanych w Polsce — przez krajowych obywateli zgłoszonych jest tylko 15; reszta pochodzi z zagranicy. Polscy inżynierowie chętniej wezmą udział w zjeździe patentowym niż będą mogli się nad odkryciami.

Jakżeż mało jest u nas młodych chemików, którzy zapominając o śnie i posiłku starają się zrealizować nowy pomysł techniczny. A wszak tacy fanatycy pracy, zawzięcie zmierzający do celu, wbrew wszelkim przeszkodom, są pionierami nowych zdobyczy nauki i przemysłu.

Rezultatem takiego stanu rzeczy będzie niezawodnie coraz znaczniejsze uzależnianie naszej gospodarki od cudzoziemców. Nasi ziomkowie deklamują na bankietach o rozwoju przemysłu, a przedsiębiorstwa w Polsce przechodzą stopniowo w ręce zagranicy.

Czy nie czas na hasło: mniej manifestacji więcej pracy?

SYTUACJA W PRZEMYSLE NAWOZOWYM I PRODUKCJA KWASU SIARKOWEGO

Spadek cen zbóż, zaznaczający się od czerwca 1929 r., wpłynął ujemnie na obroty nawozami sztucznymi w bieżącym sezonie jesiennym. Rolnictwo stara się ograniczyć zakup niezbędnych nawozów, częściowo nawet wstrzymując się całkowicie od ich stosowania.

Czy tego rodzaju polityka na dalszą metę jest słuszną — należy wątpić; trzeba się jednak liczyć z tym stanem rzeczy.

Ekstensyfikacja gospodarstw, a więc zmniejszenie plonów z hektara nie może automatycznie spowodować wyższe cen zboża na naszym rynku, gdyż kształtowanie się tych cen w czasach powojennych uzależnione jest przede wszystkim od konjunktury światowej.

Na skutek jednak niechęci ze strony rolnictwa do transakcyj, obroty poszczególnymi nawozami w bieżącym sezonie wykazują wyraźny spadek, w stosunku do obrotów sezonu jesiennego 1928 r.

W jednym z najbardziej miarodajnych nawozów to jest w superfosfacie, cyfra obrotów zmniejszyła się w ciągu ostatnich miesięcy o ca. 25.000 tonn, łącznie zaś z eksportem zmniejszenie się obrotów wyrażone jest cyfrą około 40.000 tonn, wszystko w porównaniu do r. 1928.

Konjunktura w kwasie siarkowym w ciągu ostatnich miesięcy zmieniła się radykalnie. Brak kwasu, który na naszym rynku wewnętrznym dawał się odczuwać w ciągu ostatniego roku, od paru już miesięcy zanikł całkowicie.

Jest to objaw tembardziej zasługujący na podkreślenie, iż nastąpił w okresie, w którym zwykle występuje wzmożone zapotrzebowanie na kwas ze strony poszczególnych przemysłów, a w szczególności przemysłów nawozowych.

Przyczyn tej zmiany konjunktury należy się dopatrywać przede wszystkim w fackie uruchamiania trzech nowych wytwórni kwasu siarkowego z piryków. Można ją jednak częściowo tłumaczyć również uspokojeniem rynku i ustaleniem popytu.

Nadmiar produkcji nad zapotrzebowaniem kwasu jest narazie tak znaczny, iż pociągnął już za sobą obniżkę cen sprzedażnych, należy jednak sądzić, iż zajdzie mimo to konieczność szukania dalszych możliwości zbytu, przede wszystkim na rynkach zagranicznych.

MARGARYNA

Organa kontrolujące Urzędu Badania Żywności dokonywują obecnie rewizji w sklepach i składach towarowych, pobierając próby margaryny. Analizy, wykonywane w wymienionym Urzędzie, w wielu wypadkach nie wykazują wcale lub też bardzo słabą reakcję furfurolową, charakterystyczną dla oleju sezamowego. Przy słabej reakcji Urząd poleca zasekwestrowanie takiej margaryny, przekazując sprawę sądowi z opinią, że

margaryna nie odpowiada wymaganiom obowiązujących przepisów, czyli że jest falsyfikatem.

Wszyscy członkowie Związku przy produkcji margaryny stosują obowiązujące obecnie przepisy, zwłaszcza dodawanie 10% oleju sezamowego; w praktyce okazuje się jednak, że nie każdy olej sezamowy daje dostatecznie silną reakcję furfurolową. Słabe lub nawet negatywne wyniki reakcji furfurolowej nie mogą w żadnym razie posłużyć za twierdzenie, że w margarynie niema dostatecznej ilości oleju sezamowego. Istnieją 3 powody osłabienia reakcji furfurolowej:

1) O ile olej sezamowy jest doskonale rafinowany przy użyciu wysoko aktywnej ziemi odbarwiającej.

2) Jeżeli do analizy wzięta była próba margaryny starej — nieco zjełczałej.

3) O ile barwnik, użyty do margaryny, nie został izolowany przed wykonaniem reakcji furfurolowej.

Związkowe fabryki — ostatnimi poczynaniami Warszawskiego Urzędu Badania Żywności są wielce zaniepokojone, tem więcej że jednocześnie ukazały się w prasie codziennej notatki, dyskredytujące wśród najszerzych warstw konsumentów margaryny ten produkt.

Byłoby pożądane, aby Urząd Badania Żywności więcej skrupulatnie dokonywał analiz margaryny, a wydając orzeczenia, które w dalszych dochodzeniach policyjno-sądowych będą miarodajne, zachował wielką ostrożność, uwzględniając wątpliwości, które wykazują poważne badania naukowe.

W interesie najszerzych warstw konsumentów leży dalszy rozwój przemysłu margarynowego, którego produkcja zaopatruje rynek w tanie tłuszcze.

KRONIKA

Dn. 4 października r. b. odbyła się w Min. Przemysłu i Handlu konferencja, dotycząca żądania zagranicznych fabryk perfumeryjnych odłożenia terminu wejścia w życie i zmiany treści rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 20 czerwca 1929 (Dz. Ust. Nr. 50), w sprawie nielojalnej konkurencji, stosowanej drogą etykiet i opakowania. Związek Przemysłu Chemicznego wypowiedział się przeciwko żądaniom przemysłu zagranicznego, stojąc na stanowisku ochrony interesów produkcji krajowej.

Min. Skarbu zarządziło pobór zaległości z tytułu podatku majątkowego: dla płatników pierwszej grupy od 5 stopni wzwyż skali podatkowej — 1% od wartości majątku; dla płatników pozostałych kategorii — 0,6%. Rata ta płatna będzie do dn. 10 grudnia r. b.

Jedna z fabryk, należących do Związku, posiada stale co miesiąc do zbycia ok. 700 kg. kwasu azotowego technicznie czystego, o zawartości 45 — 52% HNO_3 .

Ewentualni reflektanci raczą się zgłosić do biura Związku.

Dn. 2 października odbyło się posiedzenie Komitetu Taryfowego Państw. Rady Kolejowej, na którym, między innymi, zgłoszono cały szereg poprawek formalnych i logicznych do nowej taryfy, obowiązującej od dn. 1 października r. b.

NA MARGINESIE

Niektóre przedsiębiorstwa chemiczne komunikują naszemu Związkowi o swem niezadowoleniu ze zbyt niskich jakoby odznaczeń otrzymanych na Powszechnej Wystawie Krajowej. Musimy stwierdzić, że Zarząd Grupy Chemicznej zajął się wprawdzie organizacją Komisji Sędziowskiej Grupy Chemicznej, (której skład ogłoszony został w Nr. 13 „Wiadomości Przemysłu Chemicznego”), lecz żadnego wpływu bezpośredniego lub choćby pośredniego na decyzje Komisji nie posiadał.

Aczkolwiek więc kierownictwo Związku miało w pewnych wypadkach przeświadczenie, że przyznano poszczególnym przedsiębiorstwom chemicznym zbyt małe odznaczenia, to jednak wszelka interwencja zarówno w Komisji Sędziowskiej Grupy Chemicznej jak i w decydującym ostatecznie Sądzie P. W. K., była zupełnie wykluczona.

W jednakowym stopniu Związek Przemysłu Chemicznego nie może ponosić odpowiedzialności za wynik przyznawania odznaczeń rządowych wystawcom na P. W. K., albowiem i w tym wypadku nie wywierał żadnego wpływu, świadomie powstrzymując się od interwencji.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 68 z dn. 30 września 1929 ukazało się pod poz. 524 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa w sprawie ceł wywozowych od otrąb i makuchów.

Pozycja 223 taryfy celnej otrzymuje brzmienie:

223. Makuchy lniane i rzepakowe, wywożone w okresie od 1 grudnia do 1 czerwca — cło 10 zł. od 100 kg.

Uwaga: Makuchy odolejone: lniane i rzepakowe, o zawartości tłuszczu 2% i mniej — bez cła.

Rozporządzenie wprowadza niewątpliwie pogorszenie istniejącego stanu rzeczy, zwalnia bowiem wprawdzie od cła wywozowego makuchy, wywożone w okresie od 1 czerwca do 1 grudnia, lecz natomiast znosi obowiązującą poprzednio uwagę, mocą której Minister Skarbu był władny udzielać pozwoleń na bezcłowy wywóz makuchów. Zwolnienie od cła wywozowego makuchów odolejonych nie stanowi istotnej ulgi dla olejarni krajowych, które poczynając od 1 grudnia r. b. znowu znajdują się w nader trudnej sytuacji.

Do sprawy tej powrócimy niebawem.

W Dz. Ust. Nr. 68 z dn. 30 września 1929 ukazało się pod poz. 526 Rozporządzenie Mini-

strów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa w sprawie cła wywozowego od kości surowych.

Mocą tego Rozporządzenia — kości surowe mielone i niemielone (poz. 226 taryfy celnej), opłacające dotychczas cło wywozowe w wysokości 7 zł. od 100 kg., opłacają od 1 października 1929 cło w wysokości 6 zł.

Rozporządzenie jest wynikiem przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Konwencji Międzynarodowej dotyczącej wywozu kości, zawartej w Genewie dn. 11 lipca 1928 r., a uzupełnionej protokołem genewskim z dn. 11 września 1929.

W Dz. Ust. Nr. 68 z dn. 30 września 1929 ukazało się pod poz. 525 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa o uchylenie ceł wywozowych od skór surowych.

Mocą tego Rozporządzenia z dn. 1 października r. b. poz. 227 taryfy celnej otrzymuje brzmienie następujące:

227. Skóry surowe:

a) wołowe	bez cła
b) cielęce	bez cła
c) końskie	bez cła
d) baranie	bez cła
e) kozie	bez cła
f) skórki królicze i zajęcze nie- wyprawione	bez cła
g) mizdra oraz odpadki i skrawki skór surowych wszelkich . . .	bez cła

Należy stwierdzić, że zniesienie cła wywozowego od skór surowych (p.p. a, b, c, d, e, f poz. 227) jest wynikiem przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Konwencji Międzynarodowej dotyczącej wywozu skór, zawartej w Genewie dn. 11 lipca 1928 r., a uzupełnionej protokołem genewskim z dn. 11 września 1929.

Natomiast zniesienie cła wywozowego od mizdry oraz odpadków i skrawków skór surowych wszelkich (punkt g), w wysokości 4 zł. od 100 kg. nie wynika ze wspomnianych zobowiązań międzynarodowych. Polska nie miała obowiązku zniesienia cła wywozowego od mizdry, odpadków i skrawków skór surowych, które stanowią cenny surowiec dla wyrobu kleju skórniego i dlatego powinny być w kraju zatrzymywane.

Do tej ważnej sprawy niebawem powrócimy.

E C H A

* P. Dr. Józef Landau ofiarował Związkowi Przemysłu Chemicznego portret Pana Prezydenta, Ignacego Mościckiego, malowany z natury przez znanego artystę p. Wincentego Wodzinowskiego. Portret ten, prawdziwe dzieło sztuki, będzie ozdabiał salę posiedzeń Związku.

* P. Inż. Henryk Kułakowski, Dyrektor Fabryki Zakładów Solvaya w Borku Fałęckim, został w dn. 15 września r. b. wybrany na stanowisko Viceprezydenta Izby Handlowej i Przemysłowej w Krakowie.

* Vice-Dyrektor Związku Przemysłu Chemicznego, p. Inż. Tadeusz Zamoyski, wyjechał na IX Kongres Chemii Przemysłowej do Barcelony.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.
Alkohol metylowy techniczny	—
„ „ czysty 99%	—
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,68
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,80
„ granulowany za 1 kg % N ₂	2.—
Azotan amonowy	103,60
Benzen handlowy 90%	91
„ czysty	103
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22
Chlorek cynku (ług 50%)	55
Chlorek wapna bielący	40
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22
Chloroform czysty	900
„ „pro narcosi”	1.900
Fenol czysty	300
Fornalina 30%	280
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305
„ techniczna	175
Karbid	75—80
Karbolineum	45
Klej kostny	295
Klej skórny	400
Krezol	140

Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł
Kwas mrówkowy 85%	241
„ siarkowy 60° Bé	7,74
„ solny bez arsenu	16
„ octowy techn. 30%	130
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25
„ kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20
Naftalen surowy prasowany	34,50
„ czysty w łuskach	68
Octan sodu	160
„ ołowiu	270
Oleina zwierzęca destylat	300
„ „ saponifikat	290
Oleum 20%	20,85
Pirydyna czysta za 1 kg.	12
Smola preparowana	21
Siarczan amonu	43
Siarczek sodu 60/62%	70
Soda amonjakalna	25
„ kaustyczna	60
Sól glauberska kalcynowana niemielona	16
Stearyna	280
Superfosfat 16%	13,76—15,20
Toluen czysty	120

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa:

„LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Barwniki i półprodukty organiczne:

Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.

„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.

„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”,

Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia (CaCl₂):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”,

Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”,

Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel.

Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Ma-

zowiecka 7, tel. 314-30.

Sp. Akc. Przem. Huszcz. „SCHICHT”,

Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony:

422-30 do 422-35.

Gumowe artykuły techniczne:

Sp. Akc. „WOLBROM” Warsza-

wa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Karbid:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”,

Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Gór-

ne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Ma-

zowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węgiel sodowy (bikarbonat):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”,

Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Ług sodowy odpadkowy:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FA-

BRYKA SZTUCZNEGO JEDWAB-

BIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Makuchy odolejne — kokosowy,

lniany i rzepakowy:

(jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D.

POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Novarsenobenzol:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”,

Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel.

Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Ma-

zowiecka 7, tel. 314-30.

Oleje kokosowy, lniany, rzepa-

kowy i rycynowy:

(do celów technicznych i spożyw-

czych) Sp. Akc. „J. D POTOKA

SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Phosphit:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”

Warszawa, Daniłowiczowska 16

tel. Cen. trala-Spiess

Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju:

„LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Potaż żrący:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Siarka:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel.

75-39.

Słomka i włosie wiskozowe:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel.

75-39.

Smola pierwszorzędowa:

Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE” Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Śrut rycynowy:

(jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90

Żelazocyjanki sodowej i potasowej:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:

Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku.

Inż. EDMUND TRĘPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 LISTOPADA 1929 R.

IX KONGRES CHEMII PRZEMYSŁOWEJ I WYSTAWY W BARCELONIE I SEWILLI

Tegoroczny Kongres, organizowany przez francuskie Stowarzyszenie Chemii Przemysłowej, odbył się w czasie od 13 do 19 października w Barcelonie. Wystawa barcelońska, otwarta nominalnie 2 maja, a praktycznie znacznie później, ściągnęła pokaźną liczbę najrozsławniejszych zjazdów i konferencji, które obradują w tempie powolniejszym i mniej intensywnym, niż zazwyczaj. Atrakcją, odrywającą od sumiennego uczestniczenia w posiedzeniach, jest oczywiście Wystawa.

IX Kongres Chemii Przemysłowej nie wyłamał się z tej tendencji. Aczkolwiek zgromadził kilkuset uczestników z 16-tu krajów świata, jednak zebrania komisyjne prowadzone były w obecności kilku, a najwyżej kilkunastu osób, zaś nieprzybycie prelegenta, sekretarza a nawet przewodniczącego komisji—stało się

zjawiskiem powszednim. Nie należy jednak pochopnie wyciągać wniosku, jakoby IX Kongres Chemii Przemysłowej był nieudany. Z powodu wygłoszonych referatów wyłowić można niektóre, o rzetelnej wartości naukowej lub przemysłowej. Na uwagę zasługuje odczyt p. Serrano, poruszający tematy związane z żywotnym zagadnieniem mieszanek napędowych i znakomity wykład Prof. Sabatier o katalizie.

Dla polskich delegatów na Kongres — Prof. Stanisława Weila i Inż. Tadeusza Zamoyskiego — nadewszystko interesującym i pouczającym było zwiedzenie tegorocznych wystaw hiszpańskich i porównanie ich z Powszechną Wystawą Krajową w Poznaniu. Na wstępie należy stwierdzić, że Sewilla a zwłaszcza Barcelona nie przewyższają bynajmniej wystawy poznańskiej, a w niektórych wypadkach jej ustępują.

Wystawa barcelońska odznacza się trzema zasadniczymi cechami:

1) wielkiem bogactwem, a nawet przepychem budynków i urządzeń,

2) niezrównanymi i w podobnie wielkiej skali poraż pierwszy stosowanymi efektami optycznymi. Niezmierne ilości wody: fontan, kaskad i wodotrysków — oświetlane w sposób, przypominający bodaj opowieści Szeherezady — są niezapomnianą atrakcją Wystawy.

3) dziwnym chaosem w doborze i rozmieszczeniu eksponatów.

Ostatni rys Wystawy sprawia, że trudno jest się zorientować w istotnych wartościach, jakie reprezentują poszczególne gałęzie wytwórczości.

Tak np. eksponaty przemysłu chemicznego rozrzucono na całym terytorium Wystawy. T. zw. „pałac chemii“, którego wi-

Wystawa w Barcelonie: pawilon chemiczny

dok obok umieszczamy, grupuje prawie wyłącznie drobna wytwórczość chemiczną, zajmującą znakomitą większość metrażu i obejmującą prawie wyłącznie firmy hiszpańskie. Wystawiają tu wprawdzie również i inne kraje, ale pawilony „narodowe” mieszczą też przedsiębiorstwa chemiczne. Przemysł chemiczny niemiecki, reprezentowany przedewszystkiem przez I. G. Farbenindustrie A. G., zajmuje część gmachu, poświęconego przemysłowi niemieckiemu; ogólną uwagę zwracają drogie kamienie syntetyczne, eksponowane przez I. G. Część przemysłu chemicznego mieści się w t. zw. „pałacu sztuk przemysłowych“, gdzie jednak dowolność rozmieszczenia eksponatów posunięta jest niemal do absurdu: obok perfum i kosmetyków miejsce znalazły fotele dentystyczne i konfekcja futrzana.

Powszechna Wystawa Krajowa potrafiła w

znacznie lepszy sposób zgrupować eksponaty, dając możliwość zwiedzającemu ogarnięcia całości każdej gałęzi przemysłu.

Wystawa w Sewilli stoi niewątpliwie na wyższym poziomie, jeśli mowa o systematyce. Każdy z krajów Ameryki (nietylko południowej) i półwyspu Apenińskiego zajmuje oddzielny pawilon — lub pawilony — starając się tam dać obraz całokształtu dorobku kulturalnego i gospodarczego, bogactw naturalnych i historii.

Jeśliby wyciągać wnioski na podstawie zgrupowanych eksponatów — wówczas okazałoby się, że jedynymi przedstawicielami przemysłu chemicznego w Ameryce Południowej są przedsiębiorstwa perfumeryjno-kosmetyczne i fabryki mydeł. Wyjątek stanowi Rzplita Chile, w której pawilonie przedstawiona jest szczegółowo eksploatacja, koncentracja i ekspedycja saletry.

Na szczególną uwagę zasługuje pawilon Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej; potrafiły one na stosunkowo nieznacznej powierzchni przedstawić syntezę swojego dorobku gospodarczego. Transparenty, modele i obrazy świetlne — z całkowitem bodaj pominięciem nużących wykresów cyfrowych — dają zna-

komity obraz prosperacji Stanów Zjednoczonych A. P.

Obie Wystawy posiadają 2 dodatnie wspólne rysy charakterystyczne:

1) umiar w podawaniu liczb, danych statystycznych i wykresów, których wielkie ilości widzieliśmy na P. W. K. w Poznaniu.

2) szczęśliwe omięcie nadmiaru reklamy indywidualnej; na pierwszy plan wysunięto charakter eksponatu, na znacznie dalszym znajduje się nazwa firmy wystawiającej.

Zwiedzenie obu wystaw jest niezmiernie interesujące, zwłaszcza z punktu widzenia techniki wystawowej. Nie ulega wątpliwości, że np. współczesne formy sztuki dekoracyjnej znacznie lepiej nadają się jako ramy wystawy, niż przebrzmiałe motywy architektoniczno-malarskie. Stosowanie efektów optycznych w przedstawianiu postępow życia gospodarczego czy kulturalnego zdaje się wysuwać na czoło stosowanych w tym celu metod. Wreszcie mocny akcent eksponatu, zwrócenie uwagi widza na wytwarzany artykuł, a dopiero po zainteresowaniu go dobrocią towaru — podanie w dyskretny sposób nazwy firmy — jest bodaj wyrazem współczesnej reklamy.

ODZNACZENIA W PRZEMYSŁE CHEMICZNYM NA POWSZECHNEJ WYSTAWIE KRAJOWEJ

Dyplomy zasługi otrzymali niżej wymienieni działacze na polu przemysłu chemicznego: Janusz Kirchmayer, Dyrektor Związku Przem. Superfosfatowego; Dr. Józef Landau, Prezes Zw. Przemysłu Chemicznego; Franciszek Maciejewski, Dyrektor Fabr. „Blask”; Dr. Andrzej Rozmiarok, Dyrektor Fabr. „Dr. Roman May”; Inż. Edmund Trepka, Dyrektor Zw. Przemysłu Chemicznego; Inż. Tadeusz Zamojski, Vice-Dyr. Zw. Przemysłu Chemicznego; Henryk Żak, Właściciel fabr. perfum i przetw. chem.

Następującym przedsiębiorstwom chemicznym przyznano odznaczenia państwowe:

Wielka Nagroda: Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu; Zakłady Solvay w Polsce.

Dyplom Honorowy: Sp. Akc. „Lignoza”; Sp. Akc. „Boruta”; Związek Koksowni S. z o. o.; Sp. Akc. „Strem”; Tow. Akc. „Pepege”.

Medal Złoty: Polskie Kopalnie Skarbowe; Sp. Akc. „Azot”; Sp. Akc. Eksploatacji Soli Potasowych; Przemysł Superfosfatowy; Sp. Akc. „Schicht”; „Fryderyk Puls”; Zakłady Elektro Sp. z o. o.; Tow. Akc. „J. Franaszek”; Fabr. „M. Leszczyński i S-ka”.

Medal Srebrny: Sp. Akc. „Radocha”; „W. Karpiński i W. Leppert”; Sp. Akc. „Motor”; Wielkopolska Wytwórnia „Blask”; Zakł. Chem. „Grodzisk”; J. i S. Stempniewicz; Tow. Przem. Chem. - Farmaceut. d. „Magister Klawe”; Henryk Żak; Sp. Akc. „J. D. Potoka Synowie”;

Sp. Akc. „F. Karpiński”; Fabr. Płyt. Fotogr. „Alfa”.

Medal Brązowy: Sp. Akc. R. Barcikowski; Sp. Akc. „Ergasta”; Fabr. Ultramaryny „Sommer i Nower”; Fabr. Ultramaryny „Setzer i Werner”.

List Pochwalny: „Miraculum” D-ra Lustra; Zakłady Prof. Bujwida w Krakowie.

KRONIKA

Dn. 17 października r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku, na którym między innymi załatwiono następujące sprawy:

a) przyjęto w poczet członków Związku firmy:

Rafinerję Olejów i Tłuszczów Roślinnych M. i N. Gurwitsch, Gdańsk, Weisendamm 6.

Olejarnię Jerzego Pimonowa, Wilno, Rossa 6.

b) Wysłuchano sprawozdania i przeprowadzono dyskusję na temat ostatniego stadium rokowań o traktat handlowy z Niemcami.

c) Postanowiono zwrócić się do wszystkich zrzeszonych przedsiębiorstw chemicznych z kwestjonariuszem, dotyczącym potrzeby i możliwości znormalizowania poszczególnych artykułów chemicznych, względnie metod ich badania.

d) Postanowiono zwrócić się do wybitnych działaczy przemysłu chemicznego z prośbą o bliższą współpracę z Sekcją Chemiczną Instytutu Naukowej Organizacji.

e) Wysłuchano sprawozdania Prof. J. Zawadzkiego o zmianach, jakie nastąpiły w kierownictwie Państwowej Szkoły Przemysłowo-Chemicznej i postanowiono powrócić do tej sprawy na następnym posiedzeniu.

Znane angielskie wydawnictwo „The Times“, w porozumieniu z Rządem Polskim, wydaje w końcu r. b. drugi przemysłowy numer „Polska i wolne miasto Gdańsk“. Ze względu na rozpowszechnienie wydawnictwa i na znaczenie jakie udziałowi przemysłu polskiego nadają czyniki miarodajne, byłoby pożądanym aby przedsiębiorstwa chemiczne zainteresowały się wspomnianym numerem przemysłowym, umieszczając w nim opisy i ogłoszenia. Bliższych informacji udzieli Biuro Związku.

Dn. 1 października odbyło się w Min. Skarbu posiedzenie Rady Towaroznawczej, na którym powzięto — między innymi — następujące uchwały, mogące bliżej zainteresować przemysł chemiczny:

1) Wszelkie tłuszcze utwardzone pochodzenia roślinnego, o zawartości powyżej 3% kwasów tłuszczowych, bez względu na temperaturę krzepnięcia, clone będą analogicznie do tłuszczów technicznych, a więc według poz. 51 p. 1 b.

Tłuszcze utwardzone pochodzenia roślinnego, o zawartości 3% i mniej kwasów tłuszczowych i o temperaturze krzepnięcia poniżej 33° C, uważane będą jako tłuszcze rafinowane jadalne i clone według poz. 51 p. 6 c.; te same tłuszcze, o temperaturze krzepnięcia 33° C. i wyżej, uważane będą jako techniczne i clone według poz. 51 p. 1 b.

2) Szarzeń cynkową (mieszanie pyłu cynkowego, popiołu cynkowego i bieli cynkowej) postanowiono clić według poz. 131 p. 2, z tem jednak zastrzeżeniem, że proszki podobne, wykazujące przeważającą ilość cynku, a przeznaczone do dalszego przerobu w hutach, będą wpuszczane bez cła. W tym celu Min. Skarbu w drodze okólnika uzupełni interpretację poz. 131 p. 2 następująco: Szarzeń cynkowa dla dalszego przerobu w hutach za pozwoleniem Min. Skarbu — bez cła.

3) Produkty chemiczne, używane do garbowania skór, jak „Pinatone“, „Catschemko“ i t. d., postanowiono clić według poz. 112 p. 25 c.

4) Wyroby z płótna jutowego, pokrytego masą ceratową, imitującego linoleum, postanowiono clić jako ceratę, według poz. 194 p. 2.

5) Farby drukarskie, zawierające powyżej 5% pigmentu, postanowiono clić według poz. 137 p. 3 b. II.

6) Jedwab surowy „Grêge“ na tutkach papierowych postanowiono clić według poz. 185 p. 1 a.

W dn. 4 i 21 października odbyły się posiedzenia Rady Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów. Na pierwszy plan porządku obrad wysunęły się sprawy międzynarodowej współpracy gospodarczej i udział w niej Polski. Świadczy to niewątpliwie o wzrastającej aktualności tych

spraw, zwłaszcza w związku z sytuacją międzynarodowego rynku pieniężnego.

Położenie w poszczególnych gałęziach naszego przemysłu powinny być stale analizowane na tle ogólnych stosunków gospodarczych świata.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 70 poz. 532 z dn. 14 października 1929 ukazało się oświadczenie rządowe z dn. 1 sierpnia 1929 w sprawie wejścia w życie załącznika I do Berneńskiej Konwencji Międzynarodowej o przewozie towarów kolejami żelaznymi. Rozporządzenie to zawiera przepisy, dotyczące sposobu przewożenia całego szeregu produktów chemicznych:

1) materiałów wybuchowych i strzelniczych;
2) amunicji: lontów, zapałów, spłonek;
3) materiałów zapalających i ogni sztucznych;

4) gazów zgęszczonych i skroplonych;
5) materiałów wytwarzających w zetknięciu z wodą gazy zapalne: metali alkalicznych i ziem alkalicznych; węgla wapniowego i azotniaku wapniowego; nadtlenu sodu;

6) materiałów samozapalnych, jak fosfor, sadze i węgiel drzewny świeżo wypalone, masa do czyszczenia gazu świetlnego, nitrocelulozowe nici, służące do wyrobu jedwabiu sztucznego i t. d.;

7) cieczy palnych i materiałów zapalnych w stanie stałym, jak siarka, węgiel drzewny, celulozoid i t. d.;

8) materiałów trujących, jak preparaty arsenikowe nieciekłe, żelazokrzem, cyjanek sodu i potasu, sublimat, cynober, farby miedziowe, preparaty ołowiowe, siarczan miedziowy, anilina, chlorany, dwutlenek baru i t. d.

9) materiałów żrących, jak kwasy: siarkowy, solny i azotowy, chlorek siarki, ług żrący, brom, niektóre związki chloru, niektóre związki sodowe, naftalin surowy i t. d.;

10) materiałów budzących odrazę i wydzielających woń przykłą, jak obrzynki skóry do wyrobu kleju, rogi i racice, kości i t. d.

W „Monitorze Polskim“ Nr. 245 z dn. 23 października r. b. pod poz. 568 ukazała się instrukcja w sprawie trybu przyznawania przedsiębiorstwom przemysłowym i komunikacyjnym ulg, przewidzianych w Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 (Dz. Ust. R. P. Nr. 36, poz. 329).

Instrukcja wspomniana dotyczy ulg przyznawanych przedsiębiorstwom w t. zw. trójkaście bezpieczeństwa.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO			
Aceton	580 zł.	Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł
Alkohol metylowy techniczny	—	Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ czysty 99%	—	„ siarkowy 60° Bé	7,74 „
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,80 „	„ solny bez arsenu	16 „
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,68 „	„ octowy techn. 30%	130 „
„ granulowany za 1 kg % N ₂	1,88 „	Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 „
Azotan amonowy	103,60 „	„ kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 „
Benzen handlowy 90%	91 „	Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty	103 „	„ czysty w łuskach	68 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 „	Octan sodu	160 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „	„ ołowiu	270 „
Chlorek wapnia bielący	40 „	Oleina zwierzęca destylat	300 „
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 „	„ saponifikat	290 „
Chloroform czysty	900 „	Oleum 20%	20,85 „
„ „pro narcosi”	1,900 „	Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Fenol czysty	300 „	Smola preparowana	21 „
Fornalina 30%	280 „	Siarczan amonu	43 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „	Siarczek sodu 60/62%	70 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 „	Soda amonjakalna	25 „
„ techniczna	175 „	„ kaustyczna	60 „
Karbid	75—80 „	Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 „
Karbolineum	45 „	Stearyna	280 „
Klej kostny	295 „	Superfosfat 16%	13,76—15,20 „
Klej skórnny	400 „	Toluen czysty	120 „
Krezol	140 „		

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa:	Jedwab sztuczny:	Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju:
„LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	„LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.
Barwniki i półprodukty organiczne:	Karbid:	Potaż żrący:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaz 108-09, informacje 204-49 i 56-99,	Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.	Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.	Klej kostny i skórnny:	Siarka:
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
Błękity Millori i paryski:	Kwaśny węgiel sodowy (bicarbonat):	Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.
Chlorek wapna bielący:	Ług sodowy odpadkowy:	Smola pierwszorzędowa:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9 ^a , tel. 75-39.	Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.	Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy:	Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
Chlorek wapnia (CaCl ₂):	(jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE” Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-2
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.	Novarsenobenzol:	Soda kaustyczna:
Farmaceutyczne przetwory:	Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Oleina zwierzęca:	Stearyna:
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:	Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:	Śrut rycynowy:
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT”, Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.	(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.	(jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90
Gumowe artykuły techniczne:	Phosphit:	Żelazocyjanki sodowy i potasowy:
Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.	Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Cen. trala-Spiess	Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.
		Żelazokrzem 45% i 75%:
		Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LISTOPADA 1929 R.

J U B I L A T O W I

W dniu 16 listopada 1929 obchodzony jest jubileusz 40-letniej działalności przemysłowej p. Zygmunta Toeplitza na terenie Zakładów Solvayowskich. Wybitnemu działaczowi przemysłowemu, współzałożycielowi i członkowi Prezydium Związku Przemysłu Chemicznego, zasłużonemu twórcy wielu instytucyj społecznych — składamy najlepsze życzenia dalszej owocnej pracy ku pożytkowi polskiego gospodarstwa, w jego najszerzej pojętym całokształcie.

Urodzony dn. 13 marca 1864, p. Zygmunt Toeplitz ukończył gimnazjum w Mitawie i wydział przyrodniczy Uniwersytetu Warszawskiego — w wieku lat 22-ch. Praca przemysłowa pociągała Go od wczesnej młodości; to też zaraz prawie po zakończeniu studjów uniwersyteckich udaje się do Niemiec, gdzie pracuje na kopalniach jako prosty robotnik, poczem przejeżdża do Belgji, rozwijając działalność na terenie fabryk kwasu siarkowego i superfosfatów. Po krótkim stosunkowo okresie pracy w Hiszpanji udaje się do Ameryki, zaś w r. 1889 wstępuje do Zakładów Solvay w Brukseli.

Począwszy od tej chwili, p. Zygmunt Toeplitz poświęca się całkowicie pracy na terenie solvayowskim, rozwijając nietylko wszechstronną działalność techniczną i organizacyjną, lecz również inicjując szereg doniosłych poczynań społecznych.

Kolejno Jubilat zajmuje stanowiska szefa fabrykacji sody kaustycznej i kierownika laboratorium w Bereznikach na Uralu, od r. 1893 — dyrektora technicznego tychże zakładów, od r. 1905 — dyrektora zarządzającego rosyjskich fabryk Solvaya, zatrzymując równocześnie techniczne kierownictwo zakładów. Przez cały czas działalności w Rosji, grupuje dokoła siebie liczną kolonję polskich inżynierów, techników,

urzędników i robotników, zatrudniając ich w prowadzonych przez siebie fabrykach. P. Zygmunt Toeplitz jest pierwszym kierownikiem przedsiębiorstwa przemysłowego na terenie Rosji, który wprowadził 8-godzinny dzień roboczy, stając się tem samem pionierem rozumnie pojętej ochrony pracy.

Po powrocie z Rosji w r. 1920, p. Zygmunt Toeplitz staje na czele Zakładów Solvay w Polsce, uruchamia dwie fabryki sody w Mątwach i Podgórzu, cementownię i kopalnię węgla w Grodźcu, inicjuje i prowadzi eksploatację bogatych złóż soli kamiennej na Kujawach, przewyciężając wielkie trudności techniczne i wprowadzając oryginalne i pomysłowe metody.

Pomimo wytężonej działalności przemysłowo-technicznej, Jubilat nie zarzuca swej pracy społecznej: budowa domów robotniczych, kolonje letnie i opłacanie wpisów szkolnych za dzieci pracowników, dożywianie robotników, podwyższanie kultury życia robotniczego — oto najwybitniejsze z licznych momentów humanitarnych poczynań p. Zygmunta Toeplitza.

Podkreślić wreszcie należy wielkie zainteresowanie Jubilata ogólnogospodarczymi zagadnieniami życia współczesnej Polski. Jego opinie oparte są na wielkiej trafności sądu i długoletniem doświadczeniu przemysłowem. To też zdanie p. Zygmunta Toeplitza zawsze waży na szali rozważanych zagadnień, przyczyniając się do wszechstronnego ich pogłębienia.

Te wybitne cechy umysłu, charakteru i serca sprawiają, że jubileusz nie jest stereotypowym obchodem, lecz wykładnikiem uczuć, żywionych przez wszystkich, którzy kiedykolwiek mieli możność zetknięcia się z p. Zygmuntem Toeplitzem.

WŚRÓD WYDAWNICTW

Ukazał się w druku Rocznik III Wydawnictwa „Przewodnik Przemysłu i Handlu Polskiego” pod redakcją D-ra Leona Pączewskiego i przy współudziale szeregu wybitnych znawców naszego życia gospodarczego.

Treść Rocznika III, który został opublikowany w związku z Powszechną Wystawą Krajową, w porównaniu z Rocznikami poprzednimi została znacznie rozszerzona i udoskonalona. Niektóre działy uległy zupełnie nowemu opracowaniu.

Stanowiąc encyklopedję współczesnego życia gospodarczego Polski, Wydawnictwo w jaknajszerszym zakresie uwzględnia wszystkie jego dziedziny i omawia wszystkie ważniejsze jego przysady.

Treść Wydawnictwa ujęta jest w 10 działach, a każdy z nich stanowi zamkniętą w sobie całość.

Na uwagę zasługuje inowacja, jaką wprowadziło w roku bieżącym Wydawnictwo, zaopatrując Rocznik III w kilkadziesiąt ilustracji, odtwarzających ważniejsze objekty gospodarcze Polski.

Dobór autorów, będących wybitnymi znawcami naszego życia gospodarczego i oceniających w swych artykułach postępy oraz stan poszczególnych jego dziedzin pod kątem widzenia wyłączenie gospodarczym, dają gwarancję całkowitej bezstronności i fachowości zawartego w Wydawnictwie materiału informacyjnego.

Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, ul. Sto-Krzyska 15, tel. 37-93 i 37-98.

W „Gazecie Malarskiej” w Nr. 8/9 z r. 1929 został umieszczony artykuł p. t. „Rozwój lakierów nitrocelulozowych”, będący streszczeniem nader interesującego referatu, wygłoszonego przez p. Inż. Zygmunta Lepperta na II Zjeździe Chemików Polskich w Poznaniu, dn. 3 lipca 1929.

Wyszła z druku statystyka zakładów górniczych i hutniczych na polskim Górnym Śląsku za r. 1928, wydana przez Górnośląski Związek Przemysłowców Górniczo-Hutniczych w Katowicach. Na bogatą treść wydawnictwa składają się ogólne i szczegółowe zestawienia, dotyczące przemysłu górniczo-hutniczego na G. Śląsku, w zakresie kopalni węgla, koksowni, destylarni smoły, fabryk benzenu, hut żelaznych, cynkowych i ołowiowych; cennem uzupełnieniem statystyki śląskiej są tablice, obejmujące przemysł górniczo-hutniczy całej Polski, wreszcie dane w dziedzinie międzynarodowych stosunków przemysłu węglowego, żelaznego, cynkowego i ołowiowego.

Z pośród liczb, dotyczących produkcji górnośląskiego przemysłu chemicznego wskazać należy następujące, dotyczące roku 1926, 1927, 1928.

Koks	1.112.797 t.	1.400.228 t.	1.667.985 t.
Smoła surowa	51.937 „	66.074 „	78.689 „

Benzen surowy	14.667 t.	17.836 t.	21.144 t.
Siarczan amonowy	16 980 „	20.857 „	24.832 „
Amoniak syntetyczny	—	1.737 „	11.768 „
Kwas siarkowy w prze- liczeniu na 50° Bé	174.736 „	227.380 „	270 467 „
Cynk surowy	106.235 „	129.830 „	140.777 „
Tlenek cynkowy	4.518 „	9.910 „	11.717 „

Całość pożytecznego wydawnictwa, opracowanego w sposób bardzo szczegółowy, jest cennym materiałem dla pogłębienia znajomości polskich stosunków przemysłowych.

KRONIKA

Dn. 30 października r. b. odbyło się posiedzenie Sekcji Tłuszczowej Związku, na którym między innymi wysunięto następujące postulaty:

1) w sprawie makuchów Sekcja stwierdziła, że rozporządzenie z dn. 30 września r. b. przewidujące bezcłowy wywóz makuchów w okresie od 1 czerwca do 1 grudnia, natomiast pozostawiające dotychczasowe cło wywozowe w okresie od 1 grudnia do 1 czerwca — w niczem nie polepsza krytycznej sytuacji przemysłu olejarskiego. Wolny wywóz makuchów pozostawiono na ten okres, kiedy na rynku światowym ceny makuchu są niższe o 10—15% od cen jesiennych. Niezbędna jest jaknajrychlejsza zmiana obecnego stanu rzeczy, a w każdym razie przyznanie na rok bieżący znaczniejszych kontyngentów na bezcłowy wywóz makuchów;

2) w sprawie ługów pomydlanych Sekcja wypowiedziała się za utrzymaniem nadal bezcłowego wywozu tych ługów;

3) w sprawie nowych rafinerij Sekcja uważa za niezbędne zamknięcie listy rafinerij, korzystających z kontyngentów na przywóz nieskażonego oleju surowego — z uwagi na konieczność ostatecznego utrwalenia dotychczasowych posunięć w zakresie organizacji tej ważnej dziedziny przemysłu krajowego. Możliwość powstania rafinerij przy istniejących większych olejarniach krajowych skłoniła przedstawicieli olejarni do zastrzeżenia możliwości ewentualnego wciągnięcia takich właśnie rafinerij na listę przedsiębiorstw, korzystających z przywileju importu nieskażonych surowych olejów roślinnych;

4) w sprawie ustawy margarynowej Sekcja stwierdziła, że wydanie rozporządzenia o obrocie i handlu tłuszczami jadalnymi znakomicie przyczyni się do unormowania handlu niemi. Należy jednak przede wszystkim uwzględnić w Rozporządzeniu stosowanie takich środków konserwujących i rozpoznawczych, jakie będą wskazane przez poważne badania naukowe i doświadczenie innych krajów.

Ujawniająca się powszechnie tendencja w kierunku tworzenia większych zespołów przemysłowych, w drodze fuzjonowania przedsiębiorstw lub przynajmniej koordynowania poczynić, zazna-

cza się coraz wyraźniej w polskim przemyśle chemicznym.

Prasa codzienna przyniosła wiadomość o pertraktacjach pomiędzy koncernem Giesche-Anaconda a właścicielami większości akcji fabryki chemicznej „Liban”, Sp. Akc. w Krakowie, w sprawie wspólności interesów.

Już od czasów przedwojennych posiada koncern „Giesche” pakiet akcji fabryki chemicznej „Liban”, a jeden z członków dyrekcji „Giesche”, p. Dr. Lowitsch, zasiada oddawna w Radzie nadzorczej Sp. Akc. „Liban”.

Należące do naszego Związku przedsiębiorstwa: Sp. Akc. „Azot” w Jaworznie, Sp. Akc. „Przemysł Chemiczny w Polsce” w Zgierzu i Zakł. Chem. „Grodzisk” w Warszawie utworzyły pod firmą „Tow. A. B. G.” Sp. z o. o. wspólne biuro sprzedaży w Łodzi.

Sygnalizowane są inne jeszcze porozumienia krajowych przedsiębiorstw chemicznych.

O wszechstronności przemysłu chemicznego w Niemczech świadczy fakt, że równolegle z eksploatowanymi przez I. G. patentami Habera i Boscha dla syntezy amonjaku — tworzone są nowe wielkie przedsiębiorstwa, wytwarzające amonjak przy pomocy innych metod. Oprócz znanego systemu Mont Cenis, opracowanego w Koksowni Sodingen pod Herne, który wykazał swą żywotność w wielu wytwórniach, (między innymi — w należącym do Rządu pruskiego przedsiębiorstwie „Hibernia”), stosowane są inne metody, czerpiące wodór z gazów koksowniczych. Kopalnia „Klöckner A. G.” w Carstrop stosuje metodę francuską Claude'a, — ciśnienie do 1100 atm. „Ruhchemia A. G.” w Holten produkuje amonjak według włoskich patentów Casale, czerpiąc gaz z odległej o 8 klm. Koksowni w Osterfeld, dokąd zpowrotem wysyła się gaz, po uwolnieniu go od wodoru i azotu. Gwarectwo „Ewald und Ludwig” tworzy fabrykę amonjaku, stosując metodę Nitrogen Engineering Corporation.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Nr. 65 Dz. U. R. P., pod poz. 505 ukazało się rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 26.VIII 1929 r. o pobraniu przez Zakład ubezpieczenia od wypadków zaliczki na poczet pokrycia wydatków na dodatki wyrównawcze, przewidziane ustawą z dn. 26.XI 1925 (Dz. U. R. P. Nr. 125, por. 892) w sprawie uzupełnień odszkodowania osób, dotkniętych skutkami nieszczęśliwych wypadków przy pracy w b. dzielnicy rosyjskiej lub na wychodźstwie w Rosji.

Wyplata przewidzianych przez wymienioną wyżej ustawę dodatków do rent jest dokonywana przez Zakład; pracodawcy i prywatne towarzystwa ubezpieczeniowe zwolnione są od wszelkich bezpośrednich zobowiązań za nieszczęśliwe wypadki za czas od 1.I 1919 r. do

30.VI 1924 r. Pokrycie wynikłych dla Zakładu z wyplaty dodatku wyrównawczego wydatków uzyskane będzie w drodze nałożenia specjalnych dodatków do opłat ubezpieczeniowych. Dodatki te będą rozłożone na 5 lat; w ciągu tego okresu Zakład uprawniony jest do pobierania na ich poczet zaliczek z góry.

Zaliczki takie zostały pobrane przez Zakład za II półrocze 1925 r. (§ 13 rozp. z dn. 15.II 1926 r., Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 128) oraz za I i II półrocze 1926 r. (§ 2 rozp. z dn. 21.XII 1927 r., Dz. U. R. P. Nr. 7 z r. 1928 poz. 45). Ostatnio ogłoszone rozporządzenie z dn. 26.VIII 1929 r. nakłada obowiązek wpłacenia dalszych zaliczek w wysokości 5% opłat ubezpieczeniowych, należnych Zakładowi za I i II półrocze 1927 r. oraz za I półrocze 1928 r.

Zaliczka ta winna być wpłacona Zakładowi w dwóch równych ratach: w terminach płatności opłat ubezpieczeniowych za II półrocze 1929 r. i I półrocze 1930 r.

Wysokość zaliczki może być obniżona dla tych przedsiębiorstw, które wyplacały same uprawnionym dodatki do rent w okresie od 1 stycznia 1919 r. do 30 czerwca 1924 r. Obniżenie to w granicach do 2% nastąpi odpowiednio do rzeczywistie poniesionych przez przedsiębiorstwo z tego tytułu ciężarów. Zainteresowane przedsiębiorstwa, uprawnione do skorzystania z tego obniżenia, winny zwrócić się do Zakładu z udokumentowanym żądaniem obniżenia zaliczki.

Podając powyższe informacje wyjaśniamy iż omawiane zaliczki i dopłaty nie mają nic wspólnego z obowiązkiem wpłaty przez poszczególne przedsiębiorstwa Zakładowi ubezpieczenia od wypadków wartości kapitałowej rent, należnych i zaległych w dniu wejścia w życie na ziemiach b. zaboru rosyjskiego ustawy o ubezpieczeniu od wypadków (1 lipca 1924 r.) i przejętych przez Zakład stosownie do art. 4 i 5 ustawy z dn. 30.I 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 148). Odnośne rozporządzenie, dotyczące terminu i sposobu umorzenia tych kwot, jeszcze się nie ukazało.

ECHA

* Dnia 11 listopada r. b. ukazała się lista osób, odznaczonych orderem Odrodzenia Polski — z okazji wskrzeszenia niepodległego bytu państwowego Polski.

Z pośród działaczy chemicznych otrzymali w roku bieżącym Komandorję Orderu Odrodzenia Polski pp.:

Inż. Zygmunt Toeplitz, Dyrektor Zarządzający Zakładów Solvay w Polsce, którego sylwetę umieszczamy na innym miejscu — z okazji 40-letniego jubileuszu Jego działalności przemysłowej na terenie zakładów solvayowskich oraz

Dr. Józef Berlinerblau, Dyrektor Zarządzający Sp. Akc. „Stradom”, wybitny znawca zagadnień przemysłu chemicznego.

Obydwo odznaczonym składamy serdeczne powinszowania.

* Opublikowane w prasie codziennej notatki o pożarze fabryki „Leonowit” w Łodzi okazują się znacznie przesadzone. Spłonął tylko jeden oddział wyrobów azbestowo-kauczukowych, który uda się jednak uruchomić w najbliższych dniach. Wszystkie pozostałe oddziały fabryki pracują normalnie.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.
Alkohol metylowy techniczny	— „
„ „ czysty 99%	— „
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,80 „
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,68 „
„ granulowany za 1 kg % N ₂	1,88 „
Azotan amonowy	103,60 „
Benzen handlowy 90%	91 „
„ czysty	103 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „
Chlorek wapna bielący	40 „
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 „
Chloroform czysty	900 „
„ „pro narcosi“	1.900 „
Fenol czysty	300 „
Fornalina 30%	280 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 „
„ techniczna	175 „
Karbid	75—80 „
Karbolineum	45 „
Klej kostny	295 „
Klej skórný	400 „
Krezol	140 „

Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł
Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ siarkowy 60° Bé	7,74 „
„ solny bez arsenu	16 „
„ octowy techn. 30%	130 „
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 „
„ kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 „
Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty w łuskach	68 „
Octan sodu	160 „
„ ołowiu	270 „
Oleina zwierzęca destylat	300 „
„ „ saponifikat	290 „
Oleum 20%	20,85 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Smoła preparowana	21 „
Siarczan amonu	43 „
Siarczek sodu 60/62%	70 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 „
Stearyna	280 „
Superfosfat 16%	13,76—15,20 „
Toluen czysty	120 „

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa:
„LEONOWIT“ Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE“, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacja 204-49 i 56-99.

„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:
Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia (CaCl₂):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT“, Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM“ Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Zakłady „ELEKTRO“ Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórný:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węgiel sodowy (bikarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Ług sodowy odpadkowy:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy:
(jako pasza dla bydła), Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“ Będzin, tel. 90.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:
(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“ Będzin, tel. 90.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“ Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Cen. trala-Spiess

Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju:
„LEONOWIT“ Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Potaż żrący:
Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno, tel. 12.

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“ Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-2

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Śrut rycynowy:
(jako nawóz sztuczny), Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“, Będzin, tel. 90

Żelazocyjanki sodowy i potasowy:
Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola“ J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 GRUDNIA 1929 R.

ZE SPRAW SPIRYTUSOWYCH

Dn. 22 listopada r. b. odbyło się doroczne plenarne posiedzenie Państwowej Rady Spirytusowej. Przemysł chemiczny jest w najwyższym stopniu zainteresowany kierunkiem naszej polityki spirytusowej, nie tylko z uwagi na konieczność otrzymywania jaknajtańszego spirytusu, lecz również w płaszczyźnie dostosowania metod skazania do istotnych potrzeb przemysłowych. Wprawdzie sposoby denaturowania spirytusu opracowane były w swoim czasie przez specjalną komisję Polskiego Komitetu Normalizacyjnego — przy czynnym udziale sfer przemysłowych — jednak nie wszystkie propozycje P. K. N. były przyjęte przez Min. Skarbu; paroletnie doświadczenie stosowania dotychczas obowiązujących środków skażających wskazało zresztą na potrzebę zmiany i dostosowania wielu z nich do warunków życia. Nic więc dziwnego, że tegoroczne obrady zespołu kompetentnych w sprawach spirytusowych osób budziły szczególne zainteresowanie wśród przemysłowych sfer chemicznych.

Plenarne posiedzenie Państwowej Rady Spirytusowej poprzedzone było wielotygodniowymi obradami specjalnej komisji, powołanej celem zaprojektowania nowelizacji przepisów wykonawczych do zasadniczego rozporządzenia o Monopolu Spirytusowym. W obradach Komisji wziął udział przedstawiciel przemysłu chemicznego na terenie Państwowej Rady Spirytusowej, wnosząc szereg poprawek i uzupełnień, idących po linii zainteresowań przemysłu chemicznego. Komisja skończyła wprawdzie swe prace przed posiedzeniem Rady, jednak ze względów formalnych wnioski jej nie były rozważane na omawianej sesji; specjalne posiedzenie Rady ma być poświęcone przedłożeniom wskazanej Komisji.

Listopadowa sesja Państwowej Rady Spirytusowej zastanawiała się przede wszystkim nad

podstawową monopolową ceną nabycia surówki rolniczej w kampanji 1929/30. Cenę tę, prawie całkowicie zgodnie z przedłożeniem Dyrekcji Monopolu, ustalono na przeciętne zł. 69,38 za 1 hl. spirytusu 100°, a więc o zł. 24,41 mniej niż w kampanji ubiegłej. Państwowa Rada Spirytusowa wyraziła równocześnie opinię, że z uwagi na niebywale niskie ceny ziemiopłodów w roku bieżącym i katastrofalną sytuację rolnictwa — należy prosić Pana Ministra Skarbu o przedstawienie Radzie Ministrów wniosku, zmierzającego do podwyższenia podstawowej ceny nabycia spirytusu i zbliżenia jej do zeszłorocznej. Równocześnie Państwowa Rada Spirytusowa wyraziła opinię, że na wypadek odmiennego ukształtowania stosunków gospodarczych w następnych latach — cena nabycia spirytusu mogłaby być kalkulowana odpowiednio niżej.

Ustalono, że D. P. M. S. powinna zakupić z produkcji krajowej kampanji 1930/31 — 42.000.000 litrów spirytusu 100°, z czego preliminuje się spirytusu konsumcyjnego (w okrągłych liczbach) — 31.000.000 litrów spirytusu 100°, spirytusu niekonsumcyjnego — 11.000.000 litrów spirytusu 100°.

Pozatem Rada Spirytusowa zdecydowała sprawę ogólnego prawa odpędu na nowe 3-letnie, liczby nowych gorzelni rolniczych, budżetu D. P. M. S. na rok 1930/31 i inne.

Sprawy cen spirytusu, sprzedawanego przez D. P. M. S. na cele przemysłowe i techniczne, nie były rozważane przez Radę Spirytusową. Zagadnienie to stanowiło przedmiot rozważań poprzedniej, majowej sesji Rady; zresztą nowy cennik spirytusu nie był w międzyczasie ogłoszony. Należy sądzić, że wnioski uchwalone na ówczesnym posiedzeniu Rady znajdują swój wyraz w cenniku, jaki ma obowiązywać od 1 stycznia 1930 r.

W SPRAWIE PODATKU OBROTOWEGO

Na skutek zaskarżenia jednej z fabryk przemysłu metalowego, Trybunał Administracyjny wydał dn. 10 września 1929 r. wyrok o stosowaniu ulgowej stawki podatku obrotowego, co stanowi precedens dla wszystkich innych gałęzi przemysłu

Według art. 7 lit. a Ustawy z dn. 15 lipca 1925 r., podatek od obrotu wynosi 1% od obrotów osiągniętych przez przedsiębiorstwa przemysłowe ze sprzedaży wydobytych surowców lub wyprodukowanych towarów, o ile artykuły te zostały nabyte również przez przedsiębiorstwa przemysłowe, przerabiające je, względnie zużywające w prowadzonym przemyśle.

Władze podatkowe interpretowały ten przepis w taki sposób, że o przerobie może być mowa tylko wtedy, gdy wytworowi nadano inną formę, co ma miejsce przeważnie przy przeróbce chemicznej, zaś przy mechanicznej wtedy, gdy pierwotna forma wytworu została w znacznym stopniu zmieniona — np. przy przeróbce blachy na garnek. Natomiast o zużyciu można mówić tylko w takich artykułach, które w wykonywanym przemyśle w zupełności się zużywają.

Najwyższy Trybunał Administracyjny orzekł, że zużycie według powołanego przepisu Ustawy nie wymaga bynajmniej zniszczenia substancji przedmiotu a nawet, jeśli chodzi o towary zużywane przy dalszej produkcji jedynie jako części składowe pomocnicze, nie jest koniecznym warunkiem zużycia zmiana formy przedmiotu, skoro dany towar przestał istnieć w swej pierwotnej postaci, jako samoistny przedmiot obiegu; (np. śruby i nitki użyte do wyrobu mebli giętych, względnie do spajania części składowych maszyn przestały istnieć w swej pierwotnej postaci i tem samym nastąpiło ich zużycie). Gdy jednak omawiana ulga podatkowa uzależniona jest od warunku, aby zużycie nastąpiło „w prowadzonym przemyśle”, wtedy ulgowa stawka podatkowa nie może być stosowana w wypadkach sprzedaży towarów nie dla celów produkcji, lecz dla celów inwestycyjnych.

WŚRÓD WYDAWNICTW

Na półkach księgarskich ukazało się w ostatnich tygodniach kilka wydawnictw, zasługujących na specjalną uwagę.

Pan Minister Przemysłu i Handlu, Inż. Eug. Kwiatkowski, ogłosił uwagi w sprawie cła na saletrę chilijską, wskazując zasadnicze momenty gospodarcze, jakie skłoniły Rząd do wprowadzenia opłaty celnej na ten nawóz sztuczny. Autor stwierdza, że „nie w imię interesów samej tylko wytwórczości krajowej, a w każdym razie nie w imię potrzeby lub chęci podwyższenia cen na jej produkty zostało ustanowione cło na saletrę chilijską”. Podstawowym argumentem, motywującym konieczność wprowadzenia w Polsce cła na saletrę, jest fakt powołania do życia porozumienia między głównymi

producentami syntetycznej i naturalnej saletry; zasadniczym celem porozumienia jest regulowanie sprawy dystrybucji i cen związków azotowych. Ponieważ Polska nie należy do porozumienia, przeto stać się może terenem walki azotowej, w której — z uwagi na wielkie możliwości strony przeciwnej — wyjdzie zwycięsko tylko pod warunkiem należytej opieki państwowej nad młodym polskim przemysłem azotowym.

Dyrektor Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów, p. Andrzej Wierzbicki, w broszurze „Polska wobec Hagi i Genewy” podkreśla, że rozbrojenie gospodarcze Europy musiałyby dotyczyć wszystkich elementów wymiany — produktów rolnictwa i przemysłu, kapitałów i ludzi. Pacyfizm gospodarczy wtedy tylko nie stanie się „narzędziem przemocy”, jeśli nastąpi wyrównanie sił produkcyjnych, uniemożliwiające supremację krajów silniejszych nad słabszymi. Z tych też względów taryfa celna w Polsce musi być racjonalnie dostosowana do istotnych potrzeb rozwoju naszego przemysłu. Reforma podatkowa, sprawy ożywienia budownictwa mieszkalnego, ruch kartelowy i inne ważne czynniki, warunkujące prosperację gospodarczą naszego kraju — znalazły ciekawe oświetlenie w omawianym wydawnictwie.

Sygnalizujemy ukazanie się nowego miesięcznika „Nawozy Sztuczne”, poświęconego — jak to wynika z nagłówka czasopisma — sprawom nawozowym. Miesięcznik wydawany jest przez Centralne Biuro Porad Rolnych, charakteryzuje się bogactwem treści, pogłębieniem publikowanych materiałów i poprawną szatą graficzną.

Nakładem Ligi Pracy ogłoszone zostały dwa interesujące wydawnictwa: „O poradnictwie zawodowym” pióra Dr. Odette Simon oraz zasługująca na specjalną uwagę broszura „Kasy Chorych w Polsce a marnotrawstwo”.

KRONIKA

Dn. 21 listopada r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którym, między innymi, załatwione zostały następujące sprawy:

Przyjęto w poczet członków Związku — Związek Fabryk Kwasu Węglowego, (Katowice, ul. Kochanowskiego 12a), jednoczący 10 fabryk dwutlenku węgla.

Postanowiono poprzeć inicjatywę tygodnika „Przemysł i Handel” w sprawie wydania w roku 1930 specjalnego zeszytu, poświęconego sprawom morskim.

Postanowiono zwrócić się do wszystkich członków Związku z wnioskiem o poparcie Komitetu Daru Narodowego dla Marji Skłodow-

skiej-Curie, przez składanie ofiar na rzecz budowy Instytutu Radowego.

Delegowano p. Inż. Wiktora Sommera do Rady Opiekuńczej Państwowej Szkoły Chemicznej w Warszawie.

Dn. 21 listopada r. b. odbyło się na Zamku w Warszawie, w obecności Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, zebranie dyskusyjno-odczytowe, na którym Dyrektor Związku Przemysłu Chemicznego, p. Inż. Edmund Trepka, wygłosił referat „Elementy współczesnej pracy przemysłowej”. Po odczycie wywiązała się ożywiona interesująca dyskusja, w której podkreślano doniosłość zagadnienia współpracy z obcym kapitałem oraz sprawy szkolnictwa, przygotowującego przyszłych działaczy przemysłowych. Na zakończenie zabrał głos Pan Prezydent Rzeczypospolitej, uwypuklając dodatnie momenty polskiej pracy gospodarczej.

Z okazji światowego Kongresu Związku Towarzystw Komunikacyjnych, odbędzie się w Poznaniu w czasie od dn. 16 lipca do 10 sierpnia 1930 r. Międzynarodowa Wystawa Komunikacji i Turystyki. Wystawa obejmuje trzy zasadnicze sekcje:

1) komunikacji ogólnej (kolejnictwo, lotnictwo, żegluga, drogi, pocztą, telegraf, telefon, radjo),

2) trakcji spalinowej (wszelkiego rodzaju samochody i traktory, akcesoria i części składowe),

3) turystyki (propaganda miast i uzdrowisk, objekty turystyczne, dwory).

Budżet Wystawy skalkulowany jest w sumach minimalnych, nie zachodzi przeto potrzeba odwoływania się do polskich sfer gospodarczych o poparcie finansowe.

Aczkolwiek Wystawa powyższa nie obejmuje bezpośrednio polskiego przemysłu chemicznego, jednak dla niektórych przedsiębiorstw chemicznych, pośrednio związanych z działem komunikacyjnym, wzięcie udziału w Wystawie może być dość interesujące. Do podobnych przedsiębiorstw zaliczyć można fabryki benzenu, alkoholu absolutnego (jako środków napędowych), fabryki wyrobów gumowych (materiały jezdne i części taboru kolejowego), fabryki farb i lakierów (do pokrywania powierzchni wagonów, karoseryj, aeroplanów) i inne. Bliższych wiadomości co do warunków uczestniczenia w Wystawie udziela Zarząd Międzynarodowej Wystawy Komunikacji i Turystyki, Poznań, ul. Marszałka Focha 18.

Dn. 18 i 19 listopada r. b. odbył się w Łodzi zjazd Związku Izb Przemysłowo-Handlowych z całej Rzeczypospolitej. Omawiane były projekty ustaw o zastawie rejestrowym, nowelizacja ustawy o podatku przemysłowym, sprawy ulgowych paszportów przemysłowych, Państwowej Rady Pocztovej, budownictwa mieszkaniowego i inne. Rozważono również szereg spraw natury wewnętrznej.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 78 z dn. 23 listopada 1929 r. pod poz. 585 ukazało się Rozporządzenie Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 17 października 1929 r. o ulgach celnych.

Rozporządzenie to przewiduje — z pośród artykułów bezpośrednio interesujących przemysł chemiczny — następujące ulgi celne:

ururki szklane maszynowo-ciągnięte, dęte do wyrobu ampułek i t. p. — za pozwoleniem Min. Skarbu opłacają cło wynoszące 20% stawki autonomicznej,

dwutlenek baru opłaca cło wynoszące 20% stawki autonomicznej,

kwasy azotowy powyżej 40°Bé i nitroza opłacają cło wynoszące 75% stawki autonomicznej, płatki aluminiowe do wyrobu materiałów wybuchowych — za pozwoleniem Min. Skarbu opłacają cło wynoszące 20% stawki autonomicznej,

papier do wyrobu papieru światłoczułego — za pozwoleniem Min. Skarbu opłaca cło wynoszące 20% stawki autonomicznej,

tkanina bawełniana surowa (do 15 mtr.² w 1 kg.) do wyrobu opon samochodowych — za pozwoleniem Min. Skarbu opłaca cło wynoszące 20% stawki autonomicznej.

Rozporządzenie obowiązuje od dnia ogłoszenia do dn. 31 grudnia 1929 r. i ma zastosowanie do towarów, objętych Rozporządzeniem a zgłoszonych do odprawy celnej począwszy od dnia 1 listopada 1929 r.

Nasuwa się bardzo poważna wątpliwość, czy celowe jest tak znaczne ograniczanie czasu obowiązywania podobnych rozporządzeń. Omawiane zarządzenie obowiązywać będzie niewiele ponad jeden miesiąc od dnia ogłoszenia. Życie wymagać będzie tych samych ulg celnych od dnia 1 stycznia 1930; jak uczy doświadczenie, właściwe rozporządzenie ukaże się zapewne już po wygaśnięciu obecnie obowiązującego i znów zaobserwujemy zjawisko niepotrzebnego wpłacania przez przemysł pełnego cła po to tylko, aby w kilka tygodni później występować do władz fiskalnych o zwrot nadpłaconych sum. Zdawałoby się, że oznaczenie dłuższego okresu obowiązywania rozporządzenia o ulgach celnych nie przedstawia żadnych trudności formalnych, zaś dla życia gospodarczego byłoby niewątpliwym udogodnieniem.

E C H A

* Dn. 15 listopada r. b. zginął w wypadku samochodowym jeden z najwybitniejszych działaczy życia gospodarczego Polski, Dyrektor Związku Przemysłu Włókienniczego w Łodzi, Dr. Marceł Barciński. W zmarłym tracimy nie tylko dobrze zasłużonego obywatela kraju, znakomitego znawcę polskich stosunków gospodarczych i doświadczonego publicystę, lecz również wyprobowanego przyjaciela naszego Związku.

Cześć Jego pamięci!

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	560 zł.
Alkohol metylowy techniczny	230 "
" " czysty 99%	330 "
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,80 "
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,68 "
" granulowany za 1 kg % N ₂	1,88 "
Azotan amonowy	103,60 "
Benzen handlowy 90%	91 "
" czysty	103 "
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	20 "
Chlorek cynku (ług 50%)	55 "
Chlorek wapnia bielący	40 "
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 "
Chloroform czysty	900 "
" "pro narcosi"	1,800 "
Fenol czysty	300 "
Fornalina 30%	250 "
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 "
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 "
" techniczna	175 "
Karbid	75—80 "
Karbolineum	45 "
Klej kostny	295 "
Klej skórny	400 "
Krezol	140 "

Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł
Kwas mrówkowy 85%	241 "
" siarkowy 60° Bé	7,74 "
" solny bez arsenu	14 "
" octowy techn. 30%	110 "
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 "
" kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 "
Naftalen surowy prasowany	34,50 "
" czysty w łuskach	68 "
Octan sodu	160 "
" ołowiu	250 "
Oleina zwierzęca destylat	300 "
" " saponifikat	290 "
Oleum 20%	20,85 "
Pirydyna czysta za 1 kg.	12 "
Smoła preparowana	21 "
Siarczan amonu	43 "
Siarczek sodu 60/62%	70 "
Soda amonjakalna	25 "
" kaustyczna	60 "
Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 "
Stearyna	280 "
Superfosfat 16%	13,76—15,20 "
Toluen czysty	120 "

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa:

„LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Barwniki i półprodukty organiczne:

Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE”, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-90.

„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.

„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Bielący Millori i paryski:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia bielący:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia (CaCl₂):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT”, Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-36.

Gumowe artykuły techniczne:

Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Karbid:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94. Zakłady „ELEKTRO” Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węgiel sodowy (bicarbonat):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Ług sodowy odpadkowy:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Makuchy odolejone — kokosowy,

lniany i rzepakowy:

(jako pasza dla bydła), Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Novarsenobenzol:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:

(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE” Będzin, tel. 90.

Phosphit:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN” Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Cen. trala-Spiess

Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju:

„LEONOWIT” Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Potaż żrący:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Siarka:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABU”, Warszawa Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Stomka i włosie wiskozowe:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABU”, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Smoła pierwszorzędowa:

Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE” Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-2

Soda kaustyczna:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:

Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Śrut rycynowy:

(jako nawóz sztuczny), Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE”, Będzin, tel. 90

Żelazocyjanki sodowej i potasowej:

Sp. Akc. „AZOT”, Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:

Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku.

Inż. EDMUND TRĘPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola” J. Buriana, Mazowiecka 11

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 GRUDNIA 1929 R.

W SPRAWIE KWASU SIARKOWEGO

W związku z pomyślniejszą dla konsumentów kwasu siarkowego sytuacją, jaka się kształtuje na rynku kwasu — w porównaniu z końcem roku ubiegłego i pierwszym półroczem bieżącego — rozpowszechniana bywa opinia, przedewszystkiem ze strony osób, związanych z polskim przemysłem cynkowym, że kraj nasz posiada i stale posiadać będzie nadmiar kwasu siarkowego. Wskazuje się na całkowite pokrycie obecnego zapotrzebowania i motywuje brak kwasu w ubiegłych okresach wyłącznie tylko niewłaściwym rozłożeniem zapotrzebowania na poszczególne miesiące. W konsekwencji — nawołuje się do niezakładania nowych fabryk kwasu siarkowego, opartych na przerobie pirytów.

Charakterystyczną cechą wszystkich podobnych wynurzeń jest operowanie pewnymi zjawiskami gospodarczymi wyłącznie tylko w płaszczyźnie terażniejszości, bez pogłębienia sprawy i rozważenia jej w perspektywie przyszłości.

Wiadomo doskonale, że główny konsument kwasu siarkowego — przemysł superfosfatowy — jest ściśle związany z rolnictwem, że niepomyślna konjunktura w rolnictwie powoduje natychmiast obniżenie produkcji superfosfatu i zmniejszenie spożycia kwasu. Niema potrzeby udowadniania głębokiej depresji konjunkturalnej polskiego rolnictwa w dobie obecnej. Dla ilustracji tylko przytoczyć można zestawienie cen żyta w ciągu ostatnich paru lat na giełdzie warszawskiej i nowojorskiej:

	Warszawa	N.-Jork
Przeciętna 1927/28	4,95	4,44
" 1928/29	3,87	4,52
I dekada października 1929	2,71	4,47
II " " " "	2,78	4,31
III " " " "	2,76	4,39

Różnica poziomu cen polskiego żyta zarówno w stosunku do lat ubiegłych, jak w porównaniu z zagranicą wskazują wyraźnie, że rolnictwo polskie znajduje się w ciężkiej bardzo sytuacji, co znajduje bezpośredni oddźwięk w zmniejszeniu stosowania nawozów sztucznych, a więc również w produkcji superfosfatu.

Należy jednak zważyć, że Polska rozporządza powierzchnią 18.000.000 ha ziemi pod pługiem. Jeśli tylko normy nawożenia zbliżą się — w latach pomyślniejszej konjunktury rolnej — do obecnych czechosłowackich lub polskich przed-

wojennych i wyniosą 38 kg. na 1 ha, wówczas produkcja superfosfatów powinna wzrosnąć do 684.000 tonn rocznie, co odpowiada zużyciu 453.000 tonn kwasu 50° Bé. Liczba ta nie jest przesadzona, nawet uwzględniając pokrycie części zapotrzebowania na nawozy fosforowe przez tomasynę, gdyż normy nawożenia na Zachodzie są znacznie wyższe i wynoszą na 1 ha: we Francji 89 kg., w Niemczech 98 kg., w Danji 107 kg. i t. d.

Tymczasem produkcja kwasu siarkowego w r. 1928 wyniosła niespełna 331.000 tonn, w czem powyżej 306.000 tonn kwasu otrzymanego z blendy cynkowej. Zdolność przerobcza hut cynkowych w Polsce oraz układ stosunków światowych w przemyśle cynkowym wskazują, że wytwórczość kwasu siarkowego z blendy nie przekroczy w Polsce maximum 350.000 tonn kwasu siarkowego. Nie pokryje więc zapotrzebowania przemysłu superfosfatowego, nawet gdyby fabryki superfosfatu, nie rozszerzając swojej zdolności produkcyjnej, osiągnęły tylko największą wydajność obecnej aparatury — 650.000 tonn superfosfatu, odpowiadającą zużyciu 430.000 tonn kwasu 50° Bé.

Wytwórczość siarczanu amonu zużyje w Polsce 100.000 tonn kwasu siarkowego rocznie, pozostałe gałęzie przemysłu — ok. 100.000 tonn; łączne przeto zużycie kwasu siarkowego powinno wynieść w Polsce powyżej 630.000 tonn, zaś doliczając 20.000 tonn, odpowiadające zwiększonej produkcji superfosfatu, dochodzimy do liczby 650.000 tonn kwasu siarkowego — wszystko w przeliczeniu na kwas 50° Bé — jako ostrożnie obliczonego zapotrzebowania Polski na kwas siarkowy.

Obecna i projektowana produkcja kwasu siarkowego odbiega znacznie od tej liczby. Do 350.000 tonn kwasu, możliwych do otrzymania na drodze prażenia blendy cynkowej należy dodać jeszcze ok. 125.000 tonn kwasu z istniejących lub budowanych fabryk przerabiających piryty. W sumie przeto, optymistycznie wyrachowana produkcja kwasu wyniesie 475.000 tonn kwasu 50° Bé — zaś po doliczeniu cyfr, odpowiadających możliwości podwyższenia produkcji fabryk kwasu siarkowego opartego na pirytach — max. 520.000 tonn kwasu 50° Bé rocznie.

Jeżeli w płaszczyźnie podobnych obliczeń spojrzeć na zagadnienie kwasu siarkowego w Polsce i uprzytomnić, że ostrożnie obliczony niedobór kwasu wynosić będzie 130.000 tonn rocznie — wówczas okaże się, jak tendencyjnie niesłuszne są opinie, chętnie obecnie kolportowane nawet na łamach prasy codziennej, że

Polsce nie grozi brak kwasu siarkowego i że inwestowanie kapitałów w budowie nowych kwasniarni jest niewłaściwym ich użytkowaniem. Przeciwnie, stwierdzić należy, że w przemysłowym programie gospodarczym Polski leżeć musi konieczność dalszych inwestycji w przemysłu kwasu siarkowego.

STATYSTYKA PRZEMYSŁOWA

Główny Urząd Statystyczny od kilku lat rozsyła specjalne formularze, celem zebrania od poszczególnych przedsiębiorstw przemysłowych dokładnych wiadomości, jakie służyć mają do opracowania statystyki przemysłowej Polski. Z codziennego doświadczenia wiadomo dokładnie, jak wielką wagę posiada precyzyjnie zestawiona statystyka produkcji i jak niedostateczne są dotychczasowe opracowania w rzeczonym zakresie. Pragnąc się zorjentować w produkcji przemysłowej Polski, zwłaszcza za ostatnie okresy, należy sięgać bądź do artykułów rozszaniowanych w rozmaitych czasopismach, bądź do specjalnych opracowań i broszur; natomiast nie mamy dotychczas szczegółowych i dokładnych zestawień, publikowanych dość wcześnie przez Główny Urząd Statystyczny. Wprawdzie były już próby ogłaszania podobnej statystyki, jednak charakteryzowały się one stanowczo zbyt późnem publikowaniem, w stosunku do okresu czasu, jaki obejmował zestawienia.

Dn. 10 grudnia r. b. odbyło się na terenie Głównego Urzędu Statystycznego specjalne zebranie, poświęcone omówieniu powyższej sprawy, zwłaszcza zmian formularzy rozsyłanych przedsiębiorstwom. W zebraniu uczestniczyli przedstawiciele różnych gałęzi przemysłu, którzy formułowali życzenia odnoszące się do sposobu zbierania informacji. W szczególności podkreślano ze strony Gł. U. S. konieczność zestawiania statystyk nie tylko ilościowo, lecz również wartościowo — co posiada doniosłe znaczenie zwłaszcza w płaszczyźnie oceny dorobku gospodarczego naszego kraju.

Kwestjonariusze, dotyczące statystyki przemysłowej za r. 1929, będą już opracowane w sposób odpowiadający wynikom wspomnianego zebrania.

PRZEGLĄD LITERATURY BIEŻĄCEJ

Księgarnia Trzaska Evert i Michalski, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 13, Gmach Hotelu Europejskiego, nadsyła nam spis ostatnio wydanych książek z dziedziny chemji i technologii chemicznej:

Brunner Albert. Analyse der Azofarbstoffe. Mit 5 Textabb. u. 3 Taf. (V. 124 S.). Rm. 10.—

Jebesen-Marwedel Hans. Kristalltrachten der technischen Kalk-Natron-Silikat. Entglasung und ihre Auslegung. (54 S.). Rm. 3.—

Loeser Karl. Einkammer-Oefen der Keramik. Beiträge zur Bauart, Wirkungsweise u. Wirtschaft. (36 S.). Rm. 2.—

Stuckert Ludwig. Die Emailfabrikation. Ein Lehr u. Handbuch f. d. Emailindustr. (VIII, 276 S.). Lw. Rm. 29.—

Jahresbericht der Abteilung für Metallchemie und Metallschutz. Referat für mechanisch - technische Untersuchungen, der Chemisch - Technischen Reichsanstalt. Rm. 6.—

Krahnke O., Maas u. Beck. Die Korrosion unter Berücksichtigung des Materialschutzes. Bd. 1. (VIII, 208 S.). Rm. 16.—, Lw. 17.50

Filhol J. et Bihoreau. Le pétrole, son industrie, son commerce, son rôle dans la politique des peuples. Illustr. Fr. 30.—

Fodor A. Das Fermentproblem. 2 Aufl. (XI, 283 S.). Rm. 20.—, geb. 22.—

Gottlöber M. Das Färben des Papiers. (27 S.). Kart. Rm. 2.—

Heiduschke A. Lebensmittelchemisches Praktikum. (XI, 191 S.). Rm. 10.50, Lw. 12.—

Kopaczewski W. Physico-chimie des eaux minerales. Fr. 18.—

Krais P. u. H. Böhringer. Ueber die Schlichterei von Kunstseidenkettgarnen. (50 S.). Rm. 4.—

Kühn G. Chemische Untersuchungen des Trockentorfs. (V, 115 S.). Rm. 5.—

Mohr O. Physik und Chemie der Gärungsgewerbe. Ein Hilfsb. f. Studierende u. Praktiker d. Gärungsgewerbes. Tl. 1.: Physik 2 Aufl. (X, 181 S.). Lw. Rm. 14.—

Rapp R. Wissenschaftliche Pharmazien in Rezeptur und Defekur. Eine Aufsatzreihe. 2 verm. Aufl. (IV, 139 S.). Rm. 5.20.

Schütze P. O. Schönfarberei und chemische Reinigung. 1929. (VIII, 108 S.). Rm. 4.50, Lw. 6.—

Schwarz R. Petroleum-Vademecum International petroleum tables. Tafeln. f. d. Erdölindustrie u. d. Mineralölhandel. Tables pour l'industrie et le commerce de pétrole. 6 Ed. Lw. Rm. 20.—

Stock E. Die Fabrikation der Spirituslacke. Für d. Praxis bearb. u. theoretisch erl. 3 Aufl. (160 S.). Lw. Rm. 9.50.

Die Technologie der Fermente. 5 Aufl. Halbbd. 2: Fermente in d. Fettindustrie, Milchwirtschaft, Lederindustrie, Gelatine- u. Leimindustrie, pharmaz. Industrie, Malz-extraktindustrie, Textilindustrie, Nahrungs mittelindustrie. (XI, 370 S.). Rm. 42.—, Lw. 45.—

Thumm K. Die chemische Wasserstatistik der deutschen Gemeinden. (47 S.). Rm. 1.20.

Thurrow W. H. Englisch-deutsches und deutsch-englisches Wörterbuch der Chemie Tl. Englisch-deutsch. (VIII, 261 S.). Lw. Rm. 13.—

Tuchel E. Grundriss der anorganischen Chemie. 3 Aufl. (VII, 189 S.). Rm. 2.90.

Javet E. Agenda Dunod. Chimie 1929. 616 p. rel. Fr. 17.—

Halliburton W. D. The essentials of Chemical Physiology. For the use of Students. pp. 356. Sh. 8/6.

Naish W. A. and J. Clennell. Select methods of Metallurgical Analysis. pp. 508. Sh. 30/.

KRONIKA

Izba Handlowa Polsko-Węgierska w Warszawie zwołała w dn. 21 listopada r. b. konferencję, na której przedstawiono projekt udziału Polski w XXV Targach Międzynarodowych w Budapeszcie. Targi odbędą się w czasie od 3 — 12 maja 1930 r., zaś rząd węgierski przywiązuje wielkie znaczenie do najświetniejszego urzędnika Targów i zgrupowania największej ilości uczestniczących krajów. Ceny miejsc na Targach wynosić będą 150 do 200 zł. na 1 mtr.² w specjalnym pawilonie polskim, wzniesionym staraniem Izby Handlowej Polsko - Węgierskiej (Warszawa, Ludna 9 m. 1), która też udziela bliższych informacji i przyjmuje zgłoszenia na Targi.

Dn. 9 grudnia r. b. odbyło się dalsze zebranie, dotyczące udziału Polski w Targach. Zgłoszenia 20 firm polskich zostały przez Komisję Wystawową akceptowane, przydzielono też tym firmom odpowiednie miejsce.

Na terenie Centralnego Związku odbywają się konferencje, dotyczące nowelizacji podatku przemysłowego. Jest to sprawa pierwszorzędnej znaczenia dla całego naszego życia gospodarczego, oświetlana zresztą wielokrotnie na łamach prasy codziennej i fachowej. Wspomniane konferencje mają na celu przedewszystkiem uzgodnienie zgłoszonych wniosków i sformułowanie ostatecznego poglądu sfer gospodarczych, zrzeszonych na terenie Centralnego Związku na sprawę projektowanej nowelizacji.

Ministerstwo Komunikacji przystąpiło obecnie do rewizji związkowych taryf towarowych w komunikacjach zagranicznych. Wytyczną wskazówką przy tej rewizji będzie możliwe uzgodnienie obowiązujących na terenie Polski stawek taryf związkowych ze stawkami nowej taryfy wewnętrznej, wprowadzonej od 1 października r. b.

Związek Przemysłu Chemicznego uprzejmie prosi o nadesłanie mu w możliwie najprędszym terminie zapytań, wniosków i dezyderatów członków Związku, w sprawie zamierzeń Ministerstwa w zakresie taryf związkowych.

Polskie Muzeum Przemysłu, organizowane z inicjatywy Min. Przemysłu i Handlu, a grupujące obecnie ekspozycje z P.W.K., w pierwszych dniach r. 1930 przenosi się do specjalnego lokalu w gmachu Muzeum Przemysłu i Rolnictwa (Krak.-Przedm. 66 w Warszawie). Polskie Muzeum Przemysłu jest jednostką autonomiczną Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, posiadającą odrębny Statut, Zarząd i Dyrekcję.

Państwowy Instytut Eksportowy zawiadamia, że Poselstwo R. P. w Kairze rzuciło inicjatywę prowadzenia przez tamtejsze izby handlowe spisu firm polskich, zamierzających nawiązać stosunki z Egiptem. Przedsiębiorstwa chemiczne, które pragnęłyby się znaleźć we wspomnianym spisie, proszone są o nadesłanie swych adresów do Państwowego Instytutu Eksportowego.

Palestyńsko-Polska Izba Handlowa w Tel-Awiw (Montefiore 43) zawiadamia specjalnym komunikatem, nadesłanym do naszej Redakcji, że skomplikowane stosunki polityczne na terenie Palestyny nie wpłynęły na tempo życia gospodarczego i że wszelkie obawy co do nawiązania stosunków handlowych z Palestyną z tego punktu widzenia są pozbawione podstaw. Izba przypomina, że udziela bezpłatnie wszelkich informacji co do możliwości zbytu produktów polskich na rynku palestyńskim i pośredniczy w nawiązywaniu stosunków handlowych.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ustaw Nr. 83 z dn. 9 grudnia r. b. ukazało się pod poz. 619 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 7 listopada 1929 w sprawie zwrotu ceł przy wywozie materiałów wybuchowych.

Rozporządzenie to przewiduje zwrot cła przy wywozie wszelkich prochów czarnych w wysokości zł. 9 od 100 kg., zamiast dotychczas obowiązującego zwrotu cła w tej samej wysokości wyłącznie przy wywozie prochów lontowych.

E C H A

* W „Monitorze Polskim” NN. 274, 275, 276, 278 ukazały się zarządzenia o nadaniu Orderu Odrodzenia Polski oraz Krzyża Zasługi osobom zasłużonym na polu społecznym, politycznym i gospodarczym. Z pośród działaczy chemicznych odznaczeni zostali pp.:

Dr. Józef Berlinerblau, Prof. Kazimierz Smoleński, Inż. Zygmunt Toeplitz — Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Franciszek Maciejewski, Dyrektor Sp. Akc. „Blask” w Poznaniu i Inż. Mieczysław Seifert, Dyrektor Gazowni Miejskiej w Krakowie — Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Jan Wolkowicki, Dyrektor Fabr. „Nitrat” w Niewiadowie — Złotym Krzyżem Zasługi.

Wśród wybitnych działaczy na terenie organizacji gospodarczych zostali odznaczeni, między innymi, pp.:

Inż. Andrzej Wierzbicki, Naczelny Dyrektor Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów — Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

Inż. Stanisław Jan Okolski, Vice-Prezes Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Wszystkim odznaczonym składamy serdeczne powinszowania.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	560 zł.
Alkohol metylowy techniczny	230 "
" " czysty 99%	330 "
Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,80 "
Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,72 "
" granulowany za 1 kg % N ₂	1,92 "
Azotan amonowy	103,60 "
Benzen handlowy 90%	91 "
" czysty	103 "
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	20 "
Chlorek cynku (tęg 50%)	55 "
Chlorek wapna bielący	40 "
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 "
Chloroform czysty	900 "
" "pro narcosi"	1.800 "
Fenol czysty	300 "
Fornalina 30%	250 "
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 "
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 "
" techniczna	175 "
Karbid	75—80 "
Karbolineum	45 "
Klej kostny	295 "
Klej skórny	400 "
Krezol	140 "

Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	110 zł.
Kwas mrówkowy 85%	241 "
" siarkowy 60° Bé	7,74 "
" solny bez arsenu	14 "
" octowy techn. 30%	110 "
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P ₂ O ₅	7,20—8,25 "
" kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	20 "
Naftalen surowy prasowany	34,50 "
" czysty w łuskach	68 "
Octan sodu	160 "
" ołowiu	260 "
Oleina zwierzęca destylat	300 "
" " saponifikat	290 "
Oleum 20%	20,85 "
Pirydyna czysta za 1 kg	12 "
Smola preparowana	21 "
Siarczan amonu	43 "
Siarczek sodu 60/62%	70 "
Soda amonjakalna	25 "
" kaustyczna	60 "
Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 "
Stearyna	280 "
Superfosfat 16%	13,76—15,20 "
Toluen czysty	120 "

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Azbest w arkuszach, nici i sznury azbestowe, tkanina azbestowa:
„LEONOWIT“ Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE“, Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.

„WOLA KRZYŻTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.

„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:
Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia (CaCl₂):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT“, Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM“ Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab szluczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Zakłady „ELEKTRO“ Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węgiel sodowy (bikarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Ług sodowy odpadkowy:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy:
(jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“ Będzin, tel. 90.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:
(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“ Będzin, tel. 90.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“ Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Cen. trala-Spiess

Płyty uszczelniające czerwone, niebieskie i grafitowane. Szczeliwa wszelkiego rodzaju:

„LEONOWIT“ Sp. z ogr. odp. w Łodzi.

Potaż żrący:
Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno, tel. 12.

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9^a, tel. 75-39.

Smola pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“ Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-2

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Śrut rycynowy:
(jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE“, Będzin, tel. 90

Żelazocyjanki sodowy i potasowy:
Sp. Akc. „AZOT“, Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI.

Drukarnia „Rola“ J. Buriana, Mazowiecka 11